

Riksdagens protokoll

2013/14:65

Onsdagen den 5 februari

Kl. 09.00 – 20.00

Protokoll
2013/14:65

1 § Justering av protokoll

Protokollet för den 30 januari justerades.

2 § Ansökan om fortsatt ledighet

Förste vice talmannen meddelade att *Josefin Brink* (V) ansökt om fortsatt ledighet under tiden den 6 februari–19 mars.

Kammaren biföll denna ansökan.

Förste vice talmannen anmälde att *Ali Esbati* (V) skulle fortsätta att tjänstgöra som ersättare för Josefin Brink.

Förste vice talmannen meddelade att *Eliza Roszkowska Öberg* (M) ansökt om fortsatt ledighet under tiden den 1 mars–10 april.

Kammaren biföll denna ansökan.

Förste vice talmannen anmälde att *Nils Oskar Nilsson* (M) skulle tjänstgöra som ersättare för Eliza Roszkowska Öberg.

3 § Anmälan om kompletteringsval

Förste vice talmannen meddelade att Vänsterpartiets riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Ali Esbati som suppleant i arbetsmarknadsutskottet under Josefin Brinks fortsatta ledighet samt

att Moderata samlingspartiets riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Nils Oskar Nilsson som suppleant i trafikutskottet under Eliza Roszkowska Öbergs fortsatta ledighet.

Förste vice talmannen förklarade vald *under tiden den 6 februari–19 mars* till

suppleant i arbetsmarknadsutskottet
Ali Esbati (V)

Förste vice talmannen förklarade vald *under tiden den 1 mars–10 april* till

suppleant i trafikskottet
Nils Oskar Nilsson (M)

4 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan

Förste vice talmannen meddelade att återrapportering *tisdagen den 18 februari kl. 13.00* skulle utgå.

5 § Meddelande om utrikespolitisk debatt

Förste vice talmannen meddelade att utrikespolitisk debatt skulle äga rum *onsdagen den 19 februari kl. 9.00*.

6 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2013/14:238

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:238 Arbetsvillkor inom flygtrafiken
av Ali Esbati (V)

Statsrådet Elisabeth Svantesson besvarar interpellationen fredagen den 28 februari.

Skälet till dröjsmålet är att frågan kräver ytterligare utredning.

Stockholm den 31 januari 2014

Arbetsmarknadsdepartementet

Elisabeth Svantesson (M)

Enligt uppdrag

Monica Rodrigo

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2013/14:264

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:264 Krav vid offentlig upphandling
av Jens Holm (V)

Interpellationen kommer att besvaras den 25 februari 2014.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 31 januari 2014
Socialdepartementet
Stefan Attefall (KD)
Enligt uppdrag
Marianne Jenryd
Expeditionschef

Prot. 2013/14:65
5 februari

7 § Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2013/14:71 till civilutskottet

2013/14:74 till näringsutskottet

2013/14:79 till civilutskottet

2013/14:81–83 till socialförsäkringsutskottet

Skrivelse

2013/14:73 till socialförsäkringsutskottet

Motioner

2013/14:So7–So9 till socialutskottet

2013/14:K15 och K16 till konstitutionsutskottet

EU-dokument

KOM(2014) 32 till miljö- och jordbruksutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 28 mars*.

8 § Kommissionens arbetsprogram 2014

*Kommissionens
arbetsprogram 2014*

Utrikesutskottets utlåtande 2013/14:UU4

Kommissionens arbetsprogram 2014 (KOM(2013) 739)

föredrogs.

Anf. 1 BODIL CEBALLOS (MP):

Fru talman! Med tanke på den korruptionsrapport som kom häromdagen borde kanske debatten handla om nya ärenden för kommissionen att ägna sig åt under året. Korruptionen är verkligen något som vi alla borde lägga ännu mer kraft på att bekämpa och inte minst många av de andra länderna. Men det är inte det jag tänker tala om i dag. Jag tänker tala om något helt annat.

EU-ländernas gemensamma värdegrund bygger på mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Tyvärr sätts ofta värdegrunden på undantag på grund av andra kortsiktiga intressen. Miljöpartiet anser att värnandet av mänskliga fri- och rättigheter måste få en väsentligt starkare ställning än i dag i EU och också genomsyra kommissionens arbetsprogram.

Ett av fokusområdena i kommissionens arbetsprogram för 2014 är området rättsliga frågor och säkerhet, det vill säga det område som bland annat handlar om hur mänskliga fri- och rättigheter i allmänhet, och Europakonventionen om skydd för de grundläggande mänskliga fri- och rättigheterna i synnerhet, tillämpas inom unionens institutioner och medlemsländer vid genomförandet av redan beslutade åtgärder.

Under det svenska ordförandeskapet år 2009 antogs det så kallade Stockholmsprogrammet. Miljöpartiet befarade då en tuffare asylpolitik och en alltför långtgående övervakning av medborgarna. Stockholmsprogrammet avslutas vid utgången av 2014, och det är dags för ett nytt program och nya prioriteringar. Miljöpartiet menar att det är viktigt att arbetet med den nuvarande strategin för området frihet, säkerhet och rättvisa följs upp och utvärderas på ett sätt som inkluderar såväl medlemsstater och icke-statliga organisationer som medborgare i medlemsstaterna.

Lärdomar av hur vidtagna åtgärder fungerat måste dras, särskilt i frågor som rör effekter för utövande och skydd av mänskliga fri- och rättigheter. Mer av samma medicin är inte lösningen om man ser att den hittills inte fått effekt eller då den effekt som nåtts innebär att biverkningarna är större än effekten.

Den 4 december 2013 presenterade arbetsgruppen för Medelhavsområdet sina förslag. Det var uppenbart för oss att de inte heller lärt sig något av den senaste tragedin utanför den italienska ön Lampedusa där över 350 migranter drunknade i oktober 2013. Det var en i raden av de många drunkningstragedier vi sett på Medelhavet och längs den västafrikanska kusten de senaste åren som tidigare knappt blev notiser i tidningarna.

I Medelhavsområdet behöver vi stärka möjligheter att rädda migranter i sjönöd. Vi behöver också ett stärkt arbete för att förebygga den ofrivilliga migrationen, som det handlar om i de allra flesta fall. Det handlar om åtgärder mot klimatpåverkan, åtgärder för att minska fattigdom, åtgärder för att förebygga eller lösa konflikter och åtgärder för att minska förtryck och förföljelse. Jag känner mig övertygad om att de som riskerar livet för att komma till Europa, i vetskap om att risken är stor att de stoppas och skickas tillbaka om de lyckas ta sig fram, inte gör det för att de tycker att det är roligt. De gör det eftersom det inte finns några andra alternativ.

Men i stället för att föreslå konkreta åtgärder för att förbättra EU:s möjligheter att rädda människor i nöd eller förebygga den ofrivilliga migrationen fokuserar kommissionen som vanligt på gränskontroller. Den föreslår till och med att militära styrkor ska kunna involveras för att försvara EU:s gränser mot migranter. Det är något jag innerligt hoppas att vi aldrig sänder svensk trupp att göra eller att EU:s battlegroups får sådana uppdrag i brist på annat att göra. De är ju sysslösa, som vi alla vet. Arbetsprogrammet borde i stället för att föreslå militär inblandning innehålla förslag på ett förändrat mandat till Frontex med inriktning på livräddning och respekt för mänskliga rättigheter.

Kommissionen har också föreslagit att EU ska samarbeta med nordafrikanska stater om gränsbevakning. Under förevändningen att det handlar om att förhindra trafficking försöker de förskjuta EU:s externa gränser till den afrikanska nordkusten. Om EU verkligen skulle vilja förhindra människosmuggling och trafficking borde kommissionen i stället föreslå säkra och lagliga vägar för att ta sig in i unionen både för att arbeta och

för att söka asyl. Människor ska kunna ta färjan i stället för smuggelbåten.

I det sammanhanget är det förvisso positivt att kommissionen föreslagit en utredning om användandet av humanitära visum, men fokus ligger på gränskontroller och att länderna i vårt närområde ska delta i denna inhumana hantering av människor på flykt.

Vi menar att det behövs en kombination av åtgärder där humanitära visum är en del. Det borde också vara möjligt att söka asyl på EU-beskickningar i länder utanför EU. Gemensamma vidarebosättningsprogram inom EU skulle också kunna förändra mycket. Det är i dag bara ett fåtal av EU:s medlemsstater som tar emot kvotflyktingar, och Sverige är en av dem. Om alla tog emot lika många kvotflyktingar som Sverige skulle många flyktingläger kunna stängas.

Vi vill exportera Sveriges modell för arbetskraftsinvandring, det vill säga att inte bara högkvalificerad arbetskraft är välkommen som med EU:s blåkort utan alla med ett jobberbjudande i Sverige med lika bra villkor som andra här i landet. Om fler EU-länder öppnade för arbetskraftsinvandring med vita jobb skulle det vara ytterligare en laglig väg för migranter.

Vi menar också att transportörsansvaret bör avskaffas så att inte flygbolag, båtbolag eller båtägare straffas om de har med sig personer som inte har rätt papper. Och Dublin III bör ändras så att den asylsökande själv kan välja vilket land asylansökan ska lämnas in i.

Genom fler lagliga vägar till EU lever vi upp till internationella regelverk och till EU:s gemensamma värdegrund, och inte minst förhindrar vi att fler människor drunknar i Medelhavet på sin flykt till Europa, förutom att vi kommer åt den stora, lukrativa och svarta ekonomi som handeln med desperata människor innebär. Den illegala vapenhandeln, narkotikahandeln, människohandeln och handeln med utrotningshotade djur är en oerhört stor svart ekonomi. De borde också vara prioriterade frågor, men de är tydligen inte lika prioriterade som att försvara oss mot människor som försöker ta sin tillflykt till Europa.

Fru talman! Inom ramen för det program som kommer efter Stockholmsprogrammet vill vi att särskilt fokus ska läggas på reformering av återvändandenedirektivet och skyddsgrundsdirektivet. Inom återvändandenedirektivet vill vi att kraven för att hålla människor i förvar ska skärpas så att användandet begränsas till ett minimum. Tvångsavvisningar ska användas oerhört restriktivt och återsändande av barn ska inte få ske utan att barnens skydd för sina mänskliga fri- och rättigheter säkras, inkluderat rätt till mat, boende, utbildning och omsorg. Det är helt orimligt att asylsökande barn och vuxna hålls i fängelseliknande förvar, som i ett fängelse jag besökte utanför Aten. När det gäller skyddsgrundsdirektivet vill vi att det ska reformeras så att krav på individuella flyktingskäl ska sänkas i situationer där urskillningslöst våld förekommer och att minimiskyddsnivåerna för enskilda ska höjas.

Fru talman! EU:s reglering av gränskontrollerna ökar stadigt. System byggs upp för att samla in och sprida uppgifter om dem som reser över gränserna, om dem som önskar resa in i unionen och om irreguljära migranter. Någon samlad kunskap om exakt hur mycket data som har samlats in om resenärer och medborgare finns inte, och inte heller någon

tydlig kontroll över hur uppgifterna används och sprids inom unionens medlemsländer.

Att skapa det gemensamma europeiska gränskontrollsystemet är för-
enat med stora kostnader under lång tid, både ekonomiskt och mänskligt.
Exempelvis har skapandet av smart borders med det gemensamma in-
rese- och utresesystemet EES och systemet för registrerade resenärer,
RTP, beräknats ha kostat upp till 11 miljarder kronor när man räknar med
att det är på plats år 2018. Hur mycket pengar som hittills har använts för
det gemensamma gränskontrollsystemet med dess olika delar kan inte
ens uppskattas. Det är dags att fråga sig om det är väl investerade pengar
eller om de kunde ha gjort bättre nytta för människor om de hade investe-
rats i jobbskapande åtgärder i krisande EU-länder, i fattigdomsbekämp-
ning, fredsbyggande etcetera.

Fru talman! Stockholmsprogrammet lider som sagt mot sitt slut. Pro-
grammet handlar inte bara om migration. En viktig del handlar också om
övervakning med grund i terrorismbekämpning. Med kriget mot terror-
ismen som förevändning har de medborgerliga rättigheterna fått sig en
rejäl törn när regering efter regering har godkänt oproportionerliga in-
skränkningar i den personliga integriteten samtidigt som våra möjligheter
att skydda oss mot avlyssningen är minimala.

Den senaste tidens avslöjanden om USA:s övervakning av tele- och
datakommunikation var inte någon överraskning, men övervakningens
omfattning var chockerande. Under året som gått har vi fått reda på mer
och mer om hur NSA har analyserat miljardvis med mejl, chattloggar,
filmer och annan information direkt från serverna från internetjättar.
Inte ens presidenter, EU-ledare och institutioner har undkommit avlyssning-
en. Vi har också fått veta att Sverige är ett av de länder i Europa där in-
formationsinsamlandet har varit mest intensivt. Det är inget jag är stolt
över. I stället får vi skämmas över att delta i denna smutsiga verksamhet.

I det nya programmet vill Miljöpartiet främja bindande normer för
dataskydd och integritet på europeisk och global nivå. Vi vill se en
minskning av mängden personuppgifter som lagras av myndigheter och
företag, och vi vill minska lagringstiden. Vi motsätter oss ett okontrolle-
rat utbyte av uppgifter med amerikanska myndigheter, till exempel pas-
sageruppgifter eller uppgifter om finansiella transaktioner. De överens-
kommelser som finns bör avbrytas eller omförhandlas.

Sverige måste garantera tillämpningen av digitala rättigheter inte bara
på hemmaplan utan även i yttre internationella förbindelser. Sverige
måste där främja ett fritt och öppet internet och garantera alla medborga-
res rättigheter. Vi motsätter oss export av censurteknik och teknik för
massövervakning. Att Sverige har försökt exportera övervakningsmateri-
al till Libyen under Gaddafis styre är en skam. Även Telia Soneras mil-
jardaffärer i till exempel Uzbekistan visar att en förändring behövs. Sve-
rige ska vara en global förebild och stötta demokratiaktivister – inte ex-
portera övervakningsteknik som regimer kan använda för att slå ned
demokratirörelser. När jag säger Sverige menar jag att Sverige också ska
påverka EU i samma riktning.

Fru talman! Miljöpartiet menar att meddelarfriheten och whistleblow-
ers fyller en enormt viktig funktion och ska försvaras nationellt, i EU
och globalt.

Vi vill se att det svenska arbetet i EU inför det nya programmet ska fokusera på skyddet för allas mänskliga fri- och rättigheter, såväl inom EU som utanför EU. Där FN blir handlingsförlamat återstår i värsta fall annars bara vissa stormakter, som agerar mer på eget bevåg och efter egna önskemål än för att skydda individers rättigheter.

Vi vill också att det svenska arbetet ska fokusera på att öka skyddet för enskildas integritet vid utbyte av personuppgifter mellan medlemsländer och att ett utbyte av uppgifter mellan länder bara ska få ske då så är absolut nödvändigt. Vi vill att det svenska arbetet i EU ska fokusera på att leda arbetet med att söka eliminera eller åtminstone försvåra amerikansk och andra staters avlyssning av EU-medborgare.

Fru talman! Jag vill avsluta med att tacka Edward Snowden, som har sett till att vi och världen har fått reda på omfattningen av den amerikanska avlyssningen och Sveriges roll i denna. Utan människor med civilkurage som med risk för sin egen säkerhet vågar avslöja obehagliga sanningar och faktiska brott skulle världen vara en ännu osäkrare plats att leva på.

Jag yrkar bifall till Miljöpartiets reservationer i utlåtandet.

Anf. 2 JOHNNY SKALIN (SD):

Fru talman! I vanlig ordning debatterar riksdagen EU-kommissionens årliga arbetsprogram, och i vanlig ordning ställer sig riksdagens utrikesutskott bakom nästan allt som EU företar sig.

I utlåtandet står det ordgrant att läsa inte bara att utrikesutskottet konstaterar att EU-kommissionens prioriteringar i huvudsak ligger i linje med svenska prioriteringar; mellan raderna står det dessutom klart och tydligt att läsa att man påstår att svenska prioriteringar helt saknar folklig förankring. I vilket valprogram inför förra valet deklarerades att partierna skulle kunna prioritera tillväxt och konkurrenskraft i andra EU-länder än Sverige? Var fanns att läsa att EU:s värderingar skulle värnas före de svenska eller att Europas ekonomiska och sociala problem med nödvändighet skulle leda till ett minskat nationellt inflytande? Var stod det att den svenska arbetsmarknadspolitiken – i synnerhet för ungdomar – inte bara skulle lyftas till EU-nivå utan att detta även skulle medföra en prioritering av unga arbetslösa i Europa?

Fru talman! Det är ett faktum att sju av åtta partier i denna riksdag har gett sitt medgivande till att Sverige inte bara ska prioritera utan även finansiera ungdomsarbetslösheten i Europa. I stället för att använda resurserna till att stärka arbetslösa svenska ungdomar och ge dem en chans att i sitt eget samhälle bidra till ett uppehälle satsar alltså riksdagen på att bekämpa arbetslösheten i EU.

När EU-kommissionen med riksdagens stöd säger att kärnan i kommissionens arbete under 2014 ska vara att främja tillväxt och sysselsättning finns därför minst sagt skäl för oro. Ytterligare orosmoln kan skymtas i och med det faktum att EU-kommissionen dessutom ämnar analysera, det vill säga i realiteten detaljstyra, medlemsstaternas reformarbete. Som om det inte räckte att EU redan har flera verktyg för att utöva inflytande över de nationella parlamentet i rikets politik och att EU dessutom kontinuerligt verkar för att både utöka och förstärka dessa verktyg! EU har för den delen också under hela mandatperioden levererat en lång rad

politiska förslag med en rad nya överstatliga myndigheter på EU-nivå som följd.

Fru talman! Maktöverföringen från de nationella parlamenten till EU har sedan Lissabonfördragets införande aldrig varit i närheten av att vara så snabb och så ingående som nu. Inte heller går det att skönja några som helst tendenser till att man från EU:s sida försöker bromsa utvecklingen. Att EU-kommissionen i arbetsprogrammet fram till november i år nu lägger fram en begränsad arsenal av nya förslag har endast – ironiskt nog – att göra med att förslagstakten hittills har varit så hög att den nuvarande EU-kommissionen riskerar att inte ens hinna verkställa alla framlagda förslag. Det gör att kommissionen i stället för att, som demokratiskt brukligt är, först grundligt förankra besluten måste försöka att forcera fram dem i vanlig ordning. Vis av erfarenhet och med vetskap om att stöd alltid ges av denna riksdag vet man att detta också kommer att lyckas så länge riksdagen ser ut som den gör.

Man kan utan svårighet konstatera att frågan om var maktens utövande ska äga rum är allt annat än het i denna kammare. Inte ens Vänsterpartiet, som brukar sägas vara EU-kritiska, orkar protestera i närheten av den grad som situationen kräver. Som en följd av detta är Sverigedemokraterna ensamma i riksdagen inte bara när det gäller att protestera mot att svenska skattebetalare ska prioritera europeiska arbetslösa före svenska arbetslösa. Vi är också ensamma om att vilja skärpa villkoren för rörligheten av arbetskraft inom EU för att motverka ett svenskt överutbud av arbetskraft och därmed även ett överuttag av svenska sociala transfereringar.

Inte heller orkar Vänsterpartiet i detta arbetsprogram ifrågasätta EU-kommissionens ambitioner att införa en modell av en överstatlig författningsdomstol. Faktum är att inte ens EU:s storartade planer på att utvidga unionen till forna Sovjetstater, Turkiet eller i förlängningen kanske till och med norra Afrika är ett problem för Vänsterpartiet. Det är tydligen inget problem trots vetskapen om att den utvidgning som hittills har ägt rum har medfört att den svenska netto-EU-avgiften har ökat från ett snitt på 12 miljarder årligen till dagens 26, eller kanske till och med uppåt 27, miljarder kronor och trots att nya medlemsländer också innebär ett minskat svenskt inflytande över EU både i ministerrådet och i Europaparlamentet.

Faktum är att Vänsterpartiet inte ens försökte strida för en låg och rimlig EU-avgift när frågan avgjordes förra året. Tvärtom berömde i stället Vänsterpartiets företrädare Lars Ohly i denna debatt regeringens förhandlingsresultat, trots att resultatet inte innebär annat än att den höga EU-avgiften kommer att kvarstå på den redan höga nivå vi har uppnått. Den kommer dessutom i rask takt att öka igen i takt med att EU – i enlighet med den plan som EU-kommissionen utstakat och som riksdagen och Vänsterpartiet stöder – utvidgar unionen till fattiga, korrupta och socialt oroliga öststater och i takt med att EU i vanlig ordning fortsätter att bygga ut EU:s federala och överstatliga myndighetsstruktur.

Fru talman! Som EU-kommissionen konstaterar medför det kommande EU-valet en möjlighet att hålla en bred debatt om hur ett mer enat, starkare och öppnare Europa kan byggas upp. Själv hävdar jag att det som byggde Sverige och västvärlden starka från början var att vi byggde våra länder på demokrati, frihet, samarbete och delaktighet. Det

är det enda historiskt bevisade receptet på ett grundfundament för att bygga en verkligt stark, konfliktreducerande, frihetlig och ekonomiskt bärkraftig värld.

Dess värre är det inte detta som Europeiska unionen eller den så kallade europeiska tanken handlar om. EU:s föregångare har tvärtom gått från ett sympatiskt samarbetsprojekt för fred till en uttalad ambition om att bli en federal och överstatlig union, med bland annat ambitionen att få en egen armé, president, beskattningsrätt, arbetsmarknadspolitik och ett eget utrikesministerium.

I rapporter från EU:s utrikesminister Catherine Ashton och i EUISS ser vi följaktligen en omsvängning från en synkroniserad utrikes- och säkerhetspolitik till en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik. Som vi läst finns det ett övergripande och tydligt strategiskt syfte med detta, nämligen att öka EU:s utrikespolitiska slagkraft, ibland med militära medel.

Här i Sveriges riksdag har denna tanke, och nästan alla andra tankar på en centraliserad beslutsmakt i Bryssel, tyvärr ett mycket brett stöd. Från Socialdemokraterna till Moderaterna stöder man, med reservation mot bara några fåtal justeringar, varje omfattande förslag som läggs fram från EU-kommissionen, trots att nästan ingenting av det som kommer från EU handlar om vilka gemensamma intressen de enskilda länderna kan tänkas ha, utan tvärtom i stället i stort sett enbart handlar om vilka intressen EU har.

Ändå när vi behandlar EU-kommissionens arbetsprogram för 2014 deklarerar alltså riksdagen, representerad av utrikesutskottet, att man står bakom de europeiska värderingarna. Utskottet säger dessutom inte bara att dess intresse ligger i att fortsätta att bygga ut EU utan därtill att euroområdet, som Sverige inte ens ingår i, ska prioriteras.

Om riksdagen påstår att det här är frågor som man måste kompromissa om vågar jag påstå att riksdagen både är aningslös och saknar den folkligt förankrade EU-visionen.

Det som övriga partier i denna kammare envist kallar ett EU-samarbete går obestriddigt steg för steg mot målet att skapa en europeisk federation. EU håller inte bara på att bygga upp en bred struktur för finansiella myndigheter, en egen statsupplåningsmekanism, en egen socialpolitik, en egen arbetsmarknadspolitik, en egen utbildningspolitik och en utvecklad säkerhets- och utrikesmyndighet, utan förbereder nu även en åklagarmyndighet.

Det är detta som Europatanken handlar om i dag. Det handlar inte alls om det som utlovades till väljarna, ett samarbete mellan fria nationalstater. Det handlar i stället om att samordna politiken inom hela Europeiska unionen, vilket jag vänder mig emot, dels därför att det saknar den nödvändiga demokratiska förankringen, dels därför att jag i grunden alltid kommer att kämpa för demokrati, frihet och självbestämmande.

Fru talman! Låt oss konstatera att inför EU-valet den 25 maj står väljarna i praktiken inför två val. Antingen kan de stödja den fortsatta utvecklingen mot en EU-federation och ett påtagligt minskat väljarinflytande över samhällsutvecklingen. Det är alltså den typ av politik som övriga riksdagspartier bedrivit under hela denna mandatperiod och som de utan verklig opposition kommer att fortsätta med. Eller också kan väljarna stödja Sverigedemokraterna, som med stöd av en stor och sam-

lad mobilisering runt om i Europa av andra EU-kritiska partier både vill och kan bromsa och motverka denna utveckling mot den federala och överstatliga unionen.

Även om det aldrig har sett så mörkt ut för demokratiernas Europa har det heller aldrig samtidigt sett så ljusst ut. Tillsammans med andra EU-kritiska partier har vi denna gång en mycket god chans att bli många nog att på riktigt allvar hålla grus i EU:s federationsmaskineri, till förmån för det folkliga inflytandet, Europas och Sveriges ekonomiska utveckling, ett verkligt samarbete och en verklig välgång.

Fru talman! De EU-kritiska partierna ute i Europa går bra nu, riktigt bra. Låt oss haka på denna trend även här hemma i Sverige. Låt oss inte ge mer inflytande till EU. Låt oss i stället fokusera på någonting positivt. Låt oss inte tro på de EU-positiva partiernas budskap om att det denna gång kommer att bli bra eller att arbetslöshet, krig och ekonomiskt kaos hotar om man inte röstar på dem. Låt oss i stället ta tillbaka makten till nationalstaterna till förmån för samarbete mellan fria och självständiga nationalstater, för demokrati, för ekonomisk utveckling och för välgång.

Jag yrkar bifall till vår reservation i utlåtandet.

Anf. 3 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Fru talman! Johnny Skalin ägnade mycket tid åt att attackera Vänsterpartiet, men med de regler vi har för debatter får inte Vänsterpartiets företrädare själv komma upp här och replikera, däremot jag eftersom jag har talat tidigare.

Johnny Skalin säger att vi betalar för de andras arbetslöshet i stället för att försöka få bukt med vår egen arbetslöshet. Om vi då tittar på Grekland, Spanien och många andra ställen i södra Europa ser vi att arbetslösheten bland ungdomar är över 50 procent. Vi är i en union, vare sig vi vill eller inte, och vi måste på något sätt försöka hantera den situation som finns i de olika länderna. Det mesta av svensk handel sker inom Europa. Det innebär att om det är dåliga tider i övriga länder i Europa kan de inte heller köpa våra produkter. Det får direkt påverkan i Sverige och på vår arbetslöshet.

Jag skulle vilja veta hur Johnny Skalin tänker sig att lösa ekvationen om vi inte är solidariska med våra kamrater i övriga Europa på ett eller annat sätt. Vi måste ändå lösa ekvationen med att när det går dåligt för dem går det också dåligt för oss. Vi har redan sett att den åtstramningspolitik som har ålagts dessa länder inte har fungerat. Vad har då Johnny Skalin för lösning?

Anf. 4 JOHNNY SKALIN (SD) replik:

Fru talman! Vad gäller Vänsterpartiet kommer deras företrädare så småningom att hålla ett anförande i debatten. Då finns det möjlighet att angripa mig, och jag kommer att kunna ta replik på Lars Ohly.

Det är klart att vi måste hantera situationen ute i Europa. Det är ett problem som belastar och påverkar även oss. Det inser jag också – det håller jag med om. Men jag tror inte att verktyget för att lösa detta problem handlar om att vi från Sveriges sida ska använda våra skattepengar till att understödja arbetslösheten i deras länder.

I det initiativ som man har lagt fram får Sverige tillbaka 1,29 procent, och vi satsar 3,3 procent på ungdomsinitiativet. Vi satsar alltså väsentligt mycket mer pengar än vi får tillbaka.

Jag tror inte på att man kan exportera både varor och tjänster och även betalningsmedel. Det är precis den typen av politik som Bodil Ceballos här företräder. Jag tror i stället på ett meningsfullt utbyte mellan öppna och fria demokratiska länder. Jag tror framför allt att det största problemet ute i Europa just nu stavas EMU. Jag vet att även Miljöpartiet ser det problemet, så jag är lite förvånad över att just Miljöpartiet går upp i debatten och ifrågasätter den typen av politik.

Jag tycker också att det är lite själv motsägande att just Miljöpartiet stöder ungdomsinitiativet och resonerar på detta sätt, när man i andra debatter här i kammaren ställer sig upp och talar om de stora brister som faktiskt finns inom EMU och som har skapat de stora ekonomiska obalanserna ute i Europa. I den frågan vet jag att vi är i stort sett överens, åtminstone enligt de debattörer från Miljöpartiet som tidigare har hållit anföranden i denna kammare.

Ärligt talat, fru talman, förstår jag inte Bodil Ceballos frågeställning.

Anf. 5 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Fru talman! Jag frågade vad du, Johnny Skalin, har för lösning, om lösningen bara handlar om EMU eller euron. Det är en realitet att euron finns. Vi kan inte backa bandet just nu.

Jag kan hålla med om att euron inte har varit bra för flera av länderna. För Spanien till exempel upplever jag att det inte har varit bra. De har en annan situation därför att de inte kan reglera sin ekonomi på det sätt som de skulle vilja. Men nu är de där, och vi talar om situationen just nu. Hur ska vi göra i den här situationen?

Jag vill ta upp en annan sak som Johnny Skalin nämnde. Det handlar om EU-motståndet. Det är sant att det finns många EU-motståndare ute i Europa. De flesta av dem är främlingsfientliga partier. Men det finns också EU-kritiker. Det finns en skillnad på att vara EU-motståndare och att vara EU-kritiker. I den här kammaren finns båda delarna. Man kan vara EU-motståndare, som ni är, och vilja gå ur. Ni är inte ensamma om det. Vänsterpartiet vill också att vi ska gå ur.

Vi har sagt: Okej, vi har den här situationen. Vi har varit med ett antal år. Det blev ja till EU i en folkomröstning, och vi är med i EU sedan lång tid tillbaka. Det innebär inte att vi inte kan vara kritiska till mycket av det som pågår i EU-systemet eller att vi har sagt nej till att vi fortsatt vill gå ur. Det innebär inte att vi inte kritiskt granskar och försöker se till att så mycket som möjligt hamnar på den nationella nivån. Jag trodde att också Sverigedemokraterna visste att det finns en skillnad mellan att vara EU-motståndare och att vara EU-kritiker.

Inför valet skulle jag vilja veta: I vilken grupp i Europaparlamentet tänker Sverigedemokraterna gå med?

Anf. 6 JOHNNY SKALIN (SD) replik:

Fru talman! Ja, vi är där vi är i Europa. Det är en väldigt besvärlig situation, och den situationen har skapats av EMU. Där är vi överens.

Däremot är vi inte överens om att vi ska avhjälpa situationen genom att både leverera varor och tjänster till Europa och stå för betalningen av

dem. Jag tycker att det är en väldigt konstig politik. Det är vad det handlar om när vi ska understödja arbetslöshet i andra länder och har en väldigt hög EU-avgift, som även Miljöpartiet har ställt sig bakom, som medför att vi betalar för underskott i andra länder.

Jag tror i stället att de länder som ingått i den ekonomiska och monetära unionen måste ta itu med sina egna problem och inse att de inte kan förvänta sig att hela omvärlden ska hjälpa dem i en politisk situation som de själva ansvarar för.

Vad gäller EU-motståndet förstår jag att det är en skillnad mellan EU-kritiker och EU-motståndare. Det är just den jag försöker belysa här och klargöra att vi är det parti som mest tydligt vänder sig mot utvecklingen i Europa. Det är själva poängen med mitt anförande och poängen med mina attacker på Vänsterpartiet. Jag försöker provocera Vänsterpartiet och få dem att erkänna att det bara finns ett parti i riksdagen som verkligen kämpar mot federationen i Europa.

Vilken grupp vi kommer att ingå i när vi blir invalda i Europaparlamentet vet jag inte. Jag vet ärligt talat inte ens vilka grupper som kommer att skapas. Jag vet däremot att alla grupper kommer att upplösas inför valet. Jag kan säga att vi inte kommer att ingå i en grupp med några främlingsfientliga rasistiska partier. Om vi hittar en grupp utan sådana partier men som fortfarande är EU-kritisk kommer vi i så fall att ta ställning till den gruppen.

Anf. 7 LARS OHLY (V):

Fru talman! Jag vill uppmana samtliga företrädare för övriga partier att också angripa Vänsterpartiet i sina anföranden. Jag tycker att det är bra om vi är i centrum av debatten.

Den ekonomiska politik som förs i Europa i dag är en politik som ökar klyftorna, försämrar möjligheterna att bekämpa arbetslösheten och skapar sämre villkor för många människor. Välfärden rivs ned i spåren av de nedskärningar som nu anses nödvändiga.

Jag skulle vilja uppmana till en sak till, och det är att de företrädare som stod på ja-sidan i kampanjen för svenskt anslutande till EMU uppvisade lite ödmjukhet i dag. Ni borde tacka svenska folket för att de var kloka nog att avvisa ert förslag om svensk anslutning till euro.

Euron är en centraliserad konstruktion som försvårar att bekämpa arbetslöshet och skapa tillväxt eftersom den lägger en filt av en och samma ränte- och valutapolitik över hela valutaområdet. Det här betalar vissa länder väldigt högt för i dag, Grekland kanske allra mest men också Spanien, Portugal och flera av de länder som inte ligger i samma fas i konjunkturen som de största ekonomierna, framför allt Tyskland.

Ni borde tacka svenska folket för att Sverige inte är en del av denna valutaunion. Det var bara tre av partierna som 2003 motsatte sig svenskt medlemskap i euro. Det var Miljöpartiet, Centern och vi i Vänsterpartiet. Vi gjorde det på mycket goda skäl. Vi gjorde det därför att vi såg hur en ekonomisk och monetär union med en gemensam valuta och en centralbank i Frankfurt både skulle urholka demokratin och försvåra möjligheterna att bedriva en socialt rättvis politik.

Vi ser effekterna nu. Arbetslösheten och de sociala orättvisorna ökar. Då kan man fråga sig: Vad är kommissionens och EU:s slutsats av den ekonomiska kris som Europa nu går igenom? Jo, det kan man samman-

fatta med: mer av samma. EU diskuterar hur man ska ha mer av överstatlighet, mer av gemensamt fattade beslut, och oavsett vilka problem Europa står inför verkar just mer överstatlighet vara lösningen.

Det är precis motsatt vad jag anser att vi behöver i dagsläget. Vi behöver större möjligheter att föra en politik som bekämpar sociala skillnader och arbetslöshet i respektive medlemsländer. Vi måste övergå från överstatlighet till samarbete.

Fru talman! En av de viktigaste förtjänsterna med EU-medlemskapet är att människor i större utsträckning kan röra sig fritt inom den europeiska unionen. Det är en fantastisk framgång att människor faktiskt kan flytta, leva, bo och arbeta någon annanstans än där de är födda.

Den fria rörligheten borde utsträckas till att gälla även länder utanför unionen. Den tanken är vettig att vi inte i onödan sätter upp gränser mot andra människor utan faktiskt ser till att fler får möjligheten att göra sina egna livsval. Om man råkar blir kär i någon från något annat land får man möjligheten att flytta och leva tillsammans med den man älskar. Människor som vill pröva på ett arbete någon annanstans får chansen att göra det. Människor som vill studera någon annanstans får möjligheter att göra det.

Den här rättigheten måste vara för alla. I dag är den fria rörligheten tyvärr kombinerad med ett system för underordning av migrerande arbetare. Människor som till exempel flyttar till Sverige för att arbeta på den svenska arbetsmarknaden har oftast sämre villkor än vad svenska arbetare i samma yrken har. Kollektivavtalen gäller inte alltid för alla. Det har lett till utnyttjande. Vi har sett hur utländska arbetare har fått arbeta för svårlöner och på usla villkor och hur hämningslösa arbetsgivare har utnyttjat det här systemet.

Det här kan inte vara i enlighet med grunden för fri rörlighet. Tvärtom riskerar vi att med sådana system för utnyttjande få attacker mot den fria rörligheten, som i grunden är det kanske mest positiva som EU-medlemskapet har fört med sig.

Därför måste vi slå vakt om de sociala rättigheterna. Därför måste vi se till att arbetskraft inte utnyttjas när man flyttar till ett annat land för att arbeta. Därför måste vi se till att alla som arbetar i ett land har samma kollektivavtalsenliga rättigheter på sina jobb.

Därför är vi starka anhängare av ett socialt protokoll inom EU. Där är jag ledsn för att den svenska riksdagen hittills försatt alla chanser för att driva fram ett sådant protokoll. Respekt för kollektivavtal och respekt för arbetsmarknadens särskiljande effekter i olika länder borde kunna ligga till grund för ett sådant protokoll inom EU.

Samtidigt finns det en annan form av rörlighet, den som handlar om människor på flykt. Vi vet att många människor från framför allt Syrien i dag tvingas söka sig därifrån. Men inte heller i andra oroshärdar och i andra länder som drabbas av svält och katastrofer kan människor bo och leva utan att tvingas till oerhörda umbäranden. Det leder naturligtvis till att man söker sig någon annanstans. Den rörligheten vill EU begränsa. Samtidigt som man talar om vikten av fri rörlighet inom unionen – vilket, som jag säger, är någonting positivt – bygger man murar mot människor från länder utanför Europeiska unionen.

Tragedierna avlöser varandra i Medelhavet. I sin desperation sätter sig människor i överfulla fartyg för att ta sig till något land i Europeiska

unionen där de kan få möjlighet att åtminstone söka asyl eller få rätten att skapa sig en framtid. De människorna sätter sina liv på spel, och alltför ofta leder det till att de dör på flykt undan fattigdom, krig och umbäranden. Asylrätten respekteras inte tillräckligt inom EU i dag. Det finns inte tillräckligt många lagliga vägar in i unionen, och därmed skapar EU självt ett system som leder till tragedier.

Vi vill riva murarna. Vi vill se till att EU inte blir den rikemansklubb som det riskerar att bli, ett EU som stänger ute människor från andra delar av världen samtidigt som det tar sig rätten att utnyttja andra länders råvaror.

Fru talman! Det finns i kommissionens arbetsprogram tendenser till att man vill öka överstatligheten också på det rättsliga området. Förslaget att inrätta en europeisk åklagarmyndighet är enligt mitt förmenande helt taget ur luften. Vi har olika rättssystem, och så länge vi är självständiga nationer som ingår i ett samarbete måste vi ha det. Vi måste ha rätten att själva bestämma över hur vårt rättssystem ser ut. Några grundläggande krav kan självklart ställas på alla medlemsländer, och då handlar det om rättssäkerhet och mänskliga rättigheter. Men utifrån dem kan vi ändå hamna på ganska olika traditioner och i olika beslut om hur våra rättssystem byggs upp.

Att centralisera och med överstatlighet minska utrymmet för nationella beslut på åklagarområdet eller på polisområdet, eller för den delen när det gäller övervakning, är ett gravt misstag. Det dataskyddspaket som också diskuteras och som kommissionen nämner i sitt arbetsprogram är ytterligare ett exempel på hur man försöker centralisera och därigenom, tror jag, försvåra kritiken mot övervakningen, som är ett stort problem.

Jag vill starkt instämma i Bodil Ceballos hyllande av Snowden och de whistleblowers som med fara för sin egen säkerhet visar på det orimliga i övervakning av enskilda människor. Det strider mot närhetsprincipen att införa den typen av centraliserade myndigheter. Det leder till ökad överstatlighet och bör avvisas.

Fru talman! Innan Sverige erkänner nya länder, vilket händer ibland när ett land bildas ur en region eller ett nytt område får självständighet, prövar vi alltid om regimen i det landet har kontroll över sitt territorium. Innan vi erkänner landet måste vi fundera över om regimen är representativ. Ett av de kriterier vi alltid använder är att se om landet har en självständig utrikespolitik.

En självständig utrikespolitik är ett mått på det självbestämmande som bör utmärka en nation. I EU går vi just nu i en annan riktning. Alltmer utrikes- och säkerhetspolitik samordnas. Alltmer blir överstatligt. Militariseringen av EU fortgår. Det är ett hot både mot självständigheten och mot skillnaderna i olika länders utrikespolitiska traditioner. Självständiga radikala röster riskerar att tystna när alltmer centraliseras.

Slutligen, fru talman, vill jag ta upp att kvinnors rättigheter är mänskliga rättigheter. Den kunskapen är tyvärr inte allmängods i alla EU:s medlemsländer i dag. Det är kvinnor som i stor utsträckning betalar priset för nedskärningspolitiken i euroområdet. Kvinnors rätt till arbete, jämställdhet och lika villkor liksom kvinnors rätt till makt över sina egna kroppar ifrågasätts i allt fler av EU:s medlemsstater.

Här finns en brist i kommissionens arbetsprogram. Jag menar inte att kommissionen i arbetsprogrammet ska komma med överstatliga lösning-

ar. Jag menar bara en sak och det är att mänskliga rättigheter även måste innefatta kvinnors rättigheter. För att det ska ske på allvar måste EU arbeta för att kvinnors rättigheter respekteras i alla medlemsstater. Man ska inte, som i Spanien, kunna inskränka aborträtten, eller kunna ifrågasätta kvinnors rätt till liv och till makt över sina liv, som sker i en del EU-länder.

Därmed, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 3.

Anf. 8 TOMMY WAIDELICH (S):

Fru talman! Jag ska börja med att göra Lars Ohly besviken. Lars Ohly välkomnade kritik mot Vänsterpartiet. Jag skulle vilja instämma i mycket av det som Lars Ohly har sagt från talarstolen, framför allt beträffande rörligheten på arbetsmarknaden. Jag vill instämma i att det lett till något positivt inom EU men att det också innebär risk för social dumpning och illojal lönekonkurrens. Jag vill även instämma i att det skulle behövas ett socialt protokoll till EU-fördraget.

Det är frågor som vi kommer att lyfta upp i den kommande valrörelsen, frågor som inte direkt står på agendan i det här ärendet. Det här ärendet handlar om kommissionens arbetsprogram för 2014. Kommissionen anger de politiska prioriteringarna för det kommande året. I år är arbetsprogrammet väldigt speciellt eftersom vi har val till Europaparlamentet och den nuvarande kommissionens mandat går ut i november. Kommissionen har därför valt att i år lägga fokus på genomförande av prioriterade befintliga förslag.

De övriga mer politiska vägvalen kommer EU:s medborgare i stället att få ta ställning till den 25 maj. Då kommer vi socialdemokrater att gå till val på ett program som prioriterar tillväxt och nya jobb, ordning och reda på arbetsmarknaden och en ny klimatpolitik för en grön omställning av Europa. Vi kommer att få anledning att återkomma till det flera gånger i riksdagen och i den stundande EU-valrörelsen.

Kommissionen har i arbetsprogrammet fokuserat på tillväxtpolitik och ekonomisk krisbekämpning. Det är bra. Sverige har ett uppenbart intresse av att euroområdet står starkt och stabilt och att de länder som drabbas av betydande ekonomiska problem kan lösa dessa. Men EU är inte enbart ett ekonomiskt samarbete utan även en union av värderingar. Därför välkomnar vi att kommissionen kommer att presentera ett ramverk för hur EU kan reagera i situationer där de grundläggande värderingarna, och rättsstatsprincipen, verkar vara hotade i medlemsstaterna. Vi har sett flera exempel på det, bland annat det som händer i Ungern.

Det är angeläget att värna EU:s grundläggande värderingar, och riksdagen kommer att få anledning att återkomma till frågan när initiativet väl presenteras. Men det är viktigt att redan nu peka på att det inte får bli ännu en papperstiger. Det är angeläget att vi går vidare med aktiva åtgärder.

Här skulle jag vilja lyfta fram ett krav som drivs av hbt-socialdemokrater i Sverige, nämligen att EU ska ha en aktiv handlingsplan för att motverka diskriminering av människor på grund av sexuell läggning eller könstillhörighet. Förslaget lanserades förra året, och glädjande nog har Europaparlamentet alldeles nyligen ställt sig bakom det. Jag ser fram emot en kommande debatt där vi från riksdagen kan vara med och se till att vi får mer än bara stolta deklARATIONER och se till att vi också får aktiva

handlingsplaner för att motverka diskriminering och hävda de gemensamma värderingarna.

Till sist vill jag säga några ord om det östliga partnerskapet. Vi socialdemokrater har välkomnat det östliga partnerskapet, men vi har alltid hävdat att EU visat ett för svagt engagemang. Syftet med partnerskapet är att bidra till dessa länders reformansträngningar och demokratiska utveckling genom olika slags stöd.

Tyvärr har det viktigaste instrumentet saknats, nämligen medlemskapsperspektivet. Trots att det i EU:s fördrag finns en rätt för alla europeiska länder att söka medlemskap i unionen har utvidgningströttheten gjort att EU inte velat ge ett medlemskapsperspektiv. Det är synd.

EU:s alltför ljumma intresse för det östliga partnerskapet har spelat en negativ roll, vilket nu kan ses inte minst i Ukraina. För Ukrainas del gäller det att finna en lösning som också enar landet. Ukraina är ett europeiskt land som har en europeisk framtid. EU:s uppgift är att hålla dörren öppen för det ukrainska folkets önskemål och att kraftfullt ta avstånd från dem som vägrar att ge det ukrainska folket rätten att självt välja väg.

Med de orden yrkar jag bifall till förslaget i utrikesutskottets utlåtande.

Anf. 9 WALBURGA HABSBURG DOUGLAS (M):

Fru talman! Låt mig till en början yrka bifall till förslaget i utlåtandet och avslag på de tre reservationerna.

I dag debatterar vi kommissionens arbetsprogram för 2014. Årets program är lite kortare än de tidigare programmen. Detta har inte att göra med att kommissionen inte skulle ha tillräckligt med idéer, utan med att vi i år har val till Europaparlamentet och den nuvarande kommissionens mandat går ut i november. Kommissionen har därför valt att lägga fokus på genomförande av prioriterade befintliga förslag avseende till exempel bankunionen, den inre marknaden och den digitala agendan.

Vi kan med glädje konstatera att kommissionens program på det stora hela ligger i linje med svenska prioriteringar. Vi är glada att det betonar tillväxt och konkurrenskraft, framför allt i tider av ekonomiska svårigheter. Utrikesutskottet vill dock lyfta fram vikten av ett fortsatt öppet Europa och framhäva detta som en grundläggande prioritering i allt arbete under återstoden av den här mandatperioden. Detta är synnerligen viktigt i tider av ekonomisk kris och humanitära katastrofer runt om i världen.

I Syrien pågår ett utdraget inbördeskrig som orsakar stort mänskligt lidande. Det är av största vikt att EU och dess medlemsstater stöder det humanitära arbetet i regionen. Vi vill även att alla EU:s medlemsstater tar sitt solidariska ansvar och bereder skydd åt de personer som kommer till EU och är i behov av internationellt skydd. Samtliga medlemsstater måste även ge skydd åt fler flyktingar genom vidarebosättning.

Fru talman! Vi delar kommissionens syn att ett enat EU är en mer effektiv aktör på det internationella planet. Kopplingen mellan EU:s ekonomiska utveckling och EU:s politiska inflytande globalt är tydlig. Vi ser därför gärna ett fortsatt arbete med en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik och välkomnar att Europeiska rådet diskuterade dessa frågor så sent som i december förra året. Den europeiska utrikestjänsten skapar bättre förutsättningar för ökad samstämmighet i EU:s globala agerande

än tidigare och ökade möjligheter att tydligare samordna de instrument som finns till förfogande. En gemensam strategisk vision för konflikt- och krishantering, starkare band mellan EU:s interna och externa säkerhet, effektivare användning av EU-delegationerna och vidareutvecklat partnerskap med regionala och internationella aktörer stärker EU:s anseende. Genom EU:s tyngd kan vi då påverka den globala politiken i enlighet med våra gemensamma värderingar frihet, öppenhet och tillväxt.

Fru talman! EU är nämligen inte enbart ett ekonomiskt samarbete. Det är framför allt en union av värderingar. Vi välkomnar därför att kommissionen kommer att presentera ett ramverk för hur EU kan reagera i situationer där de grundläggande värderingarna och rättsstatsprinciperna är hotade i någon av medlemsstaterna.

Fru talman! Sverige har ett uppenbart intresse av att euroområdet står starkt och stabilt och att de länder som drabbas av betydande ekonomiska problem kan lösa dessa. Utrikesutskottet ansluter sig till finansutskottets ställningstaganden om den gemensamma rekonstruktionsmekanismen, ramen för återhämtning och rekonstruktion av banker samt insättningsgarantisystem.

Vi ser gärna att den ekonomiska utvecklingen och moderniseringen i det östliga partnerskapet fortsätter. Den gynnar såväl länderna själva som EU och Sverige och skapar allt större regional stabilitet. Samtidigt ska det stå varje land fritt att självt välja vilken närmare politisk och ekonomisk relation landet vill ha till EU. Dörren ska alltid stå öppen för de länder som vill underteckna associerings- och frihandelsavtal och uppfyller alla nödvändiga kriterier. Vid toppmötet i Vilnius nyligen tog Moldavien och Georgien avgörande steg mot ett frihandels- och associeringsavtal med EU.

Det är även glädjande att kommissionen väljer att lyfta fram frihandelsavtalet med USA i sitt arbetsprogram. Tillsammans står EU och USA för närmare hälften av världens samlade bnp och en tredjedel av de globala handelsflödena. Ett frihandelsavtal skulle betyda stora möjligheter för svenska företag att växa, och det är ett konkret sätt att underlätta för framtidens jobb att växa fram.

Fru talman! På den ekonomiska agendan nämns även inrättandet av en finansiell transaktionsskatt, en så kallad Tobinska. Detta ställer vi oss negativa till av flera skäl. För det första har vi i Sverige redan försökt oss på detta under 80-talet och kan av erfarenhet säga att det inte är effektivt. Då fick det som konsekvens att kapital lämnade landet. Vidare är vi övertygade om att beskattning i ett samhälle bör ske så nära medborgarna som möjligt och tycker att det är viktigt att EU:s budget fortsätter att i huvudsak finansieras av medlemsavgifter. Ja till en tillväxtorienterad EU-budget som främjar konkurrenskraft, men nej till en EU-skatt!

Fru talman! Bland de befintliga förslag som kommissionen valt att prioritera finns bland annat förslaget om att inrätta en europeisk åklagarmyndighet. Justitiekommittén har funnit att det strider mot subsidiaritetsprincipen, och förslaget resulterade i sammanlagt 14 motiverade yttranden från de nationella parlamenten. Dessa ledde till det andra gula kortet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft och innebär att kommissionen fick ompröva sitt beslut. Vid sin omprövning bestämde sig kommissionen tyvärr för att vidhålla förslaget, men kommer i det fortsatta lagstiftningsarbetet att beakta medlemsstaternas synpunkter i yttrandena.

Vi vill understryka hur viktigt det är att kommissionen i den fortsatta lagstiftningsprocessen beaktar dels att ett gult kort uppnåddes beträffande förslaget om att inrätta en europeisk åklagarmyndighet, dels de synpunkter som har framförts av de nationella parlamenten.

Ett annat förslag som prioriteras och som vi är tveksamma till är förslaget om ett dataskyddspaket. Justitiekommittén har funnit att de delar av förslaget som rör den renodlat nationella behandlingen av personuppgifter strider mot subsidiaritetsprincipen, och riksdagen har instämt i denna bedömning.

Fru talman! Europeiska unionen är en fantastisk ekonomisk, politisk och värderingsmässig gemenskap som vi vill främja och utveckla vidare. EU står i dag inför flera utmaningar, inte minst medlemsländernas ekonomiska instabilitet och säkerhetspolitiska hot från omkringliggande regioner. Vi ska bemöta dessa med öppenhet och tilltro till våra gemensamma värderingar öppenhet, tillväxt och konkurrenskraft.

Anf. 10 FREDRIK MALM (FP):

Fru talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna. Jag vill också beklaga att vår Europaminister Birgitta Ohlsson inte har möjlighet att närvara vid debatten i dag. Hon har tyvärr fått vinterkräksjukan och ligger nedbäddad hemma. Vi får hoppas på ett snabbt tillfrisknande. Hon stod på talarlistan tills hon insjuknade.

Fru talman! Europas historia är kantad av stöveltramp och blodiga tragedier. Under det förra århundradet drevs vår del av världen mot avgrunden i två förödande världskrig. Miljoner människor dödades på slagfält, gasades i utrotningsläger eller tvingades till mångårigt straffarbete i Sibirien.

Europa delades mitt itu, med kommunisternas Berlinmur som synligaste landmärke för järnridån. Ända fram till slutet av 1980-talet var det så. I år är det 100 år sedan skotten i Sarajevo, 76 år sedan kristallnatten, 46 år sedan Pragvåren och 19 år sedan folkmordet i Srebrenica.

Nazister, fascister och kommunister förstörde vår kontinent. De stack samhällen i brand. De ställde befolkningsgrupper mot varandra. De hjärntvättade flera generationer och försökte bygga totalitära imperier. De enades i hatet mot demokrati och mot det öppna samhället. Nazisterna föste in judarna i godsvagnar och fraktade miljoner likt boskap till Auschwitz-Birkenau och Treblinka. Ett kvarts sekel senare drev kommunistregimen i Warszawa de få judar som återstod i Polen i landsflykt.

Det europeiska samarbetet handlar om att bygga upp Europa igen efter Hitlers och Stalins härjanden. Det handlar om att vi i Europa inte ska betrakta varandra som fiender utan i stället sträcka ut en hand till varandra för att bygga en kontinent i fred, samarbete, demokrati och marknadsekonomi. Det europeiska samarbetet har sina brister, men alternativet till detta samarbete hade varit liktydigt med att fortsätta tillåta att vår kontinent skulle slitas i stycken.

Det är ingen slump att det finns två partier i Sveriges riksdag som vill att Sverige ska lämna Europasamarbetet, fru talman. Det är de två partier – Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna – som har sina rötter i de ideologiska teoribyggen som satte eld på vår kontinent och förslavade tiotals miljoner människor. Vänsterpartiet har genom åren endast varit lojalt

med ett enda samarbetsprojekt i Europa, nämligen Komintern. Och Sverigedemokraterna har sina rötter i den samling av nazistiska eftersläntare som fortfarande trodde på hitlerismen i slutet av 1980-talet.

Fru talman! Våra förfäder tvingades att befatta sig med figurer som Hermann Göring och Benito Mussolini, vilket givetvis var en direkt förolämpning mot varje medborgare med någon heder och ära i kroppen. I dag tvingas vi fokusera på hur vi ska rädda demokratin och värdigheten från dagens extremister, partier såsom Front National, Jobbik och Sverigedemokraterna.

Den 25 maj är det val till Europaparlamentet. Det är ett viktigt val för Europa, och det är ett viktigt val för Sverige. Vi genomlider den största värderingskrisen i Europa sedan de stora krigen. Denna värderingskris är till viss del en följd av den ekonomiska krisen, men den är samtidigt långt värre än de röda siffrorna i medlemsstaternas bokslut.

Valet den 25 maj är ett val mellan ett Europa där vi fördjupar samarbetet – ett liberalt Europa – eller ett småaktighetens och inskränkthetens Europa där protektionism och xenofobi leder till en allt djupare stagnation. Det är ett val mellan antingen seriösa politiker från seriösa partier eller gaphalsar, populisterna och lycksökare som försöker övertrumfa varandra i krav på stängda gränser och stigmatisering av minoriteter.

Det är ett val som alla vi medborgare i Europeiska unionens 28 medlemsstater måste göra. Våra sammanlagda röster visar om vår kontinent är mogen för att lösa sina problem eller inte.

Fru talman! Den ekonomiska krisen har med ökad arbetslöshet och social utslagning slagit hårt mot en rad medlemsstater. I EU-kommissionens arbetsprogram för 2014 finns givetvis stort fokus på jobb och tillväxt i Europa. Många av dessa prioriteringar ligger i huvudsak i linje med svenska prioriteringar. Kommissionen fokuserar på fyra övergripande områden: den ekonomiska och monetära unionen, smart och hållbar tillväxt för alla, rättsliga frågor och säkerhet samt yttre åtgärder.

Vi börjar också se tecken på återhämtning i Europa efter fem år av global finanskris. Tecknen är dock ännu svaga. Kärnan i kommissionens arbete under 2014 är därför att främja tillväxt och sysselsättning. En viktig del av detta är förstås gränsöverskridande regler för bank- och finanssektorn för att skydda insättande och hantera bankkriser. Det är givetvis viktigt även för Sverige att det finns välfungerande kapitalmarknader. En välfungerande inre marknad är också en central prioritering. Därför är det viktigt att den inre marknadens bestämmelser på områden som tjänster och energi genomförs. Kommissionen lyfter även fram en inre marknad för telekommunikation som ligger till grund för en verklig digital inre marknad.

Kommissionen vill under 2014 bygga vidare på förslagen om en ram för klimat- och energipolitiken fram till 2030. Resurseffektivisering, minskad miljöpåverkan, avfallshantering och hållbar förvaltning av naturresurser är viktiga delar. Det krävs enligt kommissionen ansträngningar för att visa att Europeiska unionen går i spetsen inför förhandlingarna om ett internationellt klimatavtal under 2015.

Fru talman! Blodbadet i Syrien har pågått i snart tre år. Över hundra tusen människor har dödats, fler än nio miljoner människor har tvingats lämna sina hem och de registrerade flyktingarna i FN-lägren i grannländerna, i UNHCR:s läger, är fler än 2,4 miljoner i dag. Det finns inga

tecken på att detta krig kommer att ta slut inom kort. Snarare kan det komma att fortsätta i flera år.

I detta sammanhang är det viktigt att betona vikten av att länderna i Europa tar sitt humanitära ansvar och framför allt ställer upp för de flyktingar som nu kommer hit. Det handlar dels om de människor som kommer in till Europa och söker asyl, dels om dem som vi genom vidarebosättningsavtal med UNHCR kan ta emot som kvotflyktingar från lägren i grannländerna.

Jag är stolt över att Sveriges EU-kommissionär Cecilia Malmström arbetar mycket aktivt för detta och för att övertyga fler medlemsstater i unionen att ställa upp för människorna som flyr från Syrien. 2,4 miljoner människor sitter i grannländerna. Behovet av vidarebosättningsplatser, den kapacitet som FN:s flyktingkommissariat UNHCR har för förra året och i år, är 30 000 platser. Det betyder att om Europeiska unionen klarar av att tillsammans ta emot 30 000 kvotflyktingar har vi klarat den kapacitet som UNHCR har för att rent administrativt och byråkratiskt ordna fram vidarebosättningsplatser.

Det vore förödande om Europeiska unionens 28 medlemsstater inte tillsammans kan komma överens om att hjälpa de 30 000 människor som har den allra mest sargade och svåra tillvaron i dag i flyktinglägren i Libanon, Jordanien, Irak, Turkiet och Egypten.

Katastrofen i Syrien är inte temporär; den är permanent. Det är viktigt att vi förstår detta. Det här kriget kommer att påverka också oss i Europa, vare sig vi vill det eller inte. Det kommer att påverka oss under längre tid, flera årtionden, inte minst när det gäller flyktingar men givetvis också när det gäller en mer instabil Mellanösternregion, en mer orolig region i sin helhet. Det innebär risk för nya konflikter, risk för förvärrade konflikter, risk för fluktuerande oljepris och andra typer av marknadsförändringar som kan påverka jobb, ekonomi, räntor och stabilitet också i andra delar av världen.

Europeiska unionen, inte minst utrikestjänsten EEAS, kan spela en viktig roll för en mer positiv utveckling i Mellanösternregionen. Genom ett starkare utrikespolitiskt samarbete och en tydligare utrikespolitisk kurs i Europa kan vi återta förlorad mark och bli en starkare aktör i vårt närområde.

Jag vill verkligen instämma i det som Socialdemokraterna nämnde tidigare i fråga om det som nu sker i Ukraina. När vi betraktar utvecklingen i Ryssland, i det östliga partnerskapet och även i oroshärdarna i det södra grannskapet är det absolut nödvändigt att Europeiska unionen blir en starkare aktör i vårt närområde och återtar förlorad mark där EU har försvagats till följd av finanskrisen.

Det behövs ett djupare samarbete mellan Europeiska unionen och grannländerna samtidigt som EU givetvis måste behålla en tydlighet när det gäller värderingar om demokrati och vikten av mänskliga rättigheter. Genom ett fördjupat samarbete, snabbare och mer omfattande marknadstillsyn och ökad rörlighet genom visumliberaliseringar för länder som genomför reformer kan Europeiska unionen också stärka trovärdigheten och på ett positivt sätt bidra till att människors vardag och framtidsmöjligheter blir bättre.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga några ord om det som sagts i tidigare anföranden.

Det värmer även mitt liberala hjärta när Miljöpartiet kraftfullt och engagerat talar om vikten av fri rörlighet.

Då säger Bodil Ceballos att man ska exportera den svenska modellen för arbetskraftsinvandring. Den svenska modellen innebär i grund och botten att arbetsgivarnas behov får en tydligare ställning. Har arbetsgivaren behov av en viss typ av kompetens som inte finns kan man efterfråga den utanför Sveriges gränser utan att facket ska kunna gå in och ha något slags vetorätt eller stoppa detta.

Miljöpartiet säger att man ska exportera den svenska modellen för arbetskraftsinvandring. Då blir frågan: Vad säger Socialdemokraterna och Vänsterpartiet om detta? Ni har ju för avsikt – i alla fall några av er, det är oklart vilka – att utgöra ett regeringsunderlag eller sitta i regeringen efter höstens val, om ni vinner valet. Vad händer då? Blir det Miljöpartiet som ska exportera den svenska arbetskraftsinvandringssmodellen, eller blir det Socialdemokraterna och Vänsterpartiet som ska importera en arbetskraftsmodell från de mest restriktiva staterna i Europeiska unionen? Det är något oklart. Det finns ett behov av att väljarna får besked om vad som gäller i den här frågan.

Sedan kritiserar Miljöpartiet att man inte ska registrera finansiella transaktioner. Vad innebär då denna Tobinskatt som Miljöpartiet så väl omhuldar? Den innebär ju att samtliga olika kapitaltransaktioner kommer att behöva registreras. Vem tror Miljöpartiet kommer att registrera dessa olika transaktioner i USA? En Tobinskatt innebär förstås i förlängningen en massiv övervakning av finansiella transaktioner, och givetvis kommer NSA och andra att vara inblandade också i en sådan politik.

Sverigedemokraterna talar om tillväxt och konkurrens i andra länder än Sverige. Det vill inte Sverigedemokraterna att Sverige ska bidra till. Jo, men det är klart att vi ska det, Johnny Skalin, därför att ekonomin hänger ihop. Om det blir en större tillväxt i Frankrike, Bulgarien, Rumänien och Italien kan de köpa fler av våra produkter. Ekonomin hänger ihop. Det finns inte en möjlighet i världen att kraftigt öka Sveriges ekonomiska tillväxt, om inte tillväxten och konkurrenskraften blir starkare i övriga Europa.

Vänsterpartiet talar om Europeiska unionens murar. Ja, men Vänsterpartiet vill ju inte vara med i Europeiska unionen. Vänsterpartiets politik innebär ju att vi inte ska ha den passfrihet som Schengen innebär, att vi inte ska ha ett gemensamt gränsskydd som innebär att passfriheten kan upprätthållas samt att vi inte ska ha någon gemensam flyktingpolitik. Det innebär ju en kapplöpning mot ett Europa där de 28 medlemsstaterna ska återinföra alla dessa murar och regleringar på hemmaplan. Det skulle leda till en boom i taggtråd. De enda som skulle gynnas av Vänsterpartiets politik är ju de som vill sälja taggtråd till andra länder. De skulle tjäna stora pengar på att sätta upp all taggtråd mellan dessa 28 länder. Men det betyder ju inte på något sätt att det skulle bli lättare för en flykting från Syrien att komma till Europa om det blir fler gränser inom Europa. Tvärtom innebär denna politik mindre av samarbete i Europa och fler och fler murar. Sådana murar kommer också att innebära större, hårdare och tuffare kontroll gentemot tredje land.

Fru talman! Avslutningsvis: Europeiska unionen måste vara en del av lösningen på problemen i världen. Genom en aktiv union på miljö- och klimatområdet kan EU bidra till en lösning för att nå ett klimatavtal som

är offensivt och framåtsyftande. Genom ett starkare samarbete på det utrikespolitiska området kan EU bidra till en lösning på konflikter i omvärlden, till exempel i Ukraina, Syrien eller Egypten – länder som har gått i baklås. Där kan Europeiska unionen spela en positiv roll. Genom ett fördjupat ekonomiskt samarbete i Europa och bättre fungerande kapitalmarknader kan Europeiska unionen genom en mer stabil ekonomi i medlemsstaterna och i unionen som helhet bidra till att vara en lösning på problemen i världen.

Det vi har sett i finanskrisen under de senaste åren är ju att ett försvagat Europeiska unionen och medlemsstater som har stora ekonomiska problem innebär att Europeiska unionen snarare uppfattas som problemet än lösningen på problemen. Men vi måste se detta i ett vidare perspektiv. Problemen är långt mycket större utanför våra gränser. Därför måste Europeiska unionen kunna bidra till att vara en del av lösningen på problemen.

Folkpartiet är ett Europavänligt parti. Vi tycker att de här debatterna är viktiga. Vi tycker att det är viktigt att Europa står starkt. Vi tycker att det är viktigt att det finns ett stort engagemang för ett starkare Europasamarbete, för vi vet hur viktigt det är för Europa och för att vår kontinent ska kunna vara en kontinent i demokrati, marknadsekonomi och frihet i framtiden och inte falla tillbaka igen till de konflikter och den oförsonlighet som tyvärr har präglat vår kontinent genom årens lopp.

I detta anförande instämde Christer Winbäck (FP).

Anf. 11 LARS OHLY (V) replik:

Fru talman! För ett ögonblick trodde jag att jag var förflyttad till en kongress för Liberala ungdomsförbundet med tanke på det höga tonläget.

Jag vill börja med att uttrycka min respekt för Fredrik Malm och för Folkpartiet. Ni vågar ju stå för att ni tycker att euron är en utmärkt idé, trots verkligheten. Ni har ungefär samma paroll för den ekonomiska politiken i Europa som kommissionen har – mer av samma. Ni vill ha mer av överstatlighet, mer av gemensamt fattade beslut. Ni vill ha mindre av självständighet och mer av nedskärningar i krisens spår.

Dessutom har Fredrik Malm lite problem med den fria rörligheten. I Fredrik Malms värld förutsätter den fria rörligheten inom Europa att oseriösa arbetsgivare får utnyttja utländsk arbetskraft. Därmed går Fredrik Malm deras ärenden som vill minska den fria rörligheten, som vill inskränka den.

Jag ser två hot med den fria rörligheten, dels de rasistiska, främlingsfientliga partierna som vill stänga gränserna, dels de som vill att arbetsgivare ska kunna fortsätta att utnyttja arbetare från andra länder till sämre villkor än de som arbetarna i Sverige har kämpat sig till genom kollektivavtal. Detta kan vara svårt att förstå, men egentligen hänger det ihop. Jag tror att Folkpartiet tycker att det överordnade målet, nämligen att sänka löneläget totalt, är viktigare än att bekämpa de främlingsfientliga krafternas murar runt Sverige.

När Cecilia Malmström mycket förtjänstfullt arbetar för en bättre flyktingpolitik, då väljer den svenska regeringen – som Fredrik Malm stöder – att inte ta strid mot Ashton och stödja Cecilia Malmström i hennes försök att skapa lagliga vägar in i Europa. Häromdagen lade hon

dessutom fram ett förslag om offentlighet för partibidrag. Vad jag förstår kommer Fredrik Malms regering inte att leverera det heller. Så jag skulle nog vara lite försiktig med att påstå att man stöder Cecilia Malmström.

Prot. 2013/14:65
5 februari

*Kommissionens
arbetsprogram 2014*

Anf. 12 FREDRIK MALM (FP) replik:

Fru talman! Det finns en skillnad här mellan liberaler och socialister i synen på arbetsmarknaden, på rörlighet och annat. Vänsterpartiet har ju i grund och botten uppfattningen att så länge du inte kommer hit för att arbeta, så är du välkommen. Men om du kommer hit för att arbeta stöter du genast på ett antal olika problem. Framför allt handlar det om fackliga särintressen som man anser vara väldigt viktiga att värna om.

Oseriösa arbetsgivare är ett problem som måste lösas med de lagar, regler och direktiv som finns på plats i medlemsstaterna. Det finns också gemensamma direktiv och en ordning för vad som är kärnan i avtal och annat. Men man ska ju inte blanda ihop detta; att det finns oseriösa arbetsgivare kan inte innebära att man ska stänga gränsen om en rörmokare från Ukraina skulle vilja komma hit och jobba. Att det finns oseriösa arbetsgivare kan inte vara ett argument för att inskränka rörligheten. Det måste vara ett argument för att ha bra lagar så att man kan komma åt oseriösa arbetsgivare.

Fru talman! Annars kan man argumentera på det sättet också i andra frågor. Det finns människor som smugglar knark, men det betyder ju inte att vi vill stänga gränsen. Däremot vill vi komma åt knarksmugglarna. På samma sätt måste det vara på arbetsmarknaden, att de lagar och regler som gäller givetvis ska upprätthållas. Att vi argumenterar för möjligheten för till exempel en restaurang med en viss internationell nisch att ta in personal från ett annat land ska ju inte på något sätt förväxlas med att vi skulle förespråka en sorts lönedumpning. Det tycker jag verkligen är skrämselförklaring.

Anf. 13 LARS OHLY (V) replik:

Fru talman! Nu bemötte Fredrik Malm någon annan än mig. Jag vet inte vem som har stått och talat mot att människor ska kunna leva, bo och arbeta i andra länder. Fredrik Malm är välkommen att läsa mitt anförande i protokollet i morgon.

Det är en av de bästa förtjänsterna med Europeiska unionen, att människor kan röra sig fritt. Men tyvärr är den friheten begränsad till enbart unionsländerna. EU bygger murar utåt, förhindrar människor att komma som arbetskraft men också att utnyttja sin rätt till asyl och att kunna fly från svåra förhållanden.

När det gäller seriösa och oseriösa arbetsgivare har ni ju inga förslag om att kollektivavtal ska gälla, om att ett socialt protokoll ska införas eller om att alla som arbetar inom en bransch i ett land ska ha samma rättigheter, samma arbetsvillkor och samma löner. I stället ser ni stillatigande, kanske med viss förtjusning till och med, på när utländska arbetare utnyttjas på till exempel den svenska arbetsmarknaden. Anledningen till det, som jag försöker utröna, kan ju bara vara att ni tycker att effekterna av det är bra, för effekterna är att löneläget sänks på hela den svenska arbetsmarknaden. De arbetare som jobbar enligt kollektivavtal får plötsligt konkurrera med arbetare som utnyttjas till sämre villkor och

lägre löner. Därigenom hindras de naturligtvis från att förbättra sina löner och tvingas i stället att försämma dem och anpassa dem nedåt.

Jag tror att Folkpartiet har hamnat i en fälla där ambitionen att minska lönekraven, sänka löneökningarna, står över den fria rörligheten. Därför går Fredrik Malm och Folkpartiet bort sig, och det är sorgligt att se.

Anf. 14 FREDRIK MALM (FP) replik:

Fru talman! Jag undrar om det var federalisten Ohly som talade alldeles nyss om att det är viktigt med sociala protokoll och en socialpolitik på Europeanivå. Jag välkomnar en diskussion om de frågorna på europeisk nivå, men det har möjligen sina komplikationer. Jag tror att det är synnerligen svårt, fru talman, att förena ett utträdeskrav ur den europeiska unionen med åsikten att man ska ha en överstatlig socialpolitik i samma union. Men Lars Ohly kanske får den ekvationen att gå ihop på något lämpligt sätt.

Diskussionen om sänkta löner finns också i Norge. Där säger man: Nu kommer svenskarna och tar våra jobb och bidrar till sänkta löner. Vi var i och för sig här först, men vi vill inte ha dem. Så säger man i Norge. Jag är inte beredd att säga att de svenskar som åker till Norge och jobbar gör fel. Jag är inte heller beredd att säga att det skulle vara något avsevärt avbräck för den ekonomiska utvecklingen i Skandinavien, i Norge eller i Sverige att de gör det.

Jag har svårt att se att det bredare omvandlingstryck som pågår i hela världsekonomin innebär något problem. Det här är ju inte något specifikt för Sverige som vi diskuterar. Filippinerna har flera miljoner utlandsmedborgare som är stationerade lite överallt. Andra länder har mängder av gästarbetare och migrantarbetare runt om i hela världen som bidrar till att ekonomin växer, och människor får bättre förhållanden än vad de har i sina hemländer.

Diskussionen här, fru talman, måste handla om hur dessa människor får värdiga villkor och att arbetsgivarna är seriösa. I den bemärkelsen kan jag dela Lars Ohlys uppfattning om vikten av att detta kan tillgodoses. Men det kan inte ske genom att man låter till exempel fackliga särintressen ha någon sorts vetorätt över människors möjligheter att komma hit och jobba, tycker jag.

Anf. 15 JOHNNY SKALIN (SD) replik:

Fru talman! Folkpartiet och Fredrik Malm pratar om att vi är protektionistiska och att vi inte inser att tillväxt och ekonomi hänger ihop. Ingenting av det här har jag någonsin sagt i något sammanhang. Ingen annan sverigedemokrat i ledande position har heller gjort det, såvitt jag vet. Det är helt enkelt en politik som vi inte bedriver eller står för.

Vi erkänner givetvis att Sverige är en liten och öppen ekonomi som är beroende av omvärlden. Vi inser att vi är beroende av att samarbeta med andra länder. Det ska vi också göra, och det är det som vi förespråkar. Det är också därför som vi kritiserar utvecklingen inom den europeiska unionen som inte alls handlar om ett samarbete längre, vilket Folkpartiet och andra EU-positiva partier hävdar att det gör. I ett samarbete måste man vara överens om åtgärder som vidtas eller förslag som läggs fram. Annars är det ju inte längre ett samarbete.

Fredrik Malm hävdade också vi är några populisterna här. Jag uppfattar det som att han riktade det uttalandet till mitt parti, som enligt honom ställer krav på stängda gränser, men inte heller det stämmer. Vi har aldrig sagt någonting om att vi ska stänga några gränser, utan det är någonting som Fredrik Malm och hans partikamrater helt har hittat på. Däremot vill vi ställa lite högre krav på gränserna så att vi har en kontrollerad nivå på invandringen och så att vi har en kontrollerad politik för migration på svensk nivå. Jag tycker inte att det här är någonting som ska överföras till europeisk nivå, vilket däremot Fredrik Malm förmodligen är positiv till.

Jag tycker att det är lite tråkigt att Folkpartiet bedriver debatten på det här sättet och att man inte är beredd att föra en saklig debatt om de sakliga förslag som vi lägger fram. Varför är vi emot bankunionen? Varför är vi emot det ena och det andra, och varför är vi för andra förslag?

Varför måste man kasta paj på varandra på det här sättet och utmåla sina motståndare som någonting som de inte är, Fredrik Malm?

Anf. 16 FREDRIK MALM (FP) replik:

Fru talman! Jag beskrev mycket riktigt Sverigedemokraterna som ett parti som är protektionistiskt och populistiskt. Jag tror att jag bredde på ytterligare en aning med några invektiv till. Det är viktigt att det här klargörs. Man kan inte å ena sidan sänka rösten en aning och medge att Sverige är en liten, öppen ekonomi som är beroende av omvärlden och i nästa stund fullständigt kallhamrat driva en politik som innebär att vi i praktiken skulle åka hem, låsa dörren, kasta nyckeln i Östersjön och inte på något sätt ställa upp för de människor som finns i andra delar av världen eller verka för en friare handel eller goda möjligheter för den svenska exportindustrin.

Jag tror att Johnny Skalin borde åka och tala med de svenska exportorienterade företagen och fråga dem om de tror att det blir bättre av att Sverige vänder sig mer inåt och om de tror att de kommer att sälja fler bilar för att Sverigedemokraterna vägrar att ställa upp för att det ska bli bättre i Sydeuropa och för att de länderna ska klara sina ekonomier. Fråga Volvo, Stora Enso, Sandvik och de andra stora företagen: Tror ni att det blir bättre av att Sverige inte ställer upp för en gemensam tillsyn, översyn och kontroll av kapitalmarknaden, finansmarknaden och bankväsendet i Europa?

Är det något företag som är engagerat på den internationella arenan eller på olika sätt ägnar sig åt export eller import och har verksamhet, underleverantörer, outsourcing och så vidare i andra länder som tror att världen blir bättre för att man inte ställer upp på gemensamma regelverk för att få finansmarknad och kapitalmarknad att fungera bättre? Jag kan inte tänka mig det, fru talman. Det är inte de signalerna, att man vill att Sverige ska sluta sig mer inåt, bli en mindre del av globaliseringen, ta emot färre människor från andra länder eller inte ägna sig åt exportfrämjande verksamhet och annat, som vi får från näringslivet.

Anf. 17 JOHNNY SKALIN (SD) replik:

Fru talman! Jag riktade en vädjan till Fredrik Malm att vara lite mer saklig i sin argumentation. Jag har aldrig sagt någonting om att vi ska vända oss inåt vad gäller handeln. Vi ska handla med andra länder. Vi ska samarbeta med andra länder. Det vi vänder oss emot är maktöverfö-

ringen där man flyttar över demokratin från Sverige till Europa. Man kallar det för demokrati i Europa, vilket det inte är. Vi har en EU-kommission som inte ens är folkvald, vi har hemliga voteringar i kammaren och även i utskotten i Europaparlamentet, vi har en ledare i EU som heter Herman Van Rompuy, som officiellt är EU-president och som hävdar att Italien behöver reformer, inte fria, öppna val.

Det här europeiska projektet handlar över huvud taget inte om något samarbete. Det handlar om att ta makt över nationer och lägga över makten till Europa, till en federation som bestämmer över alla de här länderna. Det handlar om att flytta över makten från de nationella parlamenten till Europa. Det är det som den här diskussionen, i alla fall den som jag för fram, handlar om. Det handlar inte om att vi ska fjärma oss från vår omvärld. Vi ska tvärtom stärka våra relationer till omvärlden men inom fria, öppna och demokratiska nationer.

Sedan vill jag fråga Fredrik Malm: I det här förslaget som kommissionen lägger fram nu anger man att man vill lägga fram ett ramverk för hur EU ska reagera i situationer där de grundläggande värderingarna och rättsstaten verkar vara hotade i medlemsstaterna. Vad menar man med det? Hur ser Folkpartiet på det här, hur vill Folkpartiet att man från kommissionens sida ska lägga fram det här förslaget och vad menar man med de grundläggande värderingarna? Vems värderingar pratar man om? Är det kommissionens värderingar, eller är det de demokratiska grundvärderingarna som vi talar om här i Sverige, nämligen att makten ska utgå från folket?

Anf. 18 FREDRIK MALM (FP) replik:

Fru talman! När det gäller det sista som Johnny Skalin sade vill jag å det starkaste inskräpa att det inte är så att all makt utgår från folket. Det är all *offentlig* makt som utgår från folket. Det är bra om vi har den distinktionen klar för oss. Den doktrin som låg till grund för Sverigedemokraternas grundande gick ut på att all makt går genom folket, genom ledaren.

Fru talman! Det är klart att Europeiska unionen har fått större befogenheter i dag. Så kommer det nog att vara. Det pekar i den riktningen genom ett antal nya mekanismer och annat för att kontrollera bankväsen och finansväsen och för att rädda fallfärdiga ekonomier på olika sätt.

Hur kommer det sig att det har blivit så? Det får man fråga regeringarna i de enskilda medlemsstaterna som inte har skött sina ekonomier. Att de här nya strukturerna formas på europeisk nivå, framför allt genom centralbanken, och att Europeiska unionen får de här starkare tillsynsbefogenheterna är en följd av att medlemsstaterna inte har skött sina ekonomier.

Det är klart att om Europeiska unionen får starkare befogenheter måste man också – på den punkten håller jag med Johnny Skalin; nota bene, för det händer inte varje dag – minska det demokratiska underskottet i Europeiska unionen. Men som jag tolkade Johnny Skalin menade han att det är problematiskt att inte kommissionsordföranden är folkvald. Ja, det kan jag också tycka. Det vore bra om man hade ett större inslag av representativ och direktvald demokrati på EU-nivå.

Det är också viktigt att Europaparlamentet får en starkare ställning, fru talman, och en starkare demokratisk förankring. Men för att Europa-

parlamentet ska få en större legitimitet behöver det kanske också få lite större befogenheter. Det betyder en maktöverflyttning till de parlamentariska och direktvalda organen.

Prot. 2013/14:65
5 februari

*Kommissionens
arbetsprogram 2014*

Anf. 19 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Fru talman! Jag håller med Lars Ohly om att det är ett högt tonläge Fredrik Malm har.

Jag blev lite brydd, må jag säga, när Fredrik Malm nästan attackerade oss för att vi vill exportera den arbetskraftsinvandringsmodell som vi gemensamt, Alliansen tillsammans med Miljöpartiet, tog fram här i riksdagen under förra mandatperioden. Det är en modell som vi menar är mycket bättre än den man har på EU-nivå. Där har man bara det så kallade blåkortet och ska bara ta in högutbildade och inte andra. Det är någonting som snarare bidrar till brain drain från andra länder.

Jag skulle vilja veta om Fredrik Malm anser att den modell som vi gemensamt kom överens om inte är bra och om inte han också skulle vilja införa den på EU-nivå så att människor, både låg- och högutbildade, får möjlighet att komma till Europa för att arbeta.

Den lag som vi tog fram försåg vi med hängslen och livrem. Facket skulle vara inblandat och få säga sitt. Sedan har det i vissa fall visat sig att människor har kringgått lagen och att människor har drabbats av den på ett eller annat vis när det gäller lönebildning och annat. Men då får vi titta på det som har blivit fel och ändra det, inte säga att lagen är dålig som sådan som vissa – i och för sig inte Fredrik Malm – tycker.

Jag vill inte kalla det för fackliga särintressen, som Fredrik sade här. Facket är viktigt, och att facket är delaktigt i processen är bra. Det som har blivit fel ska vi rätta till, men lagen som sådan är bra. Vi borde exportera den och få de andra EU-länderna att göra likadant, tänker jag.

Anf. 20 FREDRIK MALM (FP) replik:

Fru talman! Om det är så att det jag sade missuppfattades av Miljöpartiet är det tråkigt. Jag står mycket väl bakom detta. Jag tycker att denna friare rörlighet är viktig.

Jag frågade bara i all enkelhet vad som händer när Bodil Ceballos står tillsammans med Tommy Waidelich utanför Coop Forum i Nacka och ska hålla torgmöte i valrörelsen. Då kommer nämligen Bodil Ceballos att säga att vi ska exportera den svenska modellen för arbetskraftsinvandring, och sedan kommer Tommy Waidelich att säga någonting helt annat. Jag menade att för väljarna som går till valurnan i höst är det väl i högsta grad väsentligt hur politiken blir efter valet.

En friare arbetskraftsinvandring, en friare rörlighet över huvud taget för arbetskraft i hela Europeiska unionen – ja, i hela världen – är förstås någonting som vi önskar oss. Min fråga handlade bara om hur de röd-gröna har tänkt sig att få ihop politiken när de har ett parti som i grund och botten anser att man ska kunna ha facklig vetorätt eller enbart bristyrkesinvandring medan Miljöpartiet är betydligt mer radikalt och progressivt i samarbetet med alliansregeringen. Vänsterpartiet kommer med lite olika bud – Lars Ohly säger en sak här; det verkar vara en annan sak när man talar med andra företrädare. Det är något oklart vad som gäller.

För Miljöpartiet är det ju viktigt att det är tydligt vad det vi stoppar i oss innehåller. Då är det väl bra att det också är tydligt vad det man röstar på innehåller.

Anf. 21 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Fru talman! Nu känner jag att jag inte riktigt fick svar på min fråga om Fredrik Malm också tycker att vi ska exportera den här modellen och om Fredrik Malm och alliansregeringen aktivt arbetar för att vi ska få en bredare bas för arbetskraftsinvandring än den vi har i dag i EU-länderna. Det skulle jag vilja få svar på.

Hur Tommy och jag kommer att uttrycka oss i valrörelsen är inte jag orolig över. Jag är inte orolig över om vi ska kunna komma överens i den här frågan såväl som i väldigt många andra frågor. Vi brukar komma överens med Socialdemokraterna, så jag är inte särskilt orolig att vi inte ska lyckas även denna gång.

Vi hade en annan fråga också. Den gäller det som jag tog upp om den andra delen av Stockholmsprogrammet och handlar om övervakningssamhället. Jag tror egentligen att inte heller Folkpartiet är väldigt förtjust i att vi har ett övervakningssamhälle på det sätt som vi har i dag. Det borde strida mot era principer, tänker jag. Vi ser ju att under de åren som har varit sedan den 11 september 2001 har en mängd olika lagstiftningar tagits fram i EU och i resten av världen för att bekämpa terrorismen. Jag tänkte snarare på den lagstiftningen, inte på det som Fredrik Malm tog upp om Tobinskatt. Jag tänkte på Swift och ACTA och väldigt många andra sådana lagstiftningar i mitt anförande.

När det gäller Tobinskatten är det så att Miljöpartiet under lång tid har förespråkat att vi ska ha en skatt på finansiella transaktioner. Vi menar att vi behöver hitta nya finansieringsmodeller för att till exempel ta oss an klimatpåverkan, alltså hitta nya mekanismer för att råda bot på olika problem som vi har gemensamt. En Tobinskatt kan vara en sådan mekanism.

Anf. 22 FREDRIK MALM (FP) replik:

Fru talman! Det är klart att Bodil Ceballos och Miljöpartiet säger att man inte är orolig eftersom man har kommit överens med Socialdemokraterna förut. Det är bara det att ingen vet hur den här överenskommelsen kommer att se ut.

Om vi har ett parti som vill begränsa möjligheterna för människor att komma hit och jobba och ett annat parti som vill att fler människor ska kunna komma hit och jobba, hur blir kompromissen då? Vad innebär den migrationspolitik och politik för arbetskraftsinvandring som den nuvarande regeringen och Miljöpartiet har kommit överens om? Vad innebär den efter valet? Det är det ingen som vet. Det måste ju väljarna få besked om. Det var det, fru talman, som jag i all enkelhet frågade från talarstolen. Hur kommer det att bli?

Vi vet ju att vi har vissa uppfattningar i Folkpartiet som inte alla andra partier håller med om. En del uppfattningar är vi alldeles ensamma om. Det brukar bli så efter några år att de andra partierna ansluter sig till det som vi säger. Sedan kan det också genomföras när det finns en majoritet för det i regeringsställning eller i riksdagen. Det är klart att det är så. Jag är mycket ödmjuk inför det och ser inga som helst problem i att Mil-

jöpartiet för fram sina ståndpunkter. Men det är ju viktigt inför valet i höst att vi också vet hur den gemensamma politiken i så fall skulle komma att se ut efter valet.

Avslutningsvis, fru talman, om detta med övervakningen: Jag delar uppfattningen, och det tror jag nog att vi alla gör, att balanspunkten mellan den personliga integriteten å ena sidan och statsmaktens eller samhällets skydd å andra sidan har skiftat de senaste 10–15 åren på ett sätt som i vissa fall har kantrat över till att inte vara en politik som går att försvara.

Det är klart att det är väldigt viktigt att man har ett starkt integritetskydd och att det finns en restriktivitet i synen på lagstiftning rörande register, olika utdrag, hur man lämnar ut handlingar digitalt och mycket annat sådant. Där tror jag alltså att vi står på samma sida.

Anf. 23 FREDRICK FEDERLEY (C):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i utskottets utlåtande och avslag på de motioner som finns lagda.

Efter andra världskrigets slut sade de europeiska ledarna att de ville skapa ett samarbete för att bevara freden under långa tider inom Europa – ett Europa som var härjat och plågat av totalitära regimer och motsättningar mellan olika länder och folk inom länder. Förföljelsen hade drabbat enskilda etniska grupper och lamslagit Europas ekonomi oerhört hårt.

Den ambitionen har hedrats alltsedan dess. Vi har sett en historiskt sett helt otrolig och revolutionerande förändring av sättet att samarbeta på. Det är inte längre så att när Sverige vill utöka sitt inflytande i världen rustar man en armé och ger sig ned på kontinenten för att ta över andra länder. I stället väljer vi att rusta oss diplomatiskt – att vi väljer att företräda en bättre politik och en bättre ideologisk hållning än man gör i andra länder och att vi väljer att vara bättre på att handla och därigenom skaffa oss bättre ekonomiska förutsättningar utan att plundra andra länder.

Detta betyder inte att allt som Europeiska unionen gör faller väl ut eller att det är något som unionen fortsatt ska ägna sig åt. Vi i Centerpartiet talar om ett smalare men vassare EU – smalare därför att vi ser att det finns en hel del saker som EU i dag arbetar med och som man kanske inte ska arbeta med framöver, och vassare därför att vi ser att en hel del av de saker man gör inom unionen behöver man fortsatt göra och kanske till och med ha än mer utökad kapacitet för.

Samtidigt som unionen har tjänat Europa väl och bevarat freden länge står man inför stora utmaningar – större utmaningar än EU någonsin har stått inför. Det kan låta domedagsaktigt, men påfrestningarna på unionen nu är väldigt allvarliga och kan leda fel. Vi står i den svåraste ekonomiska kris som Europa har upplevt sedan 1930-talet. Vi ser ökade klyftor mellan länder som har och länder som inget har. Vi ser ökade klyftor mellan människor, och vi ser hur motsättningarna mellan människor växer. Det blir återigen alltmer populärt att ge sig på andra på grund av etnicitet, och man vill på nytt bygga upp murar som EU har varit med och raserat.

Vi kan se att EU har grava problem att leva upp till en del internationella åtaganden vad gäller till exempel hanteringen av flyktingar.

17 000 personer beräknas ha omkommit i sin flykt på väg från Mellanöstern och Nordafrika till Europa. I kommissionens program inför det kommande året talas det väldigt fåordigt om detta, och det är allvarligt. Trots att vi har haft en stor debatt i hela Europa, inte bara i Sverige, om de oerhört tragiska katastrofer som har varit kring Lampedusa, Sicilien, Malta och på andra ställen har inget skett, utan man avser att återkomma på rådet i juni för att diskutera åtgärder. Men det är nu, särskilt under vinterhalvåret, som flest personer riskerar att fara illa.

Det är inte heller något som tyder på att Syrien kommer att vändas till ett land av fred och frihet inom en snar framtid. Snarare är det som Fredrik Malm sade, att det skick Syrien i dag är i år bestående för överskådlig tid. Även om en fred snart skulle infinna sig i Syrien beräknar FN att ungefär 11 miljoner människor, alltså halva befolkningen i Syrien, kommer att vara flyktingar internt i Syrien eller utanför Syrien.

När Berlinmuren föll, den 9 november 1989, fick Europa ett uppsving av sällan skådat slag. Många länder kom att gå från diktaturer och planekonomier till demokratier med marknadsekonomisk grund. Transitionen från diktatur till demokrati som skedde då har saknat motstycke både innan och efter.

Den framtidstro och det hopp som bar oss långt och som gjorde att vi blev en stark del av världen i Europa kom att vara ända fram till den 11 september 2001, kl. 08.46. Då skedde attacken mot World Trade Center, och det som kom att ske i efterdyningarna av den attacken blev att hela västvärlden skälvde. Rädslans politik kom att ersätta hoppets politik. Det som tidigare hade varit en syn på omvärlden som potentiella vänner blev en syn på omvärlden som potentiella fiender. Det blev ett sluttande plan, där vi har kommit att få en stor mängd integritetskränkande lagstiftning som har sin grund i rädslans politik. Det hopp vi kände fram till 11 september-attacken kom att förbytas i rädsla.

Vänner blev främmande. Den som skulle kunna bli en handelspartner blev någon vi såg på med misstänksamhet. Vi reste nya hinder för rörligheten. Vi har försvårat viseringsreglerna för dem som vill komma till Europeiska unionen. Samtidigt hör vi att de stöveltramp som hördes före andra världskriget återigen börjar röra sig i Europa.

I Ungern marscherar partiarbetare uniformerade på gatorna. Vi börjar se pogromliknande utbrott gentemot romer och judar. Vi kan se hur etniska grupper återigen ställs emot varandra. Jag tror att det finns två tydliga förklaringsmodeller. Den ena är att i tider av kris och oro blir människan faktiskt mer primitiv. Hon värnar sig själv och dem som står henne närmast och är beredd att göra ganska drastiska saker för att ge sig på andra.

Det som är glädjande nu för tiden är att vi har kommit så långt i civiliseringsprocessen att vi inte längre behöver se varandra som fiender utan kan se att vi tillsammans kan bygga något mycket starkare. Men när krisen blir för allvarlig och vi kan se uppemot 50 procents ungdomsarbetslöshet i vissa länder och hoppet försvinner – det hopp som var så kraftigt fram till den 11 september – blir svaret rädsla och motsättningar.

När stöveltrampen hörs måste vi ställa oss den övergripande frågan vad vi ska göra. Ska vi totalt retirera och lämna Europeiska unionen, eller ska vi välja att använda den potentiella kraft som finns i den för att överbrygga hindren? För mig och Centerpartiet är svaret tydligt. Vi måste

agera inom unionen och få den att bli betydligt bättre och vassare. Vi måste arbeta för att minska stöveltramandet i unionen genom större respekt för mänskliga rättigheter, genom att bryta långvarig fattigdom där hela stater riskerar att bli bankrutta, och genom att bryta en långvarig ungdomsarbetslöshet. Alternativet är att vi får se en hel generation gå förlorad i arbetslöshet, utan hopp om framtiden.

Det ska inte år 2014 vara så att det beror på vilket år man är född om man har framtidsutsikter eller inte. Det fanns för inte så länge sedan tider då alla fick jobb. Vi måste tillbaka till en linje som handlar om att skapa möjlighet att ge alla jobb igen.

När vi talar om fri rörlighet kan det låta som något fint och som ett värde som vi ska bära med oss, men det har också mycket stora praktiska implikationer för vars och ens eget liv. Fri rörlighet för varor, tjänster och människor handlar i grunden om att vi ska kunna skapa ett välfärds-samhälle som ger alla den trygghet de behöver i händelse av arbetslöshet eller sjukdom. Det är den fria rörligheten som skapar de ekonomiska värden som gör att vi kan ha en fri och gratis skola och en sjukvård som garanterar rätten och möjligheten att bli friska om vi blir sjuka eller är med om en olycka. Det är fri rörlighet som gör att vi har möjlighet att söka oss till andra länder för utbildning eller jobb eller för att vi bara vill lära oss mer om våra grannländer.

Den fria rörligheten är alltså inte bara en pamflett som ligger i hyllan. Den används ofta i våra tal, men den har oerhört konkreta effekter, kanske framför allt på ungdomsarbetslösheten. Det finns de som säger att vi inte ska ha mer av fri rörlighet utan i stället resa nya murar mellan länderna. Storbritannien är ett av de länderna. Det är ett av de länder där rädslans politik har gått allra längst, och det enkla svaret för oroliga medborgare blir: De andra är orsaken. Det är någon annan som bär skulden för det som sker.

Det var inte så länge sedan en brittisk delegation av parlamentariker besökte oss som sitter i EU-nämnden. På det mötet gick tongångarna väldigt höga. Man var väldigt tydlig med att folk som kom från Östeuropa var en social kostnad för Storbritannien. Jag ställde frågan från svenskt perspektiv. Vi har ju inte sett något av den sociala turism det hotades med för tio år sedan, utan snarare har vi kunnat se att människor som kommer hit och har möjlighet att arbeta bidrar från den första dagen.

Det ärliga svaret kröp fram efter en stund. Det var inte så. Östeuropéerna i Storbritannien innebar inga kostnader för det brittiska samhället, men man hade välfärds-kostnader för sina egna medborgare, och skulden valde man att lägga på östeuropéerna. Därför pågår i dag i Storbritannien en debatt om att mäla sig ut ur det europeiska samarbetet i stället för att se de värden som ges.

Sanningen är den att över två miljoner jobb i Europeiska unionen i dag inte kan tillsättas av den enkla anledningen att vi inte är beredda att röra på oss. Därför måste rörligheten öka mer för att vi ska nå någonvart.

Om vi sedan den 11 september har kommit att leva med rädslans politik blir det ett enkelt svar för människor, framför allt de som upplever svåra ekonomiska tider och söker svaret på frågan varför det är som det är, att alltid peka ut någon annan – ett annat land, en annan etnisk grupp eller människor som kommer till Europeiska unionen. Här har vi ett

övergripande starkt värde från Sverige att vara med och bryta det ideologiska dödläget i Europa.

Därför ser jag det som oerhört skrämmande att det finns partier också i Sveriges riksdag som röner stor framgång i opinionsmätningarna och som vill ägna sig åt den politik som bara skapar motsättningar och inte överbryggar dem.

Fru talman! Vi kan gå in och titta lite mer på de detaljfrågor som berörs i arbetsplanen för det kommande året. Jag kan tycka att det finns en handlingsförlamning när det kommer till de viktiga miljöpolitiska utmaningarna. Det finns viss framgång att nå när vi äntligen kommer att få ett system för handel med utsläppsätter vad gäller flyget. Men man kan också se en stor skillnad mellan de olika partierna här i kammaren.

Från Centerpartiets sida säger vi att vi måste kunna nå till ett samhälle där vi har en giftfri vardag, där kemikalier i våra kläder, i våra hus, i våra hem, på våra dagis och i leksakerna inte leder till att våra barn eller vi själva far illa. Men vi kan se hur vissa partier, till exempel Sverigedemokraterna, väljer att ställa sig på andra sidan och säga: Nej, vi vill inte arbeta i den riktningen. Vi vill inte förbjuda kemikalier gemensamt i Europeiska unionen, utan vi vill skapa nya handelshinder för svenska företag. Vi vill kanske ensidigt förbjuda det, men vi vill tillåta att importerade produkter innehåller dessa farliga ämnen.

Där måste vi kunna agera gemensamt på den europeiska nivån för att vi ska kunna ha en gemensam marknad där vi vet att de produkter och varor vi köper inte innehåller gifter som skadar oss långsiktigt eller skadar vår miljö.

Miljöproblemen känner inga gränser. Ska vi kunna bekämpa klimat-effekterna framöver måste vi göra det gemensamt i Europeiska unionen. Det innebär inte att vi ska invänta Europeiska unionens ledarskap från svensk sida, utan vi ska gärna gå före. Men vi måste se till att utsläppsnivåer och handeln med utsläppsätter är sådana att vi gemensamt kan agera framåttriktat från EU:s sida.

Här kan EU vara ett bra föredöme för många andra länder, där man inte har kommit lika långt. Men vi måste kunna visa att en aktiv och viktig miljöpolitik inte innebär handelshinder och inte innebär att vi försämrar vår ekonomiska tillväxt utan snarast är en förutsättning för fortsatt ekonomisk tillväxt.

Fru talman! Vi har pratat en hel del om integriteten, som också har kommit att bli oerhört lidande under rädslans politik. Från Centerpartiets sida säger vi att vi vill se ett integritetsprotokoll, där vi sammanfogar den lagstiftning som redan finns väl dokumenterad och väl formulerad inom den europeiska apparaten. Det finns två bekymmer. Det ena är att det inte finns någon uppföljning av det hela, vilket innebär att ingen vet exakt vilka överträdelser som görs. Det andra är att det inte heller finns något sanktionssystem. När enskilda länder eller Europeiska unionen presenterar material som gravt inskränker den personliga integriteten leder det alltså inte till några åtgärder. Därför har medlemsländerna kunnat agera i den riktningen under en lång tid. Kanske är det först när ett av de tyngsta ländernas president själv blir föremål för kränkning av den personliga integriteten som det öppnas ett fönster och en möjlighet att nå en väg framåt.

Fru talman! Jag ser att min talartid har gått ut, men innan jag kan gå vidare måste jag nämna migrationspolitiken. Det finns ett fönster som ger en möjlighet till en förändrad attityd inom Europeiska unionen; det kom med Stockholmsprogrammet. Efter den 11 september har människor från andra delar, utanför EU, bara kommit att behandlas som hot, problem, banditer, skurkar eller terrorister. Men i Stockholmsprogrammet började vi faktiskt prata om att Europa har ett behov av att människor kommer hit. Det finns mänskliga rättigheter i grunden, och vi måste bygga vidare på den politiken.

I den konkreta handlingskraften har vi sett väldigt lite av det, men ord kan leda till en politisk förändring. Vi måste i den kommande valrörelsen våga bygga vidare i den riktningen. EU behöver en gemensam migrationspolitik som bygger på ungefär samma ben som den svenska. Det är en öppen, generös och human migrationspolitik som bygger på en rätts-säker grund, där vi vet att oavsett vilket land inom Europeiska unionen vi kommer till ska vår ansökan prövas rättssäkert. Det kan inte vara så som det var när situationen var som allra värst i Irak. 91 procent av dem som sökte sig till Sverige fick stanna, och det fick de på goda grunder. Vi har ju alla i färskt minne hur situationen i Irak då var. I Grekland var det 0 procent av irakierna som fick stanna.

Det ska, fru talman, vara exakt samma internationella rätt som ligger till grund för detta. Men låt mig säga så här: Min bedömning är att Sverige gör en mer korrekt tolkning av den internationella migrationslagstiftningen än Grekland. Det enda sättet för oss att ändra på detta är att hitta ett gemensamt golv och pressa det uppåt. Vi gör det inte genom att mäla oss ut ur Europeiska unionen.

Jag vill instämna i det som Bodil Ceballos sade om att exportera den svenska arbetskraftsinvandringsreformen, som har varit oerhört lyckosam. Det är en elitisk prägel på det europeiska blue card-systemet. Man har möjlighet att komma hit om man är fotbollsproffs eller raketforskare, men vill man bara komma för ett vanligt hederligt arbete ska dörrarna vara stängda. Detta måste vi ändra, och vi måste öppna arbetskraftsinvandringen för alla.

I detta anförande instämde Fredrik Malm (FP).

Anf. 24 LARS OHLY (V) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är ett väldigt bra anförande Fredrick Federley håller, som i stor utsträckning fokuserar på det som Federley kallar för rädlans politik. Det tycker jag är ett bra begrepp. Efterdyningarna av terrorattacken den 11 september har verkligen lämnat mycket i övrigt att önska vad gäller respekt för mänskliga rättigheter, bekämpning av övervakningssamhället och bekämpning av rättsövergrepp och illegala metoder i kampen eller kriget mot terrorismen.

Vi i Sverige hade våra egna efterdyningar i form av tre svenskar med somaliskt ursprung som fråntogs alla sina rättigheter att hantera pengar över huvud taget. De fick inte ha inkomster. De fick inte ta emot bidrag eller ersättning. Det var två personer som fraktades till Egypten under vidriga former. Allt det var naturligtvis övergrepp som skedde under rubriken Kriget mot terrorismen. När det gäller det är vi i stort sett överens.

Men jag tycker nog att Centern och Fredrick Federley är lite väl positiva till vad EU är i dag. EU är inte något bålverk mot rustningar eller mot militära metoder för att lösa problem, inte heller mot plundring eller försök att tillskansa sig rättigheter på andras bekostnad, tvärtom. I EU:s Lissabonfördrag står det att alla länder förbinder sig att rusta upp. I EU:s jordbrukspolitik är en viktig beståndsdel att EU subventionerar egna varor. Därmed konkurrerar man på andra villkor än övriga länder och slår ut marknader, framför allt i tredje världen. EU är en kolonialmakt, globalt sett. Det borde vi bekämpa tillsammans, för EU:s inflytande på världspolitiken är enormt.

Anf. 25 FREDRICK FEDERLEY (C) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Lars Ohly! Jag håller med om din beskrivning av utlämningen av egyptierna och det somalierna råkade ut för här i Sverige. Vi har också kunnat se andra konsekvenser av det. En uigur som befann sig i Afghanistan och arbetade hamnade i amerikanskt fängelse efter den 11 september, dumpades sedan i östra Europa utan någon anknytning och var inte välkommen till sitt hemland igen. Uiguren kunde tack och lov, efter mycket om och men, få skydd här i Sverige. Migrationslagstiftningen bygger ju på att du själv i något skede har valt att fly för ditt liv eller på grund av att du är förföljd, men den var inte redo att hantera att någon annan hade flyttat på dig, i detta fall en stormakt.

Jag kan ge Lars Ohly en hel del rätt när det gäller den gemensamma jordbrukspolitiken. Den kommer långsiktigt att behöva ändras, för den slår fel i många fall. Det vore naivt att tro att Frankrike och andra tunga krafter skulle gå med på att kraftigt ändra den i morgon dag, men vi måste veta i vilken riktning vi arbetar.

Vi behöver ändra de stöd som gör att åkermark ligger i träda och att man får betalt för det. Vi behöver ta bort en hel del stöd. Under våren för snart ett år sedan hade vi en intensiv debatt om snusets vara eller icke vara när EU skulle anta ett nytt tobaksdirektiv. I det tobaksdirektivet vill man såklart minska tobaksbruket inom unionen. Å andra sidan sitter man och pytsar ut pengar direkt ned i fickorna på människor inom Europeiska unionen som producerar just den produkt som man är ute efter att minska. Det är en hål-i-huvudet-politik som måste ändras.

Vi måste också öppna våra marknader för produkter från andra länder. Vi behöver utsättas för konkurrens för att fortsätta effektiviseras. Jag gör bedömningen att det största hotet mot det svenska jordbruket inte är produkter från länder som ligger väldigt långt bort, utan det är snarast från länder som ligger ganska nära och som tar emot orimligt stora stöd för sin produktion, vilket gör att det svenska jordbruket hamnar på baksidan.

Anf. 26 LARS OHLY (V) replik:

Fru talman! Efter att ha gett Fredrick Federley chansen att bedriva en personvalskampanj i riksdagens talarstol under ett par minuter vill jag nu bli lite mer kritisk.

Det gäller arbetskraftsinvandringen, som den ser ut. Jag har sagt vid flera tillfällen att fri rörlighet är bland det viktigaste som EU-medlemskapet har inneburit. Men den är tyvärr begränsad till EU-länderna. Det

finns stora hinder för människor utanför EU när det gäller att ta sig in i Europeiska unionen.

Prot. 2013/14:65
5 februari

När arbetskraftsinvandringen hanteras inom EU förutsätter den många gånger att människor utnyttjas, att människor får sämre villkor och lägre lön. Hotet mot fri rörlighet kommer från två håll, dels från rasistiska och främlingsfientliga partier som sprider myter om massinvandring och som till varje pris vill stänga gränser och förhindra människor att flytta fritt, dels från dem som vill utnyttja människor i detta system.

Jag har mängder av exempel på människor i hotell- och restaurangbranschen, inom jordbruket och andra branscher i Sverige som inte har fått kollektivavtalsenlig lön, som har jobbat längre än normalarbetstidsveckan, som har utnyttjats på grövsta sätt av arbetsgivare som uppenbarligen ser detta som en möjlighet att tjäna pengar. Det här leder också till att löneläget i Sverige sänks. Seriösa arbetare som går enligt kollektivavtal får utstå illojal konkurrens som inte bygger på sjysta villkor.

Här står Centerpartiet och Fredrick Federley tyvärr inte på barrikaderna för att se till att införa ett socialt protokoll, för att se till att hävda kollektivavtalen och för att se till att utländska arbetare inte utnyttjas i Sverige.

Det är inte så att utländska arbetare ska vara glada för att de tjänar mer i Sverige än vad de skulle ha gjort i sina hemländer. De ska ha samma villkor och samma rättigheter som svenska arbetare när de arbetar här. Det borde vara en självklarhet.

Anf. 27 FREDRICK FEDERLEY (C) replik:

Fru talman! Tack för det ökade kritiska tonläget! Det gör att debatten blir betydligt bättre.

Vi vill förändra EU:s blåkortsdirektiv till ett ”green card”. Det är inte färgen per se vi är ute efter utan innehållet. Det är inte bara yrkesmässiga eliter som ska få komma till Europeiska unionen för att jobba, utan det ska också kunna vara den som vill jobba som servitör, bilmekaniker eller inom något annat yrke som i dag betecknas som inte högkvalificerat enligt föreliggande regler. Det är oerhört viktigt. Annars låter vi bara eliten komma till unionen, och vanligt folk stängs ute. Snarare är den vanlige medborgaren i ett land mer betjänt av att ha möjlighet att få utvecklas, arbeta och tjäna mer pengar.

Vad som behövs är inte ett socialt protokoll. Jag gör bedömningen att om vi öppnar för den diskussionen öppnar vi Pandoras ask i Europeiska unionen. Jag tror inte att vi kan diktera villkoren för hur ett socialt protokoll skulle se ut. Jag bedömer att det skulle vara en stor fara för svensk kollektivavtalsrätt och vårt sätt att hantera arbetsmarknaden. Lönebildningen skulle vara direkt hotad. Den vanligaste modellen i Europa är att ha lagstadgade minimilöner, något som vi inte vill se i Sverige.

Vad som däremot aldrig är okej är när man begår övergrepp gentemot enskilda anställda genom att överutnyttja denne eller genom att pressa lönerna. I Sverige har vi kommit till rätta med en hel del av problemen med bärplockarna. Men nu ser vi att problemen tar sig andra former. De arbetare vi har kommit åt har varit anställda i svenska företag, men nu är det fråga om bemanningsföretag som är etablerade i andra länder som söker sig till Europeiska unionen. Jag är väl medveten om hur problemen framför allt inom skogsbruket breder ut sig med inte tillräckligt bra löner. Det får inte vara så.

Därtill ska sanktionerna stärkas gentemot den arbetsgivare som betar sig illa mot sin arbetskraft. Det är oerhört viktigt för oss i Centerpartiet.

Prot. 2013/14:65
5 februari

Anf. 28 JOHNNY SKALIN (SD) replik:

Herr talman! Jag begärde replik på Fredrick Federley för att han började tala om den fria rörligheten och att vi måste ha en rörlig arbetskraft i Europa. Han beklagade sig över att England, det vill säga Storbritannien, har gett sig in i debatten. Jag kan verkligen förstå att England har gjort det. England har ändå tagit emot en hög andel arbetskraftsinvandrare, mycket högre än prognoserna.

Vad gäller den "sociala turismen" kan vi se att Tyskland har haft en tillströmning av arbetssökande rumäner och bulgarer. I München har det varit 38 procents ökning och 60 procent i Berlin – eller om det var tvärtom. Ett tiotal borgmästare i Tyskland klagat på att de har problem med att klara den sociala välfärden i dessa städer eftersom det råder ett så pass högt tryck.

EU-kommissionen har förvisso sagt att detta inte är ett problem, att länderna inte kan bevisa att det är ett problem. Ändå medger kommissionen att det finns problem eftersom man har öppnat för att använda socialfonden. Varför öppnar man för att använda socialfonden för problem som inte existerar?

Jag har tittat lite närmare på dessa frågor. SCB uppgav att 34 854 personer migrerade till Sverige under 2012. Av dessa erhöll 34,9 procent inkomsttransfereringar. Det är en hög andel av de människor som kom hit för att arbeta som faktiskt inte arbetar. Jag vill ändå påstå att det finns ett problem att människor flyttar över gränserna och inte arbetar utan tvärtom utnyttjar de nationella bidragssystemen. Vore det inte för detta skulle inte heller jag ha något större problem med migrationen, om det rent av handlar om arbetskraft som rör sig över gränsen för att faktiskt arbeta och tillföra något.

Anf. 29 FREDRICK FEDERLEY (C) replik:

Herr talman! Jag gör snarast bedömningen att Johnny Skalin och Sverigedemokraterna skulle vara emot all typ av arbetskraftsinvandring, även om det vore så att arbetskraften kom med en stor säck pengar och gav till den svenska staten.

Det handlar här om andra saker. Ni vill förklara er politik och hitta orsaken till alla fel som finns i samhället hos människor som inte redan bor här. Det är er ideologiska grund, ert perspektiv. Det spelar ingen roll vilken budgetpost det är fråga om hos er; ni har finansierat den med minskad migration.

Vi vet att de allra flesta människor som kommer hit för att arbeta betalar skatt från första dagen och är en riktig guldgruva. Vi har inte behövt betala förlossning, sjukvård, VAB-dagar, skola, studiemedel och studie-stöd och så vidare för dem. Vi har inte behövt lägga en krona på dem – och de betalar skatt från första dagen. Ändå står Johnny Skalin här och finner problem.

Det kommer alltid att finnas problem när människor faller in i ett ut- anförskap. Där måste vi kunna agera. Men summa summarum utgör de en otrolig intäkt för det svenska samhället.

*Kommissionens
arbetsprogram 2014*

Även om man inte tar med några ideologiska värderingar i detta utan är en renodlad utpräglad egoist bör man kunna räkna ihop att arbetskraftsinvandringen är en stor vinst för det svenska samhället.

Anf. 30 JOHNNY SKALIN (SD) replik:

Herr talman! Då ska jag förtydliga det jag sade tidigare lite ytterligare.

Den statistik som SCB har tagit fram visar att 26 procent av dem som har kommit till Sverige erhåller bidrag – ingen arbetar eller tillför något till samhället. 26 procent av 12 164 personer är detsamma som 3 162 personer. En statlig ersättning på i genomsnitt 12 000 kronor per person innebär en kostnad på 455 miljoner kronor som Fredrick Federley måste ta från statskassan för att finansiera den typen av invandring.

Jag vänder mig inte mot den arbetskraftsinvandring vi måste ta emot för att hantera situationen på arbetsmarknaden, för att fylla alla de platser som krävs för att företagen ska hitta den arbetskraft som behövs – alltså kompetent arbetskraft. Men i det här fallet är det inte så det funkar. Det är inte så att den fria rörligheten bygger på att arbetskraften har kvalifikationer som inte går att få tag på i det land de flyttar till, utan det är fritt och öppet för vem som helst över hela unionen att flytta till vilket land som helst för att söka arbete.

Jag menar att detta inte är helt befriat från problem. Det är inte heller helt befriat från en belastning för den totala samhällsekonomin för de mottagande länderna.

Fredrick Federley hävdar att två miljoner jobb inte kan tillsättas i Europa – må så vara. Men samtidigt är sysselsättningsgraden i Europa 64 ½ procent. Det tyder på att det finns en stor arbetskraft som inte tillsätts. Där är problemet. Då är svaret snarare utbildningsinsatser än en öppen, fri och totalt oreglerad rörlighet inom unionen.

Anf. 31 FREDRICK FEDERLEY (C) replik:

Herr talman! Det finns några anmärkningsvärda saker som Johnny Skalin säger. Det är ofta inte det som man uttrycker just nu som är det viktiga utan det är vad det faktiskt betyder i ett större perspektiv.

Johnny Skalin och Sverigedemokraterna vill att alla svenska ungdomar som jobbar i Norge med omedelbar verkan ska packa sig hem till sig därför att de inte ska drälla runt i Norge och ta arbeten från norska medborgare. Det är precis vad du säger.

När jag var liten och bodde i Nygård i Köping var en highlight för mina kompisars familjer när – oftast – pappan fick möjlighet till ett kontrakt på en oljerigg i Norge, av den enkla anledningen att man tjänade mer och kunde ta hem mer pengar till familjen. Det är precis sådant du vill begränsa.

Det kan inte vara så att svenskarna ska få åka runt i världen och arbeta här och där medan ingen annan får komma hit.

Det största problem du kan hitta, Johnny Skalin, är alltså att 3 000 personer bedöms sakna försörjning. Eftersom du på grund av ditt stora engagemang för de människor som står utanför systemet säkerligen har uppsökt Crossroads i Stockholm vet du att det här är människor som inte söker sig till det offentliga för att få pengar. De lever helt utanför systemet.

Jag säger inte att det är oproblematiskt. Nästan inga saker är oproblematiska. Inte ens det mest fantastiska vi människor har, att ett nytt liv kommer till världen, en förlossning, är oproblematiskt, men det leder till något gott.

Johnny Skalin räknar ihop en egen summa med ett antal personer från SCB, säger att alla dessa kostar 12 000 och får det till 450 miljoner. Jag vill se dig belägga det i faktiska kostnader för kommunerna, Johnny Skalin. Vi ser inte dessa kostnader i till exempel Stockholms stad, som har betydligt fler av dessa personer inom kommunens gränser än vad man har på andra ställen. Här är den totala kostnaden för de två verksamheter som hjälper dem som har det absolut värst i vinterkylan 5 miljoner kronor. Det är kaffepengar i Stockholms budget som är på tiotals miljarder, Johnny Skalin.

Det visar sig tydligt vad du egentligen säger när du säger att vi *måste* ta emot en viss arbetskraftsinvandring. Nej, vi måste inte, vi vill och vi välkomnar.

Anf. 32 ROBERT HALEF (KD):

Herr talman! EU har de senaste åren genomgått en djup ekonomisk kris. Irland, Grekland, Portugal, Spanien och Cypern har varit särskilt utsatta och fått nödlån och ekonomiskt stöd från bland annat ECB, EU och IMF. Situationen har lett till att länderna tvingats göra kraftiga utgiftsbesparingar och en rad reformer, såsom skattehöjningar och nya skatter, för att komma i balans.

De krav på åtgärder som unionen ställt har gett positiva resultat. Vi ser att flera av de krisande länderna har börjat återhämta sig, men det krävs uthållighet liksom disciplin för att hålla utgifter under kontroll och få fler människor i arbete och i egen försörjning.

Europeiska unionens ekonomiska situation är något som angår oss alla, inte minst ett litet exportberoende land som Sverige som inte har råd att isolera sig. Hälften av vår export går till europeiska länder. Vi har dock klarat oss förhållandevis bra jämfört med många andra länder, tack vare alliansregeringens politik.

Man får inte glömma att den ekonomiska krisen har uppstått i länder som under lång tid försummat att genomföra vissa reformer, vilket försämrat deras konkurrenskraft och lett till stora bytesbalansunderskott med hög statsskuld.

Vi ser en viss ljusning då en återhämtning är på gång. Efter att hela EU haft en nästan stagnerad tillväxt under 2013 förutspår Europeiska kommissionen en bnp-tillväxt på ca 1,4 procent under 2014.

Unionen måste kämpa för att få ordning på en rad områden för att öka tillväxten. Europeiska kommissionen, som är EU:s verkställande organ och vår egen europeiska regering, har därför satt upp mål för att öka tillväxten. Kommissionen påtalar vikten av ökad tillväxt och jobbskapande politik. Det är helt i linje med svenska och kristdemokratiska idéer om hur utveckling i området uppnås.

Herr talman! I EU:s grannskap hopar sig spänningar och inbördeskrig med efterföljande flyktingströmmar. Åt dessa människor som inte har något alternativ än att fly måste vi också ägna fokus. Mer solidaritet behövs med skyddsbehövande som flyr för sina liv från exempelvis Syrien. De flesta flyr till angränsande länder i avvaktan på att inbördeskriget ska

ta slut så att de kan återvända till sina hem, men en del flyr under avskyvärda förhållanden även till Europeiska unionen.

Europeiska unionens samtliga länder bör ta ett större ansvar och visa solidaritet och medmänsklighet genom att ansluta sig till UNHCR:s kvotflyktingssystem. Sverige tar emot kvotflyktingar, men det räcker inte. Fler europeiska länder måste ställa upp. Vi har en plikt att följa flyktingkonventionen. Allt annat är dessutom inhumant.

Europeiska unionen måste kunna hantera dessa utmaningar. EU är inte enbart ekonomiskt samarbete utan också gemenskap – en gemenskap och sammanhållning som ska ge européerna insikten att vi alla har ett ansvar för varandra och för vår omvärld.

Europeiska unionen är ett fredsprojekt byggt på tanken att hållbar säkerhet och fred bäst skapas genom samarbete – ett samarbete som förutsätter ett gemensamt ansvarstagande både i ljusa och mörka tider.

Europeiska unionen måste även reagera på den våldsspiral som uppstått i Ukraina efter att landets regering valt att inte underteckna associeringsavtalet med Europeiska unionen. Bristen på respekt för demonstrations- och yttrandefrihet som begränsar en demokratisk utveckling gör att Europeiska unionens samtalston med Ryssland, som utövar påtryckningar på Ukraina, inte kan vara undfallande. Ryssland måste respektera Ukrainas suveränitet, och regeringen i Ukraina bör fortsätta sin dialog med oppositionen för att hitta en gemensam lösning som ger stabilitet med respekt för mänskliga fri- och rättigheter.

Herr talman! Vi kristdemokrater ser Europasamarbetet som något gynnsamt, men vi är också måna om att det ska gälla Europeiska unionens kärnområden. Samarbete mellan unionens länder är absolut nödvändigt för att öka den europeiska konkurrenskraften, möta det globala klimatet och bekämpa världsfattigdomen. Lika självklart måste det vara var gränserna för unionens beslutsmandat går. EU ska inte ägna sig åt lagstiftning och detaljstyrning på områden där unionen saknar mandat.

Subsidiaritetsprincipen, att beslut ska fattas nära de människor som besluten berör, måste fortsätta vägleda inriktningen på och riktningen för vårt europeiska samarbete. Vare sig det gäller en gemensam åklagarmyndighet eller ett dataskyddspaket är det viktigt att kommissionens arbetsprogram inte innehåller kontroverser mot subsidiaritetsprincipen.

Herr talman! Europeiska unionen är världens största ekonomi, följd av USA och Kina. En gemensam inre marknad gör att ett litet innovationsintensivt och exportberoende land som Sverige växer och gynnas bäst.

Det är viktigt att vi tillsammans med övriga medlemsstater arbetar för att minimera krisens skadeverkningar och skapar en tillväxt och en arbetsmarknad som gör att unionens, och därmed Sveriges, globala konkurrenskraft inte går förlorad. Att fullborda Europeiska unionens inre marknad och lägga ansträngningar på att implementera tjänstedirektivet skulle leda till betydligt högre tillväxt i Europeiska unionen.

Med den försiktiga återhämtning som vi nu kan se blir det viktigt att sätta i gång förebyggande mekanismer för att Europa inte ska återfalla i kris. Det är mycket av detta som arbetsprogrammet för 2014 handlar om.

Herr talman! Den översyn som kommissionen genomför inom finansiell reglering och tillsyn av banksektorn är bra. Jag är nöjd med att vår regering har fått igenom att länder som står utanför euron får delta i den

första byggstenen av den tilltänkta bankunionen, det vill säga tillsyns-mekanismen, och med att en rad andra svenska krav har iakttagits.

Herr talman! Ett verkligt hållbart EU förutsätter att medborgarnas säkerhet och trygghet kan garanteras samtidigt som deras rörlighet inte inskränks. För oss kristdemokrater innebär det gemensamma krafttag mot organiserad brottslighet, mot människohandel och mot terrorism, dock inte på bekostnad av fri rörlighet och grundläggande fri- och rättigheter.

En säkrare europeisk union där den fria rörligheten garanteras kräver ett visst utökat kriminalpolitiskt samarbete. Kristdemokraterna ställer sig dock mycket tveksamma till förslaget om upprättandet av en gemensam åklagarmyndighet då detta är svårt att rättfärdiga utifrån subsidiaritetsprincipen och är en fråga för medlemsstaterna att hantera. Vi är också, av samma skäl, skeptiska till det dataskyddspaket som kommissionen föreslår.

Herr talman! Det är viktigt att vi värnar om ett öppet Europa. Unionen måste fortsatt vara öppen för nya medlemsländer. Genom anpassning och harmonisering till Europeiska unionens lagsystem får vi modernisering, demokratisering, rättssäkerhet, stabilitet och bättre tillväxtförutsättningar i de nya länder som står på tur att bli medlemmar. Utvidgningen är viktig för Europeiska unionen.

När det gäller Georgien och Moldavien har associerings- och frihandelsavtal paraferats, vilket är positivt. Om denna utveckling kan nå fler länder i vårt grannskap har både vi och de mycket att vinna.

Det är beklagligt att Armenien och Ukraina inte har fullföljt associeringsprocessen, men möjligheten ska kvarstå för dem att ansluta sig om de uppfyller kriterierna.

Herr talman! EU är byggt på demokratins, de mänskliga fri- och rättigheternas och solidaritetens grundvalar och ska fortsätta att vara den starkaste globala rösten för grundläggande fri- och rättigheter och demokratisk utveckling.

Kristdemokraterna vill se en mer konkurrenskraftig, öppnare, mer utvidgad och globalt tongivande europeisk union.

Vi vill inte att Europeiska unionen ska lägga sig i frågor som den inte ska besluta om. Vad vi vill ha är en europeisk union där Sveriges roll är lika självklar som stark och där solidariteten mellan medlemsstaterna och omvärlden stärks. Vi vill ha en union byggd på solidaritet och subsidiaritet.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i utlåtandet.

I detta anförande instämde Désirée Pethrus (KD) och Walburga Habsburg Douglas (M).

Anf. 33 TOMMY WAIDELICH (S) replik:

Herr talman! Robert Halef säger att EU:s ekonomiska kris beror på brist på strukturåtgärder. Det stämmer inte. Den grundläggande orsaken till den kris vi nu genomlider är finanskrisen, som startade 2008. Den drevs fram av oreglerade finansiella marknader, ohemula avkastningskrav och extremt risktagande.

Robert Halef nämner krisländer som Spanien och Irland, men man får inte glömma att de hade starkare statsfinanser än Sverige när finanskrisen stack hål på deras bostadsbubbla och tvingade dem att gå ut och försvara

sina krisbanker. Jag tycker att det är på sin plats att hyfsa historiebeskrivningen.

Kommissionen säger i sitt arbetsprogram att de kommer att presentera ett ramverk för hur EU kan reagera i situationer där de grundläggande värderingarna och rättsstatsprincipen verkar vara hotade i medlemsstaterna. Här har jag och andra, senast Europaparlamentet, lyft fram behovet av en aktiv handlingsplan för att motverka diskriminering av människor på grund av sexuell läggning eller könstillhörighet. Vi kommer att återkomma till detta i riksdagen när vi ska ta ställning till det ramverk kommissionen ska föreslå.

Jag vill fråga Robert Halef: Är Kristdemokraterna beredda att stödja kravet på en aktiv handlingsplan för att motverka diskriminering av människor på grund av sexuell läggning eller könstillhörighet när den frågan kommer till riksdagen?

Anf. 34 ROBERT HALEF (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar Tommy för frågorna. Det var flera frågor i ett och samma inlägg.

När det gäller den ekonomiska krissituationen har den flera orsaker. Det är inte bara de saker du nämnde som är orsaken till den ekonomiska kris vi har haft de senaste fem åren. Jag nämnde några av orsakerna.

Vi har haft flera länder som haft kraftiga underskott i sina statsfinanser samtidigt som de har byggt höga skuldberg. Detta har drabbat den inhemska tillväxten. Arbetslösheten har ökat och arbetstillfällena minskat, vilket har gjort att de har sålt för lite produkter, exporten har minskat och så vidare. Det finns många aspekter man skulle kunna fördjupa sig i när man diskuterar den ekonomiska krisens orsaker.

När det gäller alla människors lika värde och att människovärdet är okränkbart är det, herr talman, en av grundpelarna i Kristdemokraternas ideologi. Självklart kommer vi att stödja alla förslag som likställer alla människor oavsett etnicitet, religionstillhörighet, könstillhörighet med mera. Den dag frågan finns på agendan kommer vi givetvis att stödja att hbt-frågorna får respekt i andra europeiska länder och att man lever upp till alla människors lika värde och likabehandling.

Anf. 35 TOMMY WAIDELICH (S) replik:

Herr talman! Det är bra med dessa deklARATIONER om viktiga värderingar. Men den konkreta frågan är om Robert Halef är beredd att stödja det beslut som bland annat Europaparlamentet ställt sig bakom, nämligen att EU-kommissionen ska ta fram en aktiv handlingsplan för att motverka diskriminering av människor på grund av sexuell läggning eller könstillhörighet.

Detta finns för andra grupper, men är Robert Halef och Kristdemokraterna beredda att rösta för detta och driva det i regeringen? Vi har fått positiva signaler tidigare när vi har tagit upp det med Birgitta Ohlsson, men är Kristdemokraterna beredda att stödja förslaget om en aktiv handlingsplan för att motverka diskriminering av människor på grund av sexuell läggning eller könstillhörighet? Jag skulle vilja ha ett klart svar på den frågan. Är det ja eller nej till en aktiv handlingsplan?

Det andra handlar om den ekonomiska krisen inom EU. Skulderna har ökat, men varför? Det är inte på grund av brist på strukturåtgärder

utan på grund av att staterna har fått ta över skulder i den privata sektorn. De har fått gå in och rädda krisande banker. Dessa har hamnat i kris på grund av en oreglerad finansmarknad, ohemula avkastningskrav i bankerna och onödigt stort risktagande.

I slutändan har man flyttat skulderna från den privata sektorn till skattebetalarna. Det kan man inte skylla på någon strukturåtgärd. Sedan kanske strukturåtgärder behövs i vissa länder som ett sätt att få i gång tillväxten, men grundproblemet är att staterna har fått gå in och rädda krisande banker.

Bankerna krisade på grund av att de under en lång tid, ända sedan Reagans och Thatchers nya ekonomiska doktrin, har avreglerat finansmarknaderna. Det slutade som sagt i en finanskris 2008 som Europas skattebetalare och medborgare nu betalar priset för.

Anf. 36 ROBERT HALEF (KD) replik:

Herr talman! När det gäller den ekonomiska krissituationen, som jag hoppas att vi har lämnat någorlunda bakom oss nu, finns det många orsaker till att den uppkom. Precis som Tommy nämnde är en orsak att bankerna har försummat sin roll i vissa länder. Därför föreslår Europeiska unionen nu en tillsynsmekanism. Vi har också infört en viss insättningsgaranti med mera. Bankerna är en del av orsaken till den ekonomiska kris vi har haft, men det är inte hela sanningen.

När det gäller kommissionens förslag till aktiv handlingsplan ställer sig Kristdemokraterna självklart bakom den. Det är egentligen skattretande att man här i kammaren frågar ett demokratiskt parti som Kristdemokraterna om vi ställer oss bakom alla människors lika och unika värde.

Anf. 37 JOHNNY SKALIN (SD) replik:

Herr talman! Jag begärde replik på Robert Halef främst för att valet närmar sig, och då brukar de EU-positiva partierna plötsligt bli EU-kritiska. Jag tänkte säga negativa, men Robert Halef är inte särskilt negativ till den federala utvecklingen i Europa.

Han klagade dock på att Sverige måste kunna anmäla subsidiaritet, det vill säga att besluten ska fattas på lägsta ändamålsenliga nivå. Där finns ett verktyg i Europeiska unionen. Vi kan från riksdagens sida anmäla avvikande mening när EU lägger fram förslag och hävda subsidiaritet, det vill säga att vi invänder mot att EU lägger fram förslagen.

Men EU är ändå uppbyggt så att när vi gör det och inte får så stor andel länder bakom oss händer ingenting med att vi har gjort invändningar beträffande subsidiaritet. Och om vi får så stor andel länder med oss som vi måste för att anmäla subsidiaritet, i regel runt 14 länder, behöver EU-kommissionen inte ens lyssna på det. Kommissionen kan alltså motivera varför man går vidare eller dra tillbaka förslaget.

Det har varit två tillfällen. Vid det ena tillfället drog man tillbaka, och vid det andra tillfället, som gällde en europeisk åklagarmyndighet och som även Kristdemokraterna motsatte sig, tack och lov, valde EU-kommissionen att gå vidare.

Min fråga till Robert Halef med anledning av det blir: Hur vill Kristdemokraterna stärka demokratin? Man får ju förutsätta att det är syftet när man säger att man är kritisk till den maktöverföring till Europa som

sker. Jag har som företrädare i EU-nämnden inte sett ett enda tillfälle när Kristdemokraterna har agerat i någon fråga som rör maktöverföring.

Anf. 38 ROBERT HALEF (KD) replik:

Herr talman! Tack, Johnny, för inlägget!

När frågorna kommer till EU-nämnden har vi samordnat oss inom alliansregeringens partier, och då står vi för regeringens hållning, som ska framföras av våra ministrar vid mötena i Bryssel.

När det gäller en åklagarmyndighet är det precis som du sade. Från Kristdemokraternas sida tycker vi att politiken har sina gränser, både i Sverige och i EU-sammanhang. Vi ska inte bestämma mer än nödvändigt. Därför bevakar vi subsidiaritetsprincipen.

EU-kommissionen består av 28 kommissionärer. Alla länder har en röst var. Där har vi vår kommissionär, som driver Sveriges linje när det gäller bevakningen av subsidiaritetsprincipen. Jag tycker inte att vi blir överkörda, som du påstår, utan jag tycker att Sverige som alla andra länder har lika mycket att säga till om i de här sammanhangen.

Anf. 39 JOHNNY SKALIN (SD) replik:

Herr talman! Beskedet från Robert Halef är alltså att den EU-kritiska agenda som man har från Kristdemokraterna är att samordna politiken med regeringen, som alltid är för alla förslag. Dessutom tycker han att den subsidiaritetsprincip som finns i EU-fördraget är fullt tillräcklig. Det har varit invändningar beträffande subsidiaritet i bara två enskilda ärenden under hela mandatperioden. Det ena förslaget drogs tillbaka, och det andra går man vidare med.

Det är ingen liten fråga som man går vidare med heller. Det handlar om en europeisk åklagarmyndighet som i förlängningen också ska sprida de så kallade europeiska värderingarna ut i Europa och tvinga länderna att knäböja för EU-kommissionen.

Det är på gränsen till politiskt bedrägeri att hävda att man är kritisk till utvecklingen, samtidigt som man i varje enskilt fall ställer sig bakom varje förslag som läggs fram på Europainivå. Man ställer sig bakom en subsidiaritetsprincip som inte innebär mer än ett gult kort, eftersom EU-kommissionen – oavsett hur många länder som går emot – har rätt att gå vidare med förslagen.

Från riksdagens och Kristdemokraternas sida ställer man sig bakom alla maktöverförande fördrag, som i sig har gett EU-kommissionen den mycket stora makten att köra över det svenska parlamentet, att köra över Kristdemokraternas syn på subsidiaritet, att vi själva ska kunna avgöra på vilken nivå besluten ska fattas.

Anf. 40 ROBERT HALEF (KD) replik:

Herr talman! Det Johnny håller på med här är nästan hyckleri. Han kommer inte med ett enda förslag, så att jag kan kommentera det som Sverigedemokraterna driver.

När det gäller linjen i EU-nämnden har frågan behandlats inom samordningen, så att det handlar om regeringens linje. Det är så det arbetas här i Sveriges riksdag, kan jag säga till dig. I den samordningen kompromissar vi och kommer överens om ett förslag.

Självklart är det upp till var och en att säga och tycka vad man vill. Det brukar vi också göra i EU-nämnden i vissa frågor. Vi framför saker till ministrarna och lägger till en del anföranden i EU-nämnden. Vi vill gärna att ministrarna tar med sig ett och annat. Det är inte så att Kristdemokraterna står där med armarna i kors utan att säga något eller påverka.

Herr talman! Det Johnny och Sverigedemokraterna egentligen är emot – som vi har hört honom säga här hela dagen – är Europeiska unionen. Men vi kristdemokrater är för Europeiska unionen, och majoriteten av svenska befolkningen är för denna union och har röstat för att vara med i den gemenskapen.

Det är en gemenskap som ökar tryggheten och säkerheten, en gemenskap som ökar demokratin och rättssäkerheten, en gemenskap som genom den inre marknaden ökar välbefindandet i Sverige, en gemenskap som hjälper människor på ett bättre sätt med humanitärt stöd i olika katastrofområden, en gemenskap som har öppnat upp sig för varor och tjänster, för människor att bo och verka i andra länder, en gemenskap för våra barn att kunna studera i andra länder.

Den gemenskapen vill ni inte vara med om. Säg till allmänheten att ni vill innesluta Sverige! Det är protektionism. Ni tror att ni lever i en värld där ni skulle kunna klara er själva. Men tyvärr existerar vi i en större värld, som ni inte ser. Vi är en del av Europeiska unionen. Det stöder vi från Kristdemokraterna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

9 § Ny inriktning för EU:s strategi för Östersjöregionen

Utrikesutskottets betänkande 2013/14:UU13
Ny inriktning för EU:s strategi för Östersjöregionen (skr. 2013/14:29)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 15 §.)

10 § Ändring i lagen om handel med utsläppsrätter

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2013/14:MJU15
Ändring i lagen om handel med utsläppsrätter (prop. 2013/14:39 delvis)
föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras efter endast *en* bordläggning.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 15 §.)

11 § Hyresrätt m.m.

Civilutskottets betänkande 2013/14:CU9

Hyresrätt m.m.
föredrogs.

Anf. 41 LARS ERIKSSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 3 under punkt 2, 12 under punkt 8 och 13 under punkt 9.

Vi ska i dag debattera hyresrätten. Det är ett brett område inom vilket det finns mycket att göra för den regering som tillträder efter höstens val.

Hyresrätten är en viktig boendeform. Det är inte alls så som en del väljer att uttrycka det när de pratar om hyresrätten då de ska berätta om hur man gör boendekarriär. Hyresrätten är inte alls ett boende för dem som inte har råd att äga sitt eget. Det är ett utmärkt boende för den som vill att andra tar hand om underhåll, renhållning och skötsel.

Det är ett nyckelboende för starkt växande tillväxtregioner, ett boende med stor frihet när det gäller tillträde och slut på kontraktet. Det bästa av allt är att man inte behöver prata med någon bankman om lån, amortering eller ränta – man skuldsätter sig inte för sitt boende.

Hyresrätten är eftertraktad, så eftertraktad att alla som vill inte får möjlighet till ett hyreskontrakt. Därför har regeringen ordnat så att man i stället till marknadshyra kan få hyra ett rum hos en vänlig själ. Bostadsministern vänder på stenarna och föreslår att friggebodarna ska bli större. Det är kanske inte det du som söker en bostad drömde om.

Hyresrätten behandlas styvmoderligt av regeringen. Blir du hyresgäst i en nyproducerad hyresrätt beskattas du hårdare än om du köper motsvarande bostadsrätt. Skillnaden i hyra blir ungefär 2 000 kr i månaden.

Tycker du att det låter rättvist? Sänd då ett tackkort till regeringen! Tycker du att hyresrätt och ägd bostad ska beskattas lika? Vill du att staten ska ta ett större ansvar för byggandet av fler hyresrätter? Då kan du göra skillnad i höstens val.

Herr talman! Hyrorna på bostadsmarknaden bestäms sedan lång tid tillbaka inom ramen för det så kallade bruksvärdessystemet. Dessa regler har ett brett stöd av hyresbostadsmarknadens parter och är ett väl etablerat system.

Vi socialdemokrater tycker att det vore olyckligt om regeringen överväger olika förändringar i det nuvarande systemet som kan leda till en övergång till så kallade marknadshyror, det vill säga regler som innebär att hyrorna styrs av tillgång och efterfrågan.

Sådana överväganden skapar oro bland många människor för att hyresrätten i framtiden kommer att bli dyrare och otryggare som boendeform.

Regeringen arbetar nu med en ny utredning om hyressättningssystemet. Vi får se vilka konkreta förslag man återkommer med.

Vi socialdemokrater menar att grunderna i det nuvarande systemet för hyressättning måste bibehållas. Vi vill att hyresrättens ställning på bostadsmarknaden ska stärkas och menar att hyresgästernas ställning inte får försvagas. Vi säger nej till marknadshyror.

Herr talman! Sveriges bestånd av hyresfastigheter börjar bli gammalt och slitet, och på många håll görs också omfattande renoveringar. Bara i

de kommunala bostadsbolagen beräknas 300 000 av miljonprogrammets lägenheter vara i behov av omfattande ombyggnad. Det är naturligtvis välkommet att renoveringar görs. Alla ska ha rätt att ha ett bra och tryggt boende. Konsekvenserna av dessa renoveringar har tyvärr inneburit att många hyresgäster inte kan bo kvar i sina lägenheter efter renoveringarna eller ombyggnationerna. Det är inte ovanligt att hyrorna höjs mycket kraftigt, och det kan då handla om 50–60-procentiga höjningar. Många klarar inte detta ekonomiskt.

Kostnaderna för renoveringar måste täckas, men det måste regleras på ett sätt som gör att man som hyresgäst har möjlighet att klara den kostnaden. Därför är ett förstärkt hyresgästinflytande angeläget, också i form av en skyddsregel för fastigheter som renoveras eller byggs om.

När en upprustning leder till avsevärt höjda hyror behövs en infasningstid så att hela hyreshöjningen inte kommer i ett slag. Därför bör den så kallade skyddsregeln, som kan användas vid stora hyreshöjningar, även gälla vid ombyggnader, och detta utan att hyresnämnden lämnar sitt tillstånd eller att hyresgästen tvingas godkänna den. Regeringen har beslutat att standardhöjande ombyggnad inte ska räknas som ett skäl att använda skyddsregeln.

Vi menar att det genom lagstiftning ska beslutas att skyddsregeln ska gå att tillämpa i samtliga de fall vi avser. Det skulle betyda mycket för ett förstärkt hyresgästinflytande.

Herr talman! Egentligen skulle vi inte behöva en skyddsregel. Hade vi ett bra hyresgästinflytande i ett tidigt skede skulle man genom en dialog kunna lösa frågor om höga hyror. Men i en värld där hyresvärden alltid får sin vilja igenom, och där hyresnämnden i nästan samtliga fall faller avgörandet till hyresvärdens favör, behöver vi en skyddsregel.

I grunden handlar detta om att man som hyresgäst efter en renovering ska ha möjlighet att bo kvar. Det är inget orimligt krav. Det handlar om besittningsskyddet.

Frågan om hyresgästernas inflytande är inte en prioriterad fråga för regeringen. För att den ska bli det tror jag att vi måste byta regering.

Herr talman! Det finns en nollvision mot vräkningar av barnfamiljer, ändå har var fjärde kommun under de senaste åren verkställt vräkningar där barn berörs. Det vanligaste skälet är hyresskulder, och det behöver inte vara stora hyresskulder.

Det viktigaste arbetet borde vara att undvika vräkningar över huvud taget. Både stat och kommun borde jobba mer vräkningsförebyggande. Men då krävs en sammanhållen politik, en politik där jobb och utbildning prioriteras och där människor som i olika delar av livet har det svårt får rätt stöd av samhället – en politik med mer värme och omtanke och mindre av kyla och egoism.

Varje vräkning som drabbar ett barn är en tragedi. Barnets trygghet rycks undan, och hemmet ersätts med ett eller flera tillfälliga boenden.

För att säkerställa att barn inte vräks vill vi förstärka kraven så att hyresvärden ska anmäla samtliga förestående vräkningar till socialtjänsten i kommunen. Om det finns barn i hemmen är en sådan anmälan extra viktig. Socialtjänsten ska ges rimlig tid för att ta emot anmälan, aktivera ärendet och agera innan en vräkning får genomföras. Om en sådan anmälan inte görs ska kronofogden inte kunna verkställa vräkningen.

Vi anser att det bör utredas närmare vad som anses vara en rimlig tid för att socialtjänsten ska hinna agera.

Herr talman! Vi anser att förvärvslagen inte borde ha upphävts. Vi delar inte regeringspartiernas uppfattning att en skärpt bostadsförvaltningslag kan kompensera den upphävda förvärvslagen. Upphävandet av förvärvslagen har direkt ökat möjligheterna för klart olämpliga personer och företag att etablera sig som hyresvärdar eller att utöka sina fastighetsbestånd.

Hela syftet med de regler som gällde tidigare var att hålla oseriösa fastighetsägare borta från hyresmarknaden, genom att förvärv av hyresfastighet krävde tillstånd.

Om en kommun begärde prövning av ett förvärv fick detta genomföras endast efter tillstånd av hyresnämnden. Det har också ansetts nödvändigt med regler som gör det möjligt att ingripa i efterhand mot hyresvärdar som inte sköter fastighetsförvaltningen på ett tillfredsställande sätt. Hyresgäster skulle helt enkelt inte behöva drabbas av fastighetsägare som redan var kända som oseriösa.

De problem som i dag finns med oseriösa fastighetsägare talar för en skärpt lagstiftning. Det är vår uppfattning att en reformerad förvärvslag ska återinföras för att tillsammans med andra lagar utgöra en garanti för hyresgästerna mot oseriös fastighetsförvaltning. En återinförd förvärvslag måste än tydligare och mer kraftfullt hindra olämpliga personer och företag att förvärva hyreshus.

När regeringspartierna upphävde förvärvslagen valde de att gå emot en rad remissinstanser, såsom Kronofogdemyndigheten, Konsumentverket, Boverket, Hyresgästföreningen, Stockholms kommun, Göteborgs kommun och Malmö kommun, för att nämna några. Jag tror att dessa kommuner och myndigheter kan en del om den här saken.

Vi menar, i likhet med flera remissinstanser, att det fanns ett klart behov av en förstärkt och förtydligad lagstiftning och att förvärvslagen inte skulle ha upphävts.

Regeringspartierna vill inte återinföra en förvärvslagstiftning. Vi har en annan uppfattning. Vi vill se en översyn av lagen med en tydlig inriktning på att den nya lagen ska bli ett mer effektivt instrument mot oseriösa hyresvärdar än den gamla lagen var.

Herr talman! En hyresnämnd kan i dag besluta om tvångsförvaltning gentemot oseriösa fastighetsförvaltare och då samtidigt utse en förvaltare. Ett problem är att det ibland är svårt att hitta lämpliga förvaltare, särskilt när förvaltningen kan tänkas bli svårskött, främst av ekonomiska skäl.

En fråga som då uppkommer är om det inte borde finnas starkare möjligheter vad gäller att förmå fastighetsägare att ta sitt ansvar, eftersom möjligheterna till tvångsförvaltning av olika skäl är så pass begränsade.

Vi vill se nya möjligheter att ställa krav på de fastighetsägare som inte är beredda att ta sin del av ansvaret för den nödvändiga upprustningen.

För att balansera statens ansvar och fastighetsägarens ansvar föreslår vi att möjligheten till vitesföreläggande bör prövas när det gäller fastighetsägare som inte uppfyller rimliga krav på underhåll och renovering av sina fastigheter.

Därutöver behöver både lagstiftningen som skyddar hyresgästen och övervakningen av fastigheterna skärpas. Översynen bör således gälla dels befintliga tvångsåtgärder mot oseriösa hyresvärdar, dels ytterligare åtgärder som ska kunna användas för att förhindra misskötsamhet.

En utredning bör tillsättas och regeringen återkomma till riksdagen med ett förslag till de lagändringar som är nödvändiga.

De nya reglerna innebär att fastighetsägare som är kända som oseriösa har fritt fram att förvärva en hyresfastighet, men att man under en övergångstid på tre år lättar på bevisbördan för beslut om tvångsförvaltning. Detta innebär att ansvaret för att hålla oseriösa fastighetsägare borta från hyresmarknaden har övergått från samhället till hyresgästerna. Det är en utveckling som vi tycker är mycket olycklig.

Anf. 42 JAN LINDHOLM (MP):

Herr talman! I civilutskottets betänkande 9 *Hyresrätt m.m.* behandlas 41 yrkanden från höstens allmänna motionstid. Behandlingen av dessa motioner har resulterat i 19 reservationer och ett särskilt yttrande.

Självklart står jag bakom samtliga Miljöpartiets reservationer i betänkandet, herr talman, men för tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservation 12.

Hyresrätten har nu under nästan två mandatperioder utsatts för många skadliga politiska förändringar. Så kan det gå när politik byggs på ismer i stället för på verklighet.

Allianspartierna började med att i sin första budget rycka undan stödet till byggandet av just hyresrätter. Det vore en överdrift att påstå att byggandet helt avstannade, men nära var det. Många byggföretag valde nämligen att snabbt färdigställa så kallade Odellplattor. Genom att färdigställa dessa före årsskiftet 2006/07 kunde man fortsätta bygga med stöd enligt det gamla regelverket. Troligen var det därför det ändå byggdes rätt många hyresrätter 2007 och 2008, men särskilt många nystartade byggen av hyresfastigheter blev det inte under de åren.

Allianspartierna hade ett enda motiv för att genomföra denna förändring: Man påstod att stöd till byggande enbart leder till högre bygg- och boendekostnader och att pengarna så att säga skulle hamna i byggarnas fickor. Det är egentligen ett oförskämt påstående, och något bevis för detta lade man aldrig fram. Det var och är i stället fortfarande en ism, eller möjligen en skröna.

Däremot vet vi att många av de byggprojekt som fått statligt stöd kopplat till tuffa krav på just pressade bygg- och boendekostnader har varit framgångsrika. Likaså har stöd till byggande av energisnåla, billiga bostäder varit mycket framgångsrikt. Det finns därför tydliga bevis för att allianspartiernas argument var helt ideologiska och grundlösa. Att man förmodligen kan hitta byggherrar som fuskat – eller ”lurat staten”, som det heter – är inte ett argument för att stöd till bostadsbyggande som princip måste leda till högre boendekostnader, utan det handlar om utformning. Det är nämligen tvärtom bevisat att stöd även kan fungera just som en motor för att sänka byggkostnader och hyresnivåer.

I allianspartiernas argumentation har man mellan raderna kunnat utläsa bilden att det svenska produktionsstödet skulle ha varit unikt och att nästan alla sådana avarter nu har städats undan. Nu har vi inga snedvridande statliga stöd till bostadsbyggandet längre, brukar det heta. När man

hör allianspartiernas företrädare prata hyresrätter och bostadsbyggande undrar man ibland vilken planet de lever på. Man kan till exempel ställa sig frågan hur många av Sveriges ca 4 ½ miljon bostäder som har byggts utan någon form av statligt stöd. Man kan även fråga sig hur många av de drygt 25 000 bostäder som färdigställdes under 2013 som byggdes utan någon form av statligt stöd.

Svaret på den typen av frågor, herr talman, är nämligen att väldigt få bostäder har byggts – eller byggs i dag – helt utan statligt stöd i någon form. Så är det även om man ser sig om i världen utanför Sverige. Det är svårt att hitta länder där det byggs bostäder för uthyrning som kan jämföras med dem vi anser oss behöva i Sverige – jag menar alltså inte hyddor i Afrika eller så – och som byggs utan någon form av stöd från det allmänna. I USA är exempelvis olika typer av skattesubventioner vanliga, och ofta är de väldigt stora.

Allianspartierna vill inte ta i det faktum att en utredning har visat att den som bor i en hyresrätt i dag betalar ca 2 000 kronor mer i månaden i skatt än den som bor i en motsvarande trerumslägenhet i form av en bostadsrätt. Den orättvisan mörkar man av ideologiska skäl, men främst kanske därför att det är den egna politiken – de egna politiska besluten och reformerna – som har skapat stora delar av denna orättvisa. Allianspartiernas argumentation, att de höga byggkostnaderna i Sverige skulle bero på subventioner var och är med andra ord en ism och inte någonting som är grundat i verkligheten. Regeringens åtgärder har dessutom ökat orättvisorna.

År 2007 införde allianspartierna hyresgarantin. Garantin skulle hjälpa den som har inkomst men som fastighetsägarna inte anser vara tillräckligt solid för att få en bostad att komma in på bostadsmarknaden. Första året var det fem kommuner som valde att använda sig av garantin. År 2013, alltså efter sju år, var det 13 kommuner som tillsammans beviljade 161 garantier. Inte heller den reformen löste bostadskrisen.

Sedan har vi ägarlägenhetsreformen, som skulle ge tusentals nya lägenheter varje år. Jag läste nyligen att det i Stockholms stad så här långt finns fyra ägarlägenheter registrerade. När regeringen gett upp försöken att öka bostadsbyggandet bytte den taktik och började i stället tala om att de befintliga bostäderna måste utnyttjas bättre. Det står enligt regeringens bedömning väldigt många privat ägda bostäder tomma och outnyttjade i vårt land. Den första februari 2013 började därför en ny lag gälla som enligt regeringen skulle trola fram många nya bostäder på andrahandsmarknaden genom att underlätta och göra det mer attraktivt att hyra ut i andra hand.

Det har nu gått ett år med den nya lagen, och jag hörde i helgen siffror som visade att effekten av just den reformen blev en 20-procentig hyreshöjning och väldigt få nya tillgängliga lägenheter. Den ökade aktivitet av uthyrning som regeringen *ville* tolka som att fler bostäder hyrdes ut visade sig, precis som jag hela tiden hävdade, enbart handla om att ägarerna till bostäderna såg sin chans att höja hyran när skyddet mot ockerhyror togs bort. Uppsägningarna duggade tätt, och i de flesta fall bor förmodligen de gamla hyresgästerna kvar – men nu till betydligt högre hyror.

Klyftorna i Sverige växer. Det är ett Sverige där några har råd att äga en stor bostad i innerstan som utnyttjas väldigt lite samtidigt som trång-

bodheten sprider sig i hyresbeståndet. Sex till nio boende i en trea är inte ovanligt i dag. Regeringen har varit duktig på att genomföra reformer som gynnar den som redan äger sin bostad. Man har också varit duktig på att genomföra reformer som gör det dyrare att bo för den som *inte* äger sina egen bostad. Likaså har man presenterat ett stort antal reformer som inte haft någon större effekt över huvud taget, men bäst har man varit på att tillsätta utredningar. Det är ett säkert sätt att framstå som handlingskraftig utan att behöva göra någonting.

Herr talman! Grunden i politiken för ett demokratiskt parti måste vara solidaritet. Vi i Miljöpartiet försöker utsträcka solidariteten till att inte enbart omfatta de närmaste – familj, arbetskamrater, grannar, yrkeskår, kommunen, nationen. Nej, vi nöjer oss inte ens med solidaritet med alla människor på jorden, utan vi utsträcker solidariteten till att även omfatta de ekologiska systemen och de ännu inte födda.

Trots den stora famnen av solidaritet som vi försvarar finns det områden där vi menar att principen att den som förorenar ska betala måste gälla. Vår solidaritet utesluter därför inte individuellt ansvar.

Ett exempel på en sådan fråga är kostnaden för parkeringsplatser. Vi inser att alla människor är betjänta av bra vägsystem, även den som inte använder bil. Alla har glädje av att räddningstjänsten, ambulansen och polisen snabbt kan vara på plats när händelser man helst inte vill se ändå inträffar. Men parkeringsplatser, särskilt bostadsnära sådana, har den billöse ingen nytta av. Många billösa klagar på att de via sin hyra tvingas betala för bilägarnas parkeringsytor.

Ännu mer upprörda är de billösa som hör av sig och påpekar att trots att de tvingas betala för bilägarnas uppställningsytor står de med sina bilar på trottoarerna så att de gående tvingas ut i vägbanan med barnvagnen, och ibland hindrar de parkerade bilarna utryckningsfordonens framkomlighet.

Miljöpartiet har länge drivit kravet på att bilismens olika kostnader rimligen i betydligt större utsträckning än i dag borde faktureras just bilägarna. Jag tänker inte gå in på att argumentera mot de enorma subventionerna av tung lastbilstrafik som vi har i dag, även om också den trafiken påverkar boendemiljöerna negativt, utan här håller jag mig bara till bostadsparkeringar.

Regeringens svar på Miljöpartiets motionsförslag om att boendeparkeringar inte ska kunna subventioneras genom hyror visar att bilen är viktigare än människan för allianspartierna. Jag tycker att det är sorgligt att läsa sådant.

En regering som saknar argument säger bara slött och slappt att det inte går att förhindra subvention genom hyror. Nej, det är klart att om man utgår från bilen ser man inga andra möjligheter. Men vi miljöpartister tänker inte ge oss. Principen att den som förorenar också ska betala står vi för. Det är ett av de viktigaste verktygen när vi efter valet 2014 ska börja bygga det långsiktigt hållbara samhället.

Vidare, herr talman, har vi miljöpartister självklart förståelse för att regeringspartierna inte vill följa upp sina egna misslyckade reformer. Då skulle det ju inte bara i praktiken utan även i statistiken bli tydligt hur misslyckade Alliansens bostadspolitiska reformer har varit.

Eftersom det är så kort tid kvar till dess vi ska byta regering menar vi i Miljöpartiet att det inte är särskilt meningsfullt att ge en regering ett

uppdrag som de för allt i världen inte vill genomföra. Det är bara slöseri med resurser att ge en regering i uppdrag att följa upp en fråga där de till det yttersta enbart kommer att lägga krut på att utforma uppföljningen så att den visar så lite som möjligt av vad som faktiskt har hänt. Av det skälet har vi i Miljöpartiet valt att enbart lägga en motivreservation till frågan om uppföljning av lagen om privatuthyrning av bostäder.

Herr talman! Det är uppenbart att regeringen har en dold agenda som handlar om att alla ska äga sin bostad. På frågor om hur man ska lösa problemet med att unga inte kommer in på en bostadsmarknad där det saknas bostäder blir ofta svaret att man vill införa skattesubventionerat bosparande för unga. Det är inte bara ett hån mot alla dem som vill ha en bostad i dag, det avslöjar också vilken utveckling regeringen strävar mot.

Det envisa tjetet från oss i oppositionen om att hyresrätten är viktig för rörligheten på bostadsmarknaden och ett fungerande näringsliv verkar äntligen ha trängt in i regeringskorridorerna. På senare år har det nämligen hänt att företrädare för allianspartierna ibland talat om hur viktigt det är för företagens möjligheter att rekrytera att det finns lediga hyresrätter. Tråkigt att ni inte förstod det före valet 2006.

Det räcker dock inte med prat, utan det krävs förslag som förändrar på riktigt. Ni kanske inte har förstått det, men utredningar förändrar inget där ute. Det beklagliga är att ni i verkligheten motarbetar även det ni säger när ni talar om behovet av hyresrätter för att underlätta rörligheten och rekryteringsmöjligheterna för näringslivet. Regeringen förbereder nämligen ett förslag om att gå vidare med den misslyckade ägarlägenhetsreformen. Ni arbetar på ett förslag om att göra det möjligt att ombilda hyresrätter inte bara till bostadsrätter utan även till ägarlägenheter. Hur många av de nyexaminerade nyckelpersoner som det svenska näringslivet skriker efter har råd att köpa en ägarlägenhet?

I reservation 19 föreslår vi att ni ska lägga ned det projektet eftersom det motarbetar våra gemensamma, åtminstone uttalade, ambitioner att ordna fram bostäder även till dem som inte har 300 000 kronor att satsa.

Herr talman! Oppositionens årliga påtryckningar på regeringen om att åtgärder måste till så att vräkningar där barn drabbas minimeras till det yttersta har nu förhoppningsvis gett resultat. Regeringen lovar i betänkandet att en proposition ska landa på riksdagens bord senast den 18 mars. Målsättningen där är att inga barn ska drabbas av vräkningar, och det är bra. Vi ser fram emot detta men anser ändå att riksdagen borde göra ett tillkännagivande på denna punkt i dag. Det har nämligen tagit många år att baxa regeringen ända hit, och vi litar inte på löften utan väntar på förslaget.

För att det inte ska uppstå några missförstånd utifrån det som jag har sagt vill jag bara påpeka att Miljöpartiet inte alls har något emot att man utreder särskilda bosparformer för unga.

Vi är inte heller på något sätt motståndare till att medborgare äger sitt boende. Självklart tycker vi att det är bra att man på olika sätt underlättar för en fungerande marknad för uthyrning i andra hand av ägda bostäder. Ja, vi kan till och med tänka oss reformer som till viss del underlättar och förbättrar möjligheten till uthyrning i andra hand även av hyresrätter så att även det kan ske öppet och legalt. Miljöpartiet vill bidra, som jag tror att också alla andra partier vill, till åtgärder som kan öka rörligheten på bostadsmarknaden.

Alla dessa åtgärder förutsätter att det finns en fungerande marknad där bostadskonsumenten kan välja från ett utbud av bostäder som motsvarar de önskemål och de krav som den bostadssökande har. Sådana förutsättningar har regeringens politik effektivt bidragit till att förhindra. Många förslag som regeringen har lagt fram, och inte minst de förändrade skattevillkoren, har tyvärr enbart lett till ökad inlåsning och ett minskat utbud. Men det, herr talman, hör till en annan debatt som vi får ta vid ett annat tillfälle.

Med dessa kommentarer till utskottets betänkande nr 9 yrkar jag alltså, som jag inledningsvis sade, för tids vinnande enbart bifall till reservation nr 12.

Slutligen vill jag påminna om att det är dags att bygga dubbelspåret mellan Falun och Borlänge. Det är verkligen angeläget.

Anf. 43 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! När vi för ungefär ett år sedan debatterade betänkandet hyresrätt hade något relativt ovanligt just hänt i civilutskottet. Regeringspartierna valde helt plötsligt att ändra åsikt i en fråga som jag tillsammans med de tre övriga oppositionspartierna valde att stödja. Om det inte vore för stoltheten att slippa ännu ett nederlag i riksdagens kammare hade utskottets linje i det aktuella fallet varit annorlunda, men nu blev det rent formellt ett enigt utskott i den aktuella frågan.

Varför talar jag egentligen om detta som inte har med dagens betänkande att göra? Jo, den fråga jag talar om handlar nämligen om att de kvinnor och män som drabbas av misshandel av sin partner skulle få bättre skydd mot en eventuell vräkning då misshandeln kan ha orsakat ljud eller skador i lägenheten. Ett exempel på just detta hände för inte särskilt länge sedan, när en hyresgästs rop på hjälp under en pågående misshandel resulterade i vräkning.

Det är nyheter som dessa som påminner oss förtroendevalda om hur viktigt det är att se hur verkligheten för många ser ut. Jag hoppas givetvis att just den nyheten är och förblir den sista i sitt slag och att regeringen snarast vidtar de åtgärder som krävs och som utskottet i enighet anser behövas.

Herr talman! Sverige urbaniseras alltmer och tillväxten koncentreras geografiskt, på gott och ont. Möjligheten att bo på en plats och arbeta på en annan kräver en väl utbyggd infrastruktur. Tillgången till bostäder är en förutsättning för tillväxt så att Sverige ska kunna utvecklas, inte minst i en tid då befolkningen ökar och allt fler söker efter sin första egna bostad. I stora delar av landet finns det ett behov av att förenkla och utveckla möjligheten för människor att pendla från bostad till jobb.

Rörligheten på arbetsmarknaden tillsammans med tillväxtregionernas utvecklingskraft kräver nytänkande och en aktiv bostadspolitik för att tillförsäkra att hela Sverige får en bra ekonomisk utveckling. Visionen om att hela landet ska leva är fortfarande lika viktig även om utmaningarna och förutsättningarna är olika.

Om man bortser från den generella bristen på bostäder finns det i dag ett extra stort behov av just hyresrätter. Ett problem för hyresrätter är rörligheten på hela bostadsmarknaden som försvårar att en familj får rätt sorts bostad. Vad ger det för incitament att byta bostad för en familj som vill flytta och kanske till och med borde flytta om den sitter på ett orim-

ligt förmånligt hyreskontrakt? Bostaden är som bekant en central del av ens liv. Tillgången till en bra bostad speglar därför hela samhällsutvecklingen.

Herr talman! Hyresrätten spelar en viktig och oersättlig roll då den kan erbjuda ett boende även till dem som saknar eget kapital. Under 2011 bodde hela 36 procent av alla ungdomar i åldern 20–25 år fortfarande i sitt föräldrahem, 41 procent hade lyckats skaffa sig ett eget förstahandskontrakt och 11 procent bodde i en bostadsrätt.

Det är inte konstigt att just ungdomar är en utsatt grupp på bostadsmarknaden. Ungdomar är i flera delar av landet den allra hårdast utsatta gruppen, vilket heller inte är särskilt konstigt då de ofta saknar ett eget kapital, inte har de rätta kontakterna eller saknar referenser från ett tidigare boende. För att underlätta för denna grupp som ska ta över på arbetsmarknaden i framtiden finns det väldigt mycket att göra. Något måste göras för att stoppa ett allt större problem med en brist på framför allt små hyresrätter.

Hyresrätten som boendeform är samhällsviktig inte minst då den passar otroligt många människors behov. Som så många har sagt tidigare är hyresrätten en boendeform som underlättar en flexibel bostadsmarknad där människor snabbt kan bosätta sig på nya orter efter nya behov. Till en liten ekonomisk risk kan man bli erbjuden en hög servicenivå med ett enkelt utträde och låga transaktionskostnader.

Hyresrätten är en boendeform som är så viktig för samhället att vi inte kan blunda för de problem som finns i dag. Som många vet i dag regleras prissättningen på hyreslägenheter i mycket stor utsträckning av det offentliga snarare än genom hyresgästens betalningsvilja. Detta orsakar en viss obalans på hyresmarknaden, vilket inte är konstigt, men med denna obalans måste man även vara beredd på vilka konsekvenser det får.

Innan någon misstolkar detta så vill jag vara tydlig med att poängtera att marknaden inte bör vara oreglerad. Det är otroligt viktigt att hyresgästernas besittningsskydd finns kvar och att hyresgästerna har goda möjligheter att företräda sina intressen. Bostadsmarknaden ska vara trygg både för de som har en bostad och för de som vill skaffa sig en bostad.

Men man måste alltid se vilka konsekvenser nuvarande regler ger. Med en alltför hård reglering finns det risk att det upprättas färre hyresbostäder och att rörelsen avtar, och bostadsmarknaden kan lätt stå stilla eftersom få vill lämna ett värdefullt kontrakt. Vi vet alla vad färre hyresbostäder i framför allt attraktiva områden leder till. I stället för ett samhälle med blandade boendeformer, och en möjlighet även för resurssvaga att bo i attraktiva områden, kommer dessa områden i en större omfattning att bestå av bostäder som är köpta. Ironiskt nog, med tanke på syftet med prissättningen, banar man på flera håll väg för en alltmer segregerad stad ur ett ekonomiskt synsätt.

Nuvarande regler kan således också öka svarthandeln, och de som gynnas mest av detta är inte helt sällan en välmående målgrupp som har lyckats få tag på en hyresrätt i ett mycket attraktivt område. För just dessa personer, innebär dagens regleringar en avsevärt lägre boendekostnad än om hyresvärden hade fått ta ut en hyra som i högre grad motsvarar hyresgästens betalningsvilja.

Justeringar av dagens system kanske skulle kunna öka hyrorna något i de mest attraktiva områdena, exempelvis i de centrala delarna av Stockholm. Men på andra håll kan hyrorna sänkas, och rädslan från olika hyresbolag att etablera nya hyresrätter i attraktiva områden skulle kunna försvinna. Den stora andrahandsmarknaden skulle med all sannolikhet bli mindre. Kort och gott kan det vara ett mycket bra recept för att se till att fler resurssvaga får en rimlig chans till ett förstahandskontrakt även i våra större städer.

Herr talman! Tyvärr händer det då och då att det uppstår tvister. Har det uppstått en tvist om hyran är det i hyresnämnden som de berörda möts. I dag kan dock problem uppstå då hyresnämnden måste förhålla sig till hyrorna för jämförbara bostäder i den kommun där prövningslägenheten ligger i stället för att jämföra med liknande bostäder generellt. Inte minst i de fall då jämförbara hyresrätter saknas i den kommunen riskerar detta att leda till en konstlad prissättning som avskräcker personer som önskar bygga eller upplåta nya hyresrätter. Det kan således också göra det svårare att hitta jämförbara hyresrätter i kommuner där det saknas, vilket kan innebära en mycket jobbig sits för alla inblandade parter.

Detta kan vara förödande för en positiv utveckling av hyresrättsbeståndet, vilket är allvarligt eftersom det främst är unga och personer som saknar eget kapital som har ett stort behov av hyresrätter. Det är för mig självklart att hyresnämnden ska få jämföra den lägenhet vars hyra den ska bestämma med liknande bostäder oavsett i vilken kommun dessa ligger. Lagen måste göras tydlig och undantagslös i detta avseende.

Herr talman! Den 1 februari förra året trädde lagen om uthyrning av egen bostad i kraft. Lagen innebär kortfattat att personer som äger sin egen bostad har en möjlighet att hyra ut sin bostad med en hyra som ligger över bruksvärdeshyran. I likhet med vad jag nyligen anförde är andrahandsmarknaden mycket stor, och den ökar stadigt. Denna utveckling gör att de som tvingas söka sig till en andrahandslägenhet i vissa fall är extra utsatta. För dessa människor kan lagen innebära påtagliga förändringar som gör att lagen behöver ses över, vilket är fullt rimligt eftersom det har gått ett tag sedan lagen infördes.

Herr talman! Slutligen vill jag med detta sagt yrka bifall till Sverigedemokraternas reservationer 1 och 6.

Anf. 44 LARS ERIKSSON (S) replik:

Herr talman! Det var ett intressant anförande av Sverigedemokraterna och Markus Wiechel. Sverigedemokraterna skriver i sitt ställningstagande om hyresrätten: Att låta hyrorna stiga där det finns köer skulle lösa dagens stora problem på bostadsmarknaden, och hänvisar till bland annat OECD:s uppfattning i den här frågan.

Med anledning av det har jag en fråga till Markus Wiechel. Jag har väldigt svårt att se var det inte finns köer i våra tillväxtområden runt om i landet. Vad jag känner till råder det bostadsbrist i ungefär 150 kommuner i Sverige. Med tanke på att det finns relativt få så kallade köfria hyresbostadsområden runt om i vårt land betyder detta att man i princip talar om höjda hyror på de flesta håll med det synsätt som du redovisar.

Vart de människor ska ta vägen som inte har råd att bo kvar säger inte Sverigedemokraterna någonting om. Man pekar bara på modellen och säger att på många håll är hyrorna helt enkelt för låga. Jag trodde att det

var att det byggdes för lite hyresrätter som var problemet och kanske inte att hyrorna i ett antal bestånd var för låga.

Jag har helt enkelt en fråga till Markus Wiechel. På vilket sätt är höjda hyror en lösning på problem för till exempel pensionärerna som har sett klyftan mellan lön och pension öka kraftigt under den här tiden, studenten som tvingas söka nytt studieområde för att det är bostadsbrist som gör att den kanske inte fullt ut kan ta del av studierna där de finns eller för en barnfamilj som separerar och behöver nya boenden?

Anf. 45 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr talman! Givetvis är höjda hyror inte någonting som någon vill ha. Först och främst har jag inte alls förespråkade marknadshyror. Däremot kanske man ska anpassa hyressättningen lite mer till de behov som finns och till den betalningsvilja som finns på marknaden. Detta är allmänt viktigt, inte minst med tanke på rörligheten. Det finns säkert många som låter bli att hyra ut en bostad till personer som skulle vara i behov av en hyresrätt just på grund av att det blir ett orimligt bra kontrakt.

Till skillnad från Socialdemokraterna vill inte jag eller Sverigedemokraterna slå mot fastighetsbolagen. I Lars Erikssons anförande alldeles nyss var det tydligt att man ser på fastighetsbolagen som de onda. Men det är trots allt de som ska se till att det finns hyresrätter där ute att bo i, framför allt för resurssvaga. Genom att underlätta för fastighetsbolagen och genom att underlätta villkoren för dem som finns på marknaden kommer det att skapas fler hyreslägenheter. Det är det som är målet.

Givetvis ska ingen människa behöva bli bostadslös. Men då måste man också se till så att de villkor som finns är rimliga.

Anf. 46 LARS ERIKSSON (S) replik:

Herr talman! Jag vet inte om man ska tolka Markus Wiechel och Sverigedemokraterna som att de håller ett försvarstal för oseriösa fastighetsägare, för det var det jag talade om. Det tyckte jag var ett märkligt och dessutom helt felaktigt angrepp på socialdemokratin.

När det gäller diskussionen om marknadshyror är det ingen som talar om att man vill ha marknadshyror. Det är hela tiden helt andra ordalag man väljer, för man vet att väljarna inte vill ha detta. De vill inte ha marknadshyror, och därför är det ingen av dem som vill dra åt det hållet som talar om det. Det är rent taktiskt.

Markus Wiechel svarar inte riktigt på frågan. Han skriver i sitt ställningstagande: Att låta hyrorna stiga där det finns köer skulle lösa dagens stora problem på bostadsmarknaden. Så skriver ni alltså och hänvisar till OECD. Sedan säger du att ni egentligen inte vill det. Det är uppenbart att det är åt det hållet ni vill ta steg, och då tycker jag att man ska vara ärlig och säga det. Jag tycker att det är en viktig konsumentupplysning för väljarna under ett sådant här år att veta var man har Sverigedemokraterna någonstans. Det tycker jag är tydligt.

Jag tycker också att det är svårt att få veta från Markus Wiechel vart han har tänkt sig att de som inte har råd att bo kvar ska ta vägen. Man säger att det bara är i Stockholms innerstad som det ska vara höjda hyror. Hur ser det system ut som är tänkt så att udden ska riktas bara mot Stockholms innerstad, ungefär som om det bara var där det råder brist på hyresrätter? Det råder brist i Skövde, Västerås och många andra städer.

150 kommuner runt om i landet redovisar en sådan brist. Det är otroligt märkligt att försöka säga att det egentligen inte råder bostadsbrist på så många andra håll, utan att det bara är Stockholms innerstad som man vill åt. Där sitter det tydligen en massa välbärgade människor som man vill komma åt, vilket inte heller är sanningen. Det är inte de som hyr i fastigheterna överallt.

Anf. 47 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr talman! Det råder givetvis brist på hyreslägenheter, fastigheter och bostäder – men framför allt på hyreslägenheter – i flera av Sveriges städer. Jag bor själv i Norrköping. Jag kom dit tack vare att jag som student erbjöds bostad. När jag kom dit fanns en bostadsgaranti. Det var ovanligt på den tiden, och nu för tiden finns det inte alls. Jag har alltså själv sett vilken fördel det är för städer att ha ett flertal bostäder.

Jag kan vara tydlig både till Lars Eriksson och till väljarna om att Sverigedemokraterna och jag inte vill och inte kommer att vilja införa marknadshyror. Så enkelt är det. Däremot är det viktigt att man hela tiden ser till om det finns en vilja att betala eller en större betalningsvilja från en person som hyr en bostad.

Som det är nu är det orimligt långa köer och orimligt dåliga förutsättningar för flera fastighetsägare att upprätta nya hyresbostäder. Det är ett stort problem. För att folk över huvud taget ska få ett boende måste villkoren för fastighetsägarna bli bättre. Annars finns det inte någon som kommer att vilja upprätta nya hyreslägenheter.

Anf. 48 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! I likhet med Lars Eriksson lyssnade jag med förundran på Markus Wiechels anförande. Man undrar om det är mer eller mindre regleringar som Sverigedemokraterna eftersträvar. Jag tycker, herr talman, att Sverigedemokraterna i ställningstagandet använder begreppet reglering på ett mycket ansvarslost sätt.

Jag fastnade också på en del andra formuleringar, till exempel där man säger att man antar att hyror ska gå upp på vissa ställen och ned på andra. Det vore intressant att få veta mer om detta. Vi har nämligen haft många diskussioner med både fastighetsägarnas organisationer och många bolag som driver fastigheter och uthyrning. Det torde knappast råda någon tvekan om att hyror kommer att gå upp om betalningsviljan skulle styra. Men jag har inte hört någon peka ut något bestånd någonstans där hyror skulle gå ned. Det är inte samma bolag som har fastigheter där hyran skulle gå upp och sådana där hyran skulle gå ned. Det är oftast helt olika bolag som äger de olika bestånden.

Vad menar Sverigedemokraterna när ni säger att ni inte vill införa marknadshyror om ni ändå säger att man ska ta hänsyn till om det finns en högre betalningsvilja och att den ska få styra? Jag kan inte förstå på vilket sätt det skulle leda till fler bostäder. Vad det skulle leda till är en omflyttning där betalningsviljan skulle styra vilka som får bostad. Det måste rimligtvis betyda att det blir precis tvärtom mot det som Markus Wiechel påpekar – att de svaga skulle få fler bostäder. De som i dag har en bostad och som inte är bostadslösa men har en lägre betalningsvilja än den som har den högsta betalningsviljan skulle väl därmed bli utan bostad. Eller skulle det kunna bli på något annat sätt?

Anf. 49 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr talman! Betalningsviljan ska inte styras. Däremot ska man ta hänsyn till den betalningsviljan som finns. Om man inte gör det blir allting konstlat. Givetvis ska inte hyresmarknaden vara oreglerad. Den kanske inte ska vara fullt så reglerad som i dag, just på grund av de problem som finns. Men man ska ta hänsyn till betalningsviljan i samband med hyres-sättningen.

Som jag sade tidigare är det viktigt att man ökar incitamenten till att fler bostäder över huvud taget uppförs. Det är det som är grunden till att folk över huvud taget får en hyresrätt att flytta till. Det är jätteviktigt att det finns fler förstahandskontrakt där ute och att andrahandsmarknaden inte växer såsom den gör i dag. Det är ett jätteproblem.

Jag tror tyvärr att jag missade någon fråga, men Jan Lindholm får väl ta den igen.

Anf. 50 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Jag förstod inte logiken i hur de som har den lägre betalningsförmågan skulle kunna få bostäder i större utsträckning. Markus Wiechel påstod i sitt anförande att de svaga skulle få fler bostäder. Det byggde väl på någon sorts resonemang om att höjda hyror skulle leda till ökad bostadsproduktion. I dag har den som bygger hyresfastigheter möjligheter att få det som kallas för presumtionshyror – till och med förlängt till 15 år numera. Det är en hyra som baserar sig på de faktiska kostnaderna. Jag har därför svårt att se att detta argument skulle ha någon betydelse.

Jag tycker också att det är märkligt att ni säger att ni inte vill ha marknadshyror. Men vad betyder då de skrivningar som ni har? Hur långt är ni beredda att gå, till exempel när ni säger att man ska få jämföra med motsvarande bostäder på andra orter oavsett vilken kommun det gäller? Jag kan tänka mig att det kan vara ganska knepigt att hitta motsvarigheter i helt olika kommuner.

I dagens system förhandlar man fram hyror mellan hyresgäster och företrädare för fastighetsägarna. Det kallar ni för en reglering.

Ligger inte hyresgästernas vilja att betala i en sådan förhandling? Vi har ju förhandlingssystem i dag, och då är det svårt att förstå det här. När vi nu har ventiler, både förhandlingssystem och presumtionshyror, på vilket sätt skulle er avreglering och ert ökade inslag av marknad leda till att det byggs fler bostäder? Det är svårt att förstå.

Anf. 51 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr talman! Till skillnad från vissa andra partier skulle inte jag vilja vräka ut skattebetalarnas pengar på att det ska byggas bostäder som sedan inte går att försvara ur marknadsperspektiv i alla avseenden.

Jag vill vara ärlig med de problem som finns i dag. Det betyder som sagt inte att man vill införa marknadshyror. Däremot betyder det att jag också ser de problem som finns i dag och inser att vi måste göra något åt dem. Det kanske inte är populärt, men samtidigt måste man anpassa sig till hur verkligheten ser ut.

Det är givetvis jätteviktigt att hyresgästernas synpunkter och åsikter tillvaratas och att de har någon att gå till, exempelvis Hyresgästföreningen eller andra som lyssnar till dem. Det är ingenting som man ska ändra

på. Däremot borde man ta mer hänsyn till hur det faktiskt ser ut i verkligheten. Det är det som är det viktiga.

Det är många som är bostadslösa i dag just för att det inte byggs tillräckligt. Om man nu ska göra det alltför svårt för fastighetsägare att hyra ut sina fastigheter i attraktiva områden, vad är det då för bostäder som byggs där? Jo, det är troligtvis främst bostadsrätter, som de kanske tjänar en större hacka på.

Hyresrätt m.m.

Anf. 52 AMINEH KAKABAVEH (V):

Herr talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till reservationerna 3, 11, 12 och 13. Jag står bakom samtliga våra reservationer i detta betänkande, men för tids vinnande lyfter jag fram dessa.

Herr talman! Bostadsbristen fortsätter tyvärr att öka, särskilt bristen på hyresrätter, samtidigt som nästan 290 000 unga vuxna saknar eget boende i Sverige. Ofta efterfrågar ungdomar hyresrätter med rimliga hyresnivåer. Vi i Vänsterpartiet kräver, förutom att bostadsbristen ska byggas bort, att det befintliga beståndet av hyresrätter förblir just hyresrätter.

Högerregeringens politik är inriktad på boende som kräver att man har en kapitalinsats och på att öka den sekundära hyresmarknaden, främst boende i andra hand.

Ett stort problem är att hyresrätter säljs och ombildas till bostadsrätter. Sedan år 2000 har ca 160 000 hyresrätter ombildats till bostadsrätter i landet. Av dessa finns 72 procent eller ca 115 000 i Stockholms län. I Stockholms stad dominerar också utförsäljningen av allmännyttans lägenheter.

Högerregeringen har genom upphävandet av den så kallade tillståndsplikten vid överlåtelser av kommunala bostadsföretag aktivt arbetat för att sälja ut det allmännyttiga bostadsbeståndet. Vi i Vänsterpartiet vänder oss starkt emot den utvecklingen, som innebär höjda trösklar för att få ett eget boende för många som inte har förmögenhet och innebär att bostadsmarknaden dräneras på hyresrätter med låga hyror.

Herr talman! I sammanhanget vill jag påpeka att rättssäkerheten vid ombildningsprocessen är bristfällig. Det behöver till exempel införas en begränsning av antalet omröstningar bland de boende för att försöka få till stånd en ombildning inom en avgränsad tidsperiod. Syftet med detta förslag är att hyresgästerna inte gång efter annan ska behöva ställas inför frågan om ombildning ska ske. De ska i stället efter ett föreningsbeslut om att inte ombilda tryggt kunna bo kvar i sitt boende.

Jag har själv många gånger blivit kontaktad av hyresgäster i Stockholmsområdet som säger att deras demokratiska rättigheter blir nedtrampade av till exempel konsulter som gång på gång trycker på om att ha föreningsmöte. I många fall är 60 procent av hyresgästerna emot ombildningen, men man försöker ändå genomföra den.

Därför har vi i Vänsterpartiet flera gånger lyft fram frågan om en säkrare och tryggare process. Vi har sagt att en opartisk funktion som notarius publicus ska delta på föreningsstämmor för att öka rättssäkerheten. Regeringen bör återkomma med förslag till sådana förbättringar av rättssäkerheten vid ombildningar.

Människors möjligheter att välja hur de ska bo måste stärkas. Därför är det angeläget att kommunerna genom en aktiv bostadspolitik bidrar till ett varierat utbud av bostäder och upplåtelseformer.

Herr talman! Sedan 2011 tillämpas nya regler avseende allmännyttan och hyressättningen. En förändring gentemot tidigare lagstiftning är att de allmännyttiga bostadsbolagen ska bedriva sin verksamhet enligt affärsrättsliga principer. En konsekvens av detta är att den kommunala grundprincipen om självkostnad undantas. Den nya lagen om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag begränsar i viss mån kommunernas möjligheter att ta ut pengar från sina bostadsbolag och använda dem till andra verksamheter.

Det finns exempel, framför allt från Stockholms stad, på att kommunen beslutat att ta pengar från de allmännyttiga bostadsbolagen och använda dem till kommunens andra verksamheter. Hyresgästerna i allmännyttan får därmed betala mer för de kommunala verksamheterna än övriga invånare.

Under räkenskapsåret 2011 gjordes värdeöverföringar från kommunala bostadsbolag till kommuner som uppgick till nästan 1,7 miljarder kronor. Detta menar vi är både orimligt och orättvist. Vinster som görs i kommunala bostadsbolag bör stanna i verksamheten.

En annan fråga rör hyreslagen och den förändring som innebär att allmännyttans hyresnormerande funktion har ändrats. Tidigare prövade hyresnämnden främst hyran mot hyressättningen i likvärdiga allmännyttiga bostadsföretag. Nu har den regeln ersatts med en regel om att jämförelse ska göras med likvärdiga lägenheter med förhandlade hyror hos kommunala och privata bostadsföretag.

Hyresgästföreningen har undersökt skillnaden mellan privata värdar och allmännyttan. Resultatet visar att de privata värdarnas hyror låg klart över allmännyttans. System som driver upp hyrorna måste ersättas av regler som utgår från den kommunala sektorns självkostnadsprincip och allmännyttans hyresnormerande roll.

Vi i Vänsterpartiet säger nej till marknadshyror. Inriktningen på högerregeringens politik går tyvärr i motsatt riktning.

Herr talman! Jag värnar om allmännyttans roll och framtid. För oss i Vänsterpartiet är det viktigt med livskraftiga och ekonomiskt starka allmännyttiga bostadsbolag för att klara bostadsförsörjningen och för att föra en social bostadspolitik. I egenskap av demokratiskt ägda företag ska dessa verka för allmännyttiga mål.

Hyressättningen på bostadsmarknaden ska styras av ett bruksvärdessystem. Genom kollektivt förhandlade hyror som motsvarar bostadens standard och kvalitet garanteras alla hyresgäster, oberoende av inkomst, en bra bostad till en rimlig kostnad.

Herr talman! Vi har många gånger lyft frågan om renoveringar av rekordårens bostadsbestånd. Vi är alla överens om att det behövs renoveringar och energieffektiviseringar. Nu pågår det renoveringar och förbättringar, men det har i flera fall inneburit höjda hyror efter renoveringar. Det har gjort att många människor har varit tvungna att flytta från sina bostäder därför att de helt enkelt inte har råd att bo kvar.

Med tanke på vad Svea hovrätt har uttalat om skyddsregelns tillämpning i förhållande till de uttalanden som finns i propositionen där regeln föreslogs bör det genom lagstiftning genomföras att skyddsregeln ska tillämpas. Det är viktigt att förstärka hyresgästernas inflytande vid renoveringar. Vi i Vänsterpartiet föreslår att riksdagen och regeringen ska se till att hyresgästernas inflytande förstärks vid renoveringar.

Herr talman! En annan fråga som uppmärksammats är att renovering- och ombyggnad av bostäder kan innebära orimliga hyreshöjningar för hyresgäster. I många fall har hyran gått upp med 60 procent. Efter så stora hyreshöjningar har många inte råd att bo kvar. Därmed är hyresgästernas besittningsskydd i praktiken hotat. Bostadsbristen gör att det på många håll i landet bara finns några lediga lägenheter att flytta till för de hyresgäster som inte har råd att bo kvar i sin lägenhet. Det är angeläget att bostadsbeståndet, inte minst miljonprogramområdets lägenheter, renoveras och rustas upp, och det är viktigt att hyresgästerna ges inflytande vid upprustningsprocesser.

Herr talman! Hyresgästerna ska enligt lag ge sitt godkännande till en ombyggnad innan den startar. Problemet i dag är att även om hyresgästerna skulle motsätta sig en ombyggnad kan fastighetsägaren söka tillstånd för ombyggnad hos hyresnämnden. I syfte att ge hyresgästerna verkligt inflytande över sitt boende föreslår vi i Vänsterpartiet att det i samband med ombyggnad inrättas ett lagstadgat samrådsförfarande med representanter för hyresvärden och hyresgästerna. På så sätt skulle hyresgästernas inflytande garanteras.

Herr talman! I storstadsregionerna och i andra kommuner med inflyttning råder stor bostadsbrist sedan länge. Som en konsekvens av bostadsbristen bor fler människor inneboende hos andra eller hyr i andra hand. I Stockholm till exempel uppskattar de allmännyttiga bostadsbolagen att 10 procent av deras lägenhetsbestånd hyrs ut olovligt. Jag vill först och främst bemöta bostadsbristen med ökat byggande av hyresrätter med rimliga hyror. Men jag vill också att andrahandshyresgästernas rättigheter i viss mån förstärks.

Ockerhyror vid andrahandsuthyrning, liksom svart handel med förstahandskontrakt, handlar om resursöverföringar mellan parter som befinner sig i ett ojämlikt maktförhållande. Den som hyr en hyresrätt i andra hand och har betalat för mycket i hyra kan vända sig till hyresnämnden för att få hyran prövad i efterhand. Om hyresnämnden gör bedömningen att hyran har varit för hög ska förstahandshyresgästen betala tillbaka den överskjutande delen.

Jag värnar denna ordning och vill utvidga den till att även omfatta ägda lägenheter. Det är viktigt för de ungdomar som inte vågar anmäla när de, efter den nya lagen, betalar många tusen i överhyra bara för att få en bostad.

Herr talman! Den 1 februari 2013 trädde lagen om uthyrning av egen bostad i kraft. Lagen innebär att personer som äger en bostad kan hyra ut den med högre hyra än vad bruksvärdessystemet medger. Möjligheterna att retroaktivt få tillbaka överhyran har avskaffats för hyresgäster som hyr en bostadsrätt i andra hand. I stället får hyresgästen numera gå till hyresnämnden för att få den framtida hyran fastställd.

Vi menar att det behövs skärpta sanktioner ifall oskäligen hyror tas ut för att skydda människor som befinner sig i ett ojämlikt maktförhållande. Flera åtgärder bör utredas, och regeringen bör återkomma med ett lagförslag om skarpare åtgärder mot oskäligen hyror vid andrahandsuthyrning.

Herr talman! Det finns många andra viktiga frågor att ta upp, till exempel vräkningar som har varit på tal. Många barnfamiljer vräks på grund av att de inte har möjlighet att betala hyran. Det innebär ofta social misär. Det måste bli skärpta regler där, och det måste finnas bostadsga-

rantier för människor som inte har möjlighet att bo kvar i sin bostad. Det gäller också misshandlade kvinnor. Vi vet att det kommer en proposition om detta. Frågor har väckts om kvinnor som ropar på hjälp, blir vräkta och inte har rätt att bo kvar i sin bostad.

Vi tycker att här måste reglerna skyndsamt ändras. Människor måste ha möjlighet att bo kvar i det boende de har rätt till. Det är viktigt. Därför har vi i Vänsterpartiet gång på gång kommit med förslag, motioner och reservation om detta.

Anf. 53 BINO DRUMMOND (M):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och därmed avslag på samtliga reservationer.

I det här betänkandet behandlar vi motioner som bland annat berör hyresrätter och bostadsrätter och tillhörande frågor som upprustning, uthyrning och vräkning.

Jag ska börja med att säga att jag vill se lite bredare än vad som görs i civilutskottets betänkande nr 9. Vi kan se att utmaningarna på svensk bostadsmarknad är väldigt stora. I grund och botten handlar det om att det helt enkelt byggs alldeles för få bostäder. Det är ingenting som vi behandlar i denna debatt, men det är viktigt att komma ihåg, speciellt när vi diskuterar uthyrningen av egen bostad, den så kallade andrahandsuthyrningen.

När bostadsbristen är så akut på många ställen är det för mig, och även för regeringen, en självklarhet att vi försöker utnyttja de bostäder som finns på bästa möjliga sätt. Varje bostad som kan hyras ut men som inte är uthyrd är en potentiellt missad dröm om att få bo där man vill. Det är en missad dröm om att få bo tillsammans som sambor, eller en missad dröm om ett arbetstillfälle.

Med den nya lagen om andrahandsuthyrning som trädde i kraft för ungefär ett år sedan, den 1 februari förra året, ser vi att det nu kommer ut fler lägenheter på andrahandsmarknaden än någonsin tidigare. Upsala Nya Tidning har rapporterat att utbudet av ettor, tvåor och treor i Uppsala ökat med 30 procent. Sydsvenska Dagbladet rapporterar att utbudet i Malmö har ökat med 35 procent. I Stockholm har det ökat med 22 procent. I hela landet har utbudet ökat med 11 procent jämfört med förra året.

För att tala klarspråk, herr talman, vill jag säga att det i dag är lättare att hitta en lägenhet i andra hand. Man är inte längre hänvisad till osäkra, dyra svartkontrakt. Man vet vad man får.

Jag tror att det är klokt att fundera över och utvärdera en lagstiftning, och det har regeringen gjort. Man har bland annat tittat över möjligheterna till hyresstatistik. Men av den av Sverigedemokraterna stödda reservation som Socialdemokraterna har kan man snarare få intrycket att lagstiftningen inte trätt i kraft över huvud taget. Det framställs som att bostadsmarknaden och andrahandsuthyrningen är i kris och att den är mer osäker än någonsin. Det är precis tvärtom. Det är nu man kan få en överblick över hur hyressättningen fungerar, det är nu det börjar komma ut fler lägenheter på marknaden, och det är nu människor lättare kan hitta någonstans att bo. Så såg det inte ut för ett år sedan. Då var man, som jag sade, i princip hänvisad till svartkontrakt för att hitta en andrahandslägenhet att bo i.

Splittringen i oppositionen kunde knappast ha varit större i denna fråga. Man kan uttrycka det så att Vänsterpartiet vill avskaffa lagen helt. Sverigedemokraterna och Socialdemokraterna vill utvärdera en lagstiftning som i politikens värld knappt trätt i kraft. Vi vet att bostadsrättsförningarna i princip bara beviljat andrahandsuthyrning under ett år. Det betyder att de första kontrakten precis börjar gå ut. Det är alltså inte läge att utvärdera någonting som dessutom verkar ha blivit en framgång. Det fjärde partiet har, åtminstone i betänkandet och i sina motioner, en ganska nykter syn på tillvaron. Det är Miljöpartiet, som säger att det är för tidigt att utvärdera lagstiftningen. Det ska Miljöpartiet ha en eloge för. Däremot gick det kanske lite fel i reservationen.

För att sammanfatta det hela kan man säga att svensk bostadsmarknad står inför stora utmaningar, och det långsiktigt hållbara sättet att lösa frågan är att helt enkelt se till att det byggs mer. Med det sagt är lagen om uthyrning av egen bostad en uppenbar framgång som åtminstone till viss del, även om det är på marginalen, kan hjälpa till att mildra den bostadsbrist som många kommuner och städer står inför.

Herr talman! Det saknas som sagt inte utmaningar på svensk bostadsmarknad, inte ens om man faktiskt lyckats få in foten på den. Inte minst visas det av den diskussion som förs om den så kallade skyddsregeln och stora hyreshöjningar vid till exempel ombyggnationer. Även när det gäller skyddsregeln är problemet djupare än vad som framgår av motionerna. I grund och botten handlar det om att vi har många miljöprogramslägenheter som inte har upprustats och i dag är i stort behov av upprustning på grund av att fastighetsägarna åsidosatt sina uppdrag att sköta om fastigheterna på ett adekvat sätt.

Att döma av oppositionens tonläge i den här frågan skulle man kunna tro att hyresgästerna är helt rättslösa, att de står helt utan skydd och möjlighet till hjälp. Så är det självklart inte. Det var alliansregeringen som införde skyddsregeln. Det fanns ingen skyddsregel tidigare. I förra årets debatt om hyresrätt sade jag till Lars Eriksson att vi måste vänta lite grann och se hur utfallet av lagstiftningen blir. Svea hovrätt har tolkat lagen, och det visar sig att man har ett skydd även vid omfattande upprustningar och renoveringar. Lagen kom till för att skydda hyresgästerna, och det visar sig att lagen också skyddar dem.

Problemet är inte att lägenheter rustas upp eller att skyddsregeln finns. Problemet ligger i att många fastighetsägare har struntat i att underhålla sina fastigheter under alltför många år. Vi kan inte omöjliggöra nödvändiga renoveringar. Socialdemokraterna säger i det fallet varken bu eller bä; man kan inte möjliggöra en renovering, men man kan inte heller höja hyran och betala renoveringen. Vi vet inte vad Socialdemokraterna tycker. De befinner sig för närvarande i ett ingenmansland. Man måste nog ställa sig frågan om det är återinförandet av de storskaliga statliga subventionsprogrammen som är lösningen på problemet, något som Socialdemokraterna lite kort antyder i sin reservation. Jag är helt klar över att det inte är lösningen.

Jag tror att man ska närma sig den här frågan med ganska stor ödmjukhet med tanke på de situationer som människor kan hamna i. Därför har regeringen tillsatt en utredning så att vi inte ska famla i blindo beträffande hur många personer det gäller och hur det faktiskt ser ut. Man vill utreda frågan för att se hur flyttmönstren ser ut vid omfattande renove-

ringar. Över lag är det bra att man vet vilket problem man vill bekämpa innan man börjar lagstifta.

Herr talman! Sist, men absolut inte minst, vill jag säga något om regeringens arbete för att motverka hemlöshet. Vi behandlar i dag ett antal motioner som tar upp frågan om vräkning. Jag tror att det vore dumt att säga något annat än att ansatsen och syftet hos motionärerna är gott. Det ska dock sägas att det som motionärerna efterfrågar i princip är det system som redan finns. Om det är uteblivna betalningar som är orsaken till avhysning eller vräkning – vilket är den absolut vanligaste orsaken – måste både berörd hyresgäst och socialförvaltningen underrättas. Sedan har man tre veckor på sig att försöka hitta en lösning innan den så kallade återvinningsfristen går ut. Betalar socialförvaltningen, eller hyresgästen själv, hyresskulden kan man inte bli vräkt. I de fall ett ärende faktiskt går till kronofogden finns även där krav på att socialförvaltningen ska underrättas. Dessutom måste det bekräftas att ärendet har tagits emot. Man kan alltså säga att socialförvaltningarna runt om i Sverige i dag meddelas om hot om vräkning.

Regeringen har även sett över frågan i Hyreslagsutredningen, vars betänkande för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Det ska också sägas att man redan 2005 i en utredning som tillsattes under regeringen Persson kom fram till att det inte nödvändigtvis är fel på lagstiftningen utan att det handlar om samarbete mellan kommun, socialförvaltning, kronofogde och fastighetsägare. I stället för att bara försöka förhindra vräkning genom att anmäla till socialtjänsten när hot om vräkning redan finns måste arbetet ske mycket tidigare.

I grund och botten handlar det om ett förstärkt samarbete mellan dem som är involverade i frågorna. Ett sådant arbete har regeringen redan initierat. I just den här frågan kan jag sägas vara ett sanningsvittne eftersom jag är ordförande i socialnämnden i Norrtälje kommun. För tre fyra månader sedan antog vi vår bostadsförsörjningsplan i kommunen där vi framhåller vikten av att vi tillsammans med kronofogden och fastighetsägarna arbetar bättre för att förhindra att vräkningar uppkommer över huvud taget. Där ligger det stora arbetet. Statistiken i Norrtälje visar, även om kommunen bara utgör en liten del av Kommunsverige, att antalet under de tre senaste åren gått ned från en handfull vräkningar där barn varit involverade till noll vräkningar förra året. Det beror på att vi arbetat systematiskt och förebyggande.

Om vi ska lyckas åstadkomma färre vräkningar är det inte fler regler som behövs utan tidigare och bättre insatser.

(Applåder)

Anf. 54 AMINEH KAKABAVEH (V) replik:

Herr talman! Bino Drummond sade mycket gott om den nya lagen som trätt i kraft gällande andrahandsuthyrning. Det han glömde att säga, eller bortsåg från, var att den nya lagen har drivit upp hyrorna så kraftigt att ungdomar som saknar eget boende och inte har kapital inte kan betala. De har snart inte råd att ens hyra ett inackorderingsrum.

När Bino Drummond nu talar så väl om lagen undrar jag om han glömt bort det som stått i medierna. Det gäller särskilt artiklarna i Svenska Dagbladet om hur hyrorna på andrahandsmarknaden har gått upp.

Jag undrar om Bino Drummond kan förklara för oss här i kammaren hur man kan prata så gott om detta utan att ens veta hur situationen verkligen ser ut, hur mycket man betalar och hur marknaden för andrahandsuthyrning har förändrats efter lagändringen.

Hyresrätt m.m.

Anf. 55 BINO DRUMMOND (M) replik:

Fru talman! Till att börja med måste man vara tydlig med om de här lägenheterna har funnits för laglig uthyrning tidigare. Det har de uppenbarligen inte gjort, eftersom det kommer ut fler lägenheter på marknaden. Är det bättre att ha ett system där man är hänvisad till svartkontrakt, där man inte vet hur länge man får bo kvar, där man kanske måste smyga för att hämta posten och där man inte får sätta upp sitt namn på dörren? Jag tror att det är det perspektivet man måste ha i förstone.

Vad man försöker göra med den här lagstiftningen är att stimulera fler att hyra ut sina lägenheter. Det gör man också genom att människor kan ta betalt för de kostnader de har. Det är för mig en självklarhet att man ska ha möjlighet att hyra ut en lägenhet om man till exempel kan tänka sig att bli sambo med sin flickvän eller pojkvän. Men om man inte vet om det håller måste man ha möjlighet att flytta tillbaka. Det ser vi till med den här lagstiftningen. Man kan också få betalt för de kostnader man har.

Hyressättningen är väldigt tydlig. Det är inte ockerhyror, som Vänsterpartiet försöker framhäva. Det finns ett tydligt reglerat system för hur man fastställer en hyra. I storstadsregionerna stiger hyrorna. Vi vet att hyrorna går upp när värdet till viss del är kopplat till bostadsrättens marknadsvärde. Men i stora delar av landet, som i min hemkommun Norrtälje, hamnar andrahandsuthyrningskostnaden för den här typen av bostäder på samma nivå som hos de allmännyttiga bostadsbolagen eller till och med lägre. Det är viktigt att komma ihåg. Vill vi ha fler lägenheter där människor kan bo utan rädsla för att bli upptäckt av grannen, eller vill vi gå tillbaka till det system som gällde för ett år sedan?

Anf. 56 AMINEH KAKABAVEH (V) replik:

Fru talman! Jag kan förstå att Bino och Moderaterna i första hand månar om marknaden, inte om människorna, inte om de 300 000 ungdomar som är i behov av bostad och som betalar upp till 10 000 kronor. Jag undrar verkligen om det är lagligt med en sådan hyra för ett rum. Det är det som är problemet, inte själva marknaden. De ungdomar och andra människor som är i behov av en bostad måste betala höga hyror. Dessutom har möjligheterna att få överhyra återbetald retroaktivt försämrats i den nya lagen. Det som regeringen ska göra skyndsamt är helt enkelt att utvärdera hur det här har gått till. Hyresmarknaden för andrahandshyresgästerna har förändrats jättemycket. Ungdomar har inte råd att bo någonstans som andra eller tredje inneboende. Det är fruktansvärt. Det är det som är poängen med detta.

Jag vill också ta upp frågan om vräkningar. Det är inte reglerna det är fel på, säger man här i kammaren. Självklart finns det regler som skyddar människor. Regeringen har själv en nollvision för vräkningar. Ändå sker det varje dag. Flera tusen barnfamiljer är vräkta. Senast i morse hörde vi på nyheterna att barnfamiljer tvingas att bo på hotellrum år ut och år in. Barnens skolmiljö och kamrater och allt annat förändras på grund av

bostadsbristen. Man måste se till att det finns starkare regler som tvingar fastighetsägare och socialtjänsten att jobba tillsammans innan en barnfamilj ska vråkas. Det måste vi betona.

Anf. 57 BINO DRUMMOND (M) replik:

Fru talman! Vad gäller andrahandsuthyrningen är det inte på något sätt en fråga om marknadshyror. Det är en fråga om att få betalt för de kostnader man har.

Jag ska ge en eloge till Amineh Kakabaveh, som är tydlig med vad Vänsterpartiet vill. Det är lite förvånande. Man vill ha ett storskaligt statligt subventionssystem, man vill ha statliga regler och man vill trycka ned möjligheterna för andra aktörer än de kommunala att bygga hyreslägenheter.

I grund och botten handlar det här om att människor ska kunna hitta någonstans att bo under trygga förhållanden. I dag har man möjlighet att få sin hyra prövad. Reglerna för hur hög hyra man får ta ut är tydliga. Man kan gå till hyresnämnden och få hyran prövad. Problemet ligger inte där. Problemet är återigen det strukturella. Det byggs alldeles för få bostäder därför att vi har alldeles för mycket regler.

När det gäller vräkningar måste man ha en ödmjukhet inför att alla fall är individuella. Det går inte att lagstifta fram någonting. Om man inte ska gå in med statlig förvaltning över samtliga hyresvärdars bestånd går det inte att få fram en lagstiftning som förhindrar samtliga typer av vräkningar. Därför är det viktigt att i det första skedet arbeta förebyggande och se till att vräkningarna inte kommer till stånd över huvud taget.

Men om det nu är så att fastighetsägaren säger att det inte går längre? Då finns det många kommuner – bland annat min egen, där jag själv har varit med och fattat beslut – där socialförvaltningen går in och försöker hitta bostäder. Men det kan inte handla om att få bo i en specifik lägenhet, om vi inte ska ha ett statligt övervakningssystem för allting. Det handlar om att se till att människor och framför allt barnfamiljer har trygga bostäder. Det kan vi göra med den lagstiftning som finns i dag genom att samarbeta och samverka betydligt bättre och tidigare.

Anf. 58 LARS ERIKSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tycker att Bino Drummond gör ett bra försök att prata upp regeringens bostadspolitik. Det är hedervärt. Frågan är hur många som egentligen längre tror på detta. Men det blir väl en sak mellan er och väljarna, Bino Drummond.

Det jag vill ta upp med Bino är någonting som jag inte tyckte att han riktigt berörde i sitt anförande. Det handlar om ordning och reda på den svenska bostadsmarknaden. Lagar och regler ska naturligtvis följas. Utifrån det vill jag gärna ta upp det som jag sade i mitt anförande om oseriösa fastighetsförvaltare. De behöver hållas borta från hyresmarknaden.

Jag tog upp att det har varit vår uppfattning tidigare och är vår uppfattning även i dag att hyresgäster inte ska behöva drabbas av oseriösa fastighetsägare. Man ska helt enkelt inte behöva bo i en lägenhet där man av olika skäl får illa på grund av lägenhetens standard eller bristande underhåll. Det där är något som jag hade hoppats att vi lämnat bakom oss. Men så är det inte.

Hela syftet med den tidigare förvärvslagen var att hålla oseriösa fastighetsägare borta från hyresmarknaden. Det här tycker jag att Bino skulle behöva säga någonting om. Vilken har uppsidan med lagförändringen varit? På vilket sätt har hyresgästernas skydd mot oseriösa hyresvärdar stärkts genom upphävandet av den här lagen? Detta skedde i strid med den uppfattning som företrädde av bland annat kommunerna Göteborg, Stockholm och Malmö, Kronofogdemyndigheten, Boverket och Konsumentverket, för att nämna några.

Anf. 59 BINO DRUMMOND (M) replik:

Fru talman! Till att börja med ska man väl säga att merparten av de förvärv som gjorts av oseriösa fastighetsägare gjordes när den här lagstiftningen fanns på plats. Den var uppenbarligen inte särskilt effektiv. Lagstiftning som inte fyller sitt syfte är inte lagstiftning som man nödvändigtvis ska ha.

I det här fallet kan man ha en samfällad lagstiftning som i grund och botten ger ett bättre skydd för hyresgästerna och där det finns tydliga regler. Det finns en övergångsperiod på tre år, då det är lättare att förvalta en fastighet om det är så att ägaren inte gör det på ett korrekt sätt. Det finns regler med förelägganden som gör att man har rätt att bo i en lägenhet som håller god standard. Jag tror att det vore dumt att drömma sig tillbaka till något slags utopi med en lagstiftning där syftet kanske var gott men där resultaten inte alls visade på någon större effekt.

Nu har vi en lagstiftning som är samfällad. Vi har en förvaltningslagstiftning som gör att det finns fullgoda verktyg för tvångsförvaltning om behovet är sådant. Dessutom finns det i slutändan möjlighet för kommunen att köpa fastigheten om förvaltningen inte fungerar och om det inte går att bo i fastigheten över huvud taget. Nuvarande lagstiftning fyller alltså det syfte som den förra lagstiftningen hade men inte uppfyllde.

Anf. 60 LARS ERIKSSON (S) replik:

Fru talman! Tidigare krävdes ett tillstånd för att förvärva en fastighet. Jag vet inte om Bino tycker att Stockholms, Göteborgs och Malmö kommuner drömmer sig tillbaka till en värld som var mycket bättre, men jag tror att de kan en del i frågan. Jag tror också att Kronofogdemyndigheten och Konsumentverket med flera kan en del om detta. När man valde att upphäva den här lagen anförde de också hur bekymrade de var över det.

Vi vill gärna se att man överväger möjligheten till ett vitesföreläggande för att skärpa lagstiftningen för behovet av underhåll av de här fastigheterna.

Jag förstår dock inte Binors resonemang kring att det är lättare att förvärva en fastighet. På vilket sätt är det bättre att oseriösa fastighetsägare kan förvärva en fastighet i och med att lagen upphävdes? På vilket sätt är det bra? Det har du inte riktigt svarat på.

Regeringen gjorde fel när de valde att upphäva lagen.

Vem ska man välja att lita på i det här fallet? Ska man välja att lita på Moderaterna eller på dem som har anfört kraftiga synpunkter på detta? Valet är ganska enkelt för mig. Jag väljer i vilket fall inte att lita på Moderaternas bedömning i frågan.

Jag undrar hur Bino Drummond resonerar. Vad har varit bra med detta? På vilket sätt har det stärkt hyresgästernas skydd mot oseriösa fastighetsförvaltare?

Anf. 61 BINO DRUMMOND (M) replik:

Fru talman! Det vore ytterst anmärkningsvärt om Lars Eriksson skulle stå här och lita på mig. Det är väl inte riktigt så det här spelet fungerar.

Med risk för att upprepa mig: Lagen syftade måhända rätt tidigare, men den slog fel. Ett tvång att se över alla överlåtelse av fastigheter tar både tid och resurser. De allra flesta som förvärvar en fastighet är seriösa fastighetsägare som både vill utveckla sitt bestånd och måna om hyresgästernas väl och ve.

Återigen: Lagen kanske syftade rätt, men det gick inte vägen. I lagstiftningen finns det i dag, som jag sade nyss, fullgoda möjligheter för att ingripa när saker inte fungerar som de ska. Därför ska vi inte gå tillbaka. Vi måste se till att hyresgästerna får en dräglig tillvaro i sina lägenheter, vilket är precis det man gör med den nya lagstiftningen.

Anf. 62 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Fru talman! Bino Drummond började sitt anförande med att konstatera att det grundläggande problemet är att det byggs för få bostäder. Det upprepades senare i anförandet. Där är vi överens.

Sedan lät det dock väldigt uppgivet, och precis som regeringen hoppade Bino över till att prata om andra saker. Det skulle alltså vara intressant att höra om ni har gett upp möjligheten att med politiska medel, lagstiftningsförslag, på olika sätt påverka villkoren för nyproduktion av bostäder. Det verkar som att ni har lämnat det och i stället koncentrerar er helt på att försöka öka utnyttjandegraden av redan existerande bostäder.

Ni kommer in på resonemang om marknadshyror även om ni säger att ni inte vill ha marknadshyror. Det skulle därför vara intressant, inte minst i ljuset av den diskussion jag hade med Sverigedemokraternas företrädare tidigare, att få en distinktion mellan dem och regeringen. Kan ni beskriva vad ni menar med marknadshyressättning? Mycket av det som ni vill införa betraktas nämligen av många som mycket tydliga steg på väg mot marknadshyror.

I tidigare ordväxling har vi hört att ni anser att ni redan har löst många av problemen när det gäller vräkningar. Om det nu är som du sade i anförandet, hur kan det då komma sig att kronofogden inte känner till det? Hur kan det komma sig att de som hanterar detta vänder sig till oss politiker och säger att det inte fungerar? Då har ni en del att göra.

Anf. 63 BINO DRUMMOND (M) replik:

Fru talman! Det var ett helt frågebatteri.

Det är inte uppgivet. Tvärtom har Alliansen den mest ambitiösa reformagendan någonsin när det gäller svensk bostadspolitik.

Vi måste på något sätt försöka underlätta och göra det så enkelt som möjligt. I ett stort och byråkratiskt krångligt regelverk är det inte särskilt lätt för ett litet eller medelstort företag ute på landsbygden att få spaden i jorden. Det tar tid. Det tar alldeles för lång tid att börja bygga. Att under-

lätta byggandet, slopa reglerna och göra det enklare och billigare att bygga är det som regeringen fokuserar på i dag.

När det gäller andrahandsuthyrningen brukar Stefan Attefall säga att vi ska vända på alla stenar för att få en bättre situation på svensk bostadsmarknad. Andrahandsuthyrningen är just en sådan sten. Regeringen har aldrig någonsin sagt, och jag har inte heller sagt, att det är den allenarådande lösningen på krisen på den svenska bostadsmarknaden – tvärtom! Men om vi nu har ett system där lägenheterna tidigare inte har hyrts ut över huvud taget, alternativt har hyrts ut genom svartkontrakt, måste de förutsättningar som finns ses över. Det är precis det som regeringen har gjort, och vi vill underlätta ytterligare för det inom kort.

Det Jan Lindholm säger i frågan om marknadshyror är en grav, kanske medveten – vad vet jag – vantolkning av Alliansens politik. Vi har inte sagt att vi vill ha marknadshyror. Vi vill ha ett starkt besittningsskydd, och vi vill ha skäliga hyror för människor. Samtidigt har vi kommit överens med bostadsmarknadens parter om nya spelregler. Vi fick en dragning i utskottet för ett tag sedan. Man verkar inte vara helt överens, men regeringen är helt enig om att dagens system i grund och botten är bra även om man säkert kan göra förändringar i marginalen.

Att försöka kleta på marknadshyresargumentet på Moderaterna och Alliansen är fel.

Anf. 64 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Fru talman! Som vanligt får man inte några svar när man ställer frågor här i kammaren. Det känns lite knepigt.

När det gäller den senaste frågan om marknadshyror inledde jag med att säga att ni påstår att ni inte vill ha marknadshyressättning. Därför var det inget svar när du säger att ni inte vill det. Min fråga var hur ni definierar det. När ni säger att ni inte vill ha marknadshyressättning, vad menar ni då med marknadshyressättning? Det vore intressant att få er bild av vad det är. Det är nämligen så att ingen säger att man vill ha marknadshyror. Ingen vill införa ett sådant system. Då vore det intressant att veta vad det är som ni inte vill införa. Kan ni beskriva det, och på något sätt definiera vad det är så att vi kan sätta det i relation till det ni gör? Många anser nämligen att de reformer som ni genomför är steg på väg mot marknadshyressättning. För att den diskussionen ska bli meningsfull och innehållsrik behöver vi veta hur ni definierar marknadshyressättning.

Jag fick inget svar på detta. Det berodde kanske på att frågan blev så kort på slutet. Både kronofogden och socialförvaltningen har problem. Om det nu är som Bino Drummond säger – vilket jag inte har förstått, men det kanske är helt rätt – att regelverket är på plats känner de flesta som sysslar med det här inte till det. Vad har ni i så fall för planer för att se till att kronofogden förstår att de inte ska sätta i gång ett arbete förrän de har fått ett intyg från den berörda socialförvaltningen om att de är informerade och att tidsfristen finns där?

Det fungerar nämligen inte på det sättet i dag. Därför vore det intressant att veta vad ni tänker göra för att lösa det.

Anf. 65 BINO DRUMMOND (M) replik:

Fru talman! Att säga det man inte vill är ju oppositionens melodi. I alla frågor vet vi precis vad oppositionen inte vill, men vi vet inte vad

man faktiskt vill. Vi vet inte heller det utifrån de reservationer som finns till dagens betänkande.

Vi kom fram till en lösning med bostadsmarknadens parter för några år sedan där hyressättningsprinciperna reglerades. Det är den politik som vi står bakom. Svårare än så är det inte. Jag kan inte rabbla upp hela överenskommelsen här, men den finns lätt tillgänglig på andra ställen.

Om du vill veta vad regeringen vill och tycker om hyressättningsprinciperna på svensk bostadsmarknad, Jan Lindholm, är mitt råd att gå tillbaka och läsa den överenskommelse som finns mellan fastighetsägare och hyresgästförening med flera. Gör det, så kommer du att få ett bra och tydligt svar!

Som jag sade tidigare vill vi först och främst se till att det blir enklare, snabbare och billigare att bygga genom att förenkla det omfattande, föråldrade och krångliga regelverk som finns på svensk bostadsmarknad. Då blir det fler bostäder, och då kan vi se till att fler människor hittar någonstans att bo.

När det gäller problemet med vräkningar är det svårt att lagstifta fram någonting som är generellt. Varje vräkning är individuell; det vet man om man har suttit med i en socialnämnd. Problemet i dag är ju att de myndigheter som finns inte pratar med varandra. Regeringen har faktiskt lyft fram frågan om hemlöshet och vräkningar, och det finns en samordnare som besöker olika kommuner och ser till att man får en bra och bred överenskommelse på plats. Jag tror att det är de individuella lösningarna som är svaret på frågan hur man ska komma till rätta med de vräkningar som fortfarande sker.

Det gäller att man tar sitt ansvar, från kommunernas socialtjänster, från kronofogden och från fastighetsägarna. Om man kan prata med varandra kan man också förhindra de allra flesta vräkningar.

Anf. 66 LARS TYSKLIND (FP):

Fru talman! Jag vill börja med att instämma i de inlägg som Bino Drummond har gjort här tidigare.

Sedan vill jag yrka bifall till förslagen i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

I betänkandet behandlas motioner från den allmänna motionstiden. Motionerna handlar om hyresrätt, bostadsrätt, kooperativ hyresrätt, ombildning av bostadsrätt och ägarlägenheter. Fokus har satts mycket på att hyra sin bostad. Det är viktigt i sammanhanget att lyfta fram den helhetsyn som genomsyrar Folkpartiets och Alliansens bostadspolitik.

Hur den enskilde väljer att bo är inte en fråga som politiker ska svara på. Jag håller helt med Lars Eriksson om att vi inte ska lägga några politiska värderingar på vad som är karriär när det gäller boendet. Det är upp till den enskilde att avgöra. Där är vi helt eniga. Vi i Folkpartiet, liksom övriga Alliansen, anser att det är en fråga som besvaras bäst av den enskilde bostadskonsumenten.

Jan Lindholm pratade om en dold agenda, att Alliansen var ute efter att alla skulle äga sin bostad. Det är nog snarare Jan Lindholms verklighetsbild. Som jag känner till det finns det inte någon agenda, vare sig öppen eller dold.

En del vill hyra; det gör jag själv, andra vill äga; det har jag gjort, en del vill äga kollektivt, andra vill ha enskilt ägande, en del vill spendera

mycket pengar på sitt boende medan andra inte vill det. Som enskild person gör man prioriteringar i livet.

Det som är viktigt är naturligtvis att det finns spelregler så att de beslut som man fattar håller över tid, och så att man inte råkar ut för någonting oförutsett och av den anledningen hamnar i svårigheter. Det gäller att planera de viktiga val som man gör när det gäller boendet.

Regeringen har fattat en hel del viktiga beslut på bostadspolitikens område. Men det är ändå viktigt att fundera på vad vi kan göra mer. Den stora problematiken i dag är att öka det totala byggandet; det kan vi vara helt eniga om. Det är väldigt lätt när man behandlar sådana här frågor att man pratar om olika upplåtelseformer. Men det är en ökning av det totala byggandet som är det centrala. Helt uppenbart är att tillgång till lämpliga bostäder är avgörande för tillväxten.

Att sedan saker och ting måste utredas ligger väl i sakens natur. Så går hela vårt beslutssystem till. Även om Jan Lindholm tycker att det är mycket som utreds har väl oppositionen föreslagit ytterligare utredningar?

Fru talman! Jag brukar inte ha några synpunkter på andras debatteknik. Men det har här varit den klassiska, att man beskriver den andres politik och sedan angriper man den beskrivningen. Den stämmer då inte med verkligheten. Lars Eriksson tog upp detta med marknadshyror och sade att han var mot marknadshyror. Då frågar jag mig: Vem är för marknadshyror? Det finns ingen som är för det.

Folkpartiet vill ha en friare hyressättning, men vi säger nej till marknadshyror. Vi vill att det befintliga beståndet ska utnyttjas bättre. Vi är för en reformering av hyresmarknaden inom bruksvärderingsprincipens ram, och det är precis det som vi håller på med, hela tiden med fokus på ett starkt konsumentskydd. Jag hoppas att vi kan vara eniga på den punkten.

När vi nu ser vidare på detta med hyressättningssystemet i nyproduktion gör vi det utifrån utgångspunkten vad det är som man kan förändra för att ta bort de hinder som finns i nyproduktionen. Det är viktigt att man får kunskap. Man kan inte bara föra något slags kamp mot marknadshyror.

Fru talman! Det finns många intressanta frågor i betänkandet, men jag tänkte att jag skulle begränsa mig till några områden med tillhörande reservationer.

Från 2011 finns det en ny lag om allmännyttiga kommunala bostadsbolag. I samband med att den infördes gjordes också ändringar i hyreslagen om att den hyresnormerande rollen övergick från de kommunala bolagen till kollektivt förhandlade hyror i hela beståndet. Ett annat centralt beslut är att det infördes en skyddsregel. Om en hyra som i och för sig kunde anses skäligen höjdes kraftigt kan hyresnämnden besluta att den hyran betalas med ett lägre belopp under en övergångstid, ända upp till tio år i vissa speciella fall.

Arbetet fortsätter. Ändrar man lagstiftningen kan det ju hända saker som man kanske inte har förutsett. Därför bör man hela tiden följa upp saker och ting.

Det finns en hel del uppdrag till Boverket som jag tycker är intressanta. Man har gjort en uppföljning av den nya lagen om de allmännyttiga bolagen. Uppföljningen ska vara klar i mars 2014. I den första redo-

visningen, som gjordes för ett år sedan, kunde man konstatera att det inte var någonting som tydde på att genomsnittshyran steg fortare än vad den hade gjort tidigare. Den var helt oförändrad.

Boverket har dessutom skrivit en marknadsrapport som handlar om sambandet mellan bostadsbristen och hyressättningsystemet. Det handlar också om kunskap. Den viktigaste slutsatsen är att det finns ett dåligt utnyttjande av det befintliga beståndet. Det är något som man kan notera.

I anslutning till Vänsterpartiets reservation om hyressättningen kan jag bara konstatera att Vänsterpartiet är hedervärt ideologiskt konsekvent och tydligt med att man vill ha en återgång till det som gällde tidigare. Man vill återgå till självkostnadsprincipen och till allmännyttans hyresnormerande roll.

De förändringar som har gjorts har genomförts i ett brett samförstånd mellan bostadsmarknadens parter och en bred majoritet i riksdagen. Att det uppkom en diskussion från början handlade om att det kom upp många EU-rättsliga frågor – sund konkurrens mellan offentligt och privat och så vidare. Det finns väldigt många faktorer i detta, så egentligen finns det ingen väg tillbaka, och det finns inte heller något syfte med det.

Socialdemokraterna och Vänsterpartiet vill förändra skyddsregeln. Det var alliansregeringen som införde den. Utslaget i Svea hovrätt var – precis om Bino Drummond nämnde – tydligt, att skyddsregeln gäller även vid ombyggnader. Det är precis det syftet som beskrivs i propositionen. Jag tycker att vi ändå har fått ett kvitto på att den lagstiftning som vi införde även håller rättsligt. Annars hade vi kanske börjat fundera på detta.

En annan intressant uppföljning som Boverket har fått i uppdrag att göra är att se på flyttmönster i samband med stora renoveringar. Det är lätt att säga att många människor flyttar och att de inte har råd att bo kvar, men återigen: Det är bra att få kunskap om hur det egentligen förhåller sig.

Ett fjärde uppdrag som jag vill nämna är ett uppdrag som handlar om medborgardialog och boendeflytande som ska vara klart nu i maj 2014. Det handlar om värdet i att föra en dialog med hyresgäster så att man får ett bredare beslutsunderlag. Kan man föra en seriös dialog med alla inblandade får man ofta ett mycket bättre resultat och en bättre lösning på problematiken. Kan man föra en vettig och bra dialog med hyresgästerna får man säkert en väldigt mycket bättre och mer anpassad ombyggnad. Det tror jag även att fastighetsägarna kommer att vinna mycket på.

Fru talman! När det gäller uthyrning av den egna bostaden fick vi en ny lagstiftning för knappt ett år sedan som innebär att hyresvärderna har möjlighet att ta ut ersättning för sina kostnader. Jag kan bara konstatera att från Folkpartiet tycker vi att det här var en bra förändring för att bättre utnyttja befintliga bestånd. Vi har tidigare här fått höra en redovisning av siffror kring detta. Till det kan läggas att alliansregeringen sedan 2006 har förändrat skattereglerna mycket för uthyrning. De schablonavdrag som får göras har ju ökat tio gånger, från 4 000 kronor till 40 000 kronor. Det är klart att även det stimulerar till andrahandsuthyrning.

Fru talman! Jag ska säga några ord om förvärvslagen och bostadsförvaltningslagen. Jag delar helt och hållet åsikten som har framförts här tidigare att det centrala är att vi har ett bra skydd för hyresgästerna när det gäller hyresvärdar som missköter sina fastigheter. Att förvärvslagen

upphävdes berodde på att den inte hade fungerat. Det viktiga i sammanhanget som vi inte diskuterar är det som skedde i och med att bostadsförvaltningslagen skärptes och vi införde en lägre tröskel för att kunna ingripa. Det här med särskild förvaltning handlar ju inte bara om tvångsförvaltning, utan man kan även gå på ett så kallat förvaltningsföreläggande. Det är en åtgärd som kan tillgripas även vid en mindre avvikelse. Det är alltså ett sätt att komma in i en sådan här process mycket tidigare.

Det står i en del reservationer att man vill ha vitesföreläggande och sådant. Det är bara att konstatera att just i hyreslagen finns möjlighet till åtgärdsföreläggande och upprustningsföreläggande. Åtgärdsföreläggande innebär att om man hyr en bostad under vissa förutsättningar och det sedan visar sig att förutsättningarna inte uppfylls kan man få hyresnämnden att göra ett så kallat åtgärdsföreläggande. Upprustningsföreläggande vidtas om lägenheten inte uppfyller normal standard utan är undermålig. Här kan hyresnämnden med stöd av detta lägga ett vite, så det finns ställen i lagstiftningen där man faktiskt kan ha vite.

En sak som också har införts i bostadsförvaltningslagen är att hyresnämnden, om det har gått mindre än tre år från det att fastighetsägaren har sökt lagfart, har mindre bevisbördan innan man kan ingripa mot just den fastighetsägaren. Det har alltså införts ett slags prövotid på tre år med lite lägre tröskel. Det kan kanske vara en sak att ta till just när det gäller olämpliga fastighetsförvaltare som kommer in på marknaden.

Vi kan konstatera att Socialdemokraterna och Vänsterpartiet yrkar på att det ska göras en översyn med målet att återinföra någon typ av förvärvslagstiftning. Men det är bara att konstatera att den lagstiftning som vi hade inte fungerade.

Fru talman! Jag vill göra två avslutande kommentarer med anledning av vad som sägs i reservationerna i övrigt. Det finns reservationer kring att man vill styra upplåtelseformen i detaljplaner. Det tycker Folkpartiet inte bara är olämpligt utan direkt fel. Det är inte det som detaljplanen är till för, utan den är till för att styra sådant som är knutet till tillståndsgivning i plan- och bygglagen. Ska man styra upplåtelseformen får det ske i markanvisningsavtal eller exploateringsavtal. En detaljplan ska i grunden inte göras mer krånglig än vad som är absolut nödvändigt. Ni kan bara tänka er hur många detaljplaneändringar som skulle krävas när man skulle sätta spaden i jorden om det stod fel upplåtelseform. Det skulle bara skapa nya problem. Det där är ett feltänk och är inte alls så som den lagstiftningen ska användas.

Jag noterar att Vänsterpartiet och Miljöpartiet i en motivreservation redan nu vill säga nej till möjligheten att ombilda hyresrätter till ägarlägenheter och avbryta den utredning som pågår för att analysera hur detta ska gå till. Folkpartiet har helt motsatt uppfattning när det gäller detta, och vi ser fram emot utredningens resultat.

(Applåder)

Anf. 67 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att be om ursäkt om jag är tjugig. Moderaternas företrädare ville att jag skulle titta på den nu gällande lagstiftningen för att få en bild av vad det är för regelverk som Moderaterna står bakom. När då Lars Tysklind i inledningen till sitt anförande sade att Folkpartiet är för en friare hyressättning kan jag inte tolka det som något

annat än en skillnad från det som gäller i dag. Jag tycker att det är en god grund för att upprepa frågan: När övergår en friare hyressättning till en marknadshyressättning?

Jag tycker att det svar jag fick från Alliansens moderata företrädare var ett sätt att gå runt frågan. Som politiker måste man för att kunna definiera vad man vill också kunna sätta gränser för vad som inte ingår i det man vill.

Jag vill upprepa min fråga. Eftersom Folkpartiet vill ha en friare hyressättning än den som vi har i dag antar jag att man också har funderat över hur långt man är beredd att gå och vad man då menar med en friare hyressättning. När närmar man sig något som skulle kunna kallas för marknadshyressättning?

Lars Tysklind talade också, som andra företrädare för allianspartierna brukar göra, om den dåliga utnyttjandegraden av det befintliga beståndet. Då undrar jag helt kort och enkelt: Har ni i Folkpartiet funderat över att det kan finnas de som inte vill hyra ut sin stora och väl tilltagna bostad inte bara därför att de har råd att behålla den utan också därför att de kanske helt enkelt önskar leva på det sättet?

Anf. 68 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Fru talman! Jag börjar med den sista frågan. Jag har stor respekt för om människor väljer att inte hyra ut sin bostad. Det här är ingen tvångslagstiftning, utan det handlar om en stimulans till att hyra ut.

Fru talman! Jag tyckte att jag var jättetydlig. Jag försökte att vara tydlig, men tydligen var jag inte tillräckligt tydlig. Man kan faktiskt både vara för friare hyressättning och säga nej till marknadshyror. Ett bra exempel är den utveckling som har varit, där hyresmarknadens parter har varit inblandade. Vi kan se hur hyresförhandlingarna har pågått i Malmö i säkert tio år och man har tagit in andra faktorer. Man kan säga att bruksvärdesprincipen gick snett när man tog bort lägesfaktorer och sådant, för även det värderar brukaren naturligtvis. Bruksvärde utgår ju faktiskt från hyresgästens värderingar.

I Göteborg har man utgått bland annat från standard och vilket behov av upprustning som lägenheten har haft för att de dåliga hyresvärdarna ska få sämre betalt. Det är sådant som jag menar med friare hyressättning – att man inte fastnar i en stereotyp hyressättning. Det som har införts med presumtionshyror är en sådan sak. Det bygger naturligtvis på att det ska vara möjligt att över huvud taget vara förutsägbart även för en byggarbetare att bygga bostäder.

Jag vill hålla fast vid det jag sade: Man kan inom bruksvärdesprincipens ram titta på om man kan göra en friare hyressättning. Det har ingenting med marknadshyror att göra.

Anf. 69 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Fru talman! Jag förstår att begreppet marknadshyror är svårt att ta i. Jag får väl fortsätta försöka få klart för mig var någonstans gränsen för en fortsatt allt friare hyressättning går för allianspartierna. Jag tror att de som hyr bostäder är väldigt intresserade av det.

Vi går tillbaka till detta med den låga utnyttjandegraden av de befintliga bostäderna. Lars Tysklind berörde även frågor som vi inte har i det här utskottet, nämligen skattefrågorna. Det är klart att vi kan skylla på

andra politiker. Men det är ju ändå så att regeringen genom flera förändringar av skattevillkoren har skapat inlåsnings effekter som gör att det för många i dag är en dålig affär att sätta i gång flyttkedjor genom att flytta från den större bostad man bodde i när man hade barn hemma och så vidare.

Många pensionärer bor i dag i bostäder som är ganska tungskötta för dem, men av rent ekonomiska skäl anser de sig kanske inte ens ha möjlighet att byta till en mindre, mer praktisk bostad. Det beror till stor del på den inlåsnings effekt som vi har i skattesystemet. Det ligger inte i det här utskottet, men jag tycker ändå att det är en viktig fråga eftersom Lars Tysklind lite grann berörde skatteeffekter.

Vi har en låg utnyttjandegrad. Det är möjligt. Samtidigt har de nätsajter som sysslar med förmedling av lägenheter visat att den reform som vi har gjort inom ramen för det här utskottets arbete endast har resulterat i högre hyror – 20 procent högre hyror, har man konstaterat. Däremot förklarar man omsättningstakten på lägenheter med att man helt enkelt har höjt hyrorna genom att omsätta snabbare, inte med att fler lägenheter finns till förfogande.

Anf. 70 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Fru talman! Jag förstår att det känns lite jobbigt för oppositionen. Man vill ha en åsikt och driva den, men man är för någonting som alla är för. Man är emot marknadshyror, men alla är emot marknadshyror. Det blir liksom ingen fråga av det. Då måste man naturligtvis göra en beskrivning, så som bland andra Jan Lindholm gör nu, av en åsikt som vi har som inte stämmer med vad vi tycker och sedan angripa sin egen beskrivning. Men det är ju ett känt retoriskt knep i politiken, så det får vi väl leva med.

När det gäller det dåliga utnyttjandet av det befintliga bostadsbeståndet är det inte ens halva lösningen. Hur stor del av lösningen det är är svårt att säga. Men vi tycker ändå att det är viktigt att vi utnyttjar det bostadsbestånd vi har effektivt – vi har ju faktiskt redan ett bostadsbestånd – och att vi vidtar åtgärder som stimulerar människor till att känna att det faktiskt lönar sig och är bra att hyra ut en bostad eller delar av en bostad som man inte själv utnyttjar.

Att man utnyttjar det befintliga på ett effektivare sätt tycker jag är en sak som skulle kunna attrahera även en miljöpartist som Jan Lindholm. Det måste ju ha med energieffektivitet och hela den biten att göra, så det är ju inte tokigt ur den aspekten heller.

Sedan håller jag med Jan Lindholm om att vi måste titta på allt som ger inlåsnings effekter. Det kan vara skattefrågor och kanske andra saker också, men det är viktigt att vi faktiskt tittar på de sakerna. Inlåsnings effekter är ju också en stor del av problemet. Folk bor i en bostad fast de kanske egentligen skulle ha valt en annan.

Vi får dock aldrig glömma att det till syvende och sist är den enskilda bostadskonsumenten som gör sina val. Det kan vara helt andra faktorer som gör att man väljer att bo kvar i en bostad även om den inte är den lämpligaste. Det kan till exempel bero på att man har bott där i 40 år.

Anf. 71 AMINEH KAKABAVEH (V) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till dig, Lars Tysklind. I ditt anförande och nu också i svaren på Jan Lindholms frågor säger du att Folkpartiet är för en friare hyressättning men inte för marknadshyror. Samtidigt sker den här förändringen av allmännyttans roll – i den nya lagen som tillämpas sedan 2011 står det faktiskt att dess verksamhet ska bedrivas enligt affärsmässiga principer.

Vi vet att den förändringen har påverkat hyressättningen. Det syns i jämförelserna mellan likvärdiga lägenheter med förhandlade hyror i kommunal och privat ägo som Hyresgästföreningen har gjort. Hyran för de privata ligger 5 procent över den för de kommunala. Det innebär att hyrorna har drivits upp. Men här säger man att det har blivit en förbättring och att det inte går att förändra om det är något fel som görs – och det görs redan.

Den andra förändringen som jag påpekade är att det är tillåtet att göra värdeöverföringar. Det har gjorts i många delar av landet, inte minst i de kommunala bostadsbolagen i Stockholm. Bara under 2011 har 1,7 miljoner använts till att klippa häckar och gräsmattor i stället för att underhålla bostadsbeståndet och så vidare. Jag tycker att det är ett jättemärkligt synsätt att man påstår att det har gjorts förbättringar och att man inte ser förändringarna när det gäller hyressättningen men också när det gäller skötsel och annat.

Det är faktiskt en grundläggande demokratifråga om hyresgästerna ska betala extra jämfört med andra invånare. Vad tycker du om detta?

Anf. 72 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Fru talman! För att börja från slutet finns det tydliga regler för hur man får göra överföringar från de kommunala bostadsaktiebolagen. Det är klart att de reglerna ska följas. Det är väl det enkla svaret. Gör man inte det följer man ju inte lagen. Det är vi naturligtvis emot.

När det gäller friare hyressättning och nej till marknadshyror tycker jag att det är väldigt lätt att säga att Folkpartiet har haft den åsikten över tid. Vi försvarar fullt och fast bruksvärdesprincipens roll i systemet. Vi försvarar rätten att förhandla kollektivt och så vidare. Det finns inga tveksamheter kring den frågan.

Jag vill upprepa att jag inte tycker att det är bra att man läggs en åsikt till last som man egentligen inte har. Jag har ingen anledning att försvara en åsikt som jag inte har.

När det gäller allmännyttans roll kan vi konstatera – jag nämnde också det i mitt anförande – att Boverket har gjort en uppföljning. Den gjordes i och för sig för ett år sedan. Nu i mars, tror jag, skulle resten komma. Men från 2011 till 2013 såg man inte något som tydde på att hyrorna gick upp på ett annat sätt än de gjorde tidigare med allmännyttan i en normerande roll.

En viktig faktor i det här som jag tycker att vi måste ha med och som var viktig för Folkpartiet var att i diskussionen om hur vi skulle göra om de hyresrättsliga frågorna var hyresmarknadens parter de facto med och tyckte att det här var ett bra system. Fastighetsägarna, Sabo och Hyresgästföreningen kunde enas om ett system som dessutom uppfyllde EU-rättens krav. Det var ju i hög grad syftet med det.

Det här med affärsmässighet kanske jag får ta i nästa replik.

Anf. 73 AMINEH KAKABAVEH (V) replik:

Fru talman! Tack, Lars Tysklind, för resonemanget! Problemet är att det finns en vilja i Folkpartiet som är positiv men att ni faktiskt också varit med och förändrat lagen. Ni driver affärsmässigheten som är förändringen i detta.

Ni är för rörlighet, till exempel i områden i attraktiva lägen. Problemet är att i bostadsbristens Sverige bygger inte byggherrarna i områden där det inte är attraktivt eftersom de inte tjänar pengar på de områdena. De få hyresrätter de bygger byggs i attraktiva strandlägen i innerstaden i Göteborg och här i Stockholm där det går att ta betalt så mycket som möjligt.

Med den rådande bostadsbristen i Sverige måste man ha regler och normer och se till att byggherrarna inte ska bestämma var det är mest attraktivt att bygga och för vem. Det är inte Sveriges 300 000 ungdomar som har råd att betala 8 000–10 000 kronor för en etta eller tvåa i innerstaden. Folk vill ha ett boende som de har råd att betala för. Det ska vara bra och billigt, och det ska vara rimligt att kunna stanna kvar.

Detta hänger inte ihop med den ambition som du, Lars Tysklind, har. Ni har genomfört en lagändring som har drivit upp hyrorna hos både privata och kommunala bostadsbolag. Fakta visar att den förändringen har påverkat människors vardag eftersom det handlar om hyrorna.

Anf. 74 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Fru talman! Som jag sade i mitt anförande hedrar det Vänsterpartiet att man står konsekvent vid sin ideologiska princip. Men den principen håller inte i den förändring som har skett. I de regler som har införts har bostadsmarknadens parter varit med och format ett system som är modernare och som går att applicera även inom EU-rätten. Det är klart att vi i Folkpartiet är för en sund konkurrens mellan privat och offentligt också.

Exakt var och vad man bygger går det väl att ha synpunkter på. Vi i Folkpartiet tycker dock att det är bra med alla bostäder som byggs. Det kan aldrig vara en nackdel att det byggs en bostad som det bor någon i. Varje bostad som byggs, var och hur den än byggs, bör rimligtvis medföra att trycket på övriga bostadsmarknaden minskar.

Låt mig säga något om detta med affärsmässiga principer. Det låter så dramatiskt. Alla de kommunala bolag som drevs sunt innan den här lagstiftningen kom drevs naturligtvis efter affärsmässiga principer. De hade ett resultat och ett överskott som de kunde förvalta. Det var de bolag som inte kunde drivas efter affärsmässiga principer som behövde ägartillskott och sådant hela tiden. Det var ett mycket osunt sätt att driva ett bolag. Detta är en del i problematiken med att man inte har kunnat underhålla bostäder och så vidare. Det är klart att ett bostadsbolag alltid ska drivas efter affärsmässiga principer.

Anf. 75 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Så står vi här igen för att debattera bostadspolitiken och bostadsmarknaden. Betänkandet kallas *Hyresrätt*, fast det är alla upplåtelseformer det handlar om. I detta delområde av bostadspolitiken inryms en stor del av det som sätter villkoren för och ger förutsättningar åt ett ökat bostadsbyggande.

Att byggandet i allmänhet är för lågt och byggandet av bostäder i synnerhet är otillräckligt är vi alla tämligen överens om. Man är till och med ibland överens om att kalla det hela för en dysfunktionell bostadsmarknad. Tittar vi i betänkandet för att försöka hitta en gemensam rödgrön linje inom bostadspolitiken finner vi att Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet är eniga om att skyddet mot vräkningar är viktigt – den åsikten delar vi – och att man borde marknadsföra den kooperativa hyresrätten lite bättre. Jajamän! Det är dock en splittrad bild, och något rödgrönt regeringsalternativ kan vi nog inte skönja inom bostadspolitiken heller.

Notera alltså, du som är osäker på vem som ska få din röst den 14 september, att Centerpartiet, Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna har lyckats skapa hållbara förutsättningar för byggandet och förvaltandet av hyresrätter, så att vi nu ser en ökning – och ingen liten ökning – av antalet påbörjade bostäder. Det är en utveckling som, enligt prognoser som vi är säkra på, kommer att hålla i sig över valet, såvida inte vi får en annan majoritet som inte kan ge ett tydligt besked om vare sig förekomsten av subventioner till byggföretagen eller storleken på eller inriktningen av dessa.

Fru talman! Låt mig ta ett exempel. Veronica Palm föreslår i motion C448 att det ska vara möjligt att reglera och bestämma upplåtelseform i detaljplanen – detta för att, hör och häpna, åstadkomma större variation. Mycket kritik riktas i debatten mot att vi har alltför detaljerade och styrande detaljplaner. Det är en faktor som motverkar ett kostnadseffektivt byggande. Det är något som skapar osäkerhet om planprocessen och ger en grund för långa överklaganden och inte minst för politisk klåfingrihet. Jag har inte uppfattat det på annat sätt än som att Socialdemokraterna delar den uppfattningen.

Därför är det ytterst förvånande, men kanske också kännetecknande för S-politikens inkonsekvens, att just detta är något som man hädanefter ska kunna bestämma i detaljplanen.

Nu handlar det om kommunal markanvisning, och då finns det, som Lars Tysklind var inne på, exploateringsavtal att hänvisa till. Annars är det upp till markägaren och byggherren att meddela sina avsikter vid förfrågan om planläggningen, och så får kommunen sedan bestämma om man vill inleda en planprocess eller inte. Att skapa osäkerhet om en sådan sak som detaljplanens utformning i framtiden är ytterligare ett hinder för bostadsbyggandet, precis som den osäkerhet jag beskrev tidigare.

Väldigt ofta får vi i raljerande ordalag höra kritik mot regeringen för att man låter utreda saker och ting som vi fortfarande ser som hinder för bostadsbyggandet, men det hindrar inte oppositionen att i motioner och yrkanden i kammaren föreslå ytterligare några utredningar.

Fru talman! Centerpartiet vill ha starkare ekonomiska drivkrafter att investera i hyresrätter, både de befintliga och de nyproducerade. Vägen dit, menar vi, går också genom en friare hyressättning. Kan inte parterna lösa detta i lokala förhandlingar om nivåerna eller genom att komma överens om presumtionshyror under de 15 år som vi gjort det möjligt att ta ut en hyra som täcker kostnaderna att bygga anser vi att det är politikens skyldighet att ingripa mot det som många påstår är det största hindret.

Presumtionshyror finns för att vi i dagens situation inte hittar något bättre sätt att, i det höga kostnadsläge vi har, få fastighetsägare att bygga nya bostäder. Många anser att det är tecken på ett misslyckande varje gång presumtionshyror måste framförhandlas och användas. Klarar inte parterna själva av att ändra på hyresregleringen måste det bli genom att utveckla systemet med presumtionshyror som man kan skapa de drivkrafter som behövs för att inleda en planprocess där hyresbostäder ingår. Vi ska då komma ihåg att överenskommelsen om en sådan hyra görs långt innan spaden sätts i jorden.

Det finns en risk, när nu byggandet ökar, att andelen bostäder med presumtionshyror blir så stor att det bidrar till ytterligare obalans när en stor del av det som nyproduceras undantas från hyresnormeringen och hyresförhandlingen. När skillnaden mellan det som är nytt och det som står i begrepp att renoveras blir för stor kan det leda till att renoveringen uteblir, och det är ett bekymmer som många pekar på.

Fru talman! Även om bostadsbyggandet som sagt återhämtat sig och nu är relativt högt behövs det ännu fler bostäder. Vi kan inte acceptera en situation där många unga, nyanlända invandrare, kvinnor och män med en förändrad familjesituation, studenter och personer som erbjudits jobb på en annan ort ska behöva stå utan bostad därför att andra som har både förmögenhet och en inkomst som är hög nog för att de ska kunna äga sitt boende i några fall betalar för lite för bostäder i centrala och attraktiva lägen.

Myndigheten Boverket menar i en rapport att ”låga hyror för attraktiva bostäder bidrar till att hålla nere bostadsbyggandet – trots att hyran i det som nyproduceras är betydligt högre”. Myndigheten sätter här pek-fingret på ett dåligt utnyttjande av de bostäder som finns, och de sätter ett värde på de bostäder som aldrig kommer till på grund av det system vi har. Det värde man har satt på det hela, i rapporten, är 10 miljarder kronor per år. Det är tio gånger mer än vad Socialdemokraterna har avsatt i sin budget för investeringsstöd till nya bostäder.

Det är ingen idé att stå här och rada upp alla dem som fram till nu har kritiserat och problematiserat bostadsmarknaden. Centerpartiet hör till dem. Vi har också hört företrädare för vänstersidan tala om en dysfunktionell bostadsmarknad. Uppenbarligen är vi överens om att den inte fungerar. Vi menar att man inte bara kan prata om skavsåren. Man måste också beröra vad det beror på att skon klämmer.

Fru talman! Vi står inför ett omfattande behov av renovering av gamla hyresrätter som är byggda med olika former av statligt investeringsstöd. Dessa läcker energi. De är ofta väldigt nedgångna. Hur kostnader för att renovera dem ska fördelas mellan de människor som bor i bostäderna, de som förväntas flytta dit, fastighetsägarna och staten diskuteras samtidigt som förfallet fortgår och vi får allt svårare att nå de energibesparingsmål som vi har förbundit oss till. För varje dag som går av osäkerhet dröjer de nödvändiga investeringarna i miljonprogrammet.

Detta är kanske vår svåraste och viktigaste utmaning: att ge långsiktigt hållbara förutsättningar för fastighetsägare att påbörja renovering och samtidigt ge hyresgästerna det skydd som behövs mot plötsliga hyreshöjningar när vi vet att högre hyror är något som är ofrånkomligt om det ska bli någon renovering över huvud taget.

Hyresgästens inflytande och påverkan vid standardhöjande renoveringar är jätte viktigt. Det måste gå att välja till, komplettera, höja standarden eller avstå från sådant som man inte tycker att man har råd med. Det är därför den skyddsregel finns som alliansregeringen har infört. Men en ännu starkare skyddsregel, även när det gäller en stegvis uppräknings av hyran, som Socialdemokraterna och Vänsterpartiet föreslår – det är oklart på vilket sätt – skulle skapa en omöjlig situation för både hyresgäster och fastighetsägare. Det skulle i stället bromsa renoveringstakten och ytterligare öka osäkerheten.

Jag tar upp parkeringsfrågan. Den har berörts i en miljöpartireservation, som det har yrkats bifall till här i kammaren. Även Vänsterpartiet har reserverat sig. Jag kan konstatera att kommunernas parkeringsnorm är ett väsentligt mer fördyrande särkrav än någonting annat som har diskuterats i den debatten. Jag sympatiserar helt med tankegången, men jag tycker att det är upp till varje kommun att själv bestämma hur parkeringsfrågor ska lösas. Det är ingenting som vi ska fatta beslut om här i riksdagen.

Fru talman! Lagen om uthyrning av egen bostad har varit i kraft i ett år. Trots att det inte gick att få en riksdagsmajoritet för att fullt ut genomföra reformen har den haft en effekt i form av att fler bostäder än tidigare finns tillgängliga. Det är mycket också tack vare att, som Lars Tysklind har varit inne på, avdragsrätten för intäkterna från andrahandsuthyrningen har ökat. Nu går vi vidare och konstaterar att det förstås är alldeles för tidigt att utvärdera effekten. Men det kommer att finnas anledning att göra det när möjligheten att hyra ut i andra hand har ökat genom att det kommer att bli svårare för bostadsrättsföreningen att säga nej till den bostadsrättsinnehavare som vill hyra ut sin bostad.

Det är glädjande och kanske ett gott tecken att det nu tycks råda en enighet om att var och en ska kunna bestämma till vem man hyr ut sin bostad och att det kommer att krävas särskilda skäl för en bostadsrättsförening att neka.

Som sagts tidigare är besittningsskyddet och skyddet mot plötsliga och oskäligen hyreshöjningar den viktigaste rättigheten av alla.

Som barn ska man inte behöva uppleva att bli utsatt för hemlöshet. När det gäller vräkning av barnfamiljer går det inte att se det som en isolerad sak. Skuldsättning, drogmissbruk, arbetslöshet, sjukdom eller andra sociala problem landar till slut i en ohållbar situation där en familj riskerar att hamna på gatan. Larmen till socialtjänsten i kommunen måste komma tidigt, så att rätt stöd hinner ges i tid. Det är också viktigt att säga att fattigdom ofta är kopplad till arbetslöshet. Därför är en jobbskapande politik, som gör att fler kan klara sig på sin inkomst, det allra viktigaste.

Som nämnts har antalet vräkningar minskat. Men är det inom något område som en nollvision är befogad är det här. Det gäller i synnerhet om det har varit våld inblandat och den som hotas av vräkning är den som blivit misshandlad. Regeringen har därför för avsikt att stärka skyddet ytterligare för den som blivit misshandlad och hotas av vräkning. Centerpartiet välkomnar förstås det.

Fru talman! Man måste utgå från att fastighetsägare har ett långsiktigt och seriöst intresse av att vårda sin fastighet och sköta relationen med sina hyresgäster. Förvärvslagen avskaffades för flera år sedan eftersom den hade en väldigt liten praktisk verkan. Den kommunala prövningen

tog tid för kommunala tjänstemän och för politiker samtidigt som det skapade en osäkerhet vid överlåtelser att inte veta huruvida det skulle bli en prövning i hyresnämnden eller ej. I dag kan hyresnämnden ingripa direkt genom att förelägga eller tvångsförvalta. Det är ett mer resolut ingripande som riktar sig mot den lilla klick oseriösa fastighetsägare som i praktiken inte sköter sin bostad men som inte drabbar flertalet långsiktiga och seriösa fastighetsägare.

Fru talman! Efter denna genomgång av den ytterligt splittrade bilden av reservationer ser jag utöver den om vräkning bara en gemensam rödgrön reservation. Den handlar om kooperativ hyresrätt, som ska främjas genom information.

Centerpartiet är en folkrörelse som historiskt har starka kopplingar till Kooperationen som ägandeförm. Den enskilda äganderätten kombineras med det gemensamma ansvaret, där människor tillsammans är starka. Det finns många historiska exempel på att Kooperationen stärkt de enskilda på bekostnad av överstatlig makt och kapital.

Jag tror att det var många som följde tv-serien om fröken Frimans krig för att tillhandahålla bra och säkra livsmedel med hjälp av en inköps- och handelsförening i början av förra seklet. Det är ett exempel på Kooperation.

Inom bostadspolitiken håller vi med om att den kooperativa hyresrätten är bra för många, framför allt lite äldre personer, kanske i min ålder och äldre, som har pengar på fickan efter att ha sålt villan, med en liten låneskuld, och vill satsa dessa i ett spekulationsfritt boende med en förutsägbar kostnad. Det är ett stort eget inflytande och en liten risk.

Fru talman! En sådan förträfflig boendeform skulle väl inte behöva någon extra informationsinsats. Låt hellre de goda exemplen sprida sig! Detsamma gäller ägarlägenheten, som också har haft det trögt i början.

Låt mig avslutningsvis säga att vi har mycket att lära av våra grannländer som har en annan historik kring sitt bostadsbyggande och därför har kunnat välja andra lösningar. I Norge, där utskottet var på studiebesök för ett par år sedan, är ägandet fundamentalt. Där fungerar hyresmarknaden utan allmännytta och utan hyresreglering i någon form. Där finns inga sociala bostäder, trots att man har en friare hyressättning.

I stället för att bedriva skrämpropaganda, som har gjorts här vid flera tillfällen, borde vi lugnt konstatera att det ligger något i den kritik som framförs mot hur bostadsmarknaden fungerar. Vi borde vara överens om att *social housing* inte är den väg som vi ska gå och att det är viktigt att fortsätta värna skyddet för hyresgästen.

Boverket har presenterat problembilden, att låga hyror för attraktiva bostäder bidrar till att hålla nere bostadsbyggandet och att det utöver det finns en dold ineffektivitet i hur de bostäder som finns utnyttjas.

Vi har nu två statliga utredningar som har presenterats. Hyresbostadsutredningen har listat fem förslag som kan genomföras inom ramen för det system för förhandlingar om hyror som vi har. Den andra utredningen är den mycket efterlängtade utredningen om vissa bostadsbeskattningsfrågor som menar att en avskaffad fastighetsavgift skulle kunna vara det som likställer hyresrätten med det ägda boendet i skattehänseende.

Fru talman! Jag gjorde en liknelse tidigare i mitt anförande med skavsår och skor. Låt mig slutföra den tanken på det här sättet:

Bruksvärdessystemet är ett i teorin väl fungerande sätt att nå överenskommer om hur hyran ska sättas. Problemet när det bara finns ett par skor att tillgå, och de tillverkas i storlek 40, är att de inte passar alla. Hos många är det gott om plats, och i bästa fall funkar det med tredubbla sockar. Men för andra går det inte ens att sätta ned foten. Så är det med bostadsmarknaden. Det finns olika sorters skor och olika sorters fötter. Sådant gör att det skaver och klämmer medan det på andra håll står skor som inte används. Somliga går i trasiga skor – säg vad beror det på – medan andra går barfota.

Vi ägnar mycket tid åt att diskutera vad som kan göras för att undvika skavsår men väldigt lite tid åt att analysera varför skon klämmer.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 76 LARS ERIKSSON (S) replik:

Fru talman! Nu har vi lyssnat på Ola Johansson i nästan 17 minuter i talarstolen. Jag kan inte riktigt säga att jag blev mycket klokare på hur Ola Johansson resonerar när det gäller hyressättningen, vilken modell han vill ha och hur den ska se ut.

Ingen vill ha marknadshyror, har det sagts vid flera tillfällen i dag. Nej, ingen vill ha dem. Alla vet att om man säger så har man inte väljar- med sig i det resonemanget. Det vill de inte ha.

Men jag tycker att det hela tiden tassas runt frågan. Jan Lindholm har på ett bra sätt i dag försökt beskriva hur begreppsförvirringen bara ökar ju fler från Alliansen som talar om frågan. Jag har nu hört ett antal olika varianter.

Jan Lindholms fråga var bra. Jag ställer den här eftersom Jan Lindholm inte har begärt ordet själv. Vad är det ni inte vill införa när det gäller marknadshyror?

Ola tar upp en diskussion om Boverkets rapport om att låga hyror medverkar till bostadsbristen. Jag har ställt frågan tidigare: Jag förstår inte riktigt hur man resonerar när man tänker sig att ju högre hyror desto bättre system. Vart ska de ta vägen som inte har råd att bo kvar i lägenheterna? Vi fick ingen förklaring från Sverigedemokraterna som fick samma fråga, och vi får ingen förklaring här heller.

Anf. 77 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Eftersom Lars Eriksson väljer att upprepa det som Jan Lindholm har sagt får jag väl upprepa det Lars Tysklind har sagt, nämligen att tendensen i debatten är att man försöker måla upp en bild, tala om för oss vad vi säger, och sedan angripa bilden.

Vi säger att vi inte vill införa marknadshyror, trots att Lars Eriksson påstår att vi vill det. Jag kanske ska tala lite längre än mina 17 minuter nästa gång så att Lars Eriksson förstår, men jag tyckte att jag i mitt anfö- rande var tydlig med att det finns brister i den nuvarande förhandlings- modellen. Men det är den modell vi har, och det är den modellen vi arbe- tar för. Jag sade också att det är viktigt att parterna tar sitt ansvar för att använda den förhandlingsmodell som finns för att utnyttja möjligheten till en friare och mer flexibel hyressättning.

Under mina förberedelser tänkte jag att jag skulle nämna grannkommunen i Halland, Varberg, som ett sådant exempel. I Varberg har hyresförhandlingarna strandat. De privata fastighetsägarna har varit upprörda och sagt att de inte kan bygga nya bostäder därför att hyresnivån i allmännyttan, Varbergs Bostad, är för låg. Om detta har de haft svårt att komma överens.

Nu finns det en ny modell i Varberg. Man säger att man ska ta hänsyn till läge, standard och förvaltningskvalitet vid hyressättningen. Man har också kommit överens om en spridning på 1–6 procent i hyreshöjningarna.

Jag kan inte kritisera den överenskommelsen eftersom jag tycker att den är bra. Den skapar goda förutsättningar för att investera i bostäder. Men jag konstaterade samtidigt i mitt anförande – och jag tar stöd av exempelvis Boverket – att förhandlingsmodellen i många fall använts på ett felaktigt sätt och därför har skapat en situation där den möjligheten inte finns. Det blir alltså en återhållsamhet på grund av att systemet överanvänds.

Anf. 78 LARS ERIKSSON (S) replik:

Fru talman! Vi är flera i dag som har återkommit till frågan, och det har sina skäl. Det råder en oklarhet i vart ni vill ta vägen med diskussionen. Om jag drar ut linjalen utifrån era resonemang kan jag fundera över vart ni är på väg.

Vi har varit tydliga med var vi vill vara någonstans. Om detta råder det inget tvivel i den här diskussionen, men oklarheten om vart ni är på väg när man drar ut linjalen blir bara mer intressant.

Centerpartiet fattade beslut på stämman om att det skulle vara önskvärt med ett större inslag av marknadsanpassning av hyrorna. På vilket sätt vill ni att regeringen ska ta till sig den ståndpunkten? Tycker ni att regeringen är på rätt väg med det beslut som ni fattade på stämman? Är det åt det hållet ni vill gå? Vad är skillnaden på det resonemanget och det som annars benämns marknadshyror?

Ni medverkar till att skapa en stor oro bland landets hyresgäster genom att släppa lös dessa diskussioner, som jag inte är riktigt säker på att ni har full kontroll över. Ni verkar vilja någonstans, men ni är inte riktigt säkra på hur diskussionerna ska förpackas så att inte väljarna reagerar mot detta och hyresgästerna känner en djup oro. Det är därför som vi i de rödgröna partierna i dag på flera sätt har tagit upp frågan. Vi vet att diskussionen finns. Ni har försatt er i en märklig situation.

Anf. 79 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Det är tydligt att det finns en total beröringsskräck för att över huvud taget ens problematisera runt frågan om varför det byggs för få bostäder, varför det finns en byggbroms i landet och varför det finns ett motstånd mot att investera i renoveringar och nyproduktion av hyresbostäder.

Jag kan hämta tankegångar från gamle nationalekonomen Assar Lindbeck, som jag vet att Socialdemokraterna inte heller gillar att tala om, som säger att det är uppenbart att om vi ska komma framåt i frågan krävs bredare diskussioner. Men den vägen är blockerad.

Nu är inte Jan Lindholm uppe i talarstolen. Om han hade varit det hade jag kunnat påminna honom om att så sent som 2012 var även Miljöpartiet i Stockholm inne på att standard, läge och attraktionskraft skulle vara vägledande för hyressättningen – till exempel närhet till tunnelbana. Det händer då och då att sådana frågor dyker upp i debatten, men genast stoppas de.

Lars Eriksson företräder det alternativ som jag tog upp i ett exempel, nämligen att det i en detaljplan ska vara möjligt att reglera upplåtelseformen. Alternativet är subventioner i storleksordningen 1 miljard, som är lite pengar om man har tänkt sig att de ska vara grunden för ett nytt miljonprogram. Trots allt kan vi konstatera att ingen vill ha det så, inte ens de allmännyttiga bostadsföretagen.

Vägen framåt är att skapa förutsättningar för att komma överens om hyresnivåer, inte bara i storstadsregionerna utan också i de mindre orterna där det kan finnas vakanser i hyresrätter. Vi kan också se en utveckling där hyrorna på de orterna hamnar på en nivå som gör att människor inte har råd att flytta in i dem men där hyresöverenskommelserna blir sådana att den höga hyran bibehålles. Det får till följd att lägenheterna rivs. Det är inte en utveckling vi vill ha på småorter i Sverige.

Anf. 80 ROLAND UTBULT (KD):

Fru talman! Först vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Mina allianskamrater har framfört våra gemensamma synpunkter på ett bra sätt, men jag ska komplettera med en del information.

Bostadspolitiken har hamnat mer och mer i centrum. Det finns ett allmänt intresse att den fungerar väl, att det byggs så att efterfrågan kan tillgodoses och att människor kan förverkliga sina drömmar. Bostaden är den största affären man gör under livets gång. Ofta gör vi en bostadsresa som börjar i mindre skala och utvecklas till något mer bestående. Därför påverkas vi alla av hur bostadspolitiken fungerar.

Den allra viktigaste frågan är själva bostadsbyggandet, vilket vi har hört flera här säga. I slutet av 1980-talet byggdes det en hel del. Mellan 1985 och 1993 byggdes det ungefär 45 000 bostäder varje år. I mitten av 90-talet kom en kris då det byggdes väldigt lite. Från 1994 till 2012 var bostadsproduktionen ungefär 20 000 färdigställda bostäder per år. Nu ökar det faktiskt något. 28 000 bostäder byggdes förra året, och i år beräknas 31 000 bostäder påbörjas.

Under 90-talets mitt hade vi olika subventioner. Ändå byggde vi bara hälften av vad Danmark och Norge gjorde per capita. Till en början var priserna låga, och det fanns bostäder att få tag i. Sedan hände något som möjligen hade kunnat förutses: Efterfrågan började stiga igen i början av 2000-talet. Det var framför allt hyresrätterna, som vi kanske främst debatterar här i dag, som föll när det gällde byggnation.

Under 2000-talet har vi sett hur byggnation av bostadsrätter varit det mest intressanta för dem som satsar kapital i byggande. Förhållandet mellan risk och avkastning anses vara mer gynnsamt i andra former än hyresrätter.

Det är nästan ingen, förutom oppositionen, som förordar subventioner av det slag som fanns tidigare, i det socialdemokratiska samhällsbygget. En av orsakerna är att pengarna riskerar att hamna i byggherrarnas fick-

or. En ännu viktigare orsak är att det samhällsekonomiskt innebär stora förluster. Man beräknar att det under perioden 1985–1993 handlade om en förlust på närmare 100 miljarder, i dåtidens penningvärde.

En fråga som varit uppe är hyressättningen. Alliansen står enad när det gäller hyressättning och synen på den. Till grund för dagens hyressättning finns den breda överenskommelsen mellan Fastighetsägarna, Hyresgästföreningen och Sabo från 2011. Det är den ordning vi har.

Som allt annat kan detta givetvis utvecklas – det vore märkligt annars – och till och med reformeras. Jag blir glad när jag hör Fastighetsägarna, som värnar om ett starkt konsumentskydd. Det delas givetvis av Hyresgästföreningen och Sabo. Det är viktigt att konsumenterna, alltså hyresgästerna, har ett starkt skydd.

Så vitt jag tolkar Jonas Sjöstedts och Vänsterpartiets motion vill de tillbaka till det gamla system som vi hade tidigare.

Hur utnyttjar vi vårt hyresbestånd? Bostadsminister Stefan Attefall har agerat i fråga om det befintliga beståndet. Förra året förenklade alliansregeringen reglerna vid andrahandsuthyrning. Bostadsrättshavare fick rätt att ta ut en hyra som motsvarar kostnaderna för lägenheten. Då var det många på vänsterkanten som varnade. De menade att hyrorna skulle skjuta i höjden och beskyllde regeringen för att överdriva antalet bostadstillfällen som denna reform skulle innebära.

Så här ett drygt år efteråt kan vi se att det verkar som att kritikerna hade fel. Antalet lägenheter som läggs ut för uthyrning har ökat rejält. Enligt Upsala Nya Tidning ökade antalet ettor, tvåor och treor i Uppsala som utannonserades på Blocket med nästan 30 procent mellan 2012 och 2013. Sydsvenska Dagbladet rapporterar att utbudet i Malmö ökade med 35 procent under andra kvartalet 2013 och med 11 procent i Lund. Blocket rapporterar att utbudet i Stockholms län växte med cirka 22 procent under 2013 jämfört med 2012. Totalt i riket ökade andrahandsuthyrningen med 11 procent.

Detta var precis vad regeringen hoppades på med sin reform. På det här sättet har många lägenheter som inte utnyttjas ordentligt kunnat komma till användning för dem som behöver en bostad. Om ännu fler lägenheter blir tillgängliga motverkas också höga hyror. Därför går regeringen vidare. Bland annat är det tänkt att den enskilde bostadsrättsägaren ska få större möjlighet att själv bestämma om han eller hon vill hyra ut. Regeringen föreslår även att bostadsrättsföreningar ska få rätt att ta ut en särskild avgift av den som hyr ut sin lägenhet.

Fru talman! Regeringen föreslår att den skyddsregel som funnits ska vara en huvudregel när det gäller väsentliga hyreshöjningar. Det är viktigt även om reparationer kan medföra höjning av lägenhetens bruksvärde. Vi ska dock komma ihåg att en fastighetsägare enligt hyreslagen har begränsade möjligheter att utföra standardhöjande åtgärder på fastigheten som har ”icke obetydlig” inverkan på lägenhetens bruksvärde. Det finns naturligtvis en fara för att stora reparationer innebär en hyreshöjning som drabbar personer med en redan svag ekonomi. Samtidigt är det naturligt att det repareras och renoveras, givetvis på ett ansvarsfullt sätt och förankrat i en dialog med hyresgästerna.

Vi kristdemokrater instämmer med dem som menar att hyresrätten behöver stärkas som upplåtelseform, bland annat ekonomiskt. Vi menar

Hyresrätt m.m.

också att det behöver göras en översyn av skattesituationen för hyresrätten, framför allt med inriktning på att underlätta för nyproduktion.

Sabo, Fastighetsägarna och Hyresgästföreningen har gjort en analys av skattesituationen och menar att det kostar ca 2 000 kronor mer per månad att bo i en nybyggd hyresrätt jämfört med att bo i ett nybyggt egna hem eller bostadsrätt.

Hyresrätten medför inget egentligt risktagande, förutom att man ska klara hyran, förstås. Dessutom är man befriad från annat ansvarstagande. Det kan vara en alldeles utmärkt reträttplats för en lite äldre person som sålt sitt hus och fått loss pengar att leva på. Men en privatperson som lånar pengar för att köpa sin bostad får göra avdrag för räntekostnaden. Den fördelen saknas för den som skaffar en hyresrätt. Betalningsviljan för bostadsrätter verkar dock vara väldigt stor.

Fru talman! Jag ska också säga något om vräkning av barn. Under tio års tid arbetade jag med hemlösa i Göteborg. Det var människor med psykiatrisk problematik, människor som hade problem med både skulder och att klara av sin sociala situation. Där fanns det barn som berördes och drabbades av vräkning eftersom föräldern som hamnat i missbruk eller andra bekymmer inte kunde betala sin hyra. När en familj av olika skäl inte klarar sin ekonomi drabbar det barnen. Vi ska inte lägga skuld på föräldrarna, för det kan finnas orsaker som de inte alltid råder över.

Vi ska också vara lite försiktiga med att spy galla över regeringen. Jag har faktiskt inte hört någon företrädare för oppositionen ge regeringen någon som helst kredd eller något som helst beröm för allt arbete och alla ambitioner regeringen visat. Jag vet ingen minister som har lagt ned så mycket energi på att hjälpa utsatta barn som barn- och äldreminister Maria Larsson.

Därför är det både intressant och glädjande att se utvecklingen när det gäller antalet barn som berörs av vräkning. Kronofogden började ta fram statistik 2008. Den senaste siffran var 569 barn under 2012. Det är den lägsta siffran sedan räkningen startade. Vi vet att trenden gick åt rätt håll också 2013, även om vi ännu inte har sett de slutliga siffrorna. Låt mig dock betona att varje barn som berörs av vräkning är med om ett trauma, och vi får aldrig glömma de barn som far illa.

Det är samtidigt glädjande att siffrorna går ned. Enligt Rädda Barnens årsrapport om barnfattigdom, som vi har debatterat många gånger här i kammaren, minskar antalet barn i ekonomisk utsatthet i Sverige. Det är positivt.

Regeringen har vidtagit ett antal åtgärder för att förbättra barnfamiljernas situation. Det handlar om jobbstimulans och höjt bostadsbidrag 2012. Även i år höjer regeringen bostadsbidraget, vilket innebär att en tvåbarnsfamilj sedan 2011 har fått en höjning av bostadsbidraget med upp till 975 kronor i månaden. Föräldrapenningen höjdes 2013.

Till sommaren kommer fritidspenget på 3 000 kronor, som oppositionen motsatt sig. Det finns mer att berätta om alliansregeringens insatser, och jag vill nämna den goda insats som regeringens hemlöshetssamordnare Mikael Anefur gör när han reser runt i landets kommuner och gör dem uppmärksamma på problematiken och hur den kan lösas.

Jag tycker också att det är viktigt att lyfta fram de ideella insatser som organisationer och enskilda gör för barn som lever i riskzonen för att bli berörda av vräkning. Det handlar inte bara om ekonomi. Det är en socialt mycket svår situation för barnen. De behöver stöd från alla håll, men föräldrarna kanske inte kan ge ett fullgott stöd under en period.

När det gäller vräkning av barn tror jag att alla vi som debatterar här i dag vill samma sak. Det enda som skiljer är bilderna av verkligheten. Oppositionen vill ge en dyster bild för att på så sätt få medborgarna att tro att oppositionen kan göra jobbet bättre. Alliansen å sin sida vill beskriva vad som görs, vilka resultat vi har uppnått och vad vi tänker genomföra om vi får fortsätta ha människors förtroende att styra landet. Därför är det viktigt att man går och röstar detta supervalår.

Fru talman! Att Alliansen har lyckats vända en dålig utveckling för utsatta familjer vet vi. Vi ser konkreta resultat som innebär förbättringar för de mest utsatta. Jag hoppas att medborgarna ger oss fortsatt stöd i vårt viktiga arbete för dessa människor.
(Applåder)

Anf. 81 AMINEH KAKABAVEH (V) replik:

Fru talman! Tack, Roland Utbult! När man hör dig tror man att du tillhör vår sida, men i verkligheten har er politik tyvärr inte påverkat människors vardag särskilt positivt. Det gäller inte minst de utsatta, som säkert både du och jag slåss för när det gäller vräkning av barn eller att ha ett eget kontrakt och så vidare.

Tyvärr måste jag säga att situationen har blivit mycket sämre. Jag är själv socionom och jobbar på frivillig basis med många människor som befinner sig i en utsatt situation och med invandrarfamiljer. De har ingen bostad. Många har inte en ekonomisk situation som medger att de kan betala hyra. Därför står mer än 14 500 familjer och människor utan eget kontrakt. De är beroende av kommunerna.

Ni säger att ni står på de utsattas sida. Det finns människor vars enda problem är att deras ekonomiska situation är så dålig att de inte kan betala hyran, utan kommunen måste stå som förmyndare.

Min fråga är: Är inte detta att beröva individen den grundläggande mänskliga rättigheten att till exempel ha ett kontrakt? Varför skulle inte en människa som är beroende av bistånd kunna ha ett eget kontrakt? Varför ska staten eller i detta fall kommunerna vara förmyndare? Varför skulle dessa människor inte ha rätt att ha ett hyreskontrakt?

Anf. 82 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar Amineh Kakabaveh för frågan.

Det finns stora sociala bekymmer. Det har alltid funnits, även i vårt land. Jag tycker att man först och främst ska konstatera att verkligheten är att det finns människor som får illa. Det är inget nytt problem, utan det finns där. Det verkar vara ett evigt bekymmer att människor hamnar i olika dåliga sociala omständigheter.

Som Amineh säger har kommunerna naturligtvis ett ansvar när det gäller socialtjänstens skyldighet att se till att människor har någonstans att ta vägen. De har också skyldighet att se till att människor som lever med sociala problem får möjlighet till hjälp. De har dessutom skyldighet att ta sig an varje medborgare som ska ha en bostad.

Människor hamnar i sociala bekymmer av olika skäl. Det är ledsamt. Jag känner starkt för dessa människor.

När det gäller bostad för den som är verkligt utsatt kanske personen har ett missbruk. I mitt tidigare arbete var det så att först kunde socialtjänsten vara med och bidra till boendet och se till att det fungerade och att hyran blev betald. Om personen skötte sig kunde han eller hon så småningom ta över kontraktet.

Problemet finns där, men jag vill inte påstå att regeringen på något sätt har lämnat dessa människor åt sitt öde.

Anf. 83 AMINEH KAKABAVEH (V) replik:

Fru talman! Jag tackar Roland, men jag fick inget svar.

Visst finns känslan där, att det är väldigt sorgligt. Jag nämnde en siffra, men enligt en bostadsmarknadsenkät är det 14 900 som saknar kontrakt. Det har alltså skett en ökning sedan 2009.

Det måste finnas ett politiskt ansvar för detta. Man kan inte bara säga att alla människor inte har ekonomisk möjlighet att påverka sin vardag. Bara för att de inte har råd kan vi inte ta ifrån dem deras grundläggande demokratiska rättighet enligt vår grundlag: rätten till en bostad.

Som politiker kan vi förändra genom att till exempel stifta lagar som påverkar negativt, men vi måste också kunna stå upp för de lagar och ordningar som förbättrar de mest utsatta människornas vardag.

I går pratade USA:s justitieminister om att Sverige är ett land som står upp för de demokratiska fri- och rättigheterna. Det är gott att höra, men det gör samtidigt ont i hjärtat när man ser att så många människor i vårt land drabbas.

Vem har makten? Det är vi, och nu är det ni i Alliansen som kan påverka. Det finns reservationer från Vänsterpartiet med klara och tydliga instruktioner och förslag om vad man kan göra. Man måste ge dessa människor denna rättighet, i stället för att beröva dem den bara för att de har det ekonomiskt sämre än andra människor.

Anf. 84 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Fru talman! Vi har i Sverige den grundläggande ordningen att socialtjänsten har det ansvaret i kommunerna och att kommunerna har ansvaret att ta sig an de människor som lever i den typ av utsatta situationer som du nämner.

Du säger att också staten har ett ansvar. Det är naturligtvis riktigt. Staten har ett stort ansvar. Det är därför som jag har beskrivit vad regeringen har gjort för att förbättra situationen för utsatta familjer.

Man har höjt bostadsbidraget. Det handlar till exempel om 975 kronor i månaden från 2011 för en tvåbarnsfamilj. Som jag nämnde handlar det om jobbstimulanser, att försöka få in människor i arbete. Det handlar också om fritidspengen, som ni har motsatt er. Tanken är att barn som lever i utsatthet ska få möjlighet att vara med på olika aktiviteter. Det är för mig helt ofattbart att ni avvisar den tanken och vill ha ett bidragstänk, att det ska gälla över hela skalan. Men det finns enskilda barn som har behov av detta. Vi har också höjt föräldrapenningen från 180 till 225 kronor per dag.

Staten gör det staten kan göra. Sedan är det faktiskt kommunen som har ett stort ansvar när det gäller de mest socialt utsatta i vårt samhälle.

Prot. 2013/14:65
5 februari

Anf. 85 LARS ERIKSSON (S) replik:

Fru talman! Roland Utbult slår ut med armarna och frågar: Varför får regeringen inte några bra vitsord? Varför finns det bara kritik mot regeringen? Det tycker jag är en intressant fråga.

Varför får regeringen för lite beröm? Jo, studenter klarar inte att fullfölja sina utbildningar på grund av bostadsbristen. Arbetssökande kan inte ta jobb därför att det inte finns några bostäder där de har möjlighet att få en anställning. Företagare slår larm därför att de inte kan anställa när de saknar rätt kompetens, eftersom de inte hittar bostäder.

Frågan är väldigt intressant: Varför får regeringen så lite beröm? Den frågan tycker jag att regeringen och regeringspartierna ska ställa sig. Det hade varit intressant.

Jag tänkte ta ett varv till kring det jag har tagit upp tidigare. Vi har hört ett antal olika beskrivningar. Ingen här vill stå i närheten av begreppet marknadshyror. Man vill inte ta i det. Men ändå hör man diskussioner om friare hyressättning, som Folkpartiet pratar om, och en marknadsanpassning av hyrorna är något som Centerpartiet driver. Sverigedemokraterna har också sagt: Att låta hyrorna stiga där det finns köer skulle lösa problemen.

Vad är det egentligen som ni menar med de här olika uttalandena? Vad är det i detta som ni vänder er emot? Eller är det detta ni är för?

Anf. 86 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Fru talman! Först om detta att vi inte får något beröm: Bino Drummond talade förut om melodi. Jag kan säga att jag inte räknade med någon ljuv musik från orkesterdiket, om man säger så.

Det är egentligen från oppositionen som vi får kritik. Vi slår oss inte direkt för bröstet, men nog tycker jag att vi gör mycket, till exempel vår bostadsminister Stefan Attefall. Ibland raljeras det lite över alla utredningar, 65 utredningar, men det är ett sätt att lyfta på alla byggklossar för att se vad vi kan göra. Jag vill påstå att regeringen ligger i mer än någon annan kanske har gjort tidigare, i alla fall sedan miljonprogrammets dagar.

Vi är i Alliansen enade i synen på hyresregleringen. Vi har inga divergerande åsikter. Ni har nu hört Bino Drummond, Ola Johansson och Lars Tysklind, och jag ansluter mig till dem. Vi talar inte om marknadshyror eftersom det är en icke-fråga för oss. Vi är inte intresserade av fria marknadshyror. Det skulle göra människor oroliga. Det är inget vi förordar, helt enkelt.

Inom ramen för bruksvärdesprincipen går det att se över frågan. Det kan väl ändå aldrig vara fel att lyfta även på den byggklossen och se hur man kan utveckla något.

Anf. 87 LARS ERIKSSON (S) replik:

Fru talman! Roland Utbult säger: Det är från oppositionen som vi får kritiken. Har ni varit utanför det här huset? Har ni tagit del av hur debatten utanför det här huset låter när det handlar om bostadsbristen? Om

oppositionen var det stora problemet för er skulle det vara en sak. Men det är ju inte oppositionen som skriker mest i den här frågan.

Eller är er självbild att det är tre rödgröna partier som är problemet och hotar bildsättningen av den framgångsrika bostadspolitik som regeringen bedriver? Då tror jag att ni är otroligt farligt ute, om ni har den självbilden i den här debatten. Då rekommenderar jag att ni använder de resekort som riksdagen har och resebyrå här i huset för att resa runt lite i landet och ta del av den debatt som äger rum utanför det här huset. Det kan jag rekommendera. Man hör rätt mycket när man är ute och reser.

Vad är det som du ansluter dig till när det gäller hyressättningen? Är det vad Folkpartiet beskriver som en friare hyressättning? Är det vad Centerpartiet driver på om en marknadsanpassning av hyrorna? Vad är det du ansluter dig till? Eller handlar det om Sverigedemokraterna, som säger att man ska låta hyrorna stiga där det finns köer, och så ska det lösa bostadsproblemen på marknaden? Eller är det vad Moderaterna säger i debatten, att det finns en hemsida som man kan gå in på, att man kan läsa där och då ska bli upplyst om vad som gäller?

Anf. 88 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Fru talman! Jag tycker att Lars Eriksson gav en ganska skev bild av hur vi ser på de olika partierna. Vi är enade. Vi har en samfällid bild av detta. Sedan är det klart att man använder olika ord – det är egentligen inte så konstigt.

Vad är det vi står bakom? Det är 2011 års överenskommelse, som bland annat Mats Odell regisserade, där Hyresgästföreningen, Sabo och Fastighetsägarna kom överens om ett sätt att gå fram när det gäller hyresregleringen. Det är inget vi önskar ändra på.

Allt det tal som har varit i dag om marknadshyror är för oss en icke-fråga. Som jag tror att Lars Tysklind sade är alla emot detta med marknadshyror. Ändå görs det till en jättstor fråga här i kammaren. Det är fråga om en bildsättning som oppositionen är intresserad av bara för att misskreditera regeringen.

Men jag tror att väljarna och tittarna är betydligt klokare än så. De ser och hör att vi har en gemensam syn på detta. Vi vill försvara den bruksvärdesprincip som finns. Men som jag sade är det klart att man ska kunna se på detta. Det är väl det som är så farligt att säga här: att man ska se på den här frågan och försöka utveckla den.

Lars Eriksson undrar om jag har varit ute i landet. Jag är antagligen lika mycket ute som Lars Eriksson. Jag undrar om du har hört debatten med Klas Eklund, Assar Lindbeck och andra tidigare eller kanske nuvarande socialdemokrater. De säger att det är en gammal, mossig syn med subventioner som ni förordar. Ni har också något att förklara och försvara när det gäller bostadspolitiken.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

12 § Sanktionsavgift vid bristande kreditprövningar

Prot. 2013/14:65
5 februari

Civilutskottets betänkande 2013/14:CU13
Sanktionsavgift vid bristande kreditprövningar (prop. 2013/14:34)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 15 §.)

13 § Spelfrågor

Spelfrågor

Kulturutskottets betänkande 2013/14:KrU6
Spelfrågor
föredrogs.

Anf. 89 AGNETA BÖRJESSON (MP):

Fru talman! Vi går nu över till att debattera kulturutskottets betänkande 6, *Spelfrågor*. Det är ett betänkande med endast 14 motionsyrkanden från ett utskott som verkar vara betydligt mer oense med regeringen än mellan de olika partierna. Jag tror mig kunna tolka att vi i utskottet är ganska bekymrade över regeringens handlingsförlamning.

Jag står givetvis bakom samtliga av Miljöpartiets reservationer och kommer också att kommentera dem. Men jag tänkte här i kammaren, för att vinna tid, yrka bifall endast till reservation 3, som handlar om att Svenska Spel bör ta fram en jämställdhetspolicy för sin sponsorverksamhet. Det är inte särskilt knepigt att genomföra. Det handlar egentligen bara om att vi från riksdagen sätter ned foten och hävdar att de regler som redan i dag finns för statliga bolag gäller.

Regeringen har i sitt eget regelverk för de statliga bolagen krävt följande: De statligt ägda bolagens styrelser och ledningar ska vara ett föredöme i jämställdhetsarbetet.

Fru talman! Ska man vara ett föredöme bör man väl i rimlighetens namn också ha en plan för det. Det är inte någon liten sponsorverksamhet som Svenska Spel ägnar sig åt.

Svenska Spel är enligt egen utsago svensk idrotts största sponsor. Varje år bidrar de med 200 miljoner kronor i sponsormedel fördelade på fem särskilt utvalda idrotter: fotboll, ishockey, handboll, bandy och innebandy.

Visst finns fotboll och innebandy med bland de fem idrotter som har flest utövare i Sverige, men det gäller inte de andra tre. Inte heller är det de fem förbund som har flest medlemmar. Där ligger exempelvis både Golf förbundet och Friidrottsförbundet högre. Det är uppenbart att Svenska Spel valt att ge sponsormedel till de olika förbunden utifrån gamla och ganska konserverande idéer om vilka som historiskt har synts mest, och det har varit mansdominerade sporter.

Jag tycker att vi behöver ställa högre krav än så på våra statliga bolag. När omvärlden förändras ska inte de statliga ägarna bromsa. Ett exempel på att Sverige har ändrats är de starka reaktioner som väcktes efter att Fotbollförbundet valde att uppmärksamma Anders Svensson med en bil och inte Therese Sjögran med betydligt mer spelerfarenhet, dessutom

under det år som blev ett så stort genombrott för damfotbollen med EM i Sverige. De reaktioner som då kom visar att verkligheten springer långt före fotbollspampar och sponsorer. Såväl publik som medier och idrottsutövare är redo för ett jämställt Idrottssverige 2014. Därför borde det vara en självklarhet att våra egna statliga bolag ska vara först ut på den moderna idrottsarenan.

Jag ska säga några ord om de andra reservationerna. I höstas angav regeringen i budgetpropositionen att man nu är beredd att ta ett mer samlat grepp över spelberoendet och vård av spelberoende. Men på en direkt fråga i kulturutskottet svarade ansvarig minister Peter Norman att det knappast kunde handla om ändringar i socialtjänstlagen eftersom det skulle bli alldeles för dyrt. I stället kommer man att fokusera på de bolag som finns inom den statliga regleringen och ställa högre krav på dem.

Jag tycker att det är att bagatellisera de 2 procent av befolkningen som har ett spelberoende och som skulle behöva få ta del av hjälp mot detta beroende i sin hemkommun. Nu har man nämligen fått fram denna nya diagnos och kommit fram till att detta verkligen är ett beroende i likhet med andra beroenden som alkohol, tobak och narkotika. Det är också att blunda för den växande spelmarknad som sker via internet och som marknadsförs via tv-sändningar utifrån. Jag menar att det finns möjligheter att göra betydligt mer för att upprätthålla ett främjandeförbud med nuvarande eller med en omlagd reglering.

Vi har redan under förra året lämnat sådana förslag, och jag vill återigen påminna om möjligheten att ändra i vår lagstiftning så att effektlandsprincipen skulle omfatta även spelreklam. Det skulle ge oss ökade möjligheter att ha en fortsatt restriktiv syn på spelreklam från oreglerade spelbolag och inte helt behöva lita på en självreglerad marknad. Det tror jag kommer att behövas. Effektlandsprincipen är visserligen ett ganska otympligt instrument, och den är dessutom en ganska ny företeelse i svensk lagstiftning. Den handlar om att vi i Sverige skulle kunna ha en möjlighet att vända oss till länder som sänder tv-reklam och be att de följer svensk lagstiftning för reklam. Vi har infört denna lagstiftning i Sverige men då enbart när det gäller alkoholreklam. Lagstiftningen håller på att prövas just nu efter en anmälan från IOGT-NTO. Jag menar att det vore en god idé att snarast ändra lagen så att vi också har en möjlighet att värna vårt främjandeförbud i fråga om tv-kanaler som sänder spelreklam från andra EU-länder.

Fru talman! Till sist vill jag påminna om det som jag ständigt lyfter fram i alla speldebatter. Jag menar att vi behöver få mer kunskap om den växande spelindustri som i dag återfinns på många mobiltelefoner och plattor. Det handlar om internetspel, dataspel och appar där man vinner annat än pengar, men där pengar kan vara indirekt inblandade i form av att man köper sig fördelar, bättre vapen eller skydd med mera. Denna spelindustri växer mycket, och spelberoende finns även när det gäller dessa spel. Här skulle vi verkligen behöva mer kunskap.

En annan fråga handlar om de rena sociala spel som ofta spelas på internetkaféer. Där borde Lotteriinspektionen egentligen inte alls enligt dagens uppdelning vara inblandad. Trots det har det blivit så, och flera internetkaféer med LAN avkrävs nu speltillstånd på samma sätt som spelhallar där man spelar om pengar. Det är förstås inte rimligt och har upplevts som direkt löjeväckande av omvärlden. Nu verkar det som att

Lotteriinspektionen jobbar på. Men vi tycker ändå att det vore bra att uppmärksamma detta, och vi gör det i vår reservation.

Därmed vill jag återigen förklara att jag står bakom alla våra reservationer men yrkar här bifall till reservation 3.

Anf. 90 MARGARETA LARSSON (SD):

Fru talman! Jag tror att vi är rätt ense i detta utskott om att den svenska modellen för spel är under hot från EU-kommissionen, som uppenbarligen inte är nöjd förrän allting är konkurrensutsatt och harmoniserat.

Vi har hela tiden vetat att det har funnits legala invändningar mot de olika nationella ordningarna för spel i Europa. Regeringen hävdar bestämt motsatsen men passar ändå på att meddela kommissionen att Sverige ska se över systemet.

Vi vet att spelmarknaden är mycket komplex med flera ibland motsägelsefulla uppdrag. Det svenska monopolet ska erbjuda nöjen, ge ett statligt flöde till statskassan, finansiera folkrörelser, motverka spelmissbruk och samtidigt konkurrera med den illegala marknaden. Ovanpå allt detta ska den dessutom hållas borta från EU:s klåfingriga tassor och försöka parera rättshaverister som Postkodlotteriet. Jag förstår att det inte är lätt alla gånger.

Jag tror att spelmonopolet hittills har gjort mer nytta än skada men att det har stått still när det gäller att möta utvecklingen i omvärlden. Den växande marknaden med nya internetbaserade spel, där spelaren erbjuds högre avkastning än från det svenska monopolet, är en utveckling som gör vår modell lite tandlös. Lagstiftningen är i dag inte tillräcklig och är skriven för en situation som den aldrig var ämnad att täcka.

Därför ropar man också på en omreglering för att släppa lös den fria konkurrensen. Jag hävdar att man därmed ger upp folkhälsofrågan. Folkhälsofrågan kommer att bli än mer viktig – vi kan räkna med att den psykiska ohälsan kommer att öka och att det kommer att kosta mycket samhällsekonomiskt.

Jag tycker att det svenska monopolet hade kunnat göra lite mer för att slippa få EU-kommissionens kritiska ögon på sig. Då det finns fler problemområden att ta itu med hoppas jag att regeringen i den utlovade översynen även bjuder in till en djupare debatt om just syftet med den svenska regleringen. Några områden är de ideella föreningarnas roll, ATG, som är en lite udda fågel på spelmarknaden, spelmissbruk, statens vinster, Svenska Spels agerande med mera.

Är syftet med det statliga monopolet att bereda staten vinst? Är det att begränsa det illegala spelandet? Är det folkhälsa? Det är just de frågorna vi måste våga diskutera för att vi ska kunna behålla den svenska regleringen i framtiden, även om det kan komma att betyda att lobbyorganisationerna går i gång på högvarv.

En fråga vi vet har varit uppe för bedömning i EU-sammanhang är marknadsföringen. Vi har en svensk idé om hur marknadsföring kring spel ska se ut. Problemet är återigen att den inte har följt med sin tid. Riksrevisionen har i en rapport påtalat att marknadsföringen ska vara restriktiv och måttfull för att uppnå spelpolitikens syften och att det förutsätter väl fungerande ramar som klargör inom vilka kriterier marknads-

föringen får ske och därmed möjliggör en effektiv tillsyn. Trots det, herr talman, väller en syndaflod av spelreklam över oss.

Spelreklamen framställer många gånger spelandet som en säker metod för lycka och framgång. Vissa reklamer antyder att spelaren bara är en knapptryckning på mobilen ifrån en segelbåt eller ny bil, andra filmer visar hur spelaren kan vinna en förmögenhet vid frukostbordet genom sin mobil och i tunnelbanan annonserar Svenska Spel sina Trisslotter. Gemensamt för alla reklamer är att spelandet utlovas som en enkel och snabb väg in i rikedom och lycka. Från att nästan bara ha riktat sig mot män tidigare märker vi nu också en tendens att spelaktörerna gör reklam som riktar sig även till kvinnor. Reklamen kommer från utländska spelbolag som inte ens formellt har rätt att verka i Sverige, samt från legala och etablerade aktörer på marknaden – som Svenska Spel.

Herr talman! Jag är viss om att marknadsföring ska vara tillåtet för att kanalisera spelandet till legala kanaler; jag är inte för ett förbud mot det. Jag har full förståelse för att det ska vara så. Det jag vänder mig emot – jag vill vara tydlig här – är reklam som har som syfte att få in fler nya spelare till spelbolagen och som sprider uppfattningen att det är ekonomiskt försvarbart att spela. Jag har förståelse för att Svenska Spel försöker försvara sina marknadsandelar, men jag anser att det i så fall vore lämpligare med ett förbud mot betalningsöverföringar till utländska spelbolag för att hämma den otillåtna konkurrensen.

Utskottet avstyrker motionen med argumentet att man redan har satt upp krav på begränsningar och villkor för ATG, Svenska Spel samt Lotteriinspektionen att utfärda kompletterande villkor för marknadsföring. Jag säger så här: ATG har egentligen aldrig varit något större problem när det gäller aggressiv marknadsföring. Däremot har det ännu inte hänt något med Svenska Spels marknadsföring till det bättre, kan jag tycka.

Varför måste man nödvändigtvis ha en omvärldsanalys av farliga spel i andra länder innan vi gör någonting här? Jag anser att vi mycket väl skulle kunna tänka och handla självständigt. Jag tycker att den svenska spelpolitiken har legat i träda ganska länge och att det börjar bli lite pinsamt.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 91 PETER JOHNSON (S):

Herr talman! I det här betänkandet har vi från Socialdemokraterna inga reservationer, men vi har ett särskilt yttrande.

Det känns lite som att det är julafton för spelpolitik – det är samma debatt vi har varje år, och det är samma reservationer varje år. Så mycket mer händer inte. Men jag tänkte att jag skulle måla upp en bild av hur jag ser på den spelpolitiska utvecklingen. Jag jämför den med ett tågs framfart.

Längst fram i tåget finns ett lok, och det är det som driver hela tåget framåt. Jag kan jämföra det med dem som tror att man måste göra någon form av förändring av den svenska spelmarknaden. Det finns nämligen helt klart ett problem på den svenska spelmarknaden: en massa oreglerade spelbolag som flödar fritt och lockar många spelare att spela. Det ökar kanske spelberoendet långsiktigt.

Sedan har vi de som sitter i mittvagnen. Det är de som bara åker med. De håller med om att det ska ske en förändring, men de säger inte så mycket. De köper det som sker.

Vi har de som sitter längst bak, och det är de som är negativt inställda till all förändring och tror att allting var bättre förr. De drar i nödbromsen och tror att man kan återställa allt till hur det var förut.

Sist har vi de som står på perrongen och inte ens går på tåget. Det är de som inte ser eller hör någonting.

Anledningen till att jag börjar med den målande beskrivningen är att jag tror att regeringen befinner sig någonstans mellan den sista vagnen och perrongen. Det ser man inte minst när det gäller kommissionens kritik mot den svenska spelmarknaden för tillfället. Kommissionen har nämligen som utgångspunkt i sitt påpekande att man måste göra någonting. Man gör ingenting. Antingen måste man reglera så att det blir ett spelmonopol som verkligen är ett spelmonopol, eller också måste man hitta andra lösningar.

Svaret från regeringen till kommissionen är att man under några år kommer att titta på utvecklingen i Finland och Danmark, utifrån helt olika infallsvinklar. Jag tror inte att man behöver göra så mycket utredning på detta, för jag tror att det finns väldigt mycket kunskap i den svenska spelbranschen som kan användas för att titta på effekten av detta.

Sedan ska man titta på främjandeförbudet. Jag tycker att det är bra att man stärker det, för det fungerar inte heller som det ska i dag. Men det är som när vi fick reklam från TV3 i svensk tv: Vi tyckte att det var fruktansvärt – det var det, herr talman; vi tycker inte om reklam – men det gick inte att bromsa eftersom det sänds från andra länder. Även om vi stärker främjandeförbudet tror jag alltså att man riktar kritiken mot Svenska Spel, ATG och de reglerade bolag som finns i Sverige i dag – det gäller även hela idrottsrörelsens lotterier – men hela tiden missar poängen med det problem som finns på den svenska spelmarknaden.

Man vill också förstärka ansvaret när det gäller marknadsföring i lotterilagen och liknande saker.

Det är en bra inriktning, men det är som att gå som katten kring het gröt. Man gör små saker, men problemet kvarstår: de oreglerade bolagen. Vi socialdemokrater vill i vårt särskilda yttrande hitta en lösning. Vi vill ha ett samtal och skapa förutsättningar för att vi långsiktigt ska hitta en spelmarknad som fungerar på ett bra sätt även i framtiden.

Därför säger vi rent generellt att vi måste hitta någon form av licenssystem. Det är över 150 bolag som finns på internetmarknaden i Sverige, och som jag sade i förra årets debatt finns det i Kanada 2 500. Det är väl ingen som tror att de kommer att försvinna? Jag tror inte att vi kommer att få 2 500 spelbolag i Sverige, men vi kommer att få mer än 150 spelbolag om fyra, fem eller sex år – det kommer att öka successivt. Det är dem jag vill komma åt, och jag vill skapa förutsättningar för att de ska betala skatt i Sverige när de bedriver spelverksamhet här.

Om sedan den skatt de betalar in är 15 eller 20 procent måste avgöras i en dialog med de internationella spelbolagen, men det ska naturligtvis ge effekt för att utveckla och förbättra exempelvis socialtjänstlagens 6 § så att spelmissbruk blir detsamma som allt annat missbruk. Därför är vi oroade att regeringen kommer att införa det kravet på kommunerna innan man har hittat en reglerad marknad. Då lägger man nämligen ytterligare

Spelfrågor

pålagor på kommunerna, och så får kommunerna skapa förutsättningar för detta ekonomiskt sett. Jag är orolig för detta och tycker att man måste se det som en helhet.

Därför tycker vi att det ska skapas en licensierad marknad och att det ska ske utifrån en parlamentarisk genomförandegrupp. Jag tror att det är väldigt viktigt att riksdagens samtliga partier finns med i en sådan utveckling.

En majoritet i riksdagen är egentligen överens, förutom några partier, om att vi måste se en förändring på den svenska spelmarknaden, men regeringen vägrar eller försöker förhålla det. Det är mycket möjligt att man inser att man kommer att förlora årets val och på det sättet lägger över ansvaret på oss socialdemokrater. Som sagt händer inte så mycket.

Man måste självklart förändra Svenska Spels utveckling. De ska vara med på den internationella marknaden om man inför ett licenssystem. Vi har sagt i vårt särskilda yttrande att Svenska Spel ska delas upp i två delar, det fysiska spelet, som vi tycker ska finnas kvar i ett monopol, och det internetbaserade spelet.

När det gäller ATG trodde vi i början att de i någon form ville vara med i det system som finns i dag, men de har gjort ett tydligt ställningsstagande. De ser att utvecklingen innebär att de på något sätt också måste vara med på en licensierad marknad.

Som jag sade tidigare är inrättandet av en spelmyndighet viktigt. Spelmissbruket är egentligen grunden för vårt politiska engagemang i att skapa förutsättningar för människor att få hjälp och stöd.

Vidare tycker vi att man måste se över Jack Vegas-maskinerna ordentligt för att skapa förutsättningar för att förbättra den spelformen på olika sätt.

Som sagt händer inte så mycket. Tåget går och regeringen står på perongen. Möjligtvis sitter de i sista vagnen emellanåt.

Det är viktigt, tror jag, att regeringen tar mer ansvar för den svenska spelpolitiska utvecklingen och ser till att det sker en förändring så att människor kan känna sig trygga, glada och nöjda med att spela. Många tycker att det är positivt att spela olika typer av spel, men risken för att falla in i spelmissbruk måste minskas. Vi måste skapa förutsättningar för ordning och reda på den svenska spelmarknaden. Det är fortfarande High Chaparral.

(Applåder)

Anf. 92 GUSTAF HOFFSTEDT (M):

Herr talman! Peter Johnsson sade här alldeles nyss att ingenting händer i den här frågan. Jag vill då påminna Peter Johnsson om att statsrådet Peter Norman har besökt kulturutskottet inte mindre än två gånger inom loppet av ett halvår. Jag tror att det är något av rekord vad gäller finanssidans besök i kulturutskottet. Genom dessa besök vet vi i och för sig att någon proposition kommer vi inte att möta under innevarande mandatperiod. Däremot kan vi nog vara rätt säkra på att det kommer en proposition under nästkommande mandatperiod.

Vi vet också, vilket Peter Johnsson var inne på, att under denna mandatperiod kommer man att ägna sig åt en europeisk utblick, då med särskilt fokus på de nordiska länderna.

Norden har varit uppdelad i två rätt disparata läger, å ena sidan Danmark, som har infört spellicenser, å andra sidan Norge och Finland, som har förfäktat sina respektive monopol. Sverige har varit någonstans där i mitten. Danmark har med spellicenserna infört en likabehandling av bolagen, medan Norge och Finland i stället har föredragit att på förhand bestämma vilka bolag som ska få verka på deras marknader. Företrädesvis har det då blivit deras egna statliga bolag.

Margareta Larsson från Sverigedemokraterna nämnde kreditkortsspärrar som en intressant lösning. Nja, skulle jag vilja säga. Det är något som man har infört i Norge, och jag fick precis höra att Norge nu i veckan är på väg att överge hela sin monopolmodell, bland annat beroende på att detta med kreditkortsspärrar fungerar så uselt som det gör. Norge är en av de absolut bästa marknaderna i Europa för så kallade illegala spelbolag. Andelen spelare som väljer att spela på av staten godkända bolag, det som heter kanalisering, är väldigt låg i Norge, bland annat beroende på att kreditkortsspärrar fungerar så dåligt som de gör.

Därför är Norge på väg att göra en fullständig positionsförflyttning. Norge är på väg att ansluta sig till den modell som Danmark inte bara förespråkar utan redan har genomfört. Det främsta skälet till det är kanaliseringen, att det är så viktigt att få in spelarna på reglerade marknader. I Danmark utgör kanaliseringen, det vill säga spelandet på en reglerad marknad, mer än 95 procent. Det är svårt att kalla det för något annat än en succé.

Fundamentet för varje lagstiftare i alla våra nordiska parlament och för oss som är ansvariga för att reglera spel är skyddsaspekten. Det är skyddsaspekten som har legat till grund för det svenska spelmonopol som vi har haft, så ambitionerna och föresatserna har varit de bästa.

Tyvär är systemet i dag så urholkat att det i sig har blivit en fiende snarare än en vän. Jag tror att det var Margareta Larsson eller någon annan ledamot som påpekade att Svenska Spel och då indirekt staten har fått kritik av EU-kommissionen för en ibland alltför aggressiv marknadsföring. Vad som egentligen är värre är att vi med den här regleringen skapar ett slags skön fasad, men där bakom finns det överlag vad gäller spelande en helt annan verklighet.

Jag nämnde att kanaliseringen i Danmark har fungerat så bra. I Sverige sker hälften av allt spel på internet och hälften sker alltså på den svarta marknaden. Det är naturligtvis fullständigt oacceptabelt. Man kan förstås jämföra det med alkohol. Det vore som om varannan flaska brännvin köptes i kiosken runt hörnet. En sådan verklighet skulle ju vara oerhört utmanande för hela vårt land.

Poängen med det här exemplet är egentligen inte att visa att de så kallade illegala bolagen i varje läge är sämre för konsumenterna, att de i varje läge erbjuder sämre skydd mot spelmissbruk eller att de i varje läge är mycket aggressivare vad gäller marknadsföring. I några fall är de mycket sämre, men i andra fall är de rent av bättre än de av staten reglerade bolagen.

Poängen är att det är vi i den här kammaren som ska stifta lagar som de ska följa. Det är det som är kvintessensen i hela resonemanget. Då kan vi inte börja med att diskriminera bolag som har aldrig så höga socialpolitiska ambitioner, kanske rent av högre än de i dag godkända bolagen, utan vi måste börja med ett slags likabehandling – det som Peter Johns-

son med flera pekar på är ett licenssystem. Spelarna har sannerligen inte valt att enbart spela på de av staten reglerade bolagen, utan de väljer fritt. Då är det viktigt att vi som stiftar lagar påverkar alla bolagen så att de följer svenska regler.

Lösningen heter naturligtvis spellicenser. Det är dit vi ska gå. Låt oss göra det tillsammans. Ju bredare konsensus här i riksdagen, desto bättre.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motioner. (Applåder)

Anf. 93 AGNETA BÖRJESSON (MP) replik:

Herr talman! Det är intressant att lyssna på Gustaf Hoffstedt som mellan raderna talar sig ganska varm för en öppning för ett licenssystem, samtidigt som han försöker försvara ministerns bristande engagemang i att lägga fram förslag som syftar till att få till stånd en omreglering. Ministern har, som Gustaf Hoffstedt sade, varit på besök hos kulturutskottet två gånger, men han har inte haft särskilt mycket med i bagaget. Vi har haft möjlighet att få till stånd ett beslut här i riksdagen om att man ska gå vidare med en parlamentarisk utredning som just ska göra det som Gustaf Hoffstedt står här och förespråkar.

Jag vill ställa en fråga till Gustaf Hoffstedt: Hur kommer det sig att ni alliansföreträdare här i riksdagen som tydligt har sagt att ni vill se en omreglering inte utnyttjar möjligheten att rösta ja till den?

Anf. 94 GUSTAF HOFFSTEDT (M) replik:

Herr talman! Det viktigaste skälet till att det tar lite tid är att om vi skulle misslyckas med en omreglering gör vi verkligen det bästa till det godas fiende.

Vi har *en* chans att lyckas med en omreglering där vi får med oss så många bolag som möjligt, där spelkonsumenterna accepterar det nya systemet och där allt sådant som skatteintäkter och skydd av spelmissbrukare måste fungera en gång för alla. Då är det inte alldeles orimligt att man låter det ta lite tid.

Både du och jag har lyssnat på Peter Norman som har aviserat att förslag från regeringen kommer under nästkommande mandatperiod. Det är klart att det finns en iver hos oss alla som ser problemen att försöka göra någonting åt dem och helst omedelbart. Men gör vi det och inte får med alla aspekterna kommer omregleringen att orsaka ännu större bekymmer än vad den bristfälliga reglering som vi har i dag gör.

Anf. 95 AGNETA BÖRJESSON (MP) replik:

Herr talman! Jag får inte riktigt ihop det. Det som händer under hela den här tiden är att spelmarknaden via internet ökar som bara den. Precis som Gustaf Hoffstedt själv sade sker nu upp till 50 procent av spelandet via de oreglerade bolagen.

Det är klart att när de får en ännu större marknadsandel har de helt andra förhandlingsmöjligheter. Jag upplever att det blir betydligt svårare för staten för var dag som går att ställa hårda krav. Det tror jag att Gustaf Hoffstedt själv är medveten om.

Det är också så att Gustaf Hoffstedt tidigare i debatter har lyft fram vikten av att ganska snart få till en omreglering. Vi har i våra förslag

pekat på behovet av en bred parlamentarisk utredning och att en sådan kan få ta tid.

Man har möjlighet att här i dag rösta ja till det, men ändå väljer man att inte göra det. Jag har väldigt svårt att förstå att man drar det i långbänk på det sättet.

Anf. 96 GUSTAF HOFFSTEDT (M) replik:

Herr talman! Jag vill visa på hur komplex frågan är. Agneta Börjesson ger först uttryck för sin iver, och sedan säger hon att hon inte bara vill ha en bred parlamentarisk utredning utan också att den ska få ta tid. Det blir lite svårt att kombinera de två sakerna.

Jag har respekt för att saker och ting tar tid. Jag tror att vi båda måste acceptera det. Vi ska också ha stor respekt för tidsaspekten. Om de privata spelbolagens marknadsandel ökar ytterligare får de också en kommandohöjd att agera från.

Samtidigt är det mycket attraktivt att agera på en legal marknad. Jag har kontakt med många i branschen. Det är politiska företrädare, företrädare för missbrukarorganisationer och också företrädare för de privata spelbolagen.

Jag är rätt säker på att de stora seriösa aktörerna, som är de som vi vill få in i ett licenssystem, är beredda att underkasta sig Agneta Börjessons och mina regler för att verka inom ett licenssystem även om det tar lite längre tid än vad vi kanske hade önskat.

Anf. 97 ANNA STEELE (FP):

Herr talman! Dagens spelmarknad har inte förändrats särskilt mycket sedan ett år tillbaka förutom att nätspelet ökat och tillgängligheten också. Det är den verklighet som råder. För varje år som vi står här i kammaren ökar nätspelet.

Man kan spela på mobilen eller datorn dygnet runt och befinna sig var som helst. Jag måste därför upprepa det jag sade förra gången vi debatterade denna fråga här i riksdagen: Det svenska spelmonopolets intentioner har spelat ut sin roll.

Syftet med spelmonopolet har varit att motverka spelberoende och kriminalitet och att staten ska kunna ta in delar av intäkterna. Med dem kan man bland annat främja idrottsrörelsen, stävja missbruk och stödja hästnäringen.

Massor av spelaktörer utanför monopolet finns tillgängliga i Sverige via nätet. De betalar ingenting till statskassan. Enligt uppgift genererar de 50 miljarder. I förlängningen bidrar de inte till något annat än nöjet som människor har som gillar att spela och absolut inte till behandling av spelmissbruk.

Spelberoende och spelmissbruk ökar i Sverige och går längre ned i åldrarna vad gäller män. Skuldsättning kan leda till betalningsanmärkningar. Unga personer med betalningsanmärkningar förlorar möjligheter till bra starter i livet. Det blir livslånga skuldsättningar och lidanden för både de spelmissbrukande och deras anhöriga. Även äldre kvinnor har ökat i antal som spelberoende eller spelmissbrukare.

Summorna som man spelar om är också större. Möjligheterna att hitta lösningar i livssituationen när skulderna är oöverstigliga är mycket små.

Samhället bör göra allt för att förebygga och behandla spelmissbruk, vilket inte görs i dag. De pengar som avsätts för sådan verksamhet står inte på långa vägar i paritet med behoven. Det finns i dagsläget få institutioner och vårdinrättningar i landet som har som specialitet att arbeta med behandling av spelmissbruk.

Seriösa spelbolag som finns etablerade på nätet i Sverige vill se en omreglering och är tydliga med att vilja ta sitt ansvar för att stävja missbruk genom alla åtgärder som finns att tillgå.

Svenska Spel och Aktiebolaget Trav och Galopp, ATG, med flera har tappat stora andelar av marknaden till spelbolag på nätet. På nätet har man höga vinster till spelarna men inte kostnaderna för banor, hästar, ryttare, sulkyförare och alla andra omkostnader.

De bolag som finns på nätet låter spelarna spela men tar inte kostnaderna för hästnäringen eller stöder hästnäringen på något sätt över huvud taget.

Hästnäringen i Sverige består av tusentals hästgårdar, hundratusentals hästar och mer än 30 000 arbetstillfällen. Den utarmning som sker via nätet är svår att överblicka. Det enda man säkert kan säga är att det är till landsbygdens nackdel att inte något görs för att förändra situationen.

De aktörer utanför det statliga monopolet som går med i ett framtida licensieringssystem skulle vara med och betala skatt, vilket de alltså inte är i dag. De skulle också inkluderas i att en distribution av medel för arbetet mot spelmissbruk och spelberoende kontrolleras, och medel för behandlingscenter och forskning skulle säkras med ett licensieringssystem. Nu finns inte den möjligheten.

Jag tycker att man ska inbegripa spelmissbruk i socialtjänstlagen men har fått höra att det blir för stor kostnad för kommunerna att hantera.

Det går inte att förändra det faktum att det alltid kommer att finnas människor som gillar spel av olika slag. Vad som går att förändra är hur spelmarknaden hanterar de individer som utgör basen för att marknaden ska kunna vara fungerande och övervägande positiv.

Den ska finnas på lika villkor. Den ska generera skatteintäkter. Den ska vara laglig. Den ska vara rättssäker. Den ska vara ansvarstagande samtidigt som den är en positiv upplevelse för spelaren. Det är inte en beskrivning som passar på dagens svenska spelmarknad.

I denna fråga finns en stor enighet i riksdagen om att en förändring av spelmarknaden måste komma till stånd. Alliansens företrädare i kulturutskottet samt socialdemokrater och miljöpartister har enigt drivit detta under hela denna mandatperiod.

Att Vänsterpartiet är för ett statligt monopol oavsett vad ett sådant leder till för individen och samhället är jag inte förvånad över. Sverigedemokraterna ändrade sig plötsligt förra året till fördel för monopolet. Till dem kan jag bara säga: Man kan uppenbarligen ha sett ljuset men ändå välja mörkret.

Fördelarna är, som tidigare sagts, att alla är med på samma villkor där högsta prioritet är ansvarstagande och bättre kontroll. Finansdepartementet har nu för avsikt att komma med ett förslag om hur den svenska spelmarknaden skulle kunna se ut först 2016! Det är två hela år till med en marknad som egentligen är oreglerad sedan en längre tid.

Nätet är en stor mörk skog med allehanda troll, brottslingar och hemskheter, och dit släpper vi våra barn varje dag utan att kolla vad de

har för sig där. Där härjar en okontrollerad spelmarknad, stöder av upphovsrättsskyddade filmer, texter och musik. Där finns mobbning och barnpornografi i enorm omfattning.

Vid ett besök hos kulturutskottet för en tid sedan sade finansmarknadsministern vid åtminstone två tillfällen något i stil med att det inte vore bra att släppa det fritt. Han syftade alltså på spelmarknaden.

Det känns som om vi befinner oss i två helt olika verkligheter. I vår värld är det nämligen redan fritt. Man har företrädare i riksdagen, där dessutom finansmarknadsministerns egna partivänner ingår, som är lika övertygade som jag och som otaliga gånger påpekar att något måste göras nu. Man har företrädare för Svenska Spel som säger att något måste göras nu. Man har företrädare för ATG som säger att något måste göras nu. Trots detta skjuter man upp det hela i ytterligare två år. Då undrar jag hur man får något gjort i några frågor alls.

I ärlighetens namn måste det påpekas att de statliga kasinon som finns är nöjda med status quo. Samtidigt finns kritik från Europakommissionen om hur vår spelmarknad ser ut i dag, sedan några år med hot om dryga viten. Hästnäringens företrädare ser det dessutom som problematiskt att man ska utreda deras situation i ett eget spår, vid sidan av spelmarknaden i övrigt. De vill ha samma villkor. Man bör dessutom inbegripa Näringsdepartementet och Landsbygdsdepartementet i detta arbete.

Jag personligen tycker att det är mycket olyckligt att vi inte har kommit längre med detta innan vi stänger riksdagen för denna mandatperiod i juni. Folkpartiet liberalerna är naturligtvis lojala med Alliansen och låter saker och ting ha sin gilla gång på Finansdepartementet.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

Anf. 98 PETER JOHNSON (S) replik:

Herr talman! Den spelpolitiska debatten är ganska underbar i dag, eller hur? Vi har en situation där vi tycker att något måste göras. Nu har vi Anna Steele från Folkpartiet som går upp i talarstolen och anklagar regeringen ännu mer än vad jag själv gjorde i mitt anförande utifrån utgångspunkten att det inte händer någonting. Jag håller med; jag tycker inte heller att det händer någonting.

Jag vill bara påpeka något ytterligare. Det stora problem som vi har på den svenska spelmarknaden är nätspelet. Man kan lägga till Jack Vegas-systemet, som vi måste titta över. Men för de övriga delarna fungerar det ganska bra. Jag tänker på de fysiska kasinona och på ombuden runt om i landet som hanterar själva spelet. Rent generellt fungerar det bra. Jag tycker att vi ska ha kvar det. Jag tycker inte att man ska slänga ut barnet med badvattnet utan ha kvar det som fungerar och försöka förändra det som inte fungerar.

Svenska Spel gör oerhört mycket i dag. De har starka krav på sig både från regeringen och långsiktigt från kommissionen om att man måste reglera när det gäller marknadsföring, se till att skapa fler inriktningar för spelberoende och liknande saker. Det tas nu fram ett spelkort som jag tror kommer att fungera ganska bra. Jag vill alltså inte klaga på Svenska Spels och ATG:s sätt att hantera frågan om spelmissbruk. Pro-

Spelfrågor

blemet är att vi har andra bolag som också gör ett arbete kring spelmissbruk, men vi har ingen kontroll över detta. Det är egentligen dit vi vill komma, och vi vill hitta förutsättningar för att det ska ske.

Min fråga till Anna Steele och Folkpartiet blir: På vilket sätt har ni jobbat i regeringen för att det ska ske en förändring snabbare än i dag? På vilket sätt har ni påverkat Finansdepartementet utifrån att ni sitter i regeringen?

Anf. 99 ANNA STEELE (FP) replik:

Herr talman! Vi har försökt påverka precis lika mycket som våra moderata, kristdemokratiska och centerpartistiska vänner i kulturutskottet, det vill säga så mycket vi bara har kunnat. Men det har varit svårt att nå fram.

Jag kan förstå tanken om att man ska ta det varsamt, som Gustaf Hoffstedt mycket riktigt påpekade. Man tar det försiktigt, ser sig för och ser vad som kan hända. Man ska inte göra det för snabbt. Å andra sidan har jag åsikten att jag snart har varit här i fyra år, och läget var de facto likadant redan när mandatperioden startade. Det kommer alltså att ha gått sex år innan man lägger fram ett förslag, som kanske inte ens inbegriper en omreglering. Jag tycker att det känns rätt sorgligt.

Anf. 100 PETER JOHNSON (S) replik:

Herr talman! Jag håller med om att det är sorgligt – utan tvekan. På något sätt känns det ändå som att det finns en bro till Rosenbad här på Riksgatan. Egentligen skulle man kunna säga att det är som med bockarna Bruse; det finns någon som sitter under bron och försöker bromsa utvecklingen utifrån regeringens politik kontra riksdagens politik. Jag ska inte lägga så stora värderingar i det, men jag tror att det finns ett problem där.

De legaliserade spelbolagen gör i dag många bra saker. Jag var i förra veckan på Spels möte. Man har fått alla de bolag som finns på den legala marknaden att ingå i Spel. Spel är det etiska rådet för spel, där man nu till och med har Postkodlotteriet och idrottens spel med. Det är jättebra. De gör en massa bra saker.

Vi måste värna det som är bra och se till att skapa förutsättningar för att det som inte fungerar hittar former. Jag hoppas och önskar att Folkpartiet och övriga borgerliga partier i riksdagen jobbar för att hitta en lösning på detta. Problemet kommer att uppstå för dem som har spelproblem – inte för dem som tycker att spel är kul och kan klara hanteringen. Problemet gäller dem som har ett spelmissbruk. Man måste hitta lösningar på detta, och man kan inte vänta.

Som jag sade i mitt anförande tror jag att det finns en strategisk inriktning. Man tror att man kommer att förlora valet i september, och så för man över frågan till oss socialdemokrater för att vi ska försöka hitta en lösning. Jag tror att det är strategin. I annat fall tror jag att man hade kommit fram med någon form av proposition eller parlamentarisk utredning för att hitta en lösning på problemet.

Anf. 101 ANNA STEELE (FP) replik:

Herr talman! Det skulle alltså ha varit en strategi som man har haft sedan 2010 – man tror att man ska förlora efter fyra år och därför fördröjer man det hela. Det kan jag inte riktigt hålla med om.

Däremot är vi helt överens om att arbetet mot spelmissbruk och spelberoende är enormt viktigt. Det tror jag att jag har sagt varenda gång jag har varit här. Det är det som är problemet, och det är denna vilja som finns hos massor med näaktörer. De vill vara med i detta och bidra till arbetet.

Det handlar också om ombuden. Jag har talat med dem, och de förlorar otroligt mycket nu eftersom det är nätet som hela tiden tar över.

Det finns många baksidor. Men det goda med ett spel där man spelar för att man tycker att det är roligt och för att det är en njutbar aktivitet måste vi värna och skydda från det som kan bli baksidor.

Anf. 102 AGNETA BÖRJESSON (MP) replik:

Herr talman! Folkpartiet har under lång tid haft en stark profil när det gäller jämställdhetsarbetet. Partiet har jämställdhetsministerposten. Anna Steele är inte bara representant i kulturutskottet; hon är också ordförande för Liberala kvinnor. Liberala kvinnor brukar vara stolta jämställdhetsambassadörer.

Jag är lite nyfiken. Jag undrar hur Anna Steele ser på Svenska Spels sponsorsatsningar, som i dag går till fem mansdominerade sporter. Håller Anna Steele med om att det är så våra statliga bolag bör marknadsföra sig? Eller ligger det någonting i vår reservation om att man borde ha en något mer modern inriktning på sin sponsorverksamhet?

Anf. 103 ANNA STEELE (FP) replik:

Herr talman! Det du tar upp är någonting som är rätt plågsamt om man verkligen vill värna jämställdhet. Jag tycker att i all verksamhet som handlar om pengar som ska komma in till olika aktiviteter ska det finnas något slags premisser för hur pengarna tas emot och vad man ska använda dem till. Det ska naturligtvis vara ett jämställdhetsarbete i topp förutom mångfald och så vidare.

Anf. 104 AGNETA BÖRJESSON (MP) replik:

Herr talman! Ska jag tolka det som att Anna Steele egentligen tycker att det borde finnas en plan för hur Svenska Spel ska jobba med sin sponsorverksamhet, men att man ska göra som regeringen gör och tillsätta en utredning för att se hur de gör i de andra nordiska länderna och kanske återkomma med ett förslag under nästa mandatperiod?

Anf. 105 ANNA STEELE (FP) replik:

Herr talman! Eftersom jag har privilegiet att vara ordförande i Liberala kvinnor kan jag tala för den sidan, och där tycker jag att det är självklart att man inte ska behöva vänta på en utredning utan borde ta det på en gång.

Nu är jag inte bara ordförande i vår jämställdhetsorganisation utan också medlem i partiet, och jag får helt enkelt sälla mig till hur man ser

på det gemensamt i Alliansen. Men jag tycker att det är en väldigt viktig fråga som du tar upp.

Anf. 106 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! Som många tidigare har påpekat är detta en ganska gammal debatt som vi kör en vända till. Det är i och för sig trevligt, eftersom jag tycker att spelpolitiken är intressant.

Det som är det stora problemet i denna debatt, och kanske framför allt hur Lotteriinspektionen och andra offentliga myndigheter ser på det hela, är att man präglas av en gammaldags syn på dessa frågor.

Man har en gammaldags syn på vad spelande är och hur spelande bör vara. Där är vi ganska ense över partigränserna om att det behövs förändringar. Det behövs förändringar när vi ser att marknaden inte längre ser ut som den gjorde för 10, 15 och 20 år sedan, och där behöver vi gå mot ett licenssystem. Det licenssystemet ska ta vara på de intressen som finns både från spelare som spelar för nöjes skull – som är ett helt rimligt spelande i deras intresse och tankar – och från dem som har problem med sitt spelande. Vi behöver också ta hänsyn till de folk Rörelser som har traditionen att bedriva lotterier och spel i Sverige. Vi behöver ta ett rejält nytt grepp om denna fråga.

Man har också en gammaldags syn på vilka som egentligen är problemspelare. Sinnebilden är att det oftast är unga människor som med internet nu har fastnat i pokerspel och olika typer av vadslagning. De är en stor grupp, men det finns också en stor grupp äldre kvinnor som vi glömmer här. De spelar inte för så fruktansvärt mycket pengar, men de har små marginaler från början, vilket gör att det blir ett problemspelande. Dem får vi inte glömma när vi nu diskuterar och funderar på hur vi ska göra om systemen.

Man har också en gammaldags syn på spelmissbruket som sådant. Det är självklart för mig att det ska in i socialtjänstlagen. Jag tycker inte att det är ett argument att det kommer att bli kostsamt. Det är möjligtvis ett problem i det hela att det är kostsamt. Men det är inte rimligt att behandla ett missbruk – som numera också är klassat som missbruk – på ett annorlunda sätt än andra missbruk, när det gäller alkohol, narkotika, tobak och så vidare. Det är klart att det ska in i socialtjänstlagen och att vi ska hantera det där.

Man kan tänka sig att dessa bolag förhoppningsvis kommer in i licenssystemet och kommer att betala skatt i Sverige. Vi har dessutom svenska spelbolag som är registrerade utomlands och bedriver en väldigt framgångsrik verksamhet. De skulle helst vilja komma tillbaka till Sverige – deras medarbetare är svenskar – få finnas i Sverige, betala skatt i Sverige och operera härifrån.

Vi har också en väldigt gammaldags syn på LAN-spel, med lokala nätverk.

Lotteriinspektionen angav 2012: När automatspelen infördes var syftet att komma till rätta med de olämpliga ungdomsmiljöer som kunde uppkomma i spelhallar. Då menade man flipperhallar och arkadhallar. Det framhölls att spelhallar lätt kunde bli tillhåll för personer med sådana sociala problem att de utövade ett dåligt inflytande på ungdomarna. Det påpekades också att spelandet skapade ett penningbehov som kunde utlösa viss kriminalitet.

Nämnda förhållanden medför, enligt Lotteriinspektionen, att det alltfjämt är rimligt att ställa krav på en verksamhet som i stor utsträckning lockar barn och ungdomar till sig.

Jag tycker att det är ganska spännande. Hur tänker man om andra fritidssysselsättningar som barn och ungdomar har, som kostar pengar? Det kan också gälla detta med våld och sådana saker. Då finns det ganska många andra ungdomssysselsättningar som skulle innefattas i det här. Det skulle också kosta, med ansökningsavgifter och avgifter för tillsyn och kontroll.

För att inte tala om hur problematiskt det blir: Vad är skillnaden mellan att ett företag gör det här och att man sitter hemma i soffan i sin bekantskapskrets och gör precis samma sak, och antagligen till och med spelar med dem som sitter på ett internetkafé?

För mig är det här inget annat än överförmynderi och att äldre människor har synpunkter på yngre människors fritidssysselsättningar på ett sätt som man inte alls bör ha.

Därför är det bra att man nu har fått i uppgift att se över det här, men jag hoppas att vi kan få bort hela frågan som sådan – inte bara någon sorts tillståndsplikt eller att man behöver ansöka eller berätta att man gör det här. Det är bara ett totalt överförmynderi, som också skapar en onödig administration som vi inte behöver sysselsätta oss med.

Jag vill avsluta med att säga att jag har förhoppningar om att det ska gå undan. Det tar uppenbarligen tid, och det är tråkigt. Vi ser varje dag att spel hamnar mer och mer på internet. Det gör också att Svenska Spels, ATG:s, de andra lotterierna och folkrörelsernas position undergrävs. Det är en situation som ingen av oss här är nöjd med.

Därför hoppas jag att vi så snart som möjligt kan få en ny reglering, som tar nya hänsyn och har en ny syn på hela spel frågan.
(Applåder)

Anf. 107 PETER JOHNSON (S) replik:

Herr talman! Jag ska inte säga samma sak som jag sade när jag mötte Anna Steele i debatten här, men jag skulle vilja ställa en fråga till Rickard Nordin.

Landsbygdsolitik säger ni från Centern att ni värnar väldigt mycket om. Hur kan det komma sig att det var precis på snöret som ATG fick ett avtal som regeringen tecknade? Varför tog det så lång tid? Det har tagit ett år.

Hästnäringen är en landsbygdsfråga som omfattar väldigt många människor som bor på landsbygden och skapar jobb. Nu fick man ett avtal som man för tillfället är nöjd med, men man är inte helt nöjd eftersom man tycker att skattesatsen när det gäller ATG är för hög i förhållande till andra spelbolag. Det blev 3 miljoner, som man fick ta från den stiftelse som finns. Min uppfattning är att regeringen kommer att tillskjuta de 3 miljonerna till stiftelsen för att bedriva verksamheten.

Varför tog det så lång tid, Rickard? Och vad händer 2015? I och för sig, som jag sade förut, kanske det är så att ni förväntar er att vi vinner nästa val och det då blir vår fråga. Då är jag övertygad om att vi måste hitta en långsiktig lösning för hästnäringens fortsatta överlevnad. ATG är ju navet när det gäller intäkterna för hästnäringen rent generellt. Kan du svara varför det tog så lång tid innan avtalet tecknades?

Anf. 108 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! Peter Johnsson säger själv att man på ATG är nöjd – det blev ett bra avtal. Det är klart att det säkert kunde ha skett mycket snabbare. Men huvudsaken är att vi faktiskt har ett avtal på plats som man är nöjd med och ser fram emot att få använda.

Vi får väl se vad som händer efter valet. Men jag kan försäkra Peter Johnsson att vi inte på något sätt har gett upp kampen om regeringsmakten utan tänker göra vad som står i vår makt för att få fortsätta att regera efter valet 2014.

Anf. 109 PETER JOHNSSON (S) replik:

Herr talman! Jag sitter inte med i regeringen, så jag vet inte hur det gick till i förhandlingarna. Men jag tror att den stora fråga som gjorde att man fick ett avtal var kravet på att alla travbanor i landet skulle finnas kvar. Det tycker jag är bra.

Problemet för ATG och hästnäringen är att man måste ha en långsiktig finansiering för travbanornas överlevnad. Då krävs det ett långsiktigt tänkande. Man kan inte ha ettårstänkande i det här läget, och det är det som är problemet för hela hästnäringen. Så jag tror att det var det kravet som gjorde det möjligt att teckna avtal. Jag kan tänka mig att Eskil Erlandsson fick igenom att landsbygdsbanorna skulle överleva, och på det sättet fick man till slut ett avtal.

Det stora problemet är en långsiktig strategi och att skapa förutsättningar för att ATG och hästnäringen ska kunna utvecklas för landsbygdens väl. Jag hade hoppats att Centern hade drivit en långsiktigare inriktning för landsbygdens överlevnad när det gäller hästnäringen.

Anf. 110 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! Det är trevligt att Peter Johnsson ger kredit till Eskil Erlandsson i den här frågan. Jag sitter inte heller i regeringen utan i riksdagen och har därför inte riktigt insyn i hur förhandlingarna gick, men det är mycket möjligt att det var Centerpartiet som drev på. Det låter jag vara osagt.

Jag håller med om att det behövs ett långsiktigt tänkande, och det är där licenssystemet kommer in. Även ATG måste få förutsättningar att vara med och konkurrera på samma villkor som andra bolag, som i viss mån kannibaliserar på svensk travsport och inte bidrar på samma sätt.

Vi ska komma ihåg att det i andra länder också finns travsport, även om man där har ett annorlunda reglerat system. Där hjälper andra spelbolag till att finansiera travsporten, galoppsporten och den hästnäring som finns. Det är ett möjligt framtidsscenario. Det vi hoppas på med ett licenssystem är att vi får in andra aktörer som kan vara med och hjälpa till vad gäller de stadsnära travbanor som vi har men även de som finns på landsbygden. Det är klart att vi i Centerpartiet värnar landsbygden lite extra. Det ska finnas möjligheter till hästnäring och andra typer av näringar där.

(forts. 16 §)

Kammaren beslutade kl. 15.50 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

14 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 29 januari

TU6 Sjöfartsfrågor

Punkt 1 (Förutsättningar för svensk sjöfart)

1. utskottet
2. res. 1 (S, MP, V)

Votering:

161 för utskottet
128 för res. 1
60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 M, 21 FP, 20 C, 16 SD, 16 KD
För res. 1: 88 S, 25 MP, 15 V
Frånvarande: 24 S, 19 M, 3 FP, 3 C, 4 SD, 4 V, 3 KD

Punkt 3 (Inlandssjöfart)

1. utskottet
2. res. 3 (S, MP, V)

Votering:

161 för utskottet
128 för res. 3
60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 M, 21 FP, 20 C, 16 SD, 16 KD
För res. 3: 88 S, 25 MP, 15 V
Frånvarande: 24 S, 19 M, 3 FP, 3 C, 4 SD, 4 V, 3 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU8 Infrastrukturavgifter på väg

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

271 för utskottet

17 för res.

1 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 88 M, 24 MP, 21 FP, 20 C, 14 V, 16 KD

För res.: 1 MP, 16 SD

Avstod: 1 V

Frånvarande: 24 S, 19 M, 3 FP, 3 C, 4 SD, 4 V, 3 KD

Bodil Ceballos (MP) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

15 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

UU4 Kommissionens arbetsprogram 2014

1. utskottet

2. utskottets förslag till beslut med godkännande av motiveringen i res. 1 (MP)

3. utskottets förslag till beslut med godkännande av motiveringen i res. 2 (SD)

4. utskottets förslag till beslut med godkännande av motiveringen i res. 3 (V)

Förberedande votering 1:

16 för res. 2

16 för res. 3

257 avstod

60 frånvarande

Andre vice talmannen konstaterade att lika röstetal uppkommit. Utgången skulle avgöras genom lottning.

Andre vice talmannen anmodade Hans Hoff (S) och Åsa Torstensson (C) att fungera som kontrollanter vid lottningen samt Patrick Reslow (M) att förrätta lottningen.

Den upptagna lottsedeln visade ett nej och kammaren hade således antagit res 3.

Förberedande votering 2:

26 för res. 1

15 för res. 3

247 avstod

61 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:
233 för utskottet
25 för res. 1

31 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 88 M, 21 FP, 20 C, 16 KD

För res. 1: 25 MP

Avstod: 16 SD, 15 V

Frånvarande: 24 S, 19 M, 3 FP, 3 C, 4 SD, 4 V, 3 KD

Prot. 2013/14:65
5 februari

UU13 Ny inriktning för EU:s strategi för Östersjöregionen

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU15 Ändring i lagen om handel med utsläppsrätter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU9 Hyresrätt m.m.

Punkt 1 (Hyressättning)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

258 för utskottet

16 för res. 1

15 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 88 M, 25 MP, 21 FP, 20 C, 16 KD

För res. 1: 16 SD

Avstod: 15 V

Frånvarande: 24 S, 19 M, 3 FP, 3 C, 4 SD, 4 V, 3 KD

Punkt 2 (Skyddsregeln)

1. utskottet

2. res. 3 (S, V)

Votering:

185 för utskottet

104 för res. 3

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 M, 24 MP, 21 FP, 20 C, 16 SD, 16 KD

För res. 3: 88 S, 1 MP, 15 V

Frånvarande: 24 S, 19 M, 3 FP, 3 C, 4 SD, 4 V, 3 KD

Bodil Ceballos (MP) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 5 (Lagen om uthyrning av egen bostad)

1. utskottet
2. res. 6 (S, SD)

Votering:

152 för utskottet

105 för res. 6

31 avstod

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 M, 7 MP, 21 FP, 20 C, 16 KD

För res. 6: 88 S, 1 MP, 16 SD

Avstod: 16 MP, 15 V

Frånvarande: 24 S, 19 M, 1 MP, 3 FP, 3 C, 4 SD, 4 V, 3 KD

Jabar Amin och Bodil Ceballos (båda MP) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 7 (Rätten till ett hyreskontrakt)

1. utskottet
2. res. 11 (V)

Votering:

274 för utskottet

15 för res. 11

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 88 M, 25 MP, 21 FP, 20 C, 16 SD, 16 KD

För res. 11: 15 V

Frånvarande: 24 S, 19 M, 3 FP, 3 C, 4 SD, 4 V, 3 KD

Punkt 8 (Vräkning)

1. utskottet
2. res. 12 (S, MP, V)

Votering:

161 för utskottet

128 för res. 12

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 M, 21 FP, 20 C, 16 SD, 16 KD

För res. 12: 88 S, 25 MP, 15 V

Frånvarande: 24 S, 19 M, 3 FP, 3 C, 4 SD, 4 V, 3 KD

Punkt 9 (Förvärv av hyresfastigheter m.m.)

1. utskottet
2. res. 13 (S, V)

Votering:

187 för utskottet

102 för res. 13

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 88 M, 25 MP, 21 FP, 20 C, 16 SD, 16 KD

För res. 13: 87 S, 15 V

Frånvarande: 24 S, 19 M, 3 FP, 3 C, 4 SD, 4 V, 3 KD

Lena Sommestad (S) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Prot. 2013/14:65

5 februari

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU13 Sanktionsavgift vid bristande kreditprövningar

Kammaren biföll utskottets förslag.

16 § (forts. från 13 §) Spelfrågor (forts. KrU6)

Spelfrågor

Anf. 111 TORBJÖRN BJÖRLUND (V):

Herr talman! Det var någon som sade: Nu står vi här igen. Det är bara att instämma. Vi har haft den här debatten ett antal gånger förut, och väldigt lite har förändrats.

Vänsterpartiet har i det här betänkandet ett särskilt yttrande, där vi återigen slår fast vår linje när det gäller spelpolitiken. Det är få saker som har förändrats på så vis att vi skulle kunna ändra vår syn. Ändå känns det lite konstigt att stå och yrka bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet. Det brukar vi inte alltid göra i Vänsterpartiet. Men i det här fallet har vi faktiskt tagit ställning för att betänkandet i dess helhet är det vi står för. Vi har synpunkter på olika saker, men vi yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Spelpolitiken är på ett sätt hela tiden satt under lupp. Det händer saker. Men det finns ingenting som på något sätt har revolutionerat vår syn på hur spelpolitiken ska se ut. Vi är fortfarande väldigt tveksamma till en omreglering till licenser. Vi tror inte att det ger en bättre spelmarknad. Vi är för en reglering där man mer ser till hur man reglerar spelmissbruk och rättar till de sakerna, till exempel genom att göra som man har gjort i Norge. Några var inne på att det här håller på att förändras. Man har bytt regering i Norge, och det kan vara så att synen förändras av den anledningen också.

Vi intar i betänkandet en inställning som jag tycker fortfarande är gångbar, nämligen att vi måste vänta in ett antal saker för att se vad vi egentligen ska göra och göra det på rätt sätt. Vi tror att det är en bättre väg att gå att reglera spelmarknaden på så sätt att vi inte släpper in marknadskrafter som har maximal vinst som drivkraft. Det tror vi är sämre.

Dessutom finns problemet med licensförfarandet att även om vi inför licenser finns det andra aktörer utanför som vill in. Det kan påverka hela spelmarknaden. Kärnan är nu hur vi ska licensiera internet-spelet och släppa in aktörer där. Man vill visa en bild av att det har blivit så mycket större skatteintäkter. Men erfarenheten visar att privata bolag gör vad de kan för att komma undan skatt. De vill ha maximal vinst. De bolag som finns på den här marknaden är definitivt vinstjagande bolag. De vill inte dela med sig av pengarna annat än till ägarna. Det är ett dilemma som man ska ta hänsyn till.

Vi har tittat mer på den modell som finns i Norge. Vi vet inte exakt hur det ser ut, och den modellen är kanske inte fulländad, men att på något sätt reglera nätspelet genom att begränsa tillgången tror vi är ett bättre sätt än att släppa det fritt. Jag tror inte att licensförandet skulle vara en lösning heller. Man bör hellre titta på en begränsning. Någon jämförde med Systembolaget. Genom Systembolaget har vi begränsat den illegala sprittillverkningen och tillgången till sprit. Jag tror att det går att göra en jämförelse, även om det haltar lite grann.

Något som är lite anmärkningsvärt, men kanske också lite glädjande, för oss i alla fall, är att det är en väldigt stor splittring på den borgerliga sidan. Vi har en minister som säger: Så här gör vi! Sedan finns det ett antal personer som företräder en annan linje och säger: Nej, vi gör så här! Detta visar också hur komplex frågan är. Vi har varit inne på det. Jag tror att processen kommer att ta sin tid. Det dröjer kanske ett par år till innan vi får en reglering som är byggd på erfarenhet och på svenska förhållanden.

När det gäller jämförelsen med andra länder vill jag också påpeka att grunden till spelmarknaden, i alla fall i Sverige, är idrottsrörelsen och idrottsverksamhet på olika sätt. Tipstjänst bildades 1934 utifrån ett försök att reglera spel på idrott, framför allt, vilket har gjort att vi har följt med och fått en kultur.

Vi vet att kopplingen till idrotten i Sverige är rätt stark. Den svenska idrottsrörelsen ser inte ut på samma sätt som den gör i till exempel Danmark. En viktig faktor att också ta hänsyn till är hur kopplingen till idrotten ser ut, och vad vi gör för att bäst värna idrotten. En av våra absolut viktigaste ståndpunkter är att man ser till att vi har en svensk idrottsrörelse som på flera olika sätt gynnas av det spel som pågår.

I betänkandet har man varit inne på olika saker. Det handlar både om stödet till idrotten men också om sponsringen och om hur den kan gynna idrotten på bästa sätt. Jag tror att det passar bäst om man på något sätt har kvar en reglerad marknad med fokusering på kopplingen till idrotten, vilket vi tycker är bra.

Om man tittar på hur det ser ut i andra länder är det lätt att förivra sig. Man ska vara försiktig med att dra slutsatser innan man verkligen vet. Vi bör titta på hur det ser ut i Danmark, Norge och Finland, kanske även i Europa för att se vart vi ska ta vägen. Ett dilemma är EU:s reglering eller klåfingrighet när det gäller de här bitarna. Vi tycker att Sverige självt ska avgöra. Finansmarknadsministern har också varit tydlig med att vi vill bestämma själva. Det tycker jag är bra, och jag högaktar det.

Det finns även en fara i om vi inte gör detta på rätt sätt. Gustaf Hoffstedt var inne på att vi ska ta *ett* beslut – vi har egentligen bara ett tillfälle för att göra detta på ett bra sätt – och då är det rätt att vänta in resultatet för att se vad som händer och vad man tar med sig för erfarenheter.

Vi kommer troligen att hamna i en situation där vi gör en reglering som inte är riktigt likadan som i dag, men jag tror inte att vi kommer att införa licenser eftersom det kommer att visa sig att det är fel väg att gå. Det här påverkas av hur utvecklingen blir i andra delar av spelmarknaden i de nordiska länderna. Vi tror att det finns en risk för att de mest aggressiva bolagen, som också har en aggressiv marknadsföring, är ute efter att bredda spelandet, inte bara på internet. De vill åt andra marknader, även den fysiska marknaden. Den utvecklingen måste hindras redan nu.

Jag tycker att några av reservationerna har en kärna av något slags uppriktig oro. Man ska ha respekt för både marknadsföring av spel och jämställdhetspolicy. Problemet är att vi inte gärna kan lägga in en reglering i lag om att jämställdhetspolicyn på Svenska Spel ska vara lagreglerad på något sätt. Vi ska nog prova andra vägar innan vi går in på det. Man ska också sätta press på svensk idrott att jobba med jämställdhet på alla plan, även när det gäller sponsring. Men jag tror inte att den här vägen är framkomlig just nu. Vi tjänar på att ha lite is i magen ett tag till även där.

Den väg vi har valt i dag och väntan på att hitta rätt läge är bra. Men jag tror också att Vänsterpartiets linje kommer att vinna. Vi kommer att upptäcka att den reglering, om man ska kalla det för monopolsituation, som vi har i dag tjänar svensk idrott bäst. Det tjänar också folkhälsan bättre att förhindra spelmissbruk och att ta hand om missbruk, vilket också förekommer i dag.

Anf. 112 AGNETA BÖRJESSON (MP) replik:

Herr talman! Torbjörn Björlund är den som försvarar regeringens politik här i kammaren, och vi ser något helt annat från allianspartierna här inne.

Jag hade egentligen tänkt fråga om jämställdhetspolicyn som Torbjörn Björlund kommenterade i slutet och som vi föreslår i reservation nr 3. Vänsterpartiet har, precis som Folkpartiet, ganska hög svansföring när det gäller att stå upp för att vara ett feministiskt parti. De har en tradition av att göra mycket bra saker när det gäller det.

Vi föreslår inte att man ska lagreglera, men vi föreslår att Svenska Spel ska få i uppdrag att ta fram en policy för sin sponsorverksamhet sett ur ett jämställdhetsperspektiv och därmed följa de regeringsintentioner som redan finns.

Tycker Torbjörn Björlund att den bästa sponsoridén som vårt statliga bolag håller på med är att fem manligt dominerade idrottsorganisationer ska få ta del av de 200 miljoner som Svenska Spel sponsrar med?

Anf. 113 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik:

Herr talman! Jag håller inte med om att vi försvarar regeringens politik, däremot försvarar vi tålmodet att vänta. Vi vet inte vad den regering som kommer efter valet kommer att besluta. Det kommer att bli en ny regering, och den regeringen får ta ställning till det. Hur den regeringen ser ut kommer vi att få se, men jag är nästan övertygad om att det inte är den här regeringen.

När det gäller jämställdhet är jag övertygad om att vi måste sätta press på alla delar av idrottsrörelsen att jobba med jämställdhet. Men att detta skulle vara avgörande för hur jämställdheten påverkas inom idrotten på något sätt tror inte jag. Man ska vara kritisk mot hur de sponsrar och om de är ojämsställda, men detta handlar också om hur man lyfter upp svensk idrott i sig.

Om fem manligt dominerade idrotter får mest pengar ska man kanske pressa på för att lika mycket pengar ges till den kvinnliga delen av de fem idrotterna. Det tycker jag dock inte att vi kan besluta om i riksdagen. Inställningen är sympatisk, men vi har inte tillräckligt mycket på fötterna för att bifalla den motionen.

I fråga om idrott och idrottspolitik i sig, för det påverkas av detta, kan jag däremot tycka att man definitivt kan jobba med jämställdhet på ett annat sätt. Det som hände med bilen till Anders Svensson på Fotbollsgalan är definitivt ett stort övertramp. Men det är också idrottsrörelsen i stort som ska ta ansvar för det.

Det är sympatiskt, men det går inte att göra på det här sättet. Däremot kan vi hitta vägar för att påverka detta när det gäller idrottspolitiska frågor.

Om Svenska Spel sedan ska ställas till svars för hur de sponsrar är kanske en lite större fråga än att vi ska ta det här i riksdagen.

Anf. 114 AGNETA BÖRJESSON (MP) replik:

Herr talman! Jag tror att alla, här i kammaren och på alla möjliga olika håll, sätter press på idrottsrörelsen. Men jag tror också att vi är väl medvetna om att pengar styr oerhört mycket när det gäller jämställdhet. När hockeykillarna får de bästa tiderna i ishallen och konståkningstjejeerna får de sämsta tiderna är det upprörande. När Hockeyförbundet får mer pengar än organisationer med fler tjejer är det också upprörande.

Här borde verkligen de statliga bolagen gå före. Det står redan inskrivet att ge dem ett sådant uppdrag. Det är helt i linje med allt som tidigare regeringar och nuvarande regering tycker.

Detta är verkligen inte en orimlig fråga.

Anf. 115 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik:

Herr talman! Jag tycker också att det är sympatiskt och att man ska göra det. Problemet är att idrottsrörelsen behöver göra det inifrån.

Förslaget innebär att om man lägger pengar på Fotbollförbundet ska de pressas att lägga nästan lika mycket pengar på tjejerna som på killarna eftersom det är då vi får resultat. Att på något sätt detaljreglera att man ska lägga lika mycket pengar på damfotboll som på herrfotboll och inte låta idrotten själv ta det beslutet kan vara fel väg att gå.

Vi skulle kunna kräva i lag att det ska vara precis lika, men jag tror inte att det är rätt väg att gå. Vi når inte resultat på grund av det. Det måste vara helt andra drivkrafter för att det ska fungera. Man måste ha respekt för idrottens självbestämmande när det gäller att jobba med jämställdhet samtidigt som man pressar dem att göra det.

Om sponsorpengarna från Svenska Spel används på fel sätt av Fotbollförbundet ska man säga det. Att Svenska Spel på något sätt ska ta ansvar för hur fotbollen fördelar pengarna är dock lite tvivelaktigt, om man säger så.

Det är svårt att ta ställning rakt av för en sådan sak. Men, som sagt, jag tycker att det finns en kärna av rätt tänkande. Det är svårt att ta ställning i det här läget. Det måste vara idrottsrörelsen själv som fattar det beslutet.

Anf. 116 GUSTAF HOFFSTEDT (M) replik:

Herr talman! Det är ju flera representanter här från den rödgröna sidan som har talat om en splittrad allians och en splittrad borgerlighet. Jag vill bara påminna om att vi har hört rödgröna representanter från Socialdemokraterna och Miljöpartiet påpeka att vi inte kan vänta längre. Det har sett ut som gamla affischer från Socialdemokraterna om att man inte

kan vänta. Samtidigt kan vi här höra Torbjörn Björlund sjunga långsamhetens lov. Ju segare och långsammare det här går, desto bättre, det är budskapet från Vänsterpartiet. Där kan man verkligen tala om splittring.

Då vill jag påpeka för Torbjörn Björlund att i ett avseende bör ni inte vänta, och det gäller att titta på Norge, om ni pläderar för monopolmodellen. Precis som jag sade i mitt huvudförande är man i Norge på väg att överge den modellen, för den fungerar uselt. I Norge finns det en mycket hög andel av spel på den illegala marknaden.

Torbjörn Björlund frågar sig: Om man inför ett licenssystem, kommer det då ändå inte att finnas skumraskföretag? Är detta någonting som en licens verkligen löser? Jag visade just att Danmark har en kanalisering på drygt 95 procent. Den svenska kanaliseringen, alltså spel på legala sajter, uppgår till 50 procent, och den siffran är sjunkande. Hur ser Torbjörn Björlund på det faktum att illegala spel förekommer i länder med monopol, men att det just inte förekommer i länder med licenser?

Anf. 117 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik:

Herr talman! Först när det gäller långsamhetens lov: Jo, jag kan tycka att vi bör ha tålamod i politiken. Gustaf Hoffstedt försvarade regeringens politik och sade att det är bra att och vänta in lite. Samtidigt vill han driva på för att införa ett licensförfarande. Det är väldigt motsägelsefullt. Det blir lite schizofrent i fråga om regeringens politik och de borgerliga partiernas riksdagspolitik.

Men när det gäller monopolsituationen och illegalt spel: Vi vet inte riktigt än vart det tar vägen. Jag menar att illegalt spel kanske inte ska motverkas genom att man släpper in dessa aktörer. Det är ungefär som att man släpper in hembrännare på en marknad, för då blir de legala.

Jag tror att det finns andra mekanismer som måste till. Det är därför som regleringen och monopolsituationen måste hitta sin väg. Illegalt spel kommer att förekomma i alla fall. Frågan är bara hur stor den marknaden är. Ökar den måste man motverka det, men jag tror inte att det är licenssystemet som kan göra det.

Om vi har 5, 15, 25 legala bolag kommer det ändå att finnas 5, 15, 25 bolag som är illegala. Detta är dilemmat med internetspelen. Vad gör vi om det blir 50 licensierade bolag och 50 bolag som är utanför systemet? Hur motverkar vi det? Hur ser den utvecklingen ut?

Detta är dilemmat med licenser. Om man kunde garantera att det blir en ren marknad enbart med licenser skulle också jag säga ja. Men det finns inte. Det är därför som man måste tänka till. Genom att ha monopol för att reglera marknaden kan vi tillgodose idrottsrörelsen och spelmissbrukares behov av hjälp. Jag tror inte att det går att göra på samma sätt med ett licensförfarande. Det är i alla fall vår utgångspunkt.

Anf. 118 GUSTAF HOFFSTEDT (M) replik:

Herr talman! Det är i och för sig riktigt att varken jag eller någon annan kan skapa ett 100-procentigt system där det råder vattentäta skott mellan den legala verksamheten och den illegala verksamheten. Men det är väl en himmelsvid skillnad om kanaliseringen – det lagliga spelandet – är drygt 95 procent som i Danmark medan den i Norge och Sverige är 50 procent, alltså hälften av spelandet är illegalt. Det är ju därför som allianspartierna, och glädjande nog också Socialdemokraterna och Miljöpar-

tiet, gärna vill se en övergång till licenser. Vi vill släppa in de sjysta privata bolagen, beskatta dem och se till att de uppfyller alla våra krav för att bekämpa spelmissbruk och att hålla de osjysta bolagen utanför. I dag är det bara ett sammelsurium.

Avslutningsvis vill jag fråga Torbjörn Björlund vilka metoder som han vill använda sig av för att upprätthålla det monopol som Torbjörn Björlund uppenbarligen vill att vi ska ha kvar. Jag antar att han inte är nöjd med den dåliga kanaliseringen som vi har i Sverige. Vilka metoder vill Torbjörn Björlund använda för att få en högre kanalisering vid ett monopol? Jag tror i och för sig inte på det, men det vore ändå intressant att höra om Torbjörn Björlund vill reglera friheten på internet eller om han vill införa reklambud i strid med EU-rätten. Eller finns det andra förslag från Torbjörn Björlund?

Anf. 119 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik:

Herr talman! Dilemmat är att om man inför ett licensförfarande, då gör man före detta illegala bolag legala. Man flyttar dem från den ena sidan gränsen till den andra. Ett bolag blir legalt därför att det har fått licens. Hur det påverkar övriga spelmarknaden har vi inte sett än. I Danmark är det 95 procent legala bolag medan det är 50 procent i Sverige. Det är för att man har gjort bolagen legala. Det är det här som är dilemmat: Var är den illegala delen? Dessutom kan man få en ännu större illegal marknad. Införs det licenser är det fler som vill in på marknaden. Vad gör vi med bolag som är illegala? Vad tänker Gustaf Hoffstedt göra åt de illegala bolagen, de bolag som inte är licensierade?

Det handlar också om metoder för att hindra detta med teknik. När det gäller internet handlar det om teknik. Man har provat vissa saker. Gustaf Hoffstedt hävdar att det inte alls fungerar i Norge. Jag vill se det innan jag är tvärsäker.

Det finns också andra saker som man kan göra tekniskt. Man kan blockera vissa saker. Det är intressant att titta närmare på. Om det sedan fungerar, är bra eller dåligt får man titta på det i förlängningen.

Vi måste titta på tekniska lösningar på en reglerad marknad. Någon var tidigare inne på internets problematik. Oavsett vad det är kan det vara svårt att blockera vissa sajter, oavsett om det rör sig om pedofili eller annat. Det finns alltså alltid en jakt på att hitta tekniska lösningar som gör att man får en bättre kontroll över det oreglerade spelandet som finns.

Norge som har genomfört detta har erfarenheter som vi kan dra nytta av. Antingen gör vi som Norge, eller också gör vi inte det. Vi får se hur det ser ut. Men det går inte att hitta någonting i dag. Det är därför som långsamhetens lov är rätt bra. Vi får vänta och se.

Anf. 120 LARS-AXEL NORDELL (KD):

Herr talman! Ungefär 2 procent av befolkningen i vårt land har ett spelberoende, och ytterligare ungefär 5 procent ligger i riskzonen för att utveckla ett sådant. Totalt bör det alltså röra sig om någonstans mellan 200 000 och 600 000 personer som redan har utvecklat eller som är på väg att utveckla ett spelberoende.

För de allra flesta är spel en underhållningsform som innebär både spänning och nöje. Men det finns samtidigt risker med spel. Som politiskt förtroendevalda har vi naturligtvis ett ansvar för att göra regelverket kring spelfrågor så bra som möjligt, och jag tror att vi alla är besjälade av det. Vi kan vara överens om att risken för att människor hamnar i spelberoende eller missbruk ska minimeras, och för dem som drabbas måste det finnas möjligheter att få hjälp att ta sig ur sitt beroende. Därför är det överordnade målet för Kristdemokraternas spelpolitik en sund och säker spelmarknad, där sociala skyddsintressen och efterfrågan på spel tillgodoses under kontrollerade former.

En kraftigt växande andel av spelandet sker i dag utanför den reglerade marknaden, vilket vi har hört alla vittna om i dag. Det ställer nya krav på att uppnå en säker och sund spelmarknad. Problemet växer i takt med att allt fler typer av beroendeframkallande spelformer etablerar sig. Inte minst spelandet via nätet har vuxit kraftigt på senare år. Det här är helt nya utmaningar som kommit sedan internet etablerades och blev användarvänligt i början av 90-talet. Innan dess var det här inte ett problem, i alla fall inte på nätet.

Allt fler börjar förstå att spelmissbruk kan jämföras med andra typer av beroenden och i många avseenden liknar exempelvis alkoholmissbruk. Det leder till samma tvångsmässiga beteenden där allt annat i vardagen ställs åt sidan för att tillfredsställa beroendet. Sidoeffekter som kriminalitet och skuldsättningar är andra typer av problem som ofta följer i spelmissbrukets spår.

Herr talman! Trots detta behandlas ändå inte spelmissbruk på samma sätt som annat missbruk från det offentliga sida i dag. Vård och behandling är ojämnt fördelade över landet. En uppgift som jag har är att endast 30 av landets 290 kommuner i dag kan erbjuda specialiserad spelberoendebehandling. De flesta resurserna finns i storstäderna.

Socialtjänstlagen är inte tydlig när det gäller ansvarstagande för spelmissbruk. Det är något som behöver ändras. Utgångspunkten bör vara att vårdinsatser för spelberoende jämföras med annat missbruk och inkluderas i socialtjänstlagen.

Vi kan också notera att civilsamhället gått in och tagit ett stort ansvar i dessa frågor. Organisationer som exempelvis Surfä Lugnt adresserar bland annat digitalt spelmissbruk och har på ett imponerande sätt samlat många aktörer och nått ut brett i samhället. Vi har också sett hur olika former av missbruksvård som riktar sig till just spelmissbrukare har startats på helt ideell basis och utan initiativ från det offentliga.

Herr talman! Från Kristdemokraternas sida hade vi gärna sett att regeringen agerat snabbare och mer resolut i dessa frågor. Spelmonopolet har i och med internet och globaliseringen spelat ut sin roll, och vi måste hitta nya sätt att reglera spelverksamheten som gör att fler bolag omfattas av lagstiftarens begränsningar. Monopolet må ha tjänat en roll när spelandet i princip var begränsat till försäljning av lotter över disk. Det är ju ett tag sedan det var begränsat enbart till det. Den tiden är förbi, och ju snabbare vi anpassar lagstiftningen till nutid, desto snabbare kan vi ta itu med de problem som vi nu står inför.

Även om Svenska Spel också försöker möta nätkonkurrensen från utlandet domineras nätspelet helt av utländska bolag utanför svensk kontroll. Vi vet att vi i denna kammare har föga att säga till om när det

gäller innehållet på servrar i andra länder. Man kan därför ifrågasätta om vi verkligen har ett monopol eller om vi bara har en lagstiftning som hävdar att det ska förhålla sig på det viset. Vi behöver en lagstiftning som möter verkligheten. Ett spelmonopol på papperet är inte att ta socialt ansvar.

Herr talman! En omreglering av spelmarknaden på nätet som innebär att privata aktörer kan söka licens menar vi är vägen framåt. Vi tänker oss ett licenssystem där bolagen aktivt måste följa de krav som sätts upp av riksdagen. Naturligtvis kommer vi även under sådana förhållanden att få problem med spelbolag som struntar i att ansluta sig. Men i likhet med tidigare talare tror jag också att det finns ett stort intresse från många att vara med. Med ett licenssystem skulle vi kunna uppmuntra utländska spelaktörer att ta ansvar för spelandets många baksidor.

Vår tanke är att Lotteriinspektionen ombildas och ges mer muskler och större ansvar. Men man får inte glömma spelbranschens eget ansvar. Spelbolagen har möjlighet att komma överens om och följa egna höga krav. Spelbranschens etiska råd arbetar redan i dag med att ta fram en gemensam standard för socialt ansvar i spelverksamhet. Att spelbolagen själva agerar och tar ansvar tycker vi är viktigt.

Vi hade som sagt gärna sett att regeringen skyndsamt kommit med förslag i syfte att få till stånd en omreglering av den svenska spelmarknaden till ett licenssystem där också det omfattande internetspelandet fångas in. Sverige kommer att vara tvunget att överge dagens system. Det är bara en fråga om tid, menar vi. Självklart bör vi dra nytta av erfarenheter från de länder som genomfört en omreglering, till exempel Danmark som vi har pratat om här i dag. De har nu två års erfarenhet av en omreglerad spelmarknad, och det ska vi naturligtvis dra nytta av.

Det är, herr talman, klokt att avvakta Lotteriinspektionens omvärldsbvakning med den fördjupade studien om spelregleringen och dess effekter i de länder som har genomfört en sådan omreglering. Vi lär med andra ord åter mötas i denna kammare och diskutera den här frågan. Det är jag övertygad om. Till dess får jag, trots vår syn att det hade kunnat finnas en snabbare väg, yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande KrU6.

(Applåder)

Anf. 121 MARGARETA LARSSON (SD) replik:

Herr talman! Till skillnad från Moderaterna, som vanligtvis är mer intresserade av bolag som ska kunna tjäna pengar, mycket pengar, och av att allt ska kunna konkurrensutsättas har Kristdemokraterna en profil som vill värna etiken i samhället. Men i er motion vill ni precis som Moderaterna släppa aktörerna fria. Hur rimmar det med att det står att målet med Kristdemokraternas spelpolitik ska vara en sund och säker spelmarknad?

Man borde förstå att om ett dussintal olika spelaktörer släpps in på spelmarknaden ökar konkurrensen om spelarna. Borde det då inte innebära en än mer aggressiv marknadsföring som medför att fler kommer att lockas in i spel och därmed också sociala och ekonomiska svårigheter? Hur kan då er modell uppfylla en vision om en sund och säker spelmarknad?

Anf. 122 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Margareta Larsson! Hela idén med att ha ett licenssystem bygger på att komma överens. Du säger att vi skulle släppa in alla aktörer, men det här bygger på att man tar ett ansvar. Därför går vi ifrån en situation i dag där spelmarknaden är helt fri och vi överöses av reklam i tv. Vi lever alltså i det samhället redan i dag där vi överöses av reklam för dessa spel. Hela tanken med att ha ett licenssystem är att man ställer upp, gör det säkert och bra och tar ett socialt ansvar. Det är vad vi vill åstadkomma. Därför förstår jag inte riktigt din fråga. Du säger att vi släpper in vilka som helst. Det handlar om att vi vill uppnå att det här ansvaret tas.

Anf. 123 MARGARETA LARSSON (SD) replik:

Herr talman! Även om ett privat licenssystem införs kommer det inte att fungera i praktiken, befarar jag. Vi i Sverige kan till exempel inte förbjuda spelbolag att tjäna pengar. Man borde begripa att inget bolag vill gå in på en konsumentmarknad utan möjlighet att bredda den. Alla de här aktörerna som Kristdemokraterna vill få in på marknaden kommer att slåss om marknadsandelar och få fler att spela.

Vi föreslår i stället en ansvarsfull spelpolitik baserad på tydlig kontroll. Utgångspunkten för oss är inte att förbjuda reklam för spel utan att göra det praktiskt möjligt att reglera marknadsföringen så att inte fler spelar och framför allt så att inte fler riskerar att fastna i spelmissbruk.

Anf. 124 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Herr talman! Ni får ursäkta mig, men jag får inte riktigt ihop det du säger, Margareta Larsson. Vi går från en situation där vi redan i dag har de här problemen som vi vill komma åt. Så ser det ut. Vi vet att många tjänar stora pengar på detta, och vi vet att de inte tar det ansvar som vi vill att de ska ta.

Med ett sådant system med licenser som vi föreslår tror jag att det blir intressant att vara med för många. Jag tror inte att alla kommer med – så naiv är jag inte. Men jag tror att många är intresserade av att vara med och spela i den här ligan, som det blir, där man tillsammans tar ett större ansvar. Då undanröjer vi de problem som redan finns i dag och som inte heller Sverigedemokraterna kan bortse ifrån. Det kan inte vara en hemlighet att vi redan i dag har de problem som du målar upp skulle bli problemet i morgon.

Helt klart kommer det här att röja upp en marknad som i dag är – som vi hörde här tidigare – lite vilda västern.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 februari.)

Anf. 125 HANS EKSTRÖM (S):

Herr talman! Vi ska diskutera de kommunala frågorna, det kommunala självstyret och de förslag i form av motioner som har kommit in inom det området.

Det kommunala självstyret i Sverige är grundlagsfäst och har en väldigt stark ställning. Det beror mycket på att det kommunala självstyret sedan det kom till på 1860-talet har utvecklats via successiva reformer där man har tagit till sig olika saker undan för undan. Därför är det värdefullt att det läggs fram olika förslag för hur det kommunala självstyret kan utvecklas.

Därför kan det verka lite snålt att jag yrkar bifall till förslaget i KU:s betänkande med undantag för punkt 7 där jag yrkar bifall till reservationen. KU:s betänkande innebär ju faktiskt avslag på motionerna.

Jag ska ändå nämna en av motionerna och säga att jag tycker att motionären talar om något som är ett stort problem och som vi kommer att tvingas ta tag i inom det svenska samhället. Det gäller motionen om kommunreformen i Skåne, men jag skulle nog vilja säga att behovet av en kommunreform finns i hela Sverige.

Vi har i stora delar av landet uppenbara problem med väldigt små kommuner som inte längre förmår leverera den samhällsservice som medborgarna har rätt till eller upprätthålla tillräcklig kvalitet vid rekrytering av personal. Det börjar faktiskt också bli problem med rekrytering av förtroendevalda.

Jag satt själv med i en statlig utredning som lade fram ett förslag om möjligheter för små kommuner att minska sina fullmäktigeförsamlingar. Bakgrunden till det är uppenbara problem för de politiska partierna att hitta tillräckligt med kandidater i mindre kommuner. Därför menar jag att den här frågan säkert kommer att återkomma till riksdagens bord senare.

Den fråga där vi vill reservera oss mot majoritetsförslaget i utskottet gäller punkt 7. Den handlar om bestämmelser runt tolkverksamheten och möjligheter för kommuner att utföra tjänster åt andra kommuner inom tolkverksamheten.

I dag är det så att kommunerna egentligen inte har möjlighet att utföra service åt varandra. Man ska antingen upphandla enligt lagen om offentlig upphandling på det vanliga, ganska krångliga sättet eller också ska man bilda kommunalförbund, vilket är en ganska omfattande byråkratisk åtgärd med ett stort omgivande regelverk, för att kunna utföra tjänster åt varandra.

Vi menar att det påverkar kvaliteten på tolktjänster menligt att större kommuner inte kan hjälpa mindre kommuner på ett ganska enkelt sätt genom att utföra tjänster åt varandra. Därför menar Lena Sommestad i den motion som hon har lagt fram att man behöver göra förändringar i lagstiftningen som möjliggör detta. Därför yrkar jag bifall till reservation 2 under punkt 7.

Anf. 126 JONAS ÅKERLUND (SD):

Herr talman! En av förutsättningarna för att vi ska ha en levande demokrati är att vi har tillräckligt många människor som är politiskt engagerade. Därför är det ganska oroande att man då och då ser uppgifter om just det som Hans Ekström nämnde, att det är svårt att få folk att engagera sig.

Många unga som är engagerade tröttnar ganska fort och lämnar kommunpolitiken. Det kan naturligtvis i vissa fall bero på hot. Det kan bero på många andra saker. Men det kan också bero på att de uppfattar kommunpolitiken som ganska obegriplig, och det är inte så konstigt om de är företrädare för ett litet parti.

För att förstå politiken behöver man veta vad som händer i styrelser, nämnder och arbetsutskott. Vi tror att det skulle vara mycket lättare att möjliggöra för folk att förstå vad som händer och på det sättet hålla engagemanget vid liv om det var möjligt även för den som företräder ett litet parti att åtminstone få närvara vid arbetet, höra vad som händer och kunna förklara det för de väljare som har valt vederbörande.

Ibland noterar vi dessutom att det efter ett val görs en förändring och man krymper de här utskotten så att det blir ännu svårare att få plats. Då finns risken att många, inte bara unga utan andra företrädare för just mindre partier, inte kan undgå att höra budskapet: Håll er utanför! Demokratien sköter vi bäst själva.

Detta är en mycket olycklig utveckling, och det är mot den bakgrunden jag yrkar bifall till vår reservation.

Anf. 127 SEDAT DOGRU (M):

Herr talman! Det här betänkandet behandlar motioner från den allmänna motionstiden. Det är kul att se så många ledamöter som är intresserade av de kommunala frågorna.

Här finns motioner om allt från oberoende kommunal revision, kommunindelning och titeln borgmästare till representation i nämnder och kommunal tolkförmedling, för att nämna några.

Om motionen om representation i nämnder, utskott och styrelser vill jag säga att det i dag finns regler om proportionella val i kommunallagens 5 kap. 46 §. Där står det att om en minoritet begär det ska lagen tillämpas, vilket också framkommer tydligt i betänkandet.

Om man utgår från motionärernas förslag skulle motionen om kommunal tolkförmedling enligt Statskontoret inte leda till några uppenbara förbättringar. Här håller jag med Statskontoret i det som framkommer i rapporten *En tolkningsfråga*, som kom för några år sedan. I den slås det fast att den nuvarande organisationen är bra. Utskottet konstaterar att man kan lösa situationer av det slag som motionärerna pekar på inom dagens regelverk.

Motionen om att införa titeln borgmästare tycker jag är intressant. Som utskottet konstaterar skulle det vara svårt med hänsyn till att borgmästare i Sverige historiskt sett inte i första hand förknippades med politik.

I höstas beslutade riksdagen i betänkandet *Vital kommunal demokrati* om ändringar i kommunallagens 4 kap. 2 §. Syftet var att få ett förtydligande om förtroendevalda som innehar uppdrag på hel- eller deltid och deras olika roller i styrningen av kommunerna och landstingen.

Det är fortfarande fritt fram för kommuner och landsting att använda andra benämningar än kommunalråd, landstingsråd och oppositionsråd. Den möjligheten kvarstår.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 128 LARS-ARNE STAXÄNG (M):

Fru talman! Redan på 1800-talet skedde den första kommunreformen, när man slog ihop socknarna ute i de svenska bygderna. Vi vet sedan att det skedde två reformer under 1900-talet: i början av 1950-talet och i början av 1970-talet. Jag tror faktiskt att tiden är mogen för att titta på en ny reform.

Vi står inför stora utmaningar i framtiden, med ett mindre antal arbetsföra som ska försörja ett större antal äldre. Detta kommer att medföra påfrestningar för kommuners service och verksamheter gentemot sina medborgare. Det gäller både skolan, äldreomsorgen och all annan service som en kommun lagligen ska ha.

Redan i dag hör man nästan varje vecka någon berättelse eller redogörelse från kommuner som inte klarar sina uppgifter på grund av otillräcklig kompetens, bristande resurser och också ibland politisk oförmåga av olika anledningar.

I många fall har kommuninvånarna inte mycket att erinra om när det gäller var kommunledningskontoret ligger eller var den politiska ledningen finns. Det som är viktigt är att den kommunala servicen fungerar. Vi måste ha ekonomiskt bärkraftiga kommuner i framtiden som har en stabil bas att stå på.

Fru talman! Det är förödande för ett samhälle när en kommun misslyckas med detta och är tvungen att ta till stora avgifts- eller skattehöjningar för att bromsa en negativ utveckling. I Danmark genomfördes en kommunreform för ett antal år sedan. Där var ett av de viktiga benen att en kommun ska ha minst 30 000 invånare för att klara sig någorlunda självständigt.

Vi vill alla att kommunerna ska klara sina åtaganden i framtiden. När många människor blir äldre pressas kommunerna genom att många kompetenta arbetare och tjänstemän går i pension samtidigt som behovet av mer omsorg ökar.

En sammanslagning av kommuner är en omfattande process som kräver genomgripande utredningar och att man har kommunerna med sig i det arbetet. Dagens kommuner har väldigt olika ekonomiska förutsättningar, vilket är en utmaning i sig. Dessutom är namnfrågan i en ny kommun en inte oväsentlig fråga för att behålla identiteten i ett visst geografiskt område. Men om vi ska ha en skola, en omsorg och en service i framtiden som är bra för medborgarna bör frågan om en kommunreform tas upp redan nu.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 februari.)

Utbildningsutskottets betänkande 2013/14:UbU13
Högskolan
föredrogs.

Högskolan

Anf. 129 LOUISE MALMSTRÖM (S):

Fru talman! Jag är ingen vän av onödigt svartmålande. Man måste alltid försöka lyfta blicken och ha perspektiv på tillvaron. Därför vill jag inleda denna min kanske sista debatt här i kammaren med att säga att Sverige på många sätt är ett fantastiskt land eftersom vi nu länge har haft unika möjligheter för många att tillgodogöra sig högre utbildning. Den är avgiftsfri, och vi har byggt ut en väl fungerande infrastruktur av lärosäten som producerar utbildning av hög kvalitet i hela vårt avlånga land. Vi har också ett studiestödssystem som möjliggör studier även för den som kommer från enkla förhållanden. När vi reser i världen och träffar personer från andra länder eller tar emot besök från andra länder händer det att de häpnar över våra generösa villkor.

Att det ser ut så här är resultatet av en medveten politik och medvetna prioriteringar under många år. Till och med den sociala snedrekryteringen lyckades vi med hjälp av olika strategier motverka. Jag är själv ett levande bevis på det. Jag skulle troligen inte ha stått här om det inte vore så.

Förbättrade villkor och utbyggd infrastruktur är historia. Men även på senare år har det skett en viss utveckling. Vi har i enighet ökat forskningsanslag och kvalitetsresurser, även om vi förstås gärna hade skjutit till ännu mer. Vi har försökt öka lärosätenas akademiska frihet och tagit steg i riktning mot ett utvärderingssystem som i högre utsträckning baserar sig på kvalitet. Det är också roligt att konstatera att den yrkeshögskola vi initierade under vår tid har blivit verklighet och succé, eftersom det ställs allt högre krav på utbildning även för dem som inte längtar efter akademiska studier.

Men, och det är ett stort men, det finns också en hel del som vi socialdemokrater inte har ställt oss bakom under de här åren, saker vi hade velat göra annorlunda och saker som vi hade velat göra som inte har gjorts. En del, visserligen goda, ambitioner har också helt kommit på skam.

I utkanten av den ljusa högskolehimmel jag målat upp tornar nu en rad orosmoln upp sig. Jag ska sammanfatta orosmolnen under två huvudrubriker, även om de naturligtvis påverkar och glider in i varandra. Den ena är tillgängligheten och den andra är kvaliteten, och därmed vår möjlighet att konkurrera med andra länder.

Efter att tillgängligheten till högre utbildning ökat under många år i rad tvingas vi konstatera att den i dag minskar, trots att vi lever i en tid där behoven av högre utbildning, mismatchningen på arbetsmarknaden och unga människors önskan om att läsa vidare aldrig varit större. Den nuvarande regeringen ger en mindre andel unga möjligheten att studera, och man har förkastat alla våra strategier för att minska den sociala snedrekryteringen utan att ha några egna idéer om hur man ska bredda den.

För en tid sedan fick utskottet besök av några medelstora universitet som påminde om vilken hög klass deras forskning höll och vilket ansvar de tog för att försörja sin region med till exempel lärare och sjuksköterskor. Detta är något som vi från oppositionen har påpekat länge, men det

känns som om vi har gjort det för döva öron. Den här kvällen tyckte jag mig dock se att det blev en aha-upplevelse för majoriteten.

Det är dags att se över högskolelandskapet för att slå vakt om mångfald, kvalitet och tillgången till god grundutbildning och forskning i hela landet. Det behövs ett nationellt grepp och en dialog med lärosätena om hur de kan utvecklas, profileras och samverka för att stärka högre utbildning och forskning.

När det gäller tillgänglighet är det också hög tid att utveckla möjligheterna till distansutbildningar och massive online open courses. Det är utvecklingar som öppnar oanade möjligheter, och Sverige saknar i dag såväl visioner som strategier för hur vi ska ta till vara de möjligheterna.

Låt oss gå över till det andra orosmolnet, kvaliteten. Den riskeras på många håll i dag. Studenterna behöver fler undervisningstimmar, bättre arbetslivskoppling och mer tid med sina handledare. Lärosätena behöver också ägna sig mer åt pedagogiskt utvecklingsarbete för att öka genomströmningen.

Vi behöver arbeta för en ökad internationalisering, till exempel genom att erbjuda fler och bättre villkor för utländska stipendiater, så att inte lärosätenas stipendiepengar tar slut långt innan behoven gör det, vilket är fallet på många håll i dag. Vi behöver strategier för att minska inkvoteringen av män till toppositionerna inom akademien. Nog måste det handla om inkvotering när de flesta studenter som kliver in på universitetet är kvinnor medan en övervägande majoritet av dem som kliver ut som professorer är män.

Regeringen har en iver att slå vakt om just kvaliteten – man har en bergfast tro att kvalitet alltid utesluter kvantitet och att bara det faktum att kreti och pleti sitter där i föreläsningssalen devalverar värdet på den utbildning som ges. I den iveren har regeringen genomfört en autonomireform som inte alls har lett till ökad akademisk frihet utan till att universitetsledning och administrationer i landet har fått en starkt ställning på bekostnad av undervisande och forskande personal. Det framgår till exempel av en granskning som statsvetenskapliga institutionen i Uppsala har gjort. Och det var precis det som SULF varnade för när autonomireformen sjösattes av Tobias Krantz 2010.

Jag säger inte att allt är nattsvalt. Jag säger inte att Betty, Tina, Yvonne och Emil, utifrån bilden av sitt drömsamhälle, inte har haft goda ambitioner. Det vet jag att ni har. Men för mig känns det ofta lite fyrkantigt och futtigt. Jag vill mer.

Jag vill leva i ett land som inte bara producerar utbildning för att forma 19-åringar så effektivt som möjligt för anställbarhet. Jag vill leva i ett land som också värdesätter bildning, aktiva medborgare, vidsynthet, livslångt lärande och öppenhet för omvärlden.

Jag vill inte bara att alla elever och studenter i det här landet ska kunna räkna. Jag vill också att de ska kunna räkna med sig själva. Jag vill inte bara att de ska kunna skriva utan också att de ska vara med och skriva historia. Jag vill inte bara att de ska kunna läsa utan också att de ska kunna läsa mellan raderna.

Och, fru talman, jag vill inte att begreppet klassresa bara ska stå för den där utflykten eleverna gör till Liseberg eller London tillsammans när de slutar nian – de som har råd. Jag vill att den ska bli verklig och kon-

kret för många fler och att nya generationer får samma möjligheter som jag fick att göra en sådan.

Jag yrkar bifall till reservation 1 och 7, men vi står naturligtvis bakom alla våra reservationer.

(Applåder)

Anf. 130 JABAR AMIN (MP):

Fru talman! Högskolestudier är viktiga för oss alla och viktiga för våra framtida möjligheter i samhället. Studierna bidrar till bildning och till personlig utveckling. Dessutom kan de leda till att vi får de arbeten som vi strävar efter. Studier av god kvalitet kan också leda till att vi kan hävda oss internationellt.

Studier av hög kvalitet förutsätter ett kvalitetssäkringssystem och ett utvärderingsprogram som är av hög kvalitet. Så är inte fallet i dag. Under de senaste åren har vi levt med ett av Utbildningsdepartementet hemsnickrat och undermåligt utvärderingssystem. Det är ett utvärderingssystem som har tagits fram i strid med forskarvärlden och som har fått den europeiska organisationen för kvalitetssäkring Enqa att kasta ut Sverige som ordinarie medlem och förpassa oss till medlem under observation. Det är pinsamt.

Det vi behöver i dag är ett utvärderingssystem som snarare ska mäta utbildningens kvalitet – det handlar alltså om att utbildningen ska säkerställa att studenten når målen – än att bara mäta studentens resultat.

Ett utvärderingssystem blir lyckat om det utformas som ett planeringsverktyg och upplevs som användbart av dem som ska utföra utvärderingen. Systemet ska konstrueras av en självständig myndighet tillsammans med berörda lärosäten och andra berörda aktörer. Dessutom måste systemet vila på forskning och kunskap. Vidare ska utvärderingssystemet vara förutsägbart och transparent.

Regeringens hemmagjorda utvärderingssystem, som har dömts ut av den europeiska utvärderingsorganisationen, uppfyller inte något av de kriterierna.

Fru talman! Utbildningens kvalitet är även kopplad till studenternas möjligheter till lärarledd undervisning. I många utbildningar är den rätten mycket begränsad. Vissa utbildningar, bland annat inom humaniora, har endast ett par timmar lärarledd undervisning per vecka. Detta vill vi i Miljöpartiet ändra på genom att avisera satsningar som gör det möjligt för studenter, oavsett utbildning, att få en genomsnittlig undervisningstid om minst tio timmar per vecka.

Ytterligare en fråga som behöver uppmärksammas i detta sammanhang är universitetslärarnas anställningsvillkor. Det är direkt kopplat till utbildningens kvalitet. Det kan inte vara rimligt med 33-procentiga visstidsanställningar bland den undervisande och forskande personalen i högskolan – detta är uppgifter från 2012. Det är givet att det påverkar kvaliteten i högskolan. Av den anledningen kritiserade EU Sverige för brott mot EU:s visstidsdirektiv.

Fru talman! Ett annat viktigt högskoleområde som behöver reformeras är resursfördelningssystemet. Dagens system riskerar att bli korrumpierande, då det bara premierar genomströmning i stället för att i första hand stimulera akademisk kvalitet och kreativitet. Resursfördelningssy-

stemet i den högre utbildningen behöver reformeras på ett sätt som bidrar till framgångsrika studier och breddad rekrytering.

En av de aktuella frågorna i den europeiska kontexten i dag är befolkningens utbildningsnivå och hur den kan främjas och ökas. Tyvärr har alliansregeringen inte lyckats flytta fram Sveriges position under de senaste åren, tvärtom. Sverige ställning i jämförelse med andra länder har sjunkit från plats fem i OECD 2006 till plats nio 2010 när det gäller andelen högskoleutbildade i åldrarna 25–34 år. Detta behöver vi ändra på.

Fru talman! Bostadsbristen är i dag ett allvarligt samhällsproblem som måste tas på allvar. För oss i Miljöpartiet innebär ett hållbart bostadsbyggande och byggande av studentbostäder att man värnar om en hållbar samhällsbyggnad.

För att öka bostadsbyggandet generellt, och studentbostäder specifikt, vill vi ge kommunerna ett tydligare ansvar. Vi vill att mindre företag ska få bättre förutsättningar att konkurrera. Och vi vill främja innovationer som gör det möjligt att bygga billigare och energieffektiva bostäder. För att möjliggöra detta behövs det fler krafter och mer kapital. Ett sätt att göra det är att ge lärosätena och Akademiska Hus utökade möjligheter att ta en aktiv roll i bostadsförsörjningen.

Vi i Miljöpartiet vill också genomföra en kraftig sänkning av fastighetsskatten när det gäller studentkorridorer. Ett rum i en studentkorridor beskattas i dag med samma avgift som en stor lägenhet. Detta är inte rimligt utifrån studenternas ekonomiska villkor.

Ett annat område som är viktigt för oss är musik- och kulturskolorna. Sverige har i allt högre grad utmärkt sig i ett internationellt perspektiv som ett musikland. Det uttrycks allt som oftast att musik- och kulturskolor är en del av grunden till det som brukar kallas det svenska musikundret.

Kultur ger oss perspektiv, bidrar till reflexion, skapar möten mellan människor och ger oss fler sätt att utvecklas på. En självklar del i det svenska kulturlivet är musik- och kulturskolornas verksamheter. De kommunala musik- och kulturskolorna är dessutom grunden för många skolors kulturarbete och för återväxten i kulturlivet, men förutsättningarna för kulturskolorna har försämrats i och med att lärarutbildningen till kulturskolan har lagts ned.

När de nya lärarutbildningarna skapades försämrades förutsättningarna för kultur- och musikskolorna. Nu innebär lärarutbildningen att studenterna ska läsa minst två ämnen, varigenom utbildningarna till enbart instrumentallärare har försvunnit. Detta riskerar att leda till brist på lärare inom kultur- och musikskolorna. Detta bör uppmärksammas. Med anledning av det vill vi ge regeringen i uppdrag att ta fram ändringar i lärarutbildningen som gör det möjligt att tillgodose kultur- och musikskolornas behov av utbildade lärare.

Fru talman! När folkhögskolorna startades på 1800-talet var de ett demokratiprojekt. Alla, inte bara de lyckligt lottade, skulle få möjlighet till bildning, och målet var att ta makten över sitt eget liv och att tillsammans med andra påverka och förändra samhället.

Genom åren har folkhögskolan inneburit en andra chans och en väg in i arbetslivet och vidare studier för dem som av en eller annan anledning inte har fått gymnasiekompetens i den ordinarie skolan. Skolformen

är en viktig väg för många som annars inte skulle kunna utbilda sig vid universitet och högskola.

Själv är jag ett exempel på detta. Efter två år på folkhögskolan kunde jag gå vidare och söka till universitetet.

Men den vägen har blivit allt svårare. För de allra flesta som läser på folkhögskola har det blivit mycket svårt att gå vidare till högre studier. Som exempel togs 2012 inte en enda student in på folkhögskolekvoten till landets lärar- eller läkarprogram.

Jag menar att regeringen bör vidta åtgärder för att underlätta för folkhögskolestuderande att komma in på högskolan. Vidare anser vi i Miljöpartiet att man ska satsa extra på folkhögskolorna, och vi aviserar därför 10 000 platser och anslår medel för dem.

Fru talman! En öppen värld är en bättre värld. Med den utgångspunkten anser vi att det bör betraktas som positivt om människor från omvärlden vill studera på svenska lärosäten. De är en tillgång som ska tas till vara. Tyvärr har regeringens politik gått i motsatt riktning. Genom att införa studieavgifter har antalet studenter från länder utanför Europa minskat markant. Konsekvensen blir att svenska lärosäten, och därmed våra studenter, får färre impulser från omvärlden.

Om Sverige sluter sig för omvärlden är vi alla förlorare. Som en konsekvens av studieavgifterna tar Sverige ett steg bort från internationellt samarbete och försämrar sina kontakter med omvärlden. Den svenska högskolan tappar därmed i kvalitet.

Vi behöver öppenhet, inte avgifter. Miljöpartiet arbetar därför för att studieavgifter för studenter från länder utanför EU, EES och Schweiz ska avskaffas.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag säga att jag självfallet står bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservationerna 2 och 14.

Anf. 131 CARINA HERRSTEDT (SD):

Fru talman! I dag debatterar vi svensk högskola, vår största statliga arbetsplats som engagerar runt en halv miljon individer.

Även om det, som vi har hört tidigare, finns vissa orosmoln är det fortfarande så att Sverige ligger högt vad gäller andelen människor som genomgår en högre utbildning. Vi har en förhållandevis väl utbyggd högskola vad gäller antalet utbildningsplatser. Vi har även en ganska hygglig geografisk spridning på våra högskolesäten.

Däremot varierar kvaliteten, och den varierar ganska ordentligt. Det är någonting som borde oroa både regeringen och även oss övriga beslutsfattare, och det tycker jag mig känna att det också gör. Det handlar trots allt om att våra studenter ska vara anställbara efter avslutade studier. Det handlar också om att vi ska få ned arbetslösheten, inte minst när det gäller våra ungdomar, samtidigt som vi måste stärka vår konkurrenskraft.

Ett nära samarbete mellan högskola och näringsliv underlättar för våra studenter att etablera kontakter med näringslivet, vilket naturligtvis ökar chanserna att faktiskt också erhålla ett jobb efter avslutade studier. Ett sådant samarbete ökar dessutom möjligheterna att verklighetsanpassa studierna så att de är optimerade i förhållande till de krav som dagens näringsliv ställer på utbildningen. Detta är en fråga som vi alla verkar vara mer eller mindre eniga om.

Vi menar att vi måste försöka öka studenternas anställbarhet och säkerställa relevant forskning genom en ökad skyldighet för högskolorna att samverka med det omgivande samhället. I högskolelagen står det att det ingår i högskolans uppgift att samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet samt att verka för att forskningsresultat tillkomna vid högskolan kommer till nytta.

Fru talman! För att säkerställa att relevanta utvärderingar görs fortlöpande menar vi att det bör införas en passus i högskolelagen där det inte bara framgår att lärosätena samarbetar med det omgivande samhället utan att de även har en skyldighet att fortlöpande följa upp hur examine-rade studenter har upplevt sin utbildning och dess lämplighet för arbetsmarknaden. Vidare bör det ske en uppföljning av vilken framgång de har rönt på arbetsmarknaden efter avslutad utbildning. Det är oerhört viktigt att utvärdera och fråga oss: Hur ser det ut? Hur har det gått? Har de fått jobb? Hur länge har de gått arbetslösa? Vart har de tagit vägen? Har de tvingats att fortsätta studera för att få jobb?

Allt detta bör ske för att säkerställa matchningen mellan utbildningar, arbetsmarknadens krav och efterfrågan. Det är helt enkelt för att få veta om en viss utbildning är optimerad efter dagens arbetsmarknadsbehov.

Ett exempel på den mismatchning som finns i vårt utbildningssystem är den expanderade gruvnäringen. Där behövs utbildad arbetskraft, och i dag råder en brist på sådan kompetens. Här bör satsningar göras för att i möjligaste mån tillgodose att företagen får den arbetskraft de är i behov av. Därför behövs relevanta utbildningar som kan tillgodose behoven.

Ett annat exempel på mismatchning, till och med en historisk mismatchning, är den underdimensionerade läkarutbildningen. Det har fått till följd att vi tvingats importera läkare och överutnyttja så kallade stafettläkare, vilket fördyrat vården avsevärt. Regeringen har utökat antalet utbildningsplatser för läkare, vilket är bra. Sverigedemokraternas budgetförslag innefattar dock en ännu större utökning, men ett steg i rätt riktning är bättre än inget steg alls.

För att hänga med i den kapploppning om kunskap som sker i världen behöver vi både satsa och bli duktiga på den högre utbildningen. Sverigedemokraternas budget innehåller stora satsningar på bland annat fler utbildningsplatser för läkare, vuxenutbildningen och fler lärare i högskolorna. Vi har också en stor satsning på forskning inom olika områden i vår budget.

Alla problem går dock inte att lösa enbart med pengar. Vi måste även se över regler och strukturer. Sverige har en högt utbildad befolkning, men trots det finns en hög arbetslöshet. Det är inte bara människor som saknar högre utbildning som drabbats av arbetslöshet utan även de med högre utbildning. Det här måste vi självklart göra något åt. Och än en gång, fru talman, handlar det om att se till att matcha efterfrågan med rätt utbildningar och att resurser fördelas på ett rättvist och korrekt sätt.

En annan högskoleform vi anser är viktig för att minska arbetslösheten och tillgodose företagens behov av arbetskraft är yrkeshögskolan. Vi har satsat extra pengar på denna utbildningsform, och i vår budget skapar vi 5 000 nya utbildningsplatser. Vi tror att denna satsning är viktig för att få de ungdomar som inte är teoretiskt lagda att hitta sina nischer i samhället. Vi vet att ungdomar som har lyckats att fullfölja yrkeshögskolans utbildningar också oftast får ett arbete.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag yrka bifall till reservation 3 och sammanfatta mitt anförande och vår inställning i fyra meningar:

Vi vill satsa resurser på den högre utbildningen, och vi vill att utbildningssystemet blir så ändamålsenligt som möjligt så att studenterna får ett arbete efter avslutad utbildning.

Det är av största vikt att vårt utbildningssystem och vår högskola håller hög klass i den internationella konkurrensen.

Det är de som nu går igenom vårt utbildningssystem och våra högskolor som en gång ska få ett arbete och upprätthålla vårt välfärdssystem.

Vi är alla i högsta grad beroende av att vårt utbildningssystem håller måttet, även i framtiden och även sett ur ett internationellt perspektiv.

Anf. 132 ROSSANA DINAMARCA (V):

Fru talman! Utbildningen ska vara avgiftsfri. Att studenter måste köpa sin egen kurslitteratur kan ses som ett avsteg från den principen. Det kan också vara svårt att få tag på vissa böcker när de är slut i bokhandeln. Dessutom används inte alltid allt på litteraturlistan i kursen. Biblioteken köper förstås inte heller in så många exemplar av varje bok så att det räcker till alla.

När nu alltmer digitaliseras anser vi att man bör utreda om det kan ställas krav på att all kurslitteratur ska göras tillgänglig digitalt via högskole- och universitetsbiblioteken. Det skulle öka tillgängligheten och minska studenternas ekonomiska utgifter väsentligt.

Studenternas ekonomi halkar fortfarande efter. Det visar SFS senaste studentbudget. Regeringens lösning är att lägga ansvaret på studenterna och låta dem jobba sig till en bättre ekonomi vid sidan om studierna. En rad rektorer på våra lärosäten menar att detta har en negativ inverkan på kvaliteten på utbildningen eftersom studenterna ägnar mindre tid åt studierna.

En höjning av fribeloppsgränsen har av regeringen motiverats med att studenterna då får arbetslivserfarenhet. Problemet är att den arbetslivserfarenheten inte alltid är relevant för det man studerar.

Vi vill se en bättre arbetslivsanknytning i utbildningen som ger studenterna kunskap om vad de utbildar sig till. Arbetslivsanknytning ger både förståelse för sammanhang och studiemotivation. Arbetslivsanknytning utjämnar också skillnaderna i kontakter på arbetsmarknaden, som är så viktiga för att få det jobb studenten strävar efter.

Högskolor och universitet bör få ett tydligt uppdrag att förbereda studenterna inför arbetslivet. Särskilt viktigt är detta för studenter som saknar kontakter och nätverk.

Fru talman! För några år sedan var alla riksdagspartier eniga om att utreda hur kårobligatoriet kunde avskaffas på ett sätt som bevarade och stärkte studentinflytandet. Det avskaffades utan garantier eller förslag som kunde säkra detta.

Nu har det gått några år sedan avskaffandet, och en rapport från SUHF och SFS visar att det finns skäl att känna oro för både studentinflytandet och studentkårernas oberoende. Många kårer har minskande medlemstal och är ekonomiskt pressade. Därmed riskerar granskningen och utvecklingen av högskolornas kvalitet att försämrats.

Regeringen har dessutom lagt över ett antal nya kostsamma uppgifter för den studiesociala verksamheten på högskolorna utan att skjuta till en

enda krona för det. Resurser kommer därför att tas från grundutbildningsanslaget och urholka utbildningskvaliteten ytterligare.

Sammantaget är detta djupt ansvarslost mot alla som verkar i den högre utbildningen i dag. Det är dags att se över konsekvenserna av utvecklingen av kårobligatoriet och formerna för hur studentinflytandet kan säkras långsiktigt och utan stark beroendeställning till vare sig staten eller lärosätena.

Fru talman! Som på alla andra områden verkar regeringen tro att jämställdhet i högskolan är något som kommer av sig självt. Så är det inte, för som på alla andra områden finns där ojämställdhet. Utvecklingen mot en jämställd akademi går alldeles för långsamt. Det behövs större ansträngningar och en mer strategisk politik för att nå målet om en jämställd akademi.

Vi vill därför kraftigt förstärka arbetet för en mer jämställd akademi där såväl kvinnors som mäns kompetens tas till vara. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i akademien. Bara då kan allas kompetens tas till vara fullt ut.

Så ser det inte ut i dag. Kvinnor och män har olika villkor för att göra akademisk karriär och meritera sig till de högsta tjänsterna. Det är ett brott mot de värden forskningssamhället bygger på och en misshushållning med resurser. Om Sverige ska vara en framstående forskningsnation krävs en mer jämställd akademi där såväl mäns som kvinnors kompetens tas till vara.

I Europa talar man ofta om the leaky pipeline, en metafor som används för att illustrera att kvinnor som resurs försvinner ur det akademiska systemet under hela vägen upp genom forskningshierarkin, från grundutbildning upp till professor.

Trots att kvinnor har varit i majoritet bland studenterna sedan 70-talet är i dag bara 23 procent av professorerna i Sverige kvinnor. År 1995 var det 8 procent. Det ger en ökning med 15 procentenheter under perioden 1995–2011. Det är en ökning med mindre än 1 procentenhet per år. I den takten kommer det att ta nästan tre decennier innan vi når en numerärt jämställd akademi.

Inom teknik och naturvetenskap pekar prognoser rentav på att andelen professorer som är kvinnor riskerar att minska. Utvecklingen går uppenbarligen för långsamt eller till och med inom vissa områden åt fel håll. Vi vill därför förbättra uppföljningen av rekryteringsmålen avseende professorer.

För att öka ansträngningarna att nå resultat i jämställdhetsarbetet vill vi införa en jämställdhetsbonus som ska utgå till lärosäten där jämställdheten, både kvantitativt och kvalitativt sett, efter systematisk utvärdering bedöms vara påtagligt god eller förbättrats påtagligt.

Fru talman! Jag minns när jag jobbade i skolan. Det hände att lärare blev sjuka, men det var inte alltid man tog in vikarier. Det gjordes alltid en bedömning av hur viktigt det var att ta in vikarier. När bild- eller musiklektören var sjuk blev det aldrig vikarie, om det inte var en sjukskrivning som skulle vara flera veckor.

De estetiska ämnena har inte haft så hög status, trots att vi vet att de är viktiga för att utveckla det kreativa tänkandet som i sin tur är viktigt för exempelvis problemlösning och motivation. Sedan regeringen tog

bort estetisk verksamhet som gymnasiegemensamt ämne eller kärnämne i gymnasiet har signalen inte varit att ämnens värde ökat, tvärtom.

Detta har också märkts på intresset för att bli lärare i de estetiska ämnena på högstadiet. Musikämnet verkar stå för den mest extrema minskningen jämfört med tidigare. Flera universitet väljer att inte erbjuda 7–9-utbildning under 2013/14 med hänvisning till det dåliga söktrycket.

Konsekvenserna av detta kan på sikt innebära att den kvalitet som svensk musikundervisning har hållit under många år försvagas och att även rekryteringen till estetiska program och återväxten i svenskt musikliv försvagas. Men framför allt och mer direkt kommer det att påverka elevernas resultat i övriga ämnen negativt. Däri finns ett vetenskapligt samband.

Fru talman! I alla andra sammanhang framhålls betydelsen av välutbildade och kunniga lärare men inte när det gäller fritidshemmen. I fritidshemmen riskerar kvaliteten att försämrats ytterligare med den nya lärarutbildningen. Blivande lärare med inriktning mot fritidspedagogik har fått sin utbildning kortad till tre år. Dessutom är det inom denna inriktning endast möjligt att fördjupa sig i praktiska och estetiska ämnen.

Ett syfte med fritidshemmen är att de ska ingå som en integrerad del i den samlade skoldagen. De har en pedagogisk uppgift och betydelse i och med att läroplanen även gäller för fritidshemmen. Det är därför nödvändigt att grundlärare med inriktning mot fritidshem har djupa kunskaper inom exempelvis läs-, skriv- och matematiklärande för att kunna möta barnen i deras ständigt pågående lärande.

Lärare inom den obligatoriska skolan och lärare med inriktning mot fritidspedagogik samverkar i arbetslag och bidrar med sina skilda och speciella kompetenser till att eleverna når målen i skolan.

Båda dessa grupper bör dessutom ha en bred och djup forskningsförankring i sin utbildning. För att lärare med inriktning mot fritidshem ska få tillräcklig kompetens i fritidspedagogik och sidoämnen, inklusive de teoretiska ämnena, för att undervisa 6–12-åringar är det därför nödvändigt att utbildningen förlängs.

Med det vill jag yrka bifall till reservationerna 7 och 12.

Anf. 133 BETTY MALMBERG (M):

Fru talman! I december presenterades en intressant rapport som dessvärre hamnade i skuggan av PISA. Rapporten presenterades av ett nätverk med 27 toppuniversitet som rankade de bästa högskolesystemen. Nätverket kallar sig Universitas 21.

Enligt rankingen, som väger in allt från resurser, högskolemiljö och resultat – det vill säga output – till samverkan placerades det svenska högskolesystemet som näst bäst av 50 länder. Det är glädjande för universitet och högskolor men också för landet, för det är ju ändå så att de kunskaper som utbildning och forskning genererar är oerhört viktiga för Sveriges möjlighet att konkurrera internationellt.

Om vi ska klara den globala konkurrensen måste vi dock framför allt se till att fortsatt upprätthålla en hög kvalitet i allt som görs. Därför har Moderaterna och Alliansen tillfört stora ekonomiska resurser till universitet och högskolor, men vi har också genomfört stora systemförändringar inom högre utbildning och forskning.

Lärosätena har fått ett särskilt uppdrag för att mer forskning ska komma till nytta. Det är viktigt eftersom det ger förutsättningar för att mer forskning och evidensbaserade kunskaper ska nå in i klassrum och på vårdcentraler men också för att företag ska utvecklas och nya idéer växa fram.

Förutom bildning och forskning har våra lärosäten en tredje uppgift som handlar om samverkan, oftast med världen utanför akademien. Detta är en fråga som har uppmärksammats alltmer de senaste åren, inte minst sedan Alliansen i sin forskningspolitik införde att man framdeles kommer att premiera lärosäten som samverkar aktivt och är duktiga på området.

Samverkan mellan akademi och arbetsliv handlar dock inte bara om forskning. Det som händer inom grundutbildningen är också viktigt. För studenterna är det självklart intressantare att arbeta med verkliga utmaningar och exempel som företag och offentlig sektor står inför än med påhittade modeller från kurslitteratur. Framför allt blir de bättre rustade att ta klivet ut i arbetslivet.

Då jag tittar på de förslag som oppositionspartierna presenterar på högskoleområdet känner jag ofta att de slår in öppna dörrar. Ett klart exempel är samverkan. Vi har hört flera talare stå här uppe och berätta hur viktigt det är att vi blir duktigare på samverkan inom högskolan. Jag tror att nästan alla partier skriver att universitet och högskolor bör få ett tydligt uppdrag att förbereda studenterna inför arbetslivet. Vän av ordning undrar då: Vet de egentligen hur det ser ut ute på våra lärosäten?

Under de senaste månaderna har jag nämligen gjort flera besök vid universitet och högskolor för att diskutera just samverkan. Jag har då fått ta del av otroligt positiva erfarenheter från högskolan i Kristianstad, som erbjuder alla studenter på program minst fem veckors verksamhetsförlagd utbildning.

Jag har sett hur Textilhögskolan i Borås jobbar innovativt och nära såväl med den för regionen viktiga konfektionsindustrin som med ren medicinsk ingenjörskonst. Intressanta exempel som illustrerar detta är världsartisten Lady Gaga som blev klädd av en student på högskolan i Borås. Han heter Daniel Bendzovski.

Det finns också stickade blodkärl – ygraft – som är till för att utvidga blodkärlen efter bypassoperationer. Det är spännande, eller hur? Vi har även Högskolan Väst som jobbar och utbildar enligt ett annat koncept: arbetsintegrerat lärande där studenter erbjuds att få arbeta i relevanta verksamheter – läs företag eller offentlig verksamhet – med full lön under delar av sin utbildning som då förstås blir något längre.

Ytterligare ett exempel jag måste nämna är Demola East Sweden vid Linköpings universitet. Där tar företag hjälp av studenter för att utveckla idéer. Jag var där på en redovisning, och det var inte vilka idéer som helst utan mycket avancerade sådana. Förra året handlade det till exempel om att få piloter att reagera snabbare genom användning av interaktiv teknik eller om att utveckla metoder för att avliva skadedjur snabbt och giftfritt. Några tjejer hade utvecklat ett nytt koncept för e-handel.

Studenterna hade jobbat med projekten under en tidsperiod på fyra till sex månader, och resultatet – ja, vänta ni! Av de tretton projekt som startade kommer sju att köpas tillbaka av de företag som en gång presen-

terade idéerna. Två av projekten kommer att resultera i helt nya företag. Det är samverkan som heter duga!

Den turné jag var ute på visade också att samverkan sker mellan lärosäten. Nya konstellationer, såsom Lärosäten Syd – där har vi allt från Lunds universitet till Blekinge Tekniska Högskola – och Fyrklövern med de nya universiteten, arbetar gemensamt för ökad kvalitet och minskad administration.

Många lärosäten vi möter prisar de innovationskontor som Alliansen inrättade 2009 och menar att dessa har haft stor betydelse för att stötta idéer och innovationer.

Trots allt detta positiva tycker bland annat Socialdemokraterna att vi bör inrätta kompetensförmedlare som ska hjälpa till att öka kontakterna med arbetslivet. Jag frågade några av de lärosäten jag besökte om detta, men det är inte riktigt vad de behöver. De vill inte ha kortsiktiga försöksverksamheter.

Likaså vill S att vi politiker ska ta ett nationellt grepp på hur lärosätena kan profileras och fås att samverka och även att webbaserat lärande ska ske. Men det är redan så mycket på gång. Därför måste det vara viktigare nu att respektera autonomi, målstyra och fortsätta på den inslagna vägen. Där säger Alliansen att vi ska följa upp att utbildningen och forskningen håller hög kvalitet i stället för att skapa oro i systemet och tillsätta utredningar för att titta på vilka högskolor som ska tvingas samverka med varandra. Jag förstår inte den idén.

Efter min rundresa kan jag konstatera att lärosätena arbetar olika med samverkansperspektivet. Det är detta som är så spännande. Det finns inte en patentrösning för hur samverkan ska ske. För oss moderater och de andra i Alliansen är det viktigare att samverkan sker, inte hur.

Då jag läser oppositionens motioner förvånas jag. Ambitionerna och visionerna för högre utbildning är i ärlighetens namn ganska svåra att identifiera. I stället presenteras allmänt skrivna förslag. De har vi sett i flera år. Ett förslag är treterminssystemet. Det upprepas år från år trots att möjligheten att införa treterminssystem har funnits i ett tjugotal år. Det är en möjlighet som lärosätena själva förfogar över.

Splittringen mellan partierna i oppositionen är total. Av de 15 reservationer som finns i betänkandet är det faktiskt bara en som har lyckats samla åtminstone de tre rödgröna partierna.

Detta visar att det också på utbildningsområdet är en spretig politik från fyra oppositionspartier som ska ställas mot en enig allianspolitik för denna viktiga framgångs- och framtidsfråga: högre utbildning.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 134 LOUISE MALMSTRÖM (S) replik:

Fru talman! På Universitetskanslersämbetets hemsida kunde man häromdagen läsa att ansökan om medlemskap i den europeiska utvärderingsorganisationen Enqa skjuts upp. Enqa har tidigare riktat allvarlig kritik mot det kvalitetsutvärderingssystem som mot sektorns vilja infördes för ett par år sedan, och i dag är Sverige inte längre fullvärdig medlem utan medlem ”under review”.

Det är naturligtvis inte Universitetskanslersämbetets eller någon annan myndighets fel, utan det är ett resultat av regeringens lomhårdhet

och riksdagsmajoritetens envishet att rösta igenom något som man redan på förhand visste var bristfälligt.

Jag skulle vilja fråga dig hur det känns i dag, Betty, när man inte ens vågar skicka in ansökan, eftersom man vet att systemet inte håller måttet. Jag tycker att det är lite pinsamt för Sverige. Vad tycker du?

Anf. 135 BETTY MALMBERG (M) replik:

Fru talman! Det stämmer att universitetskanslern har valt att inte gå in med en reviderad bild och ansöka om medlemskap nu. Det är sant. Men jag har full respekt för universitetskanslerns uppfattning i frågan.

En av kritikpunkterna tidigare var att kvalitetsutvärderingssystemet låg för nära politiken. Jag förutsätter att också oppositionen backar tillbaka och ser vad man kommer att göra från Universitetskanslersämbetet.

Kvalitetssäkringssystemet som helhet har pekat på olika utsagor om att en femtedel, alltså 20 procent, av utbildningarna inte har hållit tillräckligt hög kvalitet. Jag har exempel där flera rektorer har berättat. Till exempel säger Mikael Alexandersson, rektor vid Högskolan i Halmstad: En del förändringar var redan på gång, men på grund av UK-ämbetets granskning har vi fått indirekt stöd för olika beslut, och på så sätt har kvalitetsgranskningarna varit kvalitetsdrivande.

Jag har också tagit fasta på att universitetskanslern själv uttrycker att man ser att detta har en kvalitetsdrivande effekt. Genom sina reflexioner ser han att det går att utveckla det ytterligare. Det är Universitetskanslersämbetets uppdrag.

Jag har en fråga till Louise Malmström. I en av era motioner skriver ni att ni då det gäller övergång mellan yrkeshögskola och universitet och högskolor vill samordna allt från poängsystem till utbildningarnas struktur och att de olika lärosätena ska ta hänsyn till detta.

Vad menar ni med det?

Anf. 136 LOUISE MALMSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Det är inte universitetskanslern som är ansvarig för det här systemet. När vi har ställt den här frågan tidigare till Jan Björklund eller andra alliansföreträdare har ni svarat att detta bara är en formalitet, att vi snart är fullvärdig medlem igen och att andra länder kommer att kopiera vårt system. Ni försöker få det att framstå som att det är vi som ligger i framkant.

Nu vågar man inte ens skicka in en ny ansökan. Ett nekande svar och ytterligare kritik från Enqa ger nämligen inte så värst fina rubriker, och det vill man nog undvika, särskilt under ett valår.

Nej, jag hoppas att Betty kan förklara för sina allianskamrater att Sverige behöver ett kvalitetssystem som har legitimitet och håller internationell standard. Ni behöver inte börja om från noll. Det finns delar i systemet som är bra. Det är bara att se över och justera det nuvarande systemet i dialog med lärosätena, universitetslärarna och studentföreträdarna. Men det är synd att hålla fast vid något som skämmer ut Sverige.

Anf. 137 BETTY MALMBERG (M) replik:

Fru talman! Jag noterar att Louise Malmström väljer att inte svara på frågan hur man ska göra övergången från yrkeshögskolan, som är en typ av lärosäte där man inte bygger på den vetenskapliga grunden utan har en

hel del praktik i utbildningen i stället, jämfört med vad vi ger på universitet och högskolor. Det tycker jag är olyckligt, för det hade varit intressant att få förtydligt vad hon menar.

Sanningen beträffande övergången från yrkeshögskoleutbildning in i universitet och högskolor är att den möjligheten redan finns, för universitet och högskolor kan bedöma reell kompetens och kan på så sätt validera kunskapen.

Därför undrar jag: Vad är det egentligen som Socialdemokraterna avser när man säger detta?

När det gäller kvalitetsutvärderingssystem vill jag återigen säga att det är ett system som sorterar under Universitetskanslersämbetet. Jag har noterat att universitetskanslern i sina reflexioner – jag är säker på att också Louise Malmström har tagit del av dem – säger att systemet håller, enligt den bedömning som finns, men att det finns utvecklingsmöjligheter. Jag har också noterat att man kommer att ha en dialog med sektorn.

Men Universitetskanslersämbetet är ett självständigt organ. Det ska inte sortera under regering och inte vara nära riksdagen. Det var bland annat det som en del av kritiken gällde, att dåvarande UHÄ låg nära. Jag ser att Louise Malmström nickar instämmande till det.

Det är stora satsningar som har gjorts på kvaliteten. Vi har ökat anslagen över 60 procent till humsamsektorn, med humaniora. På det viset har vi nu fler disputerade lärare som är med och undervisar på universitet och högskolor. Det kommer att ge effekt, och det ser vi också på resultaten från högskolorna.

Anf. 138 TINA ACKETOFT (FP):

Fru talman! Målet för den svenska högre utbildningen är att Sverige ska vara en framstående kunskaps- och forskningsnation som präglas av hög kvalitet. Därför har alliansregeringen och Folkpartiet sedan 2006 konsekvent vidtagit åtgärder just för att höja kvaliteten i utbildningen generellt och i forskningen speciellt.

Lite fakta kan vara på sin plats ibland. Antalet studenter på högskolan har ökat sedan 2006. Andelen antagna utan tidigare högskolestudier har ökat i de flesta ålderskategorier. Det har skett en betydande ökning av antalet platser på de utbildningar där det finns stor efterfrågan. Till exempel har platserna på läkarutbildningen ökat med 44 procent och på tandläkarutbildningen med 36 procent jämfört med 2006. Även satsningarna på högre kvalitet i utbildningen har ökat. Resurserna per helårsstudent inom humaniora och de samhällsvetenskapliga områdena har ökat med 60 procent eller 10 600 kronor sedan 2006.

De statliga forskningsanslagen ökar med sammanlagt 9 miljarder kronor mellan 2009 och 2016, och de direkta anslagen till universitet och högskolor för forskning och forskarutbildning beräknas öka med 900 miljoner kronor mellan 2013 och 2016.

Det kan vara värt att påminna om detta ibland, för det låter inte riktigt så, fast vi har samma faktaunderlag. Sverige är alltså ett av de länder som enligt OECD satsar mest resurser per student inom den högre utbildningen, och vi ligger högt i internationella jämförelser av befolkningens utbildningsnivå. Enligt SCB beräknas utbildningsnivån stiga konstant fram till 2030.

Låt mig också än en gång få påpeka att kvaliteten i den högre utbildningen i mycket hänger på vilka kunskaper eleverna har med sig in i den högre utbildningen. Om det första året på högskola och universitet ska tillbringas med att få eleverna att förstå en sammanhängande text – eller ännu värre kunna skriva en egen text – är mycket av vår högre utbildning bara bortkastad. De satsningar som görs i utbildningssystemet i de allra lägsta årskurserna är fundamentala för att vi ska kunna ha en högskola och en forskning med hög kvalitet.

Några av de punkter som har tagits upp har min kollega Betty Malmberg redan förtjänstfullt täckt. Men låt mig ändå ta upp några.

Beträffande kvalitetsutvärderingssystemet: Perfekta resursfördelningssystem tror jag inte finns. Jag tycker att man ska vara ödmjuk nog att säga det. Det nya, kvalitetsbaserade resursfördelningssystem som trädde i kraft förra året följs aktivt av UKÄ, som också har i uppdrag att utveckla metoden i ett nära samarbete med arbetsmarknaden, som också ska ingå i bedömningen, detta på tal om samverkan och arbetsmarknads-koppling.

Det kan också vara på sin plats att påminna till exempel Miljöpartiet om att man mitt i det utvärderingssystem som gäller till och med 2014 inte bör förändra systemet. Det är väl viss rim och reson i att ett system ska få något år på sig att verka innan man utvärderar det. UKÄ har också ett fritt mandat – mycket friare än det gamla Högskoleverket – att ändra i systemet, vilket vi också har fått redogörelse för i utbildningsutskottet. Från Utbildningsdepartementets sida har man aviserat en beredskap för att komplettera och utveckla systemet, om man ser att det behövs, utifrån grundprinciperna om att utvärdera resultat. Det är ju det vi gör – vi utvärderar resultat. Det är det som räknas.

Det kan också vara bra att minnas att den dåvarande styrelsen för SUHF i en debattartikel i DN i slutet av 2008 eller 2009, tror jag, kritiserade det tidigare utvärderingssystemet, framför allt för att det inte fokuserade på kvalitet. Man hade alltså klara tankar om att det utvärderingssystem som fanns inte var bra.

Betty Malmberg har också tagit upp ett antal frågor när det gäller arbetsmarknads-koppling. Vi ser glädjande nog att flera lärosäten satsar på att just öka de praktiska inslagen i utbildningarna, vilket är mycket bra.

För att visa på betydelsen av detta, utan att gå in på detaljer om hur det ska gå till, har regeringen gett UKÄ i uppdrag att stödja lärosätena i detta arbete. Av regleringsbrevet 2013 framgår tydligt att myndigheten ska informera universitet, högskolor och blivande studenter om arbetsmarknadens framtida behov och i samverkan med universitet och högskolor följa och redovisa de examinerades etablering på arbetsmarknaden.

Det finns problem, och jag är den första att erkänna det. Bland annat är det generellt för kort undervisningstid, speciellt inom vissa områden. Att ha föreläsning några timmar i veckan är inte idealet, eller ens rimligt, inom de flesta utbildningar. Därför är betydelsen av de höjda ersättningsbeloppen per heltidsstudent, höjda basanslag, en generell finansiell satsning och den kvalitetsbaserade resurstilldelningen så stor samt att man då väljer att satsa på ökad kvalitet och inte på ett ökat antal platser. Kom ihåg att vi fortfarande har ett stort antal platser. Det är naturligtvis kvaliteten som måste öka. Här går som bekant en skiljelinje mellan å ena

sidan Alliansens och regeringens politik och å andra sidan oppositionens politik.

Resurser är viktiga, men det är hur de används som är avgörande. Det är lärosätena som till stor del har ansvaret att fördela resurserna.

När det gäller breddad rekrytering krävs det fortfarande ett målmedvetet arbete från lärosätena och en uppbackning från politiskt håll. Hur det praktiska ska ske – hur och var lärosätena kommunicerar med yngre elever, att det finns möjlighet till support och stöd för att man ska kunna orientera sig som ny student och så vidare – måste vara upp till varje högskola. Det kan inte vi sitta i Stockholm och bestämma. Det som passar i Malmö, hemma hos mig, passar inte i Mora. Det kan jag vara tämligen säker på.

Vad gäller utländska studenters validering av betyg, eller om de saknar betyg att visa upp när de kommer hit – betyg är kanske inte det första man packar ned när man flyr hals över huvud från ett land – redovisade UHR, som är myndigheten för universitets- och högskoleområdet, sent förra hösten metoder för hur en sådan validering kan gå till. Om vi ska kunna ta vara på alla de goda krafter som kommer hit till vårt land är det av största vikt att vi får ett sådant system på plats, så att vi ser till att man kan validera och att man snabbt kan läsa in det som eventuellt behöver kompletteras för att på så sätt kunna vara till nytta och bidra i detta land, vilket är allas högsta dröm när de kommer hit.

Fru talman! Vi har under flera år upplevt ett ökat söktryck när det gäller högskolan, bland annat som en följd av stora ungdomskullar och ändrat studiemönster på grund av arbetsmarknadsläget. Regeringen har mött det med att öka antalet platser. Under 2010 och 2011 ökade antalet platser ytterligare för att tillfälligt möta detta söktryck. När de tillfälliga förstärkningarna upphörde återgick antalet platser till tidigare nivå, men det ligger alltså fortfarande kvar på historiskt höga nivåer, detta samtidigt som man har fokus på ökad kvalitet.

Låt mig till protokollet framföra att inget parti tillför så många nya platser att vi når upp till nivåerna 2010 och 2011. Ingen av er gör det, och ingen av er har finansierat det. Det låter inte riktigt så när oppositionen talar.

Därmed yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

(Applåder)

Anf. 139 LOUISE MALMSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Det är så tröttsamt med Tina Acketofts siffertricksande. Det går inte att jämföra dåtid med nutid eller framtid. I så fall skulle vi kunna kolla antalet högskoleplatser under den förra borgerliga regeringens tid 1991–1994 och jämföra det med antalet 2006 då vi hade en S-regering. Det är helt ointressant. Världen förändras hela tiden.

Det som är intressant är att vårt land har haft för vana att ligga i framkant. Men i dag är vi utsatta för hård konkurrens från länderna i vår omvärld som alla rustar sina utbildningssystem. Vi leder knappast kunskapsligan. Vi halkar efter. Vi har närmare en halv miljon arbetslösa, ungdomsarbetslösheten är skyhögt, söktrycket till högskolan är rekordhögt, och detsamma gäller yrkeshögskolan. Allt fler vill också anordna yrkeshögskoleutbildningar, och många lärosäten säger att de gärna tar

emot fler studenter. Ändå drar regeringen ned på antalet platser i den högre utbildningen. Varför gör man det?

Anf. 140 TINA ACKETOFT (FP) replik:

Fru talman! Världen förändras, säger Louise Malmström. Ja, det gör den sannerligen – tack och lov, höll jag på att säga. Världen förändras, och vår utbildningspolitik har förändrats med den. Denna regering satsar på kvalitet. Det är fokus på kvalitet från förskola till forskning, vilket är viktigt.

Louise Malmström säger att det är siffertricksande. Antalet platser per 1 000 19–24-åringar i Sverige har sjunkit. Det stämmer; det är vi överens om. Det kan jag hålla med om, och det är en nackdel för min sida – eller hur? Men det beror på ovanligt stora årskullar i kombination med en minskning av det totala antalet platser till följd av omprioriteringar av resurser och så vidare. Sammantaget är det nu alltså enklare att som student komma in på högskolan därför att årskullarna minskar. Det är inte samma söktryck som det har varit.

Det stämmer alltså att världen förändras. Ska man hela tiden säga att alla studenter ska ha en möjlighet att komma in på högskolan? Det kan man ju säga. Men man kan också säga att det måste ställas vissa krav för att människor ska kunna komma in på högskolan. Därefter ska kvaliteten vara mycket hög så att resultaten vi får ut också matchar den globala konkurrens som vi möter.

Anf. 141 LOUISE MALMSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Märkligt nog är inte dessa stora satsningar det som lärosätena upplever. Där oroar man sig för få platser, för ryckigheten och tillfälliga platser under två år, trots att inga utbildningar är så korta, och för omfördelningen av de pengar som universiteten och högskolorna redan har.

Det faktum att kullen med 19-åringar är så liten är knappast särskilt relevant i sammanhanget. Det som är avgörande är hur man blir anställbar. Det blir man i stor utsträckning genom eftergymnasial utbildning.

Hur många vill läsa vidare och har behörighet att läsa vidare? Självklart ska man inte ha någon plats om man inte har behörighet, vilket du antydde, Tina Acketoft. Det är rekordmånga som vill läsa vidare och som har behörighet.

Det är också relevant om utbildningsanordnarna kan ta emot fler studenter inom högskolan och yrkeshögskolan med bibehållen kvalitet. Om ni förde lite mer dialog med lärosätena skulle ni veta att många kan det.

Yrkeshögskolemyndigheten brukar säga att de skulle kunna starta dubbelt så många YH-utbildningar med hög kvalitet om de bara fick mer resurser.

Det som också är intressant är hur omvärlden agerar. När era egna myndigheter pekar på att andra länders utbildningsnivå drar ifrån Sveriges och att dagens unga har sämre möjligheter att läsa vidare borde ni reagera och ta konsekvenserna av det.

Tror ni att framtidens liv och arbetsliv kommer att kräva mindre eller mer kunskaper av den generation som växer upp i dag? Vi är rätt så säkra på att kunskapskraven hela tiden ökar. Hur tänker du om det?

Anf. 142 TINA ACKETOFT (FP) replik:

Fru talman! Om det är någonting som har genomströmat Alliansens och Folkpartiets utbildningspolitik är det att kraven som vi har framför oss kommer att öka. Men det är inte alltid nödvändigtvis de krav som ingår i högskolans eller universitetens katalog som ökar, utan det handlar om valfrihet och vilka möjligheter man har att söka sig vidare som ung eller vuxen. Vi har definitivt en förändrad kravbild. Därför har vi många fler olika typer av utbildningar än vad vi har haft tidigare. Det tror jag att vi kan vara överens om.

Louise Malmström sade att det relevanta är att man blir anställbar. Jag tycker naturligtvis att det är jätteviktigt, men jag tycker också att det är oerhört viktigt att vi har en tillgänglig högskola för dem som inte bara läser för en anställning utan för framtiden generellt. Man ska få en bred utbildning. Man ska komma in i högskolan med rejält med verktyg, vilket innebär att man kan läsa, skriva och ta för sig av det högskolan erbjuder. Högskolan ska inte bara vara till för att utbilda inför en anställning utan också för att utbilda framtidens entreprenörer.

Det ser ut som att Louise Malmström håller med om det, och då tycker jag att det hade varit klädsamt om hon också hade hållit med om att regeringens politik syftar till just detta.

Anf. 143 EMIL KÄLLSTRÖM (C):

Fru talman! Jag har kommit på mig själv med att under Betty Malmbergs och Tina Acketofts anföranden sitta och nicka instämmande med jämna mellanrum, och jag misstänker att jag kommer att göra likadant vid senare talare. Det ger ju en bild av någonting, nämligen att vi på det här området har en väldigt sammansvetsad allians som befinner sig på en gemensam resa mot en bättre kvalitet i utbildningssystemet, mot en utökad kvantitet så länge det finns en efterfrågan på en sådan, mot en vidare forskning och mot att den högre utbildningen och forskningen ska finnas i hela landet. Det är det vår gemensamma politik syftar till.

I stort får man ändå säga att vi lyckas ganska bra. Betty Malmberg pekade på en av alla dessa rankningar av högre utbildning och innovationskraft i Sverige, nämligen den från Universitas 21 där man säger att Sverige har världens näst bästa landskap när det gäller högre utbildning. Det finns många andra som säger att Sverige är med i den absoluta världstoppen när det gäller innovationskraft och att vara ett innovativt samhälle.

Det är mycket glädjande, och givetvis kommer vi att få kämpa för att behålla den positionen. Det gäller att aldrig vara nöjd och alltid vara beredd att ta nästa steg. Det händer nämligen en hel del inom den högre utbildningen och forskningen. Vi har bokstavskombinationer som MOOC och begrepp som ”nya aktörer”, ”blended learning”, ”globalisering” och ”it-utveckling”. Ja, det finns många saker som nu knackar på dörren och är beredda att påverka den globala högre utbildningen – kanske i grunden.

Det är lite tidigt att säga hur de aspekter jag lyfter fram kommer att påverka, men det vi vet är att det finns många branscher och fenomen som har förändrats i grunden av just digitalisering och globalisering: hur vi lyssnar på musik, hur vi tar del av kultur och hur vi reser. Det visade sig att förändringarna skedde snabbt när teknikskiftet väl kom och när

användningen av den nya tekniken kom i kapp. Det är inte osannolikt att den globala högre utbildningen kommer att vara nästa bransch att förändras i grunden – det har redan tagits initiativ som edex.org, där man kan läsa en MOOC gratis, och det finns tankar från stora internetföretag att erbjuda utbildning där de bästa får jobb på företagen.

Nu diskuteras fram och tillbaka hur mycket det här egentligen kommer att påverka, och vissa pekar på att plattformar som edex.org och andra kanske inte ger så stor förändring – man frågar sig hur många det är som använder det och så vidare. Men då ska man dra sig till minnes andra områden där det har skett stora förändringar. Inte sällan misslyckas de första skotten. I dag handlar vi våra kläder på nätet, men den första plattformen – den hette boo.com och kom under tidigt 2000-tal – var ett totalt misslyckande. Trots det var den ett av de första fröna till en utveckling som skulle komma.

När vi skriver om den svenska politiken för detta i betänkandet pekar utskottet på att det här är någonting som främst lärosätena måste följa och att de måste ta mått och steg för att anpassa sig. Det är givetvis helt rätt. Det är ju de som sitter närmast frågorna och verksamheterna som har bäst koll och ska ha den där extra kollen på omvärldsförändringarna. Det vi kan göra från politikens håll är just att slå fast detta. Vi har även på detta område autonomi, och ute på lärosätena gör man klokt i att ha strategier för detta – kanske nya samarbeten och nya sätt att jobba – och inte sitta och vänta på att riksdag och regering i Stockholm ska berätta hur de ska göra. Då är risken nämligen stor att vi inte hinner med när utvecklingen väl kommer.

Fru talman! *Kvalitet & Kvantitet* är inte bara titeln på en låt av den svenska rapparen Abidaz utan också de två främsta områdena vi diskuterar när det gäller den högre utbildningen.

När det gäller kvantitet är det lätt att man i en sådan här debatt upprepar saker som redan har sagts, men kontentan är väl att vi rent kvantitativt – det är ett mått av flera – har fler platser och fler människor i den högre utbildningen nu än vad vi hade under det sista året de rödgröna styrde. Inte nog med det har det varit ständigt ökande när det gäller resurser under alla år som alliansregeringen har styrt. När det gäller antalet huvuden i utbildning har det gått lite upp och lite ned, men totalt har det alla år varit större dimensionering än under den tidigare regeringen. Det här gäller inte bara antalet studenter utan också antalet lärare – förra året hade vi 73 400 anställda. Det är den största statliga sektorn.

Om vi ser framöver när det gäller kvantiteten är det sannolikt så att dagens dimensionering ligger hyfsat rätt. Vi ser att det är färre 19-åringar som de närmaste åren kommer att komma ut och välja om de ska plugga vidare eller om de ska jobba och sedan plugga, och så vidare. Det är alltså kanske inte det främsta problemet, även om det kvantitativa givetvis är viktigt att hela tiden följa. Om det sker stora förändringar, så som det har gjort de senaste åren, ska det komma till platser. Om dessa visar sig överflödiga ska det anpassas nedåt.

Den stora utmaningen i den högre utbildningen gäller dock kvaliteten. Socialdemokraternas Louise Malmström nämnde i sitt anförande att hon var orolig över kvaliteten och ville öka den. En känsla som infann sig hos åtminstone mig var: Sent ska syndaren vakna. De kvalitetsförstärkningar vi har genomfört, inte minst på områdena humaniora och samhällsveten-

skap, där det har blivit rejält större resurser och ökningar på ungefär 60 procent, har ju handlat om att skyffla in resurser i hål som har skapats av socialdemokratiska regeringar.

Där kan man möjligen vara självkritisk; vi kanske skulle ha skyfflat in ännu mer. Men grundproblemet är givetvis att hålet över huvud taget skapades. Det är sannolikt så att inte minst humaniora och samhällsvetenskap måste fortsätta få mer resurser både totalt och per student. Även om jag inte hoppas att det blir alltför snart, utan snarare i en fjärran framtid, vore det intressant att se en socialdemokratisk regering som när den faktiskt har ansvaret lägger pengar på kvalitetsreformer.

Här ska också nämnas, vilket har gjorts tidigare, Universitetskanslersämbetets arbete med att utvärdera utbildningarna. Precis som när det gäller Skolinspektionen och de lägre åldrarna är det viktigt att vi från statligt håll ser till att höja lägstånivån i utbildningslandskapet. Dåliga verksamheter, vare sig det gäller förskola eller forskarutbildning, ska inte finnas. Då är det viktigt med utvärderingarna. Oavsett vilken svensk utbildning man väljer ska den hålla en godtagbar lägstånivå, och det är precis det – bland annat – vår politik syftar till.

Fru talman! Jag skulle vilja yrka bifall till förslaget i betänkandet och avsluta där jag började, nämligen med den gemensamma resa vi befinner oss på. Den går mot ökad kvalitet och mot en kvantitet som hela tiden anpassas så att det svenska högskolesystemet är tillgängligt för alla. Resan kommer att fortsätta, och när man läser oppositionens delar av betänkandet slås man av frågan: Vad är egentligen alternativet?

(Applåder)

Anf. 144 YVONNE ANDERSSON (KD):

Fru talman! Först vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer och motioner.

Det är alltid med stor respekt som man går upp i kammarens talarstol, i dag med extra stor respekt. Det är mandatperiodens sista debatt om högskolan utifrån motionsbetänkandena, och för min egen del är det den sista.

Sverige är en kunskapsnation med djupa rötter i den kultur som präglats av kristen etik och västerländsk humanism. Detta utgör en värdegrund för hela det svenska utbildningssystemet. För att konkretisera det får denna värdegrund sin giltighet och tydlighet i alla människors lika och unika värde, oavsett begåvning, bakgrund, läggning etcetera.

Vad innebär det då för högskolans verksamhet? Jo, till exempel att samhället har ett ansvar att erbjuda möjligheter för alla unga att komma vidare i livet, förädla sina begåvningar, studera och nå sina livsmål. Med den utgångspunkten har vi kommit långt i Sverige.

Högskolan kan, som vi har hört också i mina kollegers anföranden, sägas ha två eller kanske tre viktiga mål, att stötta den unge i så kallad bildning i vid mening, att medverka till att tillgodose arbetsmarknadens behov av duglig arbetskraft och samverkan – samhällsmål och individuella mål.

Jag är överens med Louise Malmström om bildningsmålet. Tyvärr har hon redan gått. Annars hade det varit trevligt för mig att som sista talare i debatten få debattera med henne.

Högskolan

Vad som är jätte viktigt i de här sammanhangen är att vi har en högskola som uppfyller våra övergripande mål. Vi är lyckligt lottade. Sverige är näst bäst av ett 50-tal länder. Det finns möjligheter för alla att gå en högskoleutbildning i någon form.

Fru talman! Jag tänker säga några ord om kvalitetssäkringssystemet. Om detta har det förts livliga diskussioner, och debatten har varit högljudd. I början av den här debatten riktade Jabar Amin, Miljöpartiet, kritik. Han är inte heller kvar i kammaren så att jag kan föra debatten vidare med honom. Jag vill ändå för protokollets skull säga att det är lätt att kritisera ett system när man inte känner sig tvungen eller ens manad att komma med ett förslag på hur man vill att det ska vara.

Som vi har hört ville alla ha ett annorlunda kvalitetsutvärderingssystem. Det var inte bra att utgå från kursplanerna och i princip bara utvärdera dem. Nej, vi ville utvärdera utbildningarnas resultat och kvalitet. Alldeles oavsett vad olika oppositionsföreträdare har lyft fram är en sak klar: Ingen har i dag kommit med något som är bättre, och inga av oppositionsföreträdarna har vid något tillfälle i utskottet uttryckt att de vill ha tillbaka det gamla.

Summan av den här argumentationen och de här politiska ståndpunkterna är att vi har ett system som vid dags dato är det bästa som vi kan enas om. Att systemet möjligtvis behöver utvecklas tror jag, för allting behöver utvecklas och förändras över tid. Men vi kan vara glada över att vi har ett system som är det bästa hitintills.

Fru talman! När det gäller broar mellan högskola och yrkeshögskola vill vi från Alliansen uttrycka vår stolthet över den yrkeshögskola som med framgång verkar och som det tog många år för oss i Alliansen och för oss kristdemokrater att få igenom. Jag har nu haft möjligheten att få vara i riksdagen under fyra mandatperioder, och en av mina första motioner handlade just om yrkeshögskolan. Vi hade fått en total tyngd på teoretiska utbildningar. Det fanns ett fjärde år på tekniskt gymnasium och enskilda tekniska högskolor, men sedan var det tunga teoretiska utbildningar. De har varit bra, riktigt bra, men det blev för ensidigt.

I dag har vi en yrkeshögskola som vi är glada för. Bara i år är det drygt 10 000 nya platser på de 327 nya utbildningarna. Vi har hela tiden en utveckling av yrkeshögskolan. Och de som har gått där får i princip allihop arbete.

Dessutom har det visat sig, när vi har gått in och granskat våra utbildningar inom akademin, att det är mycket av reell kompetens som räknas, att det är mycket av praktiska inslag och många möjligheter till valideringar. Om oppositionen vill ha en integrering mellan yrkeshögskola och övrig högskoleutbildning vill jag säga att det snarast vore att suddas ut något som har visat sig vara bra. Vi har dessa två utbildningsformer som samverkar, och det sker validering av kunskaper som gör att man kan förflytta sig mellan utbildningsformerna.

Fru talman! Jag måste ta upp en sak till. Det är väldigt intressant att få möjligheten att höra Socialdemokraterna lovprisa yrkeshögskolan. Vi fick kämpa för att få igenom den. När vi väl fick makten iscensatte vi den med mycket praktisk yrkeskunskap i.

Ungefär hälften av alla yrkeshögskolor drivs av privata utbildningsanordnare. När vi talar om vinster är detta väldigt spännande, för det är faktiskt riktigt bra utbildning som genomförs av vinstdrivande bolag i

yrkeshögskolan. Vi vill naturligtvis ha det så. Nu är det ju en stympad opposition som jag har att debattera med, eftersom hälften har lämnat kammaren. Men det skulle vara intressant att få veta vad Vänstern och Socialdemokraterna tänker göra med de bolag vilka lyfter upp hela yrkeshögskolan som har varit så framgångsrik.

Vi har hittat en modell som är hållbar över tid och som har kvalitetskrav. Man tar ansvar för de utbildningar man bedriver, och hälften är faktiskt privata bolag.

För oss kristdemokrater handlar det inte särskilt mycket om bolagsform. Vi tycker att det är bra om det är bra kvalitet på utbildningarna och studenterna får en bra utbildning. Om det är ett bra samarbete mellan utbildning och näringsliv bryr vi oss inte så jättemycket om vilka vinster bolagen får.

Fru talman! Bildningsidealet har vi talat om flera gånger, så jag tänker sammanfatta det jag har sagt.

Oppositionen är splittrad i högskolefrågor. Det är vad jag kan konstatera efter den här debatten och som sista talare. De kritiserar utvärderingssystemet som vi har utvecklat med möda och tagit många diskussioner om, men de har inget nytt förslag, inget gemensamt och inte ens något var för sig. De vill ta bort vinstdrivande företag, vilket skulle demontera hela den framgångsrika yrkeshögskolan.

Alliansen har utvecklat en högskola som visar på mångfald, kvalitet och livskraft och med mest resurser per student bland alla OECD-länder. Sverige ligger på andra plats bland OECD-länderna, ett 50-tal länder. Vi har mycket att vara nöjda med.

(Applåder)

I detta anförande instämde Annika Eclund (KD).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 februari.)

19 § Vattenvård

Vattenvård

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2013/14: MJU8
Vattenvård
föredrogs.

Anf. 145 JAN-OLOF LARSSON (S):

Fru talman! Nu ska vi debattera ett motionsbetänkande som rör vattenvård. Motionsförslagen handlar om EU:s strategi för Östersjön, åtgärder mot vattenföreningar och övergödning samt skydd för grund- och dricksvatten.

Bedömningen av övergödning av hav, sjöar, vattendrag, grundvatten och landmiljöer är i stort sett densamma som tidigare år, det vill säga att målet inte är möjligt att nå till 2020 med i dag beslutade eller planerade åtgärder och styrmedel. Detta innebär att miljötillståndet i många fall fortfarande är kraftigt påverkat av tillförseln av övergödande ämnen via luft och vatten. Östersjön är svårt drabbad av syrebrist, och övergödningen är en av orsakerna till detta. Det är inte en hemlighet för någon. Ut-

bredningen av syrefria bottnar i Östersjön har tredubblats under 2000-talet och ligger nu på en nivå som aldrig tidigare har dokumenterats.

När havsmiljön diskuteras kopplas detta omedelbart ihop med internationella åtgärder, olika – men fina – målbeskrivningar, flaggskeppsprojekt och ännu mer vackra ord.

EU har lyckats enas om att Östersjön ska ha rent vatten, trafikeras av ren och säker sjöfart samt att samarbetet för en god havsmiljö ska förbättras. Jag undrar vilket land som inte skulle ställa upp på denna målsättning.

Men det är sedan, när verktygen ska utformas och åtgärderna ska sättas i sjön, som länderna börjar bevaka sina egna intressen och ekonomiska åtaganden. Och det svenska hanterandet är inte ett dugg bättre än många andra länders.

Inför Helcoms senaste möte i BSAP, Baltic Sea Action Plan, var Sverige Polens starkaste allierade. Det visade sig att samtliga länder ligger efter i sina strävanden att uppfylla sina åtaganden. Och någon reaktion från den svenska regeringen på hur de ska klara sina ambitioner kommer inte.

När det gäller övergödning har allianspartierna, och framför allt Centern, pratat om ett handelssystem för kväve och fosfor. Denna fråga lyftes redan under tiden i opposition. Vad har det då blivit av dessa ambitioner på åtta år? Ingenting. Kanske beror det på att det skulle kunna drabba någon bundsförvant. Men jag är helt säker på att om detta parti skulle komma i opposition efter höstens val återkommer säkert detta krav.

Fru talman! När miljöministern inför miljö- och jordbruksutskottet redovisade regeringens arbete med miljöministermötet inom Helsingforskommissionen, Helcom, betonade hon de åtgärder som Sverige vidtar för att minska jordbrukets påverkan på övergödningen. Det handlade mycket om åtgärder inom landsbygdsprogrammet som ger stöd till odling av fånggrödor, bevarande av kantzoner och konstgjorda våtmarker. Det är åtgärder som bidrar till minskat läckage av näringsämnen från jordbruksmarken till havet. Dessa lyftes fram för att visa de andra länderna vilka åtgärder Sverige vidtagit och inspirera dem till en lika ambitiös politik.

I en debattartikel i Hallands Nyheter om arbetet i Helcom strök Lena Ek under att det är en prioriterad fråga för oss att minska näringsläckaget från jordbruket. Då är det värt att konstatera att mellan 2006 och 2009 har det gjorts färre åtgärder för att minska växtnäringsläckaget än tidigare. Insatser för fånggrödor låg 2010 på bara 60 procent av målet. Ersättning för användningen av restaurering och anläggning av våtmarker låg på katastrofalt dåliga 30 procent.

Så har utfallet blivit i en miljöfråga som regeringen har prioriterat. Vän av ordning kan föreställa sig hur det gått för de miljöfrågor som inte har prioriterats.

Fru talman! Rent vatten är en av våra viktigaste ekosystemtjänster, och dricksvatten är vårt viktigaste livsmedel. Arbetet med att skydda dricksvattentäkter pågår, men mycket återstår. Fortfarande saknar många ytvattentäkter skydd i form av vattenskyddsområden, och många kommuner saknar vattenförsörjningsplaner.

Ett allvarligt hot mot ytvattentäkter och ytliga grundvattentäkter har nu blivit tydligt genom klimatförändringarnas effekter på nederbörden.

Klimatförändringarnas påverkan på dricksvattnet handlar både om ökade vattenmängder i avloppssystemen och mikrobiologisk påverkan på vattenkvaliteten. Om vattenförsörjningen försämras kan det leda till stora kostnader för samhället. Det har redan visat sig några gånger.

Ett samlat arbete med verksamheter, organisationer och boende runt vattentäkterna kan identifiera och motverka risker för dricksvattentäkter genom inrättandet av vattenskyddsområden där särskilda regler gäller för att skydda råvattnet, som är en gemensam resurs. För att lyckas med det krävs ett tydligt nationellt stöd för vilka ansvarsförhållanden som ska gälla, ett rimligt nationellt skydd för de stora ytvattentäkterna och ett starkare stöd till kommunerna som har ansvaret. Vidare anser vi att arbetet med att skydda vattentäkterna måste intensifieras genom en förändrad prioritering hos de statliga myndigheter som har ansvaret.

EU och vattendirektivet har varit och är en het fråga alltsedan Vattenverksamhetsutredningen lämnat sina två delbetänkanden. Vattenverksamhetsutredningen har gjort det regeringen beställt. Den har levererat de förslag på lagändringar som krävs. Syftet är att klara EU:s ramdirektiv för vatten. När utredningen kommer med sitt slutliga förslag här i maj har vi alla pusselbitar på plats.

I debatten som följt i delbetänkandets kölvatten kan jag lugnt påstå att överord och bröstoner som inte har någon plats för att skapa underlag för seriösa ställningstaganden har använts från båda sidor.

Vattenkraften är oerhört central för den svenska energiförsörjningen, därmed också för jobben i den energiintensiva industrin och får en ännu större roll i framtiden som reglerkraft i den svenska omställningen till 100 procent förnybar energi.

Vi socialdemokrater anser det självklart att Sverige ska följa de EU-direktiv som medlemsländerna tillsammans kommit överens om och att vattenkraften självklart, liksom all annan energiproduktion, ska bära sin miljöpåverkan.

Det handlar om biologisk mångfald i rinnande vatten, utsläpp av mediciner i vårt grundvatten, sjöar och hav och enskilda avlopp som inte fyller kraven men inte åtgärdas. Ja, motionerna avhandlar det mesta, och det är lite som nyårsfilmen om betjänten på tv. Det är samma procedur varje år. Motioner läggs, få åtgärder vidtas och miljömålen nås inte.

Fru talman! Jag står bakom alla våra reservationer men yrkar bifall till reservation nr 15.

(Applåder)

Anf. 146 KEW NORDQVIST (MP):

Fru talman! Låt mig börja med att säga att jag ställer mig bakom Miljöpartiets samtliga reservationer, men för tids vinnings skull yrkar jag bara bifall till reservationerna 8 och 15.

Jag misstänker att samtliga talare i dag kommer att säga att vatten är vårt viktigaste livsmedel. Så gör även jag.

Cirka hälften av Sveriges dricksvatten tas från vattendrag och hälften från grundvatten.

Varje dygn använder varje person i genomsnitt ca 160 liter vatten fördelat på 10 liter för dryck och mat, 30 liter för toalettspolning, 30 liter för disk, 20 liter för tvätt, 60 liter för personlig hygien och 10 liter för

övrig användning. Allt detta är vatten av dricksvattenkvalitet. Det är något vi tar för givet i Sverige.

På Dagens Nyheters debattsida kunde vi i januari läsa om ett antal forskare som skriver att undersökningar visar att vart tredje svenskt grundvattenprov är förorenat av växtskyddsmedel från jordbruket. I många kommuner är just skyddet av dricksvattentäkter ett stridsämne. Lantbrukare vill ha ersättning för intrång i rätten att bruka sin mark. Jag tycker tvärtom, att det är stötande att man vill ha ersättning för att inte förorena dricksvattentäkten.

Enligt EU:s ramdirektiv för vatten, implementerat i svensk lag, ska övervakningsprogram upprättas inom varje vattendistrikt för att man ska kunna bedöma statusen på våra vatten samt besluta om miljö kvalitetsnormer och åtgärdsbehov.

I dag har endast 14 procent av svenska grundvattenförekomster någon form av övervakning. Samtidigt som det enligt vattendirektivet finns krav på övervakning saknas direkt finansiering. Jag vill i likhet med föregående talare, Jan-Olof Larsson, lyfta fram klimatförändringarnas påverkan på vattenkvaliteten.

Det behövs inte bara mer statliga pengar, utan jag anser att principen om att förorenaren ska betala måste tillämpas. En annan föroreningskälla är övergödning, där kväve omvandlat till nitrit och nitrat hittas i brunnar, framför allt på landsbygden. Jordbruket sprider ca 200 000 ton konstgödselkväve på jordbruksmark varje år. Jag anser att det är angeläget att minska övergödningen och föreslår i en motion att det ska införas en skatt på konstgödsel, på kväve- och kadmiuminnehållet.

Övergödningen drabbar också våra sjöar och hav, vilket flera forskningsprojekt har visat på, bland annat det så kallade Berasprojektet, där regeringen inte har skjutit till medel för att projektet ska kunna slutföras – något som vi från Miljöpartiet beklagar.

En annan hjärtefråga, fru talman, är skyddet av Vättern.

Vättern hyser såväl natur- och miljömässiga som samhällsviktiga värden, och är därför skyddad av fyra riksintressen enligt miljöbalken – friluftsliv, fiske, natur och kulturmiljö. Dessutom är Vättern i sin helhet ett Natura 2000-område, en del av EU:s nätverk av skyddade områden. Vättern är också dricksvattentäkt för cirka en kvarts miljon människor, och ytterligare kommuner är på väg att ansluta till Vätternvatten. Nu i dagarna kom det glädjande beskedet om att göra Vättern till skyddsvattentäkt.

Östra Vätterbranterna är också biosfärområde under Unesco – en utmärkelse som ställer krav på långsiktigt hållbar samhällsutveckling.

Dessutom kan Vättern som dricksvattentäkt bli ovärderlig i en framtid om till exempel havsnivån stiger och ger upphov till saltvatteninträngning i Mälaren, som i dagsläget är dricksvattentäkt för i princip hela Mälardalen. Även den europeiska kontinenten tittar på Vättern som möjlig framtida dricksvattentäkt. Man måste också ha i minnet att omsättningstiden för Vätterns vatten är drygt 60 år.

Fru talman! Därför är det oroande att flera aktiviteter pågår eller planeras som hotar Vätterns dricksvattenkvalitet. Jag tänker då på försvarets bombningar av Vättern, hotet om att utvinna fossilgas – så kallad frackning – och planerna på gruvdrift vid Norra Kärr i Gränna, endast 1,5 km från Vättern.

Och med det, fru talman, yrkar jag alltså bifall till reservationerna 8 och 15.
(Applåder)

Prot. 2013/14:65
5 februari

Vattenvård

Anf. 147 JOSEF FRANSSON (SD):

Fru talman! En miljöpolitik för hållbar utveckling är avgörande för att uppnå Sverigedemokraternas övergripande mål om att till våra barn lämna ifrån oss vår hembygd, vårt land och vår planet i lika bra eller bättre skick än det vi en gång ärvde. Detta gäller inte minst vårt vatten, som är ämnet för dagens debatt.

Det finns ett par olika skolor för vad som är en politik för hållbar utveckling. I den ena skolan är det den av människan orörda naturen som primärt ska skyddas från den destruktiva människans framfart.

Människan lyfts ur utanför ekologin och ses som ett hot för miljön.

I denna skola finns tendenser att vilja motverka ekonomisk tillväxt och mänsklig exploatering av naturresurser.

Själv tillhör jag i huvudsak den andra skolan där jag menar att nyttjande av naturresurser, ekonomiskt välstånd och tillväxt är en förutsättning för förverkligandet av en god miljöpolitik.

All empirisk erfarenhet visar att rika länder visar en större miljöhänsyn än fattiga, även om sambandet givetvis inte är spikrakt linjärt. Vi kan se detta fenomen i realtid i Kina. Kina har i expressfart industrialiserats med utsläpp av gifter och med stort miljöslitage som konsekvens.

Merparten människor kommer från en bakgrund med extrem fattigdom, men en allt större kinesisk medelklass börjar nu ställa krav på en förbättrad livsmiljö.

När vi människor har säkrat våra mest basala behov såsom mat, vatten och tak över huvudet och känner en grundläggande trygghet för framtiden tenderar vi att bli mer villiga att ta hänsyn till vår livsmiljö och vara villiga att avsätta en del av lönen för att så ska ske.

Människan kan tveklöst vara en fiende både för sig själv och för andra levande organismer på jorden, men människan är samtidigt den enda varelsen med förmåga att ta ekologisk hänsyn.

På samma gång som vi kan vara destruktiva och utrota djur och andra organismer kan vi också rädda dem och skapa förbättrade förutsättningar och livsmiljöer även då hoten kommer från helt naturliga orsaker, frånkopplat mänsklig aktivitet.

Som ett konkret exempel kan man ju nämnas att man kan kalka en sjö som av helt naturliga orsaker är försurad för att upprätta en god livsmiljö för fiskar och andra djur.

Ekonomisk tillväxt korrelerar också tydligt med en mer stabil befolkningstillväxt.

Vad som är hönan och ägget i den ekvationen kan säkert diskuteras, men tveklöst vill jag ändå påstå att kvinnors deltagande i den värdeskapande aktiviteten är en nyckelfaktor. Jämställdhet mellan könen är alltså inte bara ett mål i sig, utan även ett medel för att nå det ekologiskt hållbara samhället.

I detta betänkande diskuterar vi en rad olika frågeställningar kring hur vi ska förbättra vattenkvaliteten i vattendrag, hav, sjöar och våra dricksvattenledningar. Jag vill påstå att det egentligen inte finns några jättestora ideologiska skiljelinjer i det här betänkandet.

Alla vill vi givetvis åt samma håll och ha den goda vattenkvaliteten, även om det skiljer i förslag på åtgärder, resurstilldelning och prioriteringsordning.

Men något som jag ser som en röd tråd genom de flesta av förslagen i betänkandet är att de kostar pengar. I princip samtliga åtgärder gör anspråk på ett skapat värde från helt andra sektorer. Få, om ens något, av förslagen i betänkandet är direkt värdeskapande.

Indirekta ekonomiska vinster kan givetvis göras i form av bättre hälsa, större fiskefångster och så vidare, men min poäng är att i en svagare ekonomi hade debatten här i dag säkert sett helt annorlunda ut.

Allmänhetens efterfrågan på åtgärder för förbättrad livsmiljö hade med all sannolikhet varit lägre.

Givetvis måste det också sägas: Rikedom är ingen garant för miljömässigt riktiga prioriteringar och avvägningar, men fattigdom är en garant för försummelse.

Som en slutsats av detta vill jag poängtera: En miljöpolitik som inte tydligt tar hänsyn till människan och nationens ekonomiska välstånd riskerar att bli direkt kontraproduktiv.

Den som i miljöns namn riskerar, eller rent av bekämpar, det ekonomiska välståndet blir i realiteten miljöns största fiende.

Fru talman! I vår budget har vi i Sverigedemokraterna föreslagit ökade anslag för åtgärder i Östersjön. Vi menar att mer kan och bör göras gällande övergödningssproblematiken och sanering och återställning av förorenade områden. Dock är det givet att fler länder än Sverige måste vara involverade i Östersjön för att livsmiljön i havet väsentligt ska kunna förbättras.

Likaså har vi i Sverigedemokraterna noterat den stora problematiken med plastskräp som flyter upp på vår svenska västkust, vilken behandlas i reservation nr 6 i dagens betänkande. Kopiösa mängder sopor dumpas i haven för att sedan följa havsströmmar till bland annat våra kuster. Det är inget löst problem, det ska sägas, men frågan måste få prioritet på dagordningen vid internationella samtal. Med det sagt yrkar jag bifall till reservation nr 6.

Framöver lär också dricksvattenfrågor bli ett alltmer angeläget ämne i olika sammanhang. I reservation nr 16 konstateras att det på sina håll i landet blivit alltmer komplext att hålla isär avloppsvatten och dricksvatten, vilket i något fall fått allvarliga konsekvenser för en kommuns invånare.

Här tror jag att det krävs ett fortsatt fokus i politiken och från myndigheter. Därför vill jag yrka bifall till reservation nr 16.

Anf. 148 JENS HOLM (V):

Fru talman! Läget för Östersjön är minst sagt akut. Antalet syrefria bottnar har trefaldigats bara under 2000-talet. Vi kan själva bevittna det kritiska läget om vi färdas med båt eller befinner oss vid våra kustlinjer längs med Östersjön under sommartid. Då ser man exempelvis algblomningen breda ut sig.

Precis som regeringen konstaterar i sin egen budget kommer miljö kvalitetsmålen Ingen övergödning och Levande sjöar och vattendrag inte att uppnås med de beslut som man hittills har fattat. Då är det hög tid att

vi fattar nya beslut, att vi anslår mer pengar och att vi har en ambitiösare politik för vattenvård och inte minst för Östersjön.

Östersjön är ett känsligt hav. Kring Östersjöns kuster lever ungefär 100 miljoner invånare från nio olika länder. Det är ett hav som är hårt trafikerat både av yrkestrafiken och av många människor som åker till exempel båt och vattenskoter. Längs med Östersjöns kuster finns också mycket tunga industrier, reningsverk och jordbruksverksamhet. Östersjön är också nästan lite av en sjö, eftersom det är så lite cirkulation av nytt vatten. Därför är det extremt viktigt att vi tar ansvar för Östersjön och att vi har en ambitiösare politik än den som förs nu.

Vi i Vänsterpartiet lägger fram flera konkreta förslag på hur vi ska lösa det här akuta läget för Östersjön och andra förorenade vattendrag. Vi lägger fram dem i det här betänkandet som heter *Vattenvård*, och vi lägger fram dem i andra sammanhang också.

Några förslag som vi har är att vi vill kraftsamla kring ekologisk produktion av livsmedel, som medför mycket mindre avgångar av kväve och fosfor som leder till övergödning. Produktion av ekologiska livsmedel har inga utsläpp av kemikalier och gifter som det konventionella jordbruket tyvärr kan medföra. Vi tar principen om att förorenaren ska betala på största allvar. Det är en princip som brukar omhuldas av de flesta partier i den här kammaren, nämligen att om man släpper ut ska man få betala för det i form av skatter och avgifter.

Jag noterade att Centerpartiet lade fram ett förslag, i höstas var det väl, i sitt miljöprogram om en skatt på kemikalier. Det är bra. Men varför vill man inte ha en skatt på konstgödsel? Vi vet att konstgödsel, handelsgödsel, påverkar miljön negativt. Man borde åtminstone få betala för denna negativa påverkan. På så sätt skulle vi också dra in viktiga resurser till miljöarbetet i jordbruket.

Vänsterpartiet var det första partiet som lade fram en motion i Sveriges riksdag om att minska köttkonsumtionen. Vi vet att den intensiva djupuppfödningen medför stora utsläpp av växthusgaser och påverkar vårt grundvatten och vårt hav. Därför vore det bra om vi kunde äta mer vegetariskt och mindre kött. Vi har en konkret politik för det.

Den relativt omfattande gödslingen av våra skogar för att träden ska växa snabbare och man därmed ska kunna avverka tidigare leder också till stora avgångar av kväve, vilket förvärrar övergödningen. Det här är ett bortglömt problem och ingenting som vi riktigt har tagit fasta på. Ingen vet exakt hur mycket gödsel som används i skogen, men vi i Vänsterpartiet säger att vi måste komma till rätta med det.

Vi vill satsa på mer järnvägstrafik och mindre transporter med lastbil. Vi höjer anslagen till havsmiljöarbetet, och i det här betänkandet föreslår vi tillsammans med S och MP att vi ska fasa ut användningen av tvåtaktsmotorer som också leder till stora utsläpp i vårt hav. Det här är konkreta saker som vi kan göra här och nu i Sverige, och det här är saker som regeringen tyvärr inte tar fasta på, men det borde man göra.

Minst lika viktigt är det internationella arbetet för att rädda Östersjön. Jag tänker särskilt på arbetet inom den så kallade Helsingforskonventionen, Helcom, där man har tagit fasta på en handlingsplan för att komma till rätta med de stora miljöproblemen i Östersjön. Baltic Sea Action Plan heter den.

Inom ramen för den här handlingsplanen har alla länder gjort åtaganden när det gäller hur mycket man ska minska sina utsläpp av kväve och fosfor. Det svenska åtagandet innebär att vi ska minska våra utsläpp med 9 000 ton kväve och ungefär 500 ton fosfor till 2021. Vi har kommit en bit på vägen, men Sverige och alla andra åtta länder inom Helcom har fortfarande långt kvar för att uppnå sina mål. När Världsnaturfonden gjorde en granskning i somras av hur det går med uppfyllandet av målen inom Helcom var inget av de nio länderna på gång att uppnå sina mål, utan alla ligger efter i arbetet. Sverige utmärker sig tyvärr inte som något av de bättre länderna utan ligger någonstans i mitten.

Det här är oerhört allvarligt. Jag har diskuterat den här frågan i riksdagens kammare med miljöminister Lena Ek. Jag kan säga att jag verkligen tror att miljöministern har goda intentioner. Det är mycket som hon vill göra. Men samtidigt ser jag en ryckighet i den svenska politiken. Jag ser en stor inkonsekvens i den svenska politiken. Det känns som att regeringen inte riktigt vet vad man vill göra. Ett exempel är anslagen till havsmiljö, anslaget 1:12 i miljöbudgeten i regeringens budget. När jag debatterade det här med Lena Ek var hon stolt och sade att nu storsatsar vi på havsmiljön och anslår nästan 200 miljoner kronor mer, tror jag att det var, till havsmiljön. Det kan ju låta väldigt bra, men då ska man komma ihåg att året innan, för 2013, drog man ned på havsmiljöbudgeten med över 200 miljoner kronor. Jag förstår inte varför man har den här ryckigheten i politiken. De som drabbas främst av det är de som ska rädda Östersjön, de som arbetar med konkreta havsmiljöprojekt inom jordbruket, i havet och i våra sjöar och andra vattendrag.

Vi i Vänsterpartiet har lyft fram att det behövs konkreta och bindande krav inom jordbruket för hur vi ska minska utsläppen av kväve och fosfor. Från regeringen får jag höra att vi ska arbeta med frivillighet i stället. Det är inget fel med frivillighet eller med projekt som till exempel Greppa näringen. Men problemet är att de inte omfattar alla lantbrukare.

Sannolikt omfattar det dem som är ambitiösa och dem som vill mycket. Men vi måste faktiskt se till att *alla* lantbrukare har bindande krav på att de ska minska sina utsläpp av fosfor och kväve, det som leder till övergödningen av Östersjön.

Tyvärr kan jag inte säga att det här betänkandet, *Vattenvård*, kommer att rädda varken Östersjön eller andra hårt drabbade vattendrag i Sverige. Det finns 18 reservationer i betänkandet; många av dem innebär konkreta förslag på förbättringar. Men eftersom Sverigedemokraterna röstar med de borgerliga partierna i så gott som alla omröstningar kommer de här konkreta reformerna och förbättringsförslagen troligen att röstas ned när vi röstar om betänkandet.

Därför behövs det en ny regering i Sverige, en regering som sätter havsmiljöfrågorna före andra, kortsiktiga intressen.

Jag vill härmed yrka bifall till reservation 8 och 15.
(Applåder)

Anf. 149 GUSTAV SCHYLLERT (M):

Herr talman! Vi debatterar i dag miljö- och jordbruksutskottets betänkande 8, *Vattenvård*. Alla motioner från den allmänna motionstiden under 2012 och 2013, hela 48 stycken yrkanden, som på något eller några sätt har med vattenvård att göra ska alltså debatteras i dag.

I hela 22 punkter sammanfattas motionsförslagen om allt från Östersjön till Vättern, från grundvatten till dricksvatten och från fartyg ovan ytan till vrak därunder. Och detta är bara några av de ämnen som betänkandet berör.

Som traditionen bjuder här i Sveriges riksdag avstyrks samtliga motionsförslag.

Vattnet är samtidigt kanske något av det viktigaste vi har. Det är själva förutsättningen för livet. Nyttjandet av våra sjöar, hav och kuster är mångfasetterat. Vi får vårt dricksvatten härifrån. Ett stort antal människor är för sin försörjning beroende av vårt vatten. Många gånger är vårt vatten grunden för rekreation och nöje. Vår vattenvård är därför också viktig, och väldigt många åtgärder är på gång.

Herr talman! Ett av de områden som vi diskuterar är Östersjön. Där kan det konstateras att det redan under Sveriges ordförandeskap i EU år 2009 antogs en strategi för Östersjöområdet. I strategin finns en konkret åtgärdsplan med 15 prioriterade områden och ett åttiotal flaggskeppsprojekt. Flera av dessa har som syfte att minska övergödningen och föroreningen av Östersjöns vatten.

Sveriges nationella plan för att uppfylla det svenska åtagandet inom Helcoms aktionsplan för Östersjön, Baltic Sea Action Plan, omfattar inte mindre än 150 åtgärder. Tyngdpunkten ligger på övergödning, farliga ämnen och biologisk mångfald inklusive fiske och sjöfart. Sedan 2011 ansvarar Havs- och vattenmyndigheten för arbetet att följa upp genomförandet av åtgärder inom Baltic Sea Action Plan.

Anslaget för åtgärder för havs- och vattenmiljö som infördes 2007 har successivt ökat. I budgetpropositionen för 2014 omfattar anslaget närmare 673 miljoner kronor. Det satsas på lokala vattenvårdsprojekt med 75 miljoner, och det arbetas med en satsning på 32 miljoner kronor fram till år 2017 för arbete med avancerad rening av avloppsvatten.

Herr talman! Ett annat område är arbetet med att förhindra vattenföroreningar. Där är inte minst arbetet med att minska förekomsten av läkemedelsrester och andra kemiska substanser viktigt. Regeringen satsar 32 miljoner kronor fördelade på fyra år till avancerad teknik för rening av läkemedelssubstanser och andra svårnedbrytbara kemikalier i avloppsvatten. Även i regeringens proposition *På väg mot en giftfri vardag – plattform för kemikaliepolitiken*, som vi ska behandla här senare i år, utvecklas insatser för att nå det nya etappmålet.

Vad gäller läckande vrak och risken för dessas inverkan på vattenföroreningar har regeringen gett uppdrag och fått rapport om inventering av sådana vrak. Sjöfartsverket konstaterade då att det är högst osannolikt med oljeutsläppskatastrofscenarier. Miljödepartementet bereder frågan om övriga risker.

Regeringen gav redan år 2011 Naturvårdsverket i uppdrag att genomföra en särskild satsning på att minska nedskräpningen vid våra kuster. Helcomländernas miljöministrar beslutade också i fjol att till nästa år utveckla en regional handlingsplan för att avsevärt minska mängden marint skräp.

Sverige har sedan många år implementerat EU:s vattendirektiv i svensk rätt, och det arbetas dagligen med miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram. Arbetet med miljöövervakningen intensifieras.

Reglerna om vattenverksamhet i miljöbalken ses över, bland annat i syfte att säkerställa principen om att förorenaren betalar och att bästa möjliga teknik ska användas.

Herr talman! Ytterligare ett område är arbetet mot övergödningen som fortsätter även om belastningen av kväve- och fosforföroreningar minskar. I den miljömålsberedning som nu sitter och utarbetar en strategi är åtgärder mot övergödning en mycket viktig del. Det satsas på lokala vattenvårdsprojekt med 75 miljoner, och det arbetas med en satsning på 32 miljoner kronor fram till år 2017 för arbete med avancerad rening av avloppsvatten.

Landsbygdsprogrammet med miljömålet Ingen övergödning kommer också att vara viktigt. Kombinationen av de regler vi har, frivilliga åtgärder inom jordbruket och åtgärder för avloppsrening gör att de svenska betingen för utsläpp av kväve och fosfor kommer att uppnås.

För att förhindra övergödningen pågår också inom ramen för Östersjöstrategin ett antal aktiviteter för att minska toalettavfall från färjor och fartyg. För att fartygen ska kunna lämna allt toalettavfall till en mottagningsanordning i stället för i havet pågår arbetet med att uppgradera mottagningsanordningarna inom ramen för Helcom.

Kommunerna har fått stöd i arbetet med enskilda avlopp. Användning av miljöbalkens regelverk har framför allt lett till högre åtgärdstakt. Regeringen bereder ärendet om bättre samspel mellan myndigheter inom tillsyn och prövning även i denna del.

Herr talman! Våra vattentäkter är ett centralt område inom vattenvården. Våra kunskaper om grundvattnet i Sverige har ökat, och regeringen har fattat beslut om preciseringar av miljökvalitetsmålet som rör grundvatten vad avser bland annat nivåer och kvalitet. Även Miljömålsberedningen arbetar med att fastställa styrmedel och åtgärder för att uppnå miljömålet Grundvatten av god kvalitet.

För att trygga våra dricksvattentäkter har regeringen tillsatt en utredning med uppdrag att utreda bland annat tillgång, kontroll och krisberedskap. Den del av utredningen som rör vattentäkternas skydd ska redovisas senast den 30 juni nästa år.

Herr talman! Låt mig avslutningsvis konstatera att det trots att betänkandet som sagt behandlar hela 48 motioner i 22 punkter och spänner över ett stort fält ändå finns tre saker som får anses vara gemensamma. För det första måste de åtgärder man föreslår inom vattenvårdsfrågorna finansieras, för det andra är de beroende av internationell samverkan och för det tredje måste de vara en del av en sammanhållen politik.

För att ta dessa i tur och ordning: Finansieringen är som sagt central, naturligtvis även inom detta område. Frågan är då hur oppositionen vill finansiera sin vattenvårdspolitik. Vems budget är det som gäller – eller ska oppositionens olika skattehöjningar staplas på varandra?

När vi pratar om den internationella samverkan är alla dessa frågor direkt beroende av internationellt samarbete. Vårt medlemskap i Europeiska unionen är centralt i arbetet för god vattenvård – vi delar faktiskt vårt vatten med våra grannar. Hur ser det rödgröna alternativet ut i frågan om EU-medlemskapet?

Till sist, vilken är den sammanhållna vattenvårdspolitiken hos oppositionen? I endast två av de 18 reservationer som oppositionen lämnat är

de rödgröna partierna överens. Vilken vattenvårdspolitik blir det som gäller om de rödgröna bildar regering?

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Prot. 2013/14:65
5 februari

Vattenvård

Anf. 150 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:

Herr talman! Först vill jag hälsa Gustav Schyllert välkommen till sin första debatt för det här utskottet.

Som jag tog upp i mitt anförande sade miljöministern när hon redovisade för miljö- och jordbruksutskottet att när det gäller övergödning var något hon skulle lyfta fram för de andra länderna runt EU just detta med stöd till odling av fångstgrödor, bevarande av kantzoner och arbetet med konstgjorda våtmarker. Att satsa på detta bidrar verkligen till att minska utsläppen av näringsämnen från jordbruksmarker till havet. Likadant framhöll hon detta när hon nu blev intervjuad i nyheterna.

Det är konstigt när miljöministern säger att det här är ett prioriterat område samtidigt som den totalt eniga regeringen beslutar att sluta med stöd till kantzoner, odling av fångstgrödor och konstgjorda våtmarker. Vi får heller inte höra ett enda ord om vad man ska ersätta detta med.

Nu har ni konstaterat att med den politik som den totalt eniga regeringen bedriver – eller rättare sagt med frånvaron av miljöpolitik hos regeringen – uppnår man inte miljömålen i de frågor vi diskuterar här i dag. Men i stället för att då lägga till medel för att nå målen tar ni bort åtgärder.

Det ska nu bli intressant att få höra vad denna eniga regering, som tar bort stödet till dessa åtgärder, har hittat på för något enigt förslag på åtgärder att införa.

Anf. 151 GUSTAV SCHYLLERT (M) replik:

Herr talman! Regeringen har ju i budgetpropositionen gjort en permanent satsning på 75 miljoner, framför allt för att minska övergödningen i fråga om vattenkvaliteten.

Det är klart att man som opposition alltid kan säga att det är för lite och för sent, men i jämförelse med vad? För lite i jämförelse med vad? För sent i jämförelse med vad? Socialdemokraterna får ju redogöra för vilket alternativ man har, vilken tidplan och vilka resurser. Och med vem ska det genomföras? Det räcker ju inte att Socialdemokraterna står i talarstolen här och säger vilken uppfattning man har, utan det måste finansieras och tidsättas. De frågorna hade det varit intressant att få höra svaret på från Socialdemokraterna.

Anf. 152 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:

Herr talman! Vi har redovisat våra förslag, och vi har lagt fram vår budget. Om du, Gustav Schyllert, bara tar del av den tror jag att du hittar både förslagen och hur vi finansierar dem. Bland annat har vi avsatt 1 miljard till miljömålen, som vi vill använda för att stödja kommunerna i att genomföra detta.

De 75 miljoner du talar om är ju en droppe i havet i jämförelse med det ni tar bort. Ni minskar de facto pengarna för de här åtgärderna. Ni har inte föreslagit en enda åtgärd för att motverka det negativa resultat som nu blir fallet när de prioriterade områdena och åtgärderna tas bort. Kan

du inte komma med en enda hint om vad ni försöker föreslå för något? Ett enda förslag skulle det vara intressant att få höra.

Anf. 153 GUSTAV SCHYLLERT (M) replik:

Herr talman! Jag har i och för sig i talarstolen redovisat ganska mycket av det som händer, och det finns också med i utskottets betänkande. Sedan säger Socialdemokraterna om anslag man har i sin budget att man har pengar för detta. Men de pengarna finns ju enbart i den socialdemokratiska budgeten! Med all respekt för er tror jag faktiskt inte att ni når 50 procent i nästa val, och då saknas det ju parlamentariskt stöd för dessa satsningar.

Det är klart att det går att utmåla detta som satsningar. Det må så vara, men de ska ju genomföras. Är man inte överens med andra eller har 50 procent av rösterna går det ju inte att förhålla sig till de frågorna.

För lite och för sent är det bärande temat i oppositionens argumentation, men då är den naturliga följdfrågan: för sent i jämförelse med vad, och för lite i jämförelse med vad?

Anf. 154 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Även jag vill hälsa Gustav Schyllert välkommen till debatten i kammaren. Det är väl premiär.

Jag hajade till lite då Gustav Schyllert sade att anslagen till havsmiljön har ”successivt ökat”. Det beror ju lite på hur man räknar och vad man jämför med. Jan-Olof Larsson har tagit upp en del av de minskade miljöanslag som Moderaterna och de övriga borgerliga partierna är ansvariga för.

Gustav Schyllert går in i detalj på anslagen. Det stämmer som han säger att 2014 ligger havsmiljöanslaget i regeringens budget, 1:12, på 673 miljoner kronor. Så mycket är korrekt, och det är mer än anslaget var för 2013. Det är också korrekt. Men året dessförinnan, 2012, låg anslaget på 788 miljoner kronor. Det är mer än 100 miljoner kronor mer än den nivå man ligger på under innevarande år.

Den stora neddragningen under 2013 innebar till exempel att Havs- och vattenmyndigheten i praktiken inte kunde lova ut några nya LOVA-bidrag under hela 2013. Nu finns det 75 miljoner mer för de viktiga LOVA-bidragen. Det är bra. Det innebär att en massa projekt kan startas igen, projekt som man var tvungen att avsluta tidigare för att regeringen drog in alla pengar.

Jag undrar: Varför denna ryckighet i politiken, och hur kan ni kalla en minskning med mer än 100 miljoner i förhållande till 2012 för en satsning?

Anf. 155 GUSTAV SCHYLLERT (M) replik:

Herr talman! Ryckighet i politik blir det om man inte är överens om tagen. Överens om tagen måste man vara om man ska kunna föra en effektiv politik.

Vi har meddelat de här anslagen och budgeterat så här, och därför ser det ut på det viset. Om ni i Vänsterpartiet har andra förslag och andra idéer om hur det ska vara måste ni redovisa hur det ska genomföras. Det räcker ju inte att bara Vänsterpartiet tycker detta. Vilken politik får väl-

jarna i sådana fall – är det ert förslag eller någon annans förslag? Hur blir det egentligen?

I två av 18 reservationer är S, V och MP tillsammans. Det är en niondel. Det är klart att man kan kalla sin niondelspolitik för att man är mycket bättre än regeringen och ha samma inställning som Socialdemokraterna, alltså att regeringen anslår för lite och att det kommer för sent, men man blir svaret skyldig: för lite i jämförelse med vad, och för sent i jämförelse med vad? På den frågan blir Jens Holm svaret skyldig.

Anf. 156 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Hoppsan, det var inte mycket till svar från Gustav Schyllert, måste jag säga. Jag frågade varför ni drar ned med exakt räknat 112 miljoner kronor från ett anslag på 788 miljoner år 2012 till dagens nivå 673 miljoner kronor år 2014. Jag förstår att det för utomstående blir väldigt mycket miljoner och siffror hit och dit, men alla förstår nog att det är en ganska kraftig neddragning.

Gustav Schyllert frågar vad politiken blir med Vänsterpartiets politik. Vi anslår extra pengar både till Havs- och vattenmyndigheten och till LOVA-bidragen. Vi lägger 85 miljoner utöver vad regeringen satsar på hav och på LOVA-bidrag.

Det är lite märkligt att Gustav Schyllert säger att han inte vet vad det skulle bli för politik om vi skulle hamna vid makten. Det är precis som Gustav Schyllert säger att 48 motioner har lämnats in och att det finns 18 reservationer. Många av dem skulle kunna gå igenom om det inte vore för att den borgerliga regeringen hela tiden har Sverigedemokraternas stöd. Så är det i minst nio av tio omröstningar i den här kammaren. Det är ni som regerar med det benägna stödet från Sverigedemokraterna, och det vet ni mycket väl.

Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet är överens om en sak. Regeringen uppnår inte miljömålen. 14 av 16 miljömål uppnås inte, inte heller på havsmiljöområdet. Vi är överens om att det behövs en kraftsamling. Det behöver satsas mer pengar.

Vi har inte exakt samma siffror, för vi gör tre olika budgetar. Men inriktningen är helt klar. Det måste vara slut med det stora miljösveket. Nu vill jag veta, Gustav Schyllert: Hur kan den här neddragningen bli en satsning? Varför den här ryckigheten? Varför lägger man först ned en massa projekt? Nu pytsar man in lite mer pengar, så att man kan kicka i gång dem igen.

Anf. 157 GUSTAV SCHYLLERT (M) replik:

Herr talman! Hoppsan! Man är överens om att man är emot regeringen – det räcker knappast för att regera landet. I grunden handlar det om att ha en politik för arbete som gör att det skapas resurser som man kan tillföra till exempel till detta område. Då duger det inte med en niondelspolitik.

Vi kan i och för sig fortsätta med det här rätt länge, men jag inser att klockan är ganska sent slagen, så jag nöjer mig med att konstatera en sak. Hade vi gått på vattnet hade du sagt: Ja, det är för att ni inte kan simma. (Applåder)

Anf. 158 ANITA BRODÉN (FP):

Herr talman! Att vatten och vattenvård berör många av oss råder det ingen tvekan om. Härondagen anordnades över blockgränsen exempelvis ett mycket välbesökt frukostmöte kring dricksvattenfrågan.

Regeringen har också gett den parlamentariska Miljömålsberedningen i uppdrag att särskilt ta sig an vattenfrågan. Där ska vi den 9 juni lämna ifrån oss ett betänkande med förslag på etappmål och med bedömningar när det gäller hur en samhällsförändring måste till för att vi ska kunna få en sammanhållen och hållbar vattenpolitik. Det handlar om hur den ska se ut för att vi ska kunna nå miljömålen.

Och det är inte lite. Sex av riksdagens miljö kvalitetsmål har direkt anknytning till vatten. Det finns också en koppling till fem miljö kvalitetsmål utöver dem. Tala om att ta ett helhetsgrepp!

Utöver beredningsarbetet i Miljömålsberedningen pågår utredningar med koppling till vattnet. Det är Vattenverksamhetsutredningen, som redan har lämnat två av sina delbetänkanden, och Dricksvattenutredningen. Och inte minst pågår det ett intensivt arbete i internationella forum, där Sverige och regeringen är djupt involverade och pådrivande.

Samarbetsorganet Helcom har nämnts här i dag. Det arbetas intensivt med att minska fosfor- och kvävebelastningen i Östersjön för att senast 2021 uppnå en god miljöstatus i Östersjön.

Den svenska planen när det gäller våra åtgärder innehåller 150 punkter – det är 150 åtgärder. Regeringen har börjat bocka av. Det är fosfatförbud i tvätt- och dricksvatten. Det handlar om tvättmedel och något mer – nu kommer jag inte på det; jag kommer på det sedan. Det är förbud mot att släppa ut toalettavfall från fritidsbåtar och färjetrafik. Och det är beslut om att man senast 2018 ska ha det här förbudet också för kryssningsfartyg.

Sverige har varit pådrivande för att få de strängare kraven vad gäller en ny reningsteknik men också mottagningsanordningar. Ett arbete pågår också med jordbruket.

Jag skulle vilja kontra en del när det gäller Greppa Näringen. Jag upplevde nämligen att Jens Holm var ganska arrogant och menade att det är bra men att det inte är så många som är anslutna. Jag kollade snabbt upp det. Det visade sig att 2001 var 1 130 lantbrukare anslutna – vi kan veta att det i runda slängar finns 22 000 heltidslantbrukare. År 2012 var 10 445 lantbrukare anslutna. Jag tycker att det visar att det inte är en liten del väldigt aktiva, utan det är en stor del väldigt aktiva lantbrukare. Det har visat sig att de miljöåtgärder som man har vidtagit för att minska näringsläckage har gett effekt.

Jag kan konstatera att vi har Östersjömiljarden. Vi satsade på en havs- och vattenmyndighet. Vi har satsat på en Östersjöambassadör. Allt detta är viktigt och har gjort skillnad.

Det raljeras en del med siffror. Jag hörde tidigare att vi hade minskat anslaget. Faktum kvarstår, att det är första gången. Det var när alliansregeringen kom till makten som det blev ett särskilt havsmiljöanslag. Östersjömiljarden tror jag att en del av er kommer ihåg. Det betydde oerhört mycket. Det blev ett startskott för ett intensivt arbete för just Östersjön.

I år, 2014, är det 672 miljoner kronor. Det är mycket. Vi kan jämföra. Vi kan se lite grann på hur det var för ett antal år sedan. Jag kan titta på år 2000. Jag kan då få fram, om jag läser siffrorna rätt, att det är en sats-

ning på Östersjön på 25 miljoner kronor. Jag tycker att vi ska vara lite ödmjuka när vi håller på med siffror. Därmed är det inte sagt att allting är färdigt, klappat och klart. Vi vet att vi har enorma utmaningar framför oss. Det tar vi tag i.

Under Sveriges ordförandeskap i EU tog exempelvis nuvarande kommissionär Malmström initiativ till EU:s Östersjöstrategi. EU har också utpekat Östersjön som ett prioriterat område. Ett 80-tal flaggskeppsprojekt är i gång eller har avslutats. Sverige implementerade för tio år sedan EU:s vattendirektiv. Vi organiserade det på ett klokt sätt med fem vattendistrikt, där fem länsstyrelser fick ansvar och utsågs till vattenmyndigheter. Havs- och vattenmyndigheten har huvudansvar – jag påminner om att Havs- och vattenmyndigheten tillkom under alliansregeringen.

Det krävs dock en utökad miljöövervakning. Det har vi tagit till oss från EU. En kritik har riktats. Det är därför något som regeringen nu arbetar med.

Herr talman! Vad gäller övriga synpunkter – det gäller miljö kvalitetsnormer, gränsvärdesnormer, grundvatten och skydd av dricksvattentäkter – är det frågor som vi just nu håller på och borrar i. Jag ber att få återkomma till det.

Men jag vill ändå nämna någonting om enskilda avlopp, för det har kommit upp som en fråga i en av motionerna. Havs- och vattenmyndigheten har fått huvudansvar också i de här frågorna. Tillsammans med Boverket arbetar man nu med att se hur man ska kunna vägleda för att minska de negativa utsläpp som sker från dåligt fungerande enskilda avlopp. Det är nämligen oacceptabelt med det stora antalet enskilda avlopp som inte fungerar.

Herr talman! För någon vecka sedan var flera av oss ledamöter med i en debatt i Västerås. I det sammanhanget nämndes från oppositionen att alliansregeringen hade strukit LOVA-resurserna. Jag vill påpeka än en gång – vi påpekade det då – att det är fel. 75 miljoner finns. Våra oppositionsvänner säger säkert att det inte är tillräckligt. Nej, det är det inte om vi enbart hade satsat på det, men när vi lägger till detta gör det också nytta.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis säga något om ett par av de frågor som oppositionen har lyft fram.

En fråga gäller utsläpp från ägarlösa vrak. Det är något som vi fortsätter att ta på allvar. Det har visat sig att inte enbart de stora oljeutsläppen från de ägarlösa vraken är allvarliga utan också de diffusa kroniska utsläppen är allvarliga. Därför har utsläppen analyserats, och Miljödepartementet går igenom inventeringen för att komma fram till i vilken ordning utsläppen ska hanteras – de mest farliga eller de mest allvarliga.

Läkemedelsrester är en annan fråga som man arbetar med. Det gäller även nedskräpning.

Jag vill också säga något om tvåtaktsmotorer. De är ett problem som ska tas på största allvar, och det är större än man kan tro. Därför är den strategi som har tagits fram så välkommen. Tvåtaktsmotorer byggda efter 2007 ska dessutom vara CE-märkta.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga yrkanden.

(Applåder)

Anf. 159 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag känner mig apostroferad av Anita Brodén. Jag ville börja med Greppa näringen. Om Anita Brodén uppfattade det så att jag raljerade om Greppa näringen kan jag tala om att det absolut inte var min mening. Jag vet att ungefär 10 000 i dag är anslutna till Greppa näringen. Det är fantastiskt. Men det är fortfarande mindre än hälften av heltidslantbrukarna. Sedan finns också många tusen deltidslantbrukare.

Min poäng är att jag vill ha ungefär den nivå som man ligger på i Greppa näringen eller för alla lantbrukare som söker miljöersättningar för miljöskyddsåtgärder. Jag vill att den nivå som gäller för till exempel obligatoriska växtnärbalanser, där man har räknat ut hur mycket fosfor och kväve på lantbruksnivå som kan släppas ut, ska vara standard. Den ska gälla för det svenska lantbruket. Greppa näringen ger bra inspiration. Men om även du, Anita, anser att vad de gör är bra, undrar jag varför vi inte lagstiftningsvägen ser till att den nivån blir standard för alla lantbrukare?

Sedan var det frågan om anslagen. Om man drar ned nivån från 800 miljoner kronor för havsmiljön till knappt 700 miljoner kronor, måste det väl ändå anses vara en neddragning? Under 2013 sade till och med Havs- och vattenmyndigheten att de inte kunde lova några nya LOVA-projekt under 2013 därför att det inte fanns några pengar.

Nu finns pengar, och det är bra. Men det är inte tillräckligt. Varför ryckigheten? Det är de som ska arbeta med miljön som drabbas.

Anf. 160 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! Jag börjar med frågan om Greppa näringen. Tack för de orden! Jag uppskattar de varma orden och det arbete som sker inom Greppa näringen. Nu är det så lyckligt att Greppa näringen inte är den enda gruppen. Jag brukar ofta, herr talman, i dessa sammanhang lyfta fram Odling i balans. Det finns flera olika grupper som arbetar med i princip samma sak. Sammantaget har mer än hälften av Sveriges lantbrukare under ett fåtal år kommit in i arbetet. Här stimulerar de varandra.

Jag har ofta sagt att eko-odlingen är en spjutspets och har drivit fram en positiv utveckling. Likadant känner jag för Odling i balans och Greppa näringen. Här stimulerar de varandra. Om några få år – hoppas jag – tror jag att vi i en liknande debatt kan konstatera att de allra flesta lantbrukare är anslutna eller kommer att ansluta sig, så att vi alla kan känna oss stolta och nöjda. Jag är oerhört stolt över att det är så många som på frivillig basis har gjort det.

Sedan var det ryckigheten i anslagen. I den bästa av världar skulle väl jag självklart önska att vi hade haft en Östersjömiljard varje år. Men det är ett givande och tagande i en budget. Ett år fick vi dra ned rejält på pengarna för Östersjönsatsningen, men det hade sin naturliga förklaring. Då var det en stor satsning på att starta Havs- och vattenmyndigheten. Det fanns en sådan förklaring.

Anf. 161 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag instämmer i att vi inte lever i den bästa av världar. Vi har en moderatledd regering som ensidigt prioriterar att sänka skatterna. Regeringen har sänkt skatterna med ungefär 140 miljarder kronor. Då

blir till exempel havsmiljöarbetet lidande. Det kan vi säga ärligt, Anita Brodén.

Det är intressant att du tar upp det ekologiska lantbruket, som även vi i Vänsterpartiet tycker är otroligt viktigt. Det är därför vi avsätter separata pengar för att stimulera lantbruket. Det är också därför vi sätter upp mål för hur stor vi vill att den ekologiska produktionen ska vara.

Om man inte har några mål, om man inte vet vart man ska gå, då blir det svårt att satsa på något. Därför säger vi att till 2020 ska minst 30 procent av Sveriges jordbruksareal vara ekologiskt odlad. Vilket mål har Folkpartiet – så slipper du blanda in de andra partierna – för hur omfattande den ekologiska produktionen ska vara till exempelvis 2020?

Sedan var det frågan om frivillighet eller krav. Frivillighet är fantastiskt bra. Men det här handlar om framtiden för Östersjön, vårt innanhav. Det är viktigt att vi får med alla på båten.

Jag tittar i slutsatserna från toppmötet i Helcom i oktober. På s. 12 framgår det att det senast 2018 ska införas "annual nutrient accounting at farm level". Det tolkar jag som att det ska finnas årliga växtnäringsbalanser på lantbruksnivå. Det ska införas 2018. Regeringen måste implementera beslutet från Helcom. Jag undrar hur regeringen kommer att arbeta med att uppfylla de obligatoriska växtnäringsbalanserna som man har varit med och fattat beslut om.

Anf. 162 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! Den sista frågan handlar om växtnäringsbalanser. Om det är något land som ser till att leva upp till de gemensamma överenskommelserna är det Sverige. Där behöver Jens Holm inte tveka en sekund. Om vi har skrivit under ser vi till att uppfylla kraven.

Vad gäller målen för eko-odlingen har vi helt olika inställning. Jag tycker att det är fantastiskt med eko-odling. Jag tycker att det är fantastiskt med ett hållbart konventionellt brukande. Men det viktigaste är att det är konsumenten som bestämmer. Det är konsumentens krav som gör att producenten får anpassa sig.

Greppa näringen växer på frivillig basis. Det kan fungera på precis samma sätt vad gäller eko-odling. Däremot kan det under vinjetten om lagen om offentlig upphandling finnas stora möjligheter för kommuner och landsting.

Jag ska säga något kort om skattefrågan. Jag tycker att Jens Holm å sin sida ska vara ärlig och medge att ni inte föreslår en väl fungerande skatteväxling. En skatteväxling ska vara betald. Man ska betala skatt för koldioxidföreningar, men det ska också löna sig att arbeta. Där ska de kommunicerande kärnen finnas. En välfungerande rejäl skatteväxling skulle lösa oerhört mycket.

Anf. 163 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:

Herr talman! Vi fick höra av Gustav Schyllert att han inte tror på socialdemokratisk miljöpolitik, för han tror inte att vi får 50 procent i nästa val. Det kan man ju fundera över. Jag har dock aldrig så tydligt hört att denna regering är så lierad med Sverigedemokraterna att man räknar in dem i sitt regeringsunderlag för att komma över 50 procent. De fyra partier som säger sig vara i regeringsställning kommer faktiskt inte upp i

50 procent, men de säger fortfarande att de försöker driva en miljöpolitik. Ska vi inte tro på det ni säger, eller vad menar du, Gustav Schyllert?

När Anita Brodén tittade i budgeten för år 2000 hittade hon ett konto med 25 miljoner för Östersjön. Det var långt före min tid. Hade hon tittat på fler konton, så som Alliansen gjorde när man kom i regeringsställning 2006 och skapade ett havsmiljökonto, hade hon sett att regeringen tog pengar från dem.

Jag gav nämligen riksdagens utredningstjänst i uppdrag att ta reda på hur regeringen hade skaffat fram pengar till havsmiljökontot. Det visade sig att man hade plockat pengar från många olika konton och sammanfört dem i ett konto. Man hade i stort sett inte lagt till en enda krona utöver det som redan fanns. Några reella satsningar var det alltså inte. Lite ärlighet får man ändå lov att fordra!

I år slopar ni miljöersättningarna. Massor av bönder har ringt till mig och många andra här och frågat hur detta är möjligt och hur ni kan göra på detta vis. Det påverkar inte bara miljön oerhört mycket utan också den privata ekonomin. Vad tänker ni göra för att lösa detta de kommande två åren?

Anf. 164 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! Vad gäller havsmiljön och Östersjömiljarden var det en riktad koncentration av insatser. Jag tror att alla applåderade denna gigantiska satsning och detta fokus. Problemen i Östersjön är ännu inte lösta. Vi har dock många verktyg, och det satsas mycket. Jag tror att också Jan-Olof Larsson tycker att det var en god satsning att samla vattenfrågorna i Havs- och vattenmyndigheten och att till exempel satsa på en Östersjöambassadör.

Jan-Olof Larssons hjärtefråga är fisket och fiskepolitik. Om det är någon minister som har satsat mycket på detta under ett antal år är det vår minister Eskil Erlandsson.

Miljöfrågan består av många bitar. Det handlar om jordbruket, fisket och de gemensamma satsningarna. En koncentration av medel till rätt insatser handlar såväl om att använda de ideella krafterna, som jag talade med Jens Holm om tidigare, som att staten ska peka med hela handen.

Det som också är utmärkande för alliansregeringen är det gemensamma arbetet inom Helcom och EU:s Östersjöstrategi. Allt detta sammantaget ger kraft.

Anf. 165 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:

Herr talman! Jag hoppas att Anita Brodén återkommer till bönderna som har blivit utsatta och det miljötapp som vi kommer att göra.

Jag håller helt med Anita om att det är viktigt att rikta insatserna, prioritera frågorna och samla resurserna. Detta framgick dock inte av inlägget, utan det som framgick var att Socialdemokraterna bara satsade 25 miljoner medan ni satsade miljarder. Det är ren lögn, för ni samlade ihop de pengar som redan fanns i budgeten och förde ihop dem på ett konto.

Ni gjorde dock rätt som riktade insatserna. Det var bra, och jag tror att vi ska titta mycket mer på det. Miljö- och jordbruksutskottets utvärderingsgrupp tittar på vad vi får för pengarna, om vi använder dem på rätt sätt och om vi kan få mer för dem på något annat sätt. Så måste vi göra oavsett vem som sitter i regeringen.

Vi måste dock försöka hålla oss till sanningen när vi diskuterar vilka medel vi ska titta på, vad vi har för medel och hur vi har använt dessa medel.

Jag och säkert många bönder i skärgårdar och runt sjöar väntar med stor spänning på vad ni i alliansregeringen tillsammans med Sverigedemokraterna, så att ni får 50 procent i kammaren, ska göra för dem som ni drar undan stödet för i två års tid. Många av dem ringer mig och säkert dig, Anita, och oss allihop här eftersom de mår mycket dåligt. För att inte tala om hur dåligt miljön kommer att må!

Vattenvård

Anf. 166 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! Jag tror att vi tillsammans kan konstatera att koncentration, utpekande av ett område och kraftsamling ger effekt. Utspretning ger inte effekt. Vi kan hålla på att dribbla med siffror, men 2006 var första gången som det blev ett speciellt konto och en tydlighet i satsningar på havs- och vattenfrågor.

Vi jobbar fortfarande med frågan om miljöersättningar. Faktum är att det är en neddragning i landsbygdsprogrammets pelare 2. Det handlar om tak och om att det har minskat med runt 200 miljoner. Totalt handlar det om gigantiska belopp.

Jag förstår att det är jobbigt för dem det drabbar. År 2016 kommer vi i ett annat läge, men under en period blir det en del av dessa åtgärder. Jag har dock en tilltro till att många av satsningarna kommer att fortsätta även om man inte får just denna ersättning.

Det vi måste göra är att arbeta intensivt för att bönderna ska få betalt för sina produkter och känna att de har en konkurrenssituation så att de klarar sig. Det vilar inte enbart på detta utan på andra saker också. Men det vore en lögn om jag stod här och sade att det inte är några problem, för det är det.

Anf. 167 ROGER TIEFENSEE (C):

Herr talman, riksdagskolleger och åhörare! Vi debatterar miljö- och jordbruksutskottets betänkande nr 8 om vattenvård. Det är 48 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2012 och 2013. Samtliga motioner avstyrks, men inte för att vattenfrågor är oviktiga. Tvärtom är det ett otroligt viktigt område. Avstyrkandena görs många gånger eftersom arbete redan pågår, vilket framgår i betänkandet.

Ett exempel är havsmiljöfrågorna. Sedan 2007 är åtgärderna för havs- och vattenmiljö samlade under ett anslag. Tidigare var det utspritt på olika anslag, precis som Jan-Olof Larsson beskrev. Alliansregeringen valde att prioritera och koncentrera anslagen för havsmiljöfrågorna.

För 2014 har riksdagen beslutat att anslaget för havs- och vattenmiljö ska ligga på närmare 673 miljoner kronor. I detta ökade anslag ligger bland annat en satsning på lokala vattenvårdsprojekt, så kallade LOVA-projekt, med 75 miljoner per år. Det är en permanent höjning som har gjorts. Bakom denna satsning ligger vetskapen att lokala och nationella åtgärder i havs- och vattenmiljöarbetet är ett betydelsefullt komplement till det viktiga internationella arbetet i havsmiljöfrågorna.

I svenska kommuner växer sig engagemanget för att delta i internationella projekt liksom för att vidta lokala åtgärder allt starkare. Satsningen på LOVA-stöd svarar upp mot detta lokala engagemang, för syftet

med LOVA är att stärka det lokala engagemanget och på så sätt nå resultat i miljöarbetet. Det är ett exempel på vad som görs.

Ett annat exempel som lyfts upp här i debatten är Greppa näringen. Mycket görs alltså, men man ska vara ödmjuk och säga att mycket återstår att göra. Därför sitter Miljömålsberedningen på regeringens uppdrag nu och jobbar med en sammanhållen och hållbar vattenpolitik för att komma med ytterligare åtgärdsförslag.

Herr talman! En annan fråga som behandlas i betänkandet och där arbetet redan pågår är läkemedelsrester i vatten. Det är en fråga som engagerar mig, och vi har behandlat den i Miljömålsberedningen. Därefter har den blivit föremål för regeringsbeslut, etappmål och anslagshöjningar här i riksdagen.

Läkemedelsrester i vatten är en form av diffus spridning av kemikalier som är viktig att komma till rätta med. Läkemedelssubstanser passerar genom kroppen, hamnar i avloppsvattnet och når därifrån ut till miljön, dels via vattnet i sig, dels via avloppsslam eller rötslam.

Arbetet för att komma till rätta med spridningen av läkemedelsrester sker på två sätt. Det första är via satsningar på avancerad teknik för att rena läkemedelssubstanser och andra svårnedbrytbara kemikalier i avloppsvatten – man kan prata om en end of pipe-lösning. Detta har regeringen i senaste budgeten anslagit 32 miljoner för under en fyraårsperiod. Det andra sker parallellt, och där är det viktigt att jobba uppströms och kunna väga in miljöaspekter vid bedömning av risker och nytta i samband med godkännande av läkemedel.

I dag måste man ta fram miljödata för ett läkemedel. Det får dock inte vägas in vid godkännande av humanläkemedel, men däremot om det är veterinärläkemedel. Intellectuellt kan jag förstå att läkemedels syfte är att rädda liv. Om man har en läkemedelssubstans som kan rädda liv ska inget få stå i vägen för det, utan det ska gå i första hand.

Praktiskt innebär dock spridning av läkemedelssubstanser dels att man kan få skadliga effekter på organismer, vilket i sin tur kan utgöra ett hot mot den biologiska mångfalden och ekosystem, dels att läkemedelssubstanser som sprids som föroreningar i naturen på sikt kan utgöra ett hot mot människans hälsa. De kan hamna i dricksvatten som förorenas men också, om det är riktigt skadliga ämnen som sprids, bli både ett ekologiskt hot och ett hot mot människor.

Därför är det viktigt att kunna väga in miljöaspekter. Detta rör internationella regler. Det etappmål regeringen beslutade om i höstas är: ”Senast år 2020 har beslut fattats inom EU eller internationellt som innebär att befintliga och eventuella nya regelverk för human- och veterinärmedicinska läkemedel i ökad utsträckning väger in miljöaspekter.”

Ingen har tagit upp detta tidigare, men det är otroligt viktigt. Det är ett jungfruligt arbete. Mistrapharma har jobbat med effekter i miljön, men vi behöver jobba både med uppströmsarbetet och med att kunna rena avloppsvattnet från de rester som finns.

Jag slutar där, herr talman, och yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

Anf. 168 IRENE OSKARSSON (KD):

Herr talman! Det är en spännande debatt och ett spännande sätt att lyfta fram frågor som berör oss alla.

Vad betänkandet som heter *Vattenvård* innehåller har flera nämnt tidigare. Det är ett antal motioner som vi nu traditionsenligt yrkar avslag på. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i dess helhet.

Jag vill passa på att fortsätta där Roger Tiefensee slutade och lyfta fram vikten av att vi ser att vattenfrågorna kommer att vara det mest väsentliga vi kan jobba med ur ett nationellt, internationellt och globalt perspektiv.

Mycket av det som har sagts av tidigare allianskolleger här i talarstolen instämmer jag till fullo i. Det viktiga är att se att regeringen har gjort oerhört stora satsningar under de två mandatperioder som dessa budgetar omfattar.

Under tiden som övriga talare sifferexcererade roade jag mig med att titta lite på siffrorna. Jag kunde konstatera att det har gått från ungefär 360 till 670–680 miljoner per år, som är prognosen för kommande år. Det är mycket pengar. Det betyder att det blir oerhörda summor om man lägger ihop vad vi satsar på detta. Då kan man tycka att 75 miljoner till exempelvis LOVA-bidrag – vad är det? Det är oerhört väsentliga resurser när de satsas på rätt ställe och avvägs på rätt sätt.

Flera talare har varit inne på det kommande landsbygdsprogrammet. Det är lite intressant att jag inte har sett någon tydlighet i oppositionens förslag mer än det som har sagts i talarstolen i dag om hur de resurser som finns ska omfördelas. Först ska vi ha hem så lite pengar som möjligt från EU, eftersom vi ska minska EU:s budget. Sedan ska vi satsa så mycket som möjligt här hemma. Jag får inte ihop den ekvationen, herr talman.

Vi är realistiska och säger att EU:s budget ska användas till det den ska, det vill säga att vi ska satsa på forskning, utveckling och miljöinsatser. Detta ska göras på ett så neutralt sätt att vår näring får förutsättningar att göra sitt jobb. Jobbet, herr talman, gör vi nämligen inte i detta rum. Vi kan lagstifta, men vi gör de facto inte jobbet. Det gör våra lantbrukare och naturvårdare ute i landet på olika sätt. De gör det med god vilja, gott uppsåt och gott resultat.

Det, herr talman, gör att jag vet att båda våra ministrar på detta område – både landsbygdsministern och miljöministern – med stolthet kan åka ut i Europa och konstatera vad vi har uppnått på frivillig basis i Sverige utan att behöva lagstifta. Det är en oerhört god utveckling som naturligtvis ska fortsätta.

Herr talman! Jag känner att jag kan få ta ut svängarna lite grann eftersom tidigare talare har gjort det. Miljömålsberedningen kartlägger och konstaterar nu att vi, eftersom vi har så många lagstiftningar och myndigheter som berör detta område, måste bringa ordning och reda i systemet. Det är väsentligt för att få en tydlighet i vad som kan och ska göras.

Vi har EU-gemensamma regelverk och globala regelverk att förhålla oss till när det gäller vatten och exempelvis transporter på vatten. Vi har naturligtvis också nationell lagstiftning. Det berör oss var och en till slut. De måste harmoniseras och vara tydliga, och vi måste få en tydlig myndighetsstruktur.

Vattenvård

Regeringen tog ett kardinalgrepp för ett antal år sedan och skapade Havs- och vattenmyndigheten, som visar de goda resultat som kan göras i detta arbete. Det finns också en acceptans hos deras medspelare eller partner, som har sagt att det är en myndighet som är på god väg framåt när det gäller att jobba med detta.

Jordbruksverket har tagit sig an uppgiften att vara en mer helhetsövergripande myndighet och forma sig på ett sätt som gör att vi kan få en tydlighet i de här frågorna.

Herr talman! Roger Tiefensee var som sagt inne på vad jag tror kommer att vara en av de viktigaste frågor som betänkandet berör och som vi kommer att ha en särskild debatt om om några veckor, nämligen vad våra läkemedel och kemikalier innehåller. Anita Brodén hänvisade till ett frukostmöte. Jag kan hänvisa till det frukostmöte som hölls i morse. Jag hoppas att det som då sades om våra skogsresurser möjliggör att vi får en mindre kemikalieanvändning.

Om jag förstod rätt, herr talman, producerar vi i dag tillräckligt med massa för att vi skulle kunna göra alla våra kläder som vi konsumerar i Sverige av svensk massa – om nu mitt minne står mig bi, så här på kvällskvisten. Det är oerhört centralt.

Det är också centralt att säga att vi har tydliga miljömål som ska uppnås. Vi når inte dit. Vi satsar resurser – kompetens och utvecklingsresurser – på att nå så långt vi kan, med de resurser som vi har till vårt förfogande. De företrädare som vi har jobbar internationellt mycket effektivt med de här frågorna, för det här är globala frågor. Vårt vatten, herr talman, är en global resurs som inte känner några nationsgränser.

Därmed får jag väl sluta där Jan-Olof Larsson började: Same procedure as every time. Jag är sist, och du är först, Jan-Olof. Men vi får väl ändra på det så småningom.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 20 februari.)

20 § Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 5 februari

2013/14:269 Praktik på tågförarutbildningen

av *Leif Pettersson* (S)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

2013/14:270 Botniska korridoren

av *Leif Pettersson* (S)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2013/14:271 Väg E10

av *Leif Pettersson* (S)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2013/14:272 Nya jobb och företag med Inlandsinnovation AB

av *Marie Nordén* (S)

till näringsminister Annie Lööf (C)

2013/14:273 Effektiviteten i den statliga riskkapitalförsörjningen

av *Jennie Nilsson* (S)

till näringsminister Annie Lööf (C)

Prot. 2013/14:65

5 februari

21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 5 februari

2013/14:387 Nykterhetskontroll och beslag i Kapellskär

av *Christina Oskarsson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2013/14:388 Utglesat gränsskydd och narkotikabeslag

av *Peter Persson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2013/14:389 Miljökonsekvenser av stängd tullklarering i Kapellskär

av *Tommy Waidelich* (S)

till miljöminister Lena Ek (C)

2013/14:390 Försvarsjobb

av *Leif Pettersson* (S)

till försvarsminister Karin Enström (M)

2013/14:391 Generell välfärdspolitik eller utpekande hjälp

av *Christina Oskarsson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2013/14:392 NSA och det svenska EU-ordförandeskapet

av *Jens Holm* (V)

till statsminister Fredrik Reinfeldt (M)

2013/14:393 Alkoholbom och trafiksäkerhetsfrågor i Kapellskär

av *Lars Johansson* (S)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

22 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 4 februari

2013/14:357 Fastighetsbox i flerfamiljshus

av *Hillevi Larsson* (S)

till statsrådet Anna-Karin Hatt (C)

- 2013/14:344 SJ:s varsel av 400 personer**
av *Helene Petersson* i Stockaryd (S)
till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)
- 2013/14:345 Försämringarna för tågresenärer**
av *Fredrik Olovsson* (S)
till statsrådet Peter Norman (M)
- 2013/14:347 Kontroll av utlåningsföretag**
av *Hans Olsson* (S)
till statsrådet Peter Norman (M)
- 2013/14:348 Stängningen av resebutiken i Västerås**
av *Lars Eriksson* (S)
till statsrådet Peter Norman (M)
- 2013/14:355 Stöd till kvinnojourer**
av *Gustav Fridolin* (MP)
till statsminister Fredrik Reinfeldt (M)
- 2013/14:358 Konflikt mellan skollagen och lagen om offentlig upphandling**
av *Jabar Amin* (MP)
till utbildningsminister Jan Björklund (FP)
- 2013/14:361 Kustbevakningen i Helsingborg**
av *Kent Härstedt* (S)
till försvarsminister Karin Enström (M)
- 2013/14:362 ILO-konvention 189 och rekommendation 201 om hushållsanställdas rättigheter**
av *Ali Esbati* (V)
till arbetsmarknadsminister Elisabeth Svantesson (M)
- 2013/14:363 Kartläggning av habiliteringsersättning**
av *Tomas Eneroth* (S)
till statsrådet Maria Larsson (KD)
- 2013/14:367 Avdragsbegränsning för betalning till person i utlandet**
av *Hans Olsson* (S)
till finansminister Anders Borg (M)
- 2013/14:369 Inställningen till kontanter**
av *Anders Karlsson* (S)
till statsrådet Peter Norman (M)
- 2013/14:370 Minskad bankservice trots bolagsskattegåva**
av *Anders Karlsson* (S)
till statsrådet Peter Norman (M)
- 2013/14:375 Asylsökanden från Bulgarien**
av *Christina Höj Larsen* (V)
till statsrådet Tobias Billström (M)
- 2013/14:376 Migrationsverket och barnkonventionen**
av *Ulla Andersson* (V)
till statsrådet Tobias Billström (M)
- 2013/14:377 EU-domstolen och förnybar energi**
av *Jens Holm* (V)
till statsrådet Anna-Karin Hatt (C)

2013/14:378 Specialidrott på entreprenad
av *Pyy Niemi* (S)
till utbildningsminister Jan Björklund (FP)
2013/14:379 Värdet av utbildningssatsningar
av *Anna Wallén* (S)
till finansminister Anders Borg (M)

Prot. 2013/14:65
5 februari

23 § Kammaren åtskildes kl. 20.00.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början till och med 8 §
anf. 27 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 11 § anf. 54 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 13 § anf. 90 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 17 § anf. 127 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 19 § anf. 148 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

LARS FRANZÉN

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Ansökan om fortsatt ledighet.....	1
3 § Anmälan om kompletteringsval	1
4 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan.....	2
5 § Meddelande om utrikespolitisk debatt	2
6 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
7 § Ärenden för hänvisning till utskott.....	3
8 § Kommissionens arbetsprogram 2014.....	3
Utrikesutskottets utlåtande 2013/14:UU4	3
Anf. 1 BODIL CEBALLOS (MP):	3
Anf. 2 JOHNNY SKALIN (SD):	7
Anf. 3 BODIL CEBALLOS (MP) replik:	10
Anf. 4 JOHNNY SKALIN (SD) replik:	10
Anf. 5 BODIL CEBALLOS (MP) replik:	11
Anf. 6 JOHNNY SKALIN (SD) replik:	11
Anf. 7 LARS OHLY (V):.....	12
Anf. 8 TOMMY WAIDELICH (S):.....	15
Anf. 9 WALBURGA HABSBURG DOUGLAS (M):.....	16
Anf. 10 FREDRIK MALM (FP):	18
Anf. 11 LARS OHLY (V) replik:	22
Anf. 12 FREDRIK MALM (FP) replik:.....	23
Anf. 13 LARS OHLY (V) replik:	23
Anf. 14 FREDRIK MALM (FP) replik:.....	24
Anf. 15 JOHNNY SKALIN (SD) replik:.....	24
Anf. 16 FREDRIK MALM (FP) replik:.....	25
Anf. 17 JOHNNY SKALIN (SD) replik:.....	25
Anf. 18 FREDRIK MALM (FP) replik:.....	26
Anf. 19 BODIL CEBALLOS (MP) replik:	27
Anf. 20 FREDRIK MALM (FP) replik:.....	27
Anf. 21 BODIL CEBALLOS (MP) replik:	28
Anf. 22 FREDRIK MALM (FP) replik:.....	28
Anf. 23 FREDRICK FEDERLEY (C):	29
Anf. 24 LARS OHLY (V) replik:	33
Anf. 25 FREDRICK FEDERLEY (C) replik:	34
Anf. 26 LARS OHLY (V) replik:	34
Anf. 27 FREDRICK FEDERLEY (C) replik:	35
Anf. 28 JOHNNY SKALIN (SD) replik:.....	36
Anf. 29 FREDRICK FEDERLEY (C) replik:.....	36
Anf. 30 JOHNNY SKALIN (SD) replik:.....	37
Anf. 31 FREDRICK FEDERLEY (C) replik:.....	37
Anf. 32 ROBERT HALEF (KD):.....	38
Anf. 33 TOMMY WAIDELICH (S) replik:.....	40
Anf. 34 ROBERT HALEF (KD) replik:	41
Anf. 35 TOMMY WAIDELICH (S) replik:.....	41
Anf. 36 ROBERT HALEF (KD) replik:	42

Anf. 37	JOHNNY SKALIN (SD) replik:	42
Anf. 38	ROBERT HALEF (KD) replik:	43
Anf. 39	JOHNNY SKALIN (SD) replik:	43
Anf. 40	ROBERT HALEF (KD) replik:	43
	(Beslut fattades under 15 §.)	44
9 §	Ny inriktning för EU:s strategi för Östersjöregionen	44
	Utrikesutskottets betänkande 2013/14:UU13	44
	(Beslut fattades under 15 §.)	44
10 §	Ändring i lagen om handel med utsläppsätter	44
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2013/14:MJU15	44
	(Beslut fattades under 15 §.)	44
11 §	Hyresrätt m.m.	45
	Civilutskottets betänkande 2013/14:CU9	45
Anf. 41	LARS ERIKSSON (S):	45
Anf. 42	JAN LINDHOLM (MP):	48
Anf. 43	MARKUS WIECHEL (SD):	52
Anf. 44	LARS ERIKSSON (S) replik:	54
Anf. 45	MARKUS WIECHEL (SD) replik:	55
Anf. 46	LARS ERIKSSON (S) replik:	55
Anf. 47	MARKUS WIECHEL (SD) replik:	56
Anf. 48	JAN LINDHOLM (MP) replik:	56
Anf. 49	MARKUS WIECHEL (SD) replik:	57
Anf. 50	JAN LINDHOLM (MP) replik:	57
Anf. 51	MARKUS WIECHEL (SD) replik:	57
Anf. 52	AMINEH KAKABAVEH (V):	58
Anf. 53	BINO DRUMMOND (M):	61
Anf. 54	AMINEH KAKABAVEH (V) replik:	63
Anf. 55	BINO DRUMMOND (M) replik:	64
Anf. 56	AMINEH KAKABAVEH (V) replik:	64
Anf. 57	BINO DRUMMOND (M) replik:	65
Anf. 58	LARS ERIKSSON (S) replik:	65
Anf. 59	BINO DRUMMOND (M) replik:	66
Anf. 60	LARS ERIKSSON (S) replik:	66
Anf. 61	BINO DRUMMOND (M) replik:	67
Anf. 62	JAN LINDHOLM (MP) replik:	67
Anf. 63	BINO DRUMMOND (M) replik:	67
Anf. 64	JAN LINDHOLM (MP) replik:	68
Anf. 65	BINO DRUMMOND (M) replik:	68
Anf. 66	LARS TYSKLIND (FP):	69
Anf. 67	JAN LINDHOLM (MP) replik:	72
Anf. 68	LARS TYSKLIND (FP) replik:	73
Anf. 69	JAN LINDHOLM (MP) replik:	73
Anf. 70	LARS TYSKLIND (FP) replik:	74
Anf. 71	AMINEH KAKABAVEH (V) replik:	74
Anf. 72	LARS TYSKLIND (FP) replik:	75
Anf. 73	AMINEH KAKABAVEH (V) replik:	76
Anf. 74	LARS TYSKLIND (FP) replik:	76
Anf. 75	OLA JOHANSSON (C):	76

Anf. 76 LARS ERIKSSON (S) replik:.....	81
Anf. 77 OLA JOHANSSON (C) replik:.....	81
Anf. 78 LARS ERIKSSON (S) replik:.....	82
Anf. 79 OLA JOHANSSON (C) replik:.....	82
Anf. 80 ROLAND UTBULT (KD):.....	83
Anf. 81 AMINEH KAKABAVEH (V) replik:.....	86
Anf. 82 ROLAND UTBULT (KD) replik:.....	86
Anf. 83 AMINEH KAKABAVEH (V) replik:.....	87
Anf. 84 ROLAND UTBULT (KD) replik:.....	87
Anf. 85 LARS ERIKSSON (S) replik:.....	88
Anf. 86 ROLAND UTBULT (KD) replik:.....	88
Anf. 87 LARS ERIKSSON (S) replik:.....	88
Anf. 88 ROLAND UTBULT (KD) replik:.....	89
(Beslut fattades under 15 §.)	89
12 § Sanktionsavgift vid bristande kreditprövningar	90
Civilutskottets betänkande 2013/14:CU13	90
(Beslut fattades under 15 §.)	90
13 § Spelfrågor.....	90
Kulturutskottets betänkande 2013/14:KrU6	90
Anf. 89 AGNETA BÖRJESSON (MP):	90
Anf. 90 MARGARETA LARSSON (SD):	92
Anf. 91 PETER JOHNSSON (S):	93
Anf. 92 GUSTAF HOFFSTEDT (M):	95
Anf. 93 AGNETA BÖRJESSON (MP) replik:	97
Anf. 94 GUSTAF HOFFSTEDT (M) replik:	97
Anf. 95 AGNETA BÖRJESSON (MP) replik:	97
Anf. 96 GUSTAF HOFFSTEDT (M) replik:	98
Anf. 97 ANNA STEELE (FP):	98
Anf. 98 PETER JOHNSSON (S) replik:	100
Anf. 99 ANNA STEELE (FP) replik:	101
Anf. 100 PETER JOHNSSON (S) replik:	101
Anf. 101 ANNA STEELE (FP) replik:	101
Anf. 102 AGNETA BÖRJESSON (MP) replik:	102
Anf. 103 ANNA STEELE (FP) replik:	102
Anf. 104 AGNETA BÖRJESSON (MP) replik:	102
Anf. 105 ANNA STEELE (FP) replik:	102
Anf. 106 RICKARD NORDIN (C):.....	103
Anf. 107 PETER JOHNSSON (S) replik:	104
Anf. 108 RICKARD NORDIN (C) replik:.....	105
Anf. 109 PETER JOHNSSON (S) replik:	105
Anf. 110 RICKARD NORDIN (C) replik:.....	105
(forts. 16 §).....	105
Ajournering.....	106
Återupptagna förhandlingar	106
14 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 29 januari	106
TU6 Sjöfartsfrågor	106
TU8 Infrastrukturavgifter på väg	107

15 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	107
UU4 Kommissionens arbetsprogram 2014.....	107
UU13 Ny inriktning för EU:s strategi för Östersjöregionen.....	108
MJU15 Ändring i lagen om handel med utsläppsätter	108
CU9 Hyresrätt m.m.	108
CU13 Sanktionsavgift vid bristande kreditprövningar	110
16 § (forts. från 13 §) Spelfrågor (forts. KrU6).....	110
Anf. 111 TORBJÖRN BJÖRLUND (V):	110
Anf. 112 AGNETA BÖRJESSON (MP) replik:	112
Anf. 113 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik:	112
Anf. 114 AGNETA BÖRJESSON (MP) replik:	113
Anf. 115 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik:	113
Anf. 116 GUSTAF HOFFSTEDT (M) replik:	113
Anf. 117 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik:	114
Anf. 118 GUSTAF HOFFSTEDT (M) replik:	114
Anf. 119 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik:	115
Anf. 120 LARS-AXEL NORDELL (KD):.....	115
Anf. 121 MARGARETA LARSSON (SD) replik:	117
Anf. 122 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:	118
Anf. 123 MARGARETA LARSSON (SD) replik:	118
Anf. 124 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:	118
(Beslut skulle fattas den 20 februari.).....	118
17 § Kommunala och regionala frågor	119
Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU12	119
Anf. 125 HANS EKSTRÖM (S):	119
Anf. 126 JONAS ÅKERLUND (SD):.....	120
Anf. 127 SEDAT DOGRU (M):.....	120
Anf. 128 LARS-ARNE STAXÄNG (M):	121
(Beslut skulle fattas den 20 februari.).....	121
18 § Högskolan	122
Utbildningsutskottets betänkande 2013/14:UbU13	122
Anf. 129 LOUISE MALMSTRÖM (S):.....	122
Anf. 130 JABAR AMIN (MP):.....	124
Anf. 131 CARINA HERRSTEDT (SD):.....	126
Anf. 132 ROSSANA DINAMARCA (V):	128
Anf. 133 BETTY MALMBERG (M):.....	130
Anf. 134 LOUISE MALMSTRÖM (S) replik:	132
Anf. 135 BETTY MALMBERG (M) replik:	133
Anf. 136 LOUISE MALMSTRÖM (S) replik:	133
Anf. 137 BETTY MALMBERG (M) replik:	133
Anf. 138 TINA ACKETOFT (FP):	134
Anf. 139 LOUISE MALMSTRÖM (S) replik:	136
Anf. 140 TINA ACKETOFT (FP) replik:	137
Anf. 141 LOUISE MALMSTRÖM (S) replik:	137
Anf. 142 TINA ACKETOFT (FP) replik:	138
Anf. 143 EMIL KÄLLSTRÖM (C):	138
Anf. 144 YVONNE ANDERSSON (KD):.....	140

(Beslut skulle fattas den 20 februari.)	142
19 § Vattenvård	142
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2013/14:MJU8	142
Anf. 145 JAN-OLOF LARSSON (S):	142
Anf. 146 KEW NORDQVIST (MP):	144
Anf. 147 JOSEF FRANSSON (SD):	146
Anf. 148 JENS HOLM (V):	147
Anf. 149 GUSTAV SCHYLLERT (M):	149
Anf. 150 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:	152
Anf. 151 GUSTAV SCHYLLERT (M) replik:	152
Anf. 152 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:	152
Anf. 153 GUSTAV SCHYLLERT (M) replik:	153
Anf. 154 JENS HOLM (V) replik:	153
Anf. 155 GUSTAV SCHYLLERT (M) replik:	153
Anf. 156 JENS HOLM (V) replik:	154
Anf. 157 GUSTAV SCHYLLERT (M) replik:	154
Anf. 158 ANITA BRODÉN (FP):	155
Anf. 159 JENS HOLM (V) replik:	157
Anf. 160 ANITA BRODÉN (FP) replik:	157
Anf. 161 JENS HOLM (V) replik:	157
Anf. 162 ANITA BRODÉN (FP) replik:	158
Anf. 163 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:	158
Anf. 164 ANITA BRODÉN (FP) replik:	159
Anf. 165 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:	159
Anf. 166 ANITA BRODÉN (FP) replik:	160
Anf. 167 ROGER TIEFENSEE (C):	160
Anf. 168 IRENE OSKARSSON (KD):	162
(Beslut skulle fattas den 20 februari.)	163
20 § Anmälan om interpellationer	163
21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	164
22 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	164
23 § Kammaren åtskildes kl. 20.00.	166

Tryck: Elanders, Vällingby 2014